

JAINSITE E-BOOKS LITERATURE

**JAIN HISTORY • JAIN GRANTH • JAIN SUTRA
JAIN VIDHI • JAIN STORY • JAIN ASTROLOGY**

And Many More Books in Gujarati, Hindi & English

જैનસાઇટ ઈ-બુક્સ લિટરેચર ના સંપૂર્ણ લાભાર્થી

શ્રી શૈવાભૂર મૂર્તિપૂજક જૈન સંઘ, અંધેરી (પૂર્વ)

પાર્શ્વદર્શન બિલ્ડિંગ, ડૉ. સર્વપલ્લી રાધાકૃષ્ણા રોડ,
(જુના નાગરદાસ રોડ), અંધેરી (પૂર્વ), મુંબઈ - 400 066.

www.jainsite.com

Blessings : **P. P. PANYAS SHREE NIPUNCHANDRA VIJAYJI M. S.**

Inspired by : **MUNI BHAGYACHANDRA VIJAYJI M. S.**

Created by :

E-mail: info@jainsite.com • Tel.: 09867711171

॥ॐ श्री शंखेश्वर पार्श्वनाथाय नमः ॥

जैन ई-बुक्स ना संपुर्ण लाभार्थी
श्री शेत्काम्बर मूर्तिपूज्ञ जैन संघ, अंधेरी (पूर्व)

श्री शंखेश्वर पार्श्वनाथ जैन मंदिर

॥ ઊં શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથાય નમઃ ॥

દ્રસ્ટની નોંધણી નં. F-4210 (BOM)

સોસાયટીની નોંધણી નં. Bombay 381/1976 G.B.B.S.D.

શ્રી શૈતામ્બર મૂર્તિપૂજક જેન સંઘ, અંધેરી (પૂર્વ)

પાર્શ્વદર્શન બિલ્ડિંગ, ડૉ. સર્વપલ્લી રાધાકૃષ્ણા રોડ, (જુના નાગારદાસ રોડ),
અંધેરી (પૂર્વ), મુંબઈ - ૪૦૦ ૦૬૮.

પ્રસ્તાવના

અનેક પરમોપકારક આચાર્ય દેવ જ્ઞાની, તપસ્વી મુનિરાજ, સેવાભાવી સાધ્વીજી ભગવંતોના અભિતિય-અદ્ભૂત-અવર્ણાનીય આશીર્વાદથી તથા મહાપવિત્ર મંત્રોચ્ચાર અને વિદ્યિ વિધાન દ્વારા સ્થાપિત આકર્ષક અલૌકિક અને અનેક મનમોહક રૂપમાં ભગવાન શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથજી મનોરમ્ય, નેત્ર દિપક લાવણ્યમય પ્રતિમાજીને મૂળનાયક તરીકે બિરાજમાન કરેલ દેવવિમાન તુલ્ય તીર્થસમ જિનાલય એટલે મારું-તમારું અને આપણા સહૃદુનું શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથજીનું શિખરબંધી જિનાલય તથા ધીર-વીર-ગંભીર-સરળ-ભક્તિ-ધાર્મિક પાપભીર દાનવીર અને ઉત્તમોત્તમ શ્રાવક-શ્રાવિકાઓથી બનેલો રૂપમાં તીર્થકર તરીકે ઓળખાતો શ્રી શ્રી. મૂ. જૈન સંઘ, અંધેરી (પૂર્વ) એટલે અમારો શ્રી અને સરસ્વતીથી સભર બનેલો વિનયી-વિવેકી અને ગુરુભગવંતોનો કૃપાપાત્ર બનેલ ચારે તરફ એ દશો દિશાઓમાં જૈનમૂળ જ્યાતિ શાસનમૂળ ની યશોગાથા નો વિજયદોષ ૧૪ રાજલોકમાં ગુંજતો કરનાર એટલે અમારો શ્રી શ્રી. મૂ. જૈન સંઘ અંધેરી (પૂર્વ) અનેક નાના મોટા ધાર્મિક અનુષ્ઠાનો કરનાર શ્રી સંઘોને મદદરૂપ બનનાર, અનેક પાંજરાપોળોને સહાયભૂત થનારો અનેક સાધુ-સાધ્વીજી ભગવંતોના વૈચાવચ્ચયમાં સદાય અગ્રેસર, ગૃહ જિનાલયમાંથી શરૂ થયેલ આજે ઉત્તુંગ ગગનચુંબી આકર્ષક શિખરબંધી જિનાલય જેમાં દેવ-દેવીઓની દેવકુલિકાઓ શોભી રહી છે. શ્રી સંઘમાં કાયમી આયંબિલ ખાતું-બે બે પાઠ્શાળાઓ, જ્ઞાનભંડાર એટલે શ્રી સંઘ શક્તિનું નમૂનેદાર નજરાણું કહેવાય.

યુગાદિવાકર પ. પૂ. ઉપકારી ગાંધીજિના નાયક આ. ભ. શ્રી વિજય ધર્મસૂરીશ્વરજી મ. સા. ની શુભ પ્રેરણા. માર્ગદર્શક તથા તેમની શુભ નિશ્ચામાં નિર્ભિત અને સ્થાપિત શ્રી જિનાલય તથા પ. પૂ. શતાવધાની આ. ભ. શ્રી જયાનંદસૂરીજીની પ્રેરણાથી તા. ૪-૪-૧૯૭૬ માં શ્રી સંઘની સ્થાપનાના સુંદર વિચારોનું બીજ આજે ઘેઘુરો ઘટાદાર વૃક્ષ સમાન બન્યો છે. ચમત્કારી અને અલૌકિક મૂળનાયક શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ ભગવાનના દર્શન કરીને જૈન-જૈનતરોની દ્રષ્ટાઓ ફળીભૂત થઇ છે.

નિસહાય-અભોલ બનેલા ટોરોની અને પાંજરાપોળોને અમારા શ્રી સંઘે ઉદાર હાથે મદદ કરી છે તથા હાલમાં કેળવણી ક્ષેત્રે, મેડીકલ ક્ષેત્રે, સાધર્મિક ક્ષેત્રે, અનુકર્પા ક્ષેત્રે પણ શ્રી સંઘની જ એક શાખા શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ ફાઉન્ડેશન દ્વારા આર્થિક સહાય ચાલુ છે.

શ્રી શ્રી. મૂ. જૈન સંઘ વતી

પ્રમુખ

શ્રી શંખોદ્ધર પાર્વતિનાથાય નમઃ

શ્રી પૂજા સંગ્રહ સાર્થ

: મકારાક :

જૈન ધર્મ પ્રસારણ ટ્રસ્ટ

૭૦૨, રામસા ટાવર્સ, અડાજણપાટીયા,

ગંગા-જમના એપાર્ટમેન્ટ પાસે,

સુરત-૩૬૫૦૦૦ (INDIA)

ટેલીફોન : ૯૮૮૮૬૪૩

શ્રી શંકેશ્વર પાર્વતીનાથાય નમઃ

શ્રી પૂજા સંગ્રહ સાર્થ

પરમ પૂજય ઉપાધ્યાય શ્રી કશોરિજીયજી મ. તથા
પ. પૂ. શ્રી વીરવિજીયજી મ. સા. રખિતા
અર્થ સહિત કેટલીક પૂજાઓને
બુનાઇટ

પ્રકાશક

લેન ધર્મ પ્રસારણ ટ્રસ્ટ

૭૦૨, રામસા ટાવર્સ અડાજશાપાટીયા,
ગંગા-જમના એપાર્ટમેન્ટ પાસે,
સુરત-૩૮૫૦૦૮ (INDIA)
ટેલોફોન : ૯૮૮૮૮૪૩

પ્રકાશક

જૈન ધર્મ પ્રસારણ ટ્રસ્ટ
 ૭૦૨, રામસા ટાવર્સ,
 ગંગા જમના એપાર્ટમેન્ટ પાસે, અડાજણા પાટીયા,
 સુરત-૩૮૫ ૦૦૮. ફોન : ૬૮૮૮૮૪૩

પ્રાપ્તિસ્થાન
→

વીર સં.
૨૫૨૫

વિકિમ સં.
૨૦૫૫

ઇસ્વીસન્
૧૯૯૮

દ્વિતીય
આવૃત્તિ

(૧) ધીરજલાલ ડાખ્યાલાલ મહેતા

૭૦૨, રામસા ટાવર્સ, ગંગા-જમના એપાર્ટમેન્ટ
 પાસે, અડાજણા પાટીયા સુરત (INDIA)
 ફોન : ૬૮૮૮૮૪૩

(૨) સરસ્વતી પુસ્તક ભંડાર

હાથીખાના-રતનપોળા, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૧.

શ્રી યશોવિજયશ્રી જૈન સંસ્કૃત પાઠ્યાળા
 સેશન રોડ, રંગમહોલના નાડે, મહેસૂણા
 (અનુર ગુજરાત) (INDIA) ફોન : ૫૧૩૨૭

સેવંતીલાલ વી. જૈન

૨૦, મહાંજન ગલી, જવેરી બજાર, મુંબઈ.

સુધોધા કાર્યાલય

શેખનો પાડો, રિલીફ રોડ, જવેરીવાડની સામે,
 અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૧. ફોન : ૩૮૧૪૧૮

કિંમત રૂ. ૫૦-૦૦

ભરત આફિક્સ, ન્યૂ માર્કેટ, પાંજરાપોળ, રિલીફ રોડ,

અમદાવાદ-૧. ફોન : ૩૩૪૧૭૬, ૨૧૨૪૭૨૭

પ્રસ્તાવના

સંસારવર્તી સર્વ જીવો કર્માની પરતંત્રતામાં ફસાયેલા છે. અનાદિ કાળથી કર્માનું જોર ઘણું જ તીવ્ર બન્યું છે. તેને તોડવા માટે મનુષ્યભવ, આર્થકુલ, જૈનધર્મની પ્રાપ્તિ એ પરમ સાધન છે. અન્ય કોઈ પણ ભવોમાં સુંદર સમજ, વિશિષ્ટ બુદ્ધિમત્તા, પરિપૂર્જ પાંચે ઈન્દ્રિયોની પ્રાપ્તિ શક્ય નથી. માટે જ માનવભવની ઘણી જ ડિમત છે. તેમાં પણ નિરોગી દેહ અને જૈનધર્મની પ્રાપ્તિ અતિશય દુર્લભ છે. જૈનધર્મમાં પૂર્વભવોનાં બાધેલા કર્માને ખપાવવાના અનેક ઉપાયો સમજાવ્યા છે. તેમાં “પરમાત્માની લક્ષ્ણ” એ સૌથી શ્રેષ્ઠ સાધન ગણાવ્યું છે. આ આત્મા જ્યારે જ્યારે પ્રભુભક્તિમાં લીન થાય છે. ઓતપ્રોત બની જાય છે ત્યારે સંસારી તમામ ભાવો ભૂલી જાય છે. રાગ-દેખનાં બંધનો તૂટી જાય છે. ભાવાવેશમાં આવેલા આ જીવો લક્ષ્ણરસમાં આલંદવિલોર બની જાય છે. આ માટે અદ્યાપદ પર્વત ઉપર બનેલ મંદોદરી અને રાવજ રાજાનું દાખાત પ્રય્યાત છે. આ લક્ષ્ણરસ કર્મક્ષયનું પ્રધાનતમ કારણ છે.

નજીકના જ ભૂતકાળમાં થયેલા, મધુર રાગોમાં કાવ્યો બનાવનાર તરીકે સુપ્રસિદ્ધ એવા પરમ પૂજ્ય ઉપાધ્યાય શ્રી યશોવિજ્યજી મ. સા. તથા પૂ. વીરવિજ્યજી મ. સાહેબે વિવિધ રાગોમાં શ્રી જિનેશ્વર પરમાત્માની પૂજાઓ બનાવી છે. આ રચના અલોકિક છે. રાગ અને તાલ મનોહર છે. તેમાં શાસ્ત્રોના ઘણા ભાવો ટંકારાયા છે. અપૂર્વ જ્ઞાનરસ ભરેલો છે. મનન-ચિંતન અને અકાગ્રતાપૂર્વક આ પૂજાઓ ગાવા જેવી છે. ભષવા જેવી છે ભજાવવા જેવી છે અને સમજવા-સમજાવવા જેવી છે.

આ પુસ્તકમાં મૂળપૂજાઓ સાથે તેના અર્થો પણ આપ્યા છે તથા દરેક પાનામાં ઉપર-ઉપરના અર્થી ભાગમાં મૂળપૂજા અને તે જ પાનામાં

નીચે-નીચે તે જ મૂળગાથાઓના અર્થો લખ્યા છે કેથી પૂજા ભણાવતી વખતે અર્થચિંતન થઈ શકે છે.

દેશ-વિદેશમાં દરેક જિનાલયોમાં આ પૂજાઓ ભણાવાય છે. અમેરિકા અને ઈંગ્લેન્ડ આહિ દેશોમાં પણ છેલ્લા ૧૦/૧૫ વર્ષોથી ઘણા શહેરોમાં જિનાલયો થયાં છે અને પૂજાઓ ભણાવવાનો રસ જામ્યો છે. વિવિધ પ્રકારની બક્ઝિ કરવાની પ્રેરણા વધતી જાય છે. તે ગામોના ભાઈ બહેનોની વારંવાર માગણી હતી કે આ ભણાવતી પૂજાઓના અર્થની એક બુક તૈયાર થાય તો વધારે લાભ થાય. તેથી તે લાભાર્થી વધારે પ્રયત્નિત અને સર્વત્ર વધુપણે ભણાવતી એવી પૂજાઓના અર્થની આ બુક અમે પ્રકાશિત કરી રહ્યા છીએ. આ પુસ્તક તૈયાર કરવામાં “શૈન ધર્મ પ્રસારક સભા” તથા “શ્રી નમસ્કાર આરાધના કેન્દ્ર” ના પુસ્તકોનો મુખ્યત્વે આધાર લીધો છે. તેથી તે બન્ને સંસ્થાનો તથા તે બન્ને સંસ્થાના સંચાલક દ્વારી મહત્વાનો હું ઘણો જ હાર્દિક આભાર માનું છું. આવું પુસ્તક દરેક વ્યક્તિએ પોતાના ઘરમાં વસાવવા જેવું છે. પૂજાઓ પણ ગુજરાતી છે. અને અર્થ. પણ ગુજરાતી છે. બક્ઝિભાવનાની વૃદ્ધિનું પરમ સાધન છે.

પ્રથમ આવૃત્તિ અલ્ય સમયમાં જ અપ્રાપ્ય બનવાથી અને પુસ્તકની માંગ વિશેષ રહેવાથી આજે બીજી આવૃત્તિ પ્રકાશિત થઈ રહી છે.

આ પૂજાઓના અર્થમાં મતિમંદતાથી અથવા અનુપ્યોગ દશાથી વીતરાગ પરમાત્માની આજ્ઞાવિરુદ્ધ કંઈ પણ લખાયું હોય તો તે બદલ ક્રમા માગી મિથ્યામિ દુક્કડ માગું છું.

૭૦૨, રામસા ટાવર્સ

ગંગા-જમના એપાર્ટમેન્ટ પાસે,

અડાજણ પાટીયા, સુરત.

ફોન : ૬૮૮૮૪૩

લિ.

ધીરજલાલ ડાલ્યાલ મહેતા

અમારાં લખાયેલ પ્રકાશિત થયેલ પુસ્તકો

- (૧) યોગવિશિકા :- ઉપાધ્યાયજી કૃત ટીકાના અનુવાદ સાથે.
- (૨) યોગશાસ્ત્રક :- સ્વોપજી ટીકા તથા ટીકાના અનુવાદ સાથે.
- (૩) શ્રી જૈન ધર્મના મૌલિક સિદ્ધાન્ત :- સામાયિકના સૂત્રો ઉપરનું વિવેચન, નવતત્ત્વ, ચૌદ ગુજરાતીનાં, કર્માન્તા ૧૫૮ બેદો, સાત નયો, સપ્તલંગી, કાલાદિ પાંચ સમવાયિ કારણો ઉપર વિવેચન.
- (૪) શ્રી જૈન તત્ત્વ પ્રકાશ :- બે પ્રતિકમણાં સૂત્રો ઉપર સુંદર વિવેચન.
- (૫) શ્રી આત્મસિદ્ધિ શાસ્ત્ર :- શ્રીમદ્ રાજચંદ્રજી વિરચિત શાસ્ત્રનું વિવેચન
- (૬) જૈન ધાર્મિક પારિભાષિક શબ્દકોશ :- જૈનશાસ્ત્રોમાં વારંવાર વપરાતા પારિભાષિક શબ્દોના અર્થો સંગૃહીત કર્યા છે.
- (૭) જૈન ધાર્મિક પ્રશ્નપોતાર માલા :- ભાગ-૧ પ્રૌઢ સ્ત્રી-પુરુષોને ઉપયોગી ચારસો પ્રશ્ન-ઉત્તરોનો સંગ્રહ.
- (૮) “કર્મવિપાક” પ્રથમ કર્મગ્રંથનું સરળ ગુજરાતી વિવેચન.
- (૯) “કર્મસલવ” દ્વિતીય કર્મગ્રંથનું સરળ ગુજરાતી વિવેચન.
- (૧૦) “બંધસ્વામિત્વ” તૃતીય કર્મગ્રંથનું સરળ ગુજરાતી વિવેચન.
- (૧૧) “ખડકીતિનામા” ચતુર્થ કર્મગ્રંથનું સરળ ગુજરાતી વિવેચન.

- (૧૨) પૂજાસંગ્રહ સાર્થ :- પંચકલ્યાણકાદિ ઉપયોગી પૂજાઓ (અર્થ સહિત) (બીજી આવૃત્તિ)
- (૧૩) સ્નાતપૂજા સાર્થ :- સ્નાતપૂજા અર્થ સહિત. (બીજી આવૃત્તિ)
- (૧૪) સમ્યકૃત્વની સજ્જાય :- ઘણી જ રોચક કથાઓ સાથે સમ્યકૃત્વના ફળ બોલની સજ્જાય. (બીજી આવૃત્તિ)
- (૧૫) રત્નાકરાવતારિકા :- ભાગ પદેલો-પરિચ્છેદ ૧-૨.
- (૧૬) રત્નાકરાવતારિકા :- ભાગ બીજો-પરિચ્છેદ ૩-૪-૫.

હાલ લખાતા ગ્રંથો

- (૧) રત્નાકરાવતારિકા -ભાગ ત્રીજો પરિચ્છેદ ૬-૭-૮.
- (૨) તત્ત્વાર્થાધિગમસૂત્ર - સરળ, બાલભોજ્ય ભાષાયુક્ત, પરિમિત વિવેચન.
- (૩) યોગદાસમુચ્ચય - સ્વોપદાનીકા સહિત સરળ ગુજરાતી વિવેચન.

સ્વ-પરના આત્મકલ્યાણ માટે જૈન શાસ્ત્રોના ગ્રન્થોનો અભ્યાસ અને ઉપયોગ કરવા વિનંતિ છે.

લિ. ધીરજલાલ ડાખાલાલ મહેતા

अनुष्ठमिति

पू. वीरविजयल कृत

१. श्री स्नातपूजा	१
२. श्री पार्थनाथ पंचकल्याषक पूजा	५७
३. श्री नवाशुप्रकारनी पूजा	८६
४. बारत्रतनी पूजा	१३१

पू. उपाध्यायल कृत

५. श्री नवपदज्ञनी पूजा	१७८
------------------------	-----

पू. वीरविजयल कृत

६. अंतरायकर्म निवारणनी पूजा	२२३
७. पीस्तालीस आगमनी पूजा	२५५

પંડિત શ્રી વીરવિજયજીકૃત

શ્રી સ્નાત્ર-પૂજા સાર્થ

સ્નાત્ર ભષાવતાં પહેલાંનો વિધિ

- 1.. પ્રથમ પૂર્વ દિશાએ કે ઉત્તર દિશાએ અથવા મૂળ પ્રતિમા સન્મુખ ત્રણ સુંદર બાજોઠ મૂકી તે ઉપર સિંહાસન મૂકવું.
2. પછી નીચેના બાજોઠ ઉપર વચ્ચમાં કેસરનો સાથિયો કરી ઉપર ચોખા પૂરીને એટલે ચોખાનો સાથિયો કરી શીફળ મૂકવું.
3. પછી તે જ બાજોઠ સામે પાટલા ઉપર બીજા ચાર સાથિયા કરી, તે ઉપર ચાર કળશ નાડાછડી બાંધી પંચામૃત (દૂધ, દહી, ધી, જળ અને સાકરનું મિશ્રણ કરી) ભરીને મૂકવા.
4. સિંહાસનના મધ્યભાગમાં કેસરનો સાથિયો કરી, ચોખા પૂરી રૂપાનાણું મૂકી, ગણ નવકાર ગણી તેના ઉપર ધાતુના પટિકરવાના પ્રતિમાણ પથરાવવા.
5. વળી પ્રતિમાણની આગળ બીજો સાથિયો કરી તેના ઉપર શ્રી સિદ્ધચક્ષુ પથરાવવા.
6. પ્રતિમાણની જમણી બાજુએ પ્રતિમાણની નાસિકા સુધી ઊંઘો ધીનો દીવો મૂકવો.
7. પછી સ્નાત્રિયાઓએ હાથે નાડાછડી બાંધી, હાથમાં પંચામૃત ભરેલો કળશ લઈને ઉભા રહેવું. ત્રણ નવકાર ગણી શરૂઆત કરવી.

નમોહૃત્સિદ્ધાચાર્યોપાધ્યાય સર્વસાધુભ્ય:

કાવ્ય

સરસશાન્તિસુધારસસાગરં શુચિતરં ગુજરાતમહાગરમું;
ભવિકપંકજબોધાદિવાકરં, પ્રતિદિનં પ્રાજનમામિ જિનેશ્વરમું. ૧.
દુહો

કુસુમાભરણ ઉતારીને, પડિમા ધરિય વિવેક,
મજજનપીઠે થાપીને, કરીએ જળ અભિષેક. ૨
(જમણો અંગુઠે પખાળ કરી, અંગલૂછણાં કરી પૂજા કરી
કુસુમાંજલિની થાળી લઈને ઉભા રહેવું.)

ગાથા-આર્યા ગીતિ

જિજ્ઞાજમસમયે મેરસિહરે, રઘુશ-કલાયકલસેહિ;
દેવામુરેહિ ઇહવિઓ, તે ધત્રા જેહિં દિદ્ધોસિ. ૩
(જ્યાં જ્યાં “કુસુમાંજલિ મેલો આવે” ત્યાં ત્યાં પ્રલુના જમણા
અંગુઠે કુસુમાંજલિ મૂકવી.)

જેનમું જ્યતિ શાસનમું

કાવ્યનો અર્થ- સરસ શાંતરસરૂપી અમૃતના સમુદ્ર સમાન,
અતિપવિત્ર, ગુણોરૂપી રત્નનો લંડાર, લબ્ય પ્રાણીરૂપી કમળોને બોધ
કરવામાં સૂર્યસમાન એવા જિનેશ્વરદેવને હું હંમેશા પ્રણામ કરું છું. ૧.

દુહાનો અર્થ- ભગવંતના શરીર ઉપરથી (આગજના દિવસના
ચઢાવેલ) ફૂલ-આભરણ વગેરે ઉતારી વિવેકપૂર્વક પ્રતિમાણને ધારણ કરી
સ્નાન કરાવવાના બાજોઠ ઉપર સ્થાપન કરી જળવડે અભિષેક કરીએ. ૨.

જિનેશ્વરના જન્મસમયે મેરશિખર પર પરમાત્માને દેવો અને
અસુરોએ રત્ન અને સુવર્ણના કળશો વડે અભિષેક કર્યો, તે મહોત્સવ
જેમજો જોપો તે ધન્ય છે. ૩.

નમોહિતસિદ્ધાચાર્યોપાધ્યાયસર્વસાધુભ્યः.

કુસુમાંજલિ-ઢાળ

નિર્મળ જળકળશો નહવરાવે, વખ્ત અમૂલક અંગ ધરાવે;
કુસુમાંજલિ મેલો આદિ જિંદાંદા, સિદ્ધસ્વરૂપી અંગ પખાલી,
આતમનિર્મળ હુઈ સુકુમાલી કુસુમાંઠ ૪

ગાથા-આર્થા-ગીતિ

મચકુંદચંપમાલઈ; કમલાઈ પુષ્પચંચવલુણાઈ;
જગનાએ નહવણ સમયે, દેવા કુસુમાંજલિં દિતિ. ૫

નમોહિતસિદ્ધાચાર્યોપાધ્યાયસર્વસાધુભ્યः.

કુસુમાંજલિ-ઢાળ

રયણ-સિંહાસન જિન થાપીજે, કુસુમાંજલિ પ્રભુચરણે દીજે,
કુસુમાંજલિ મેલો શાન્તિ જિંદાંદા. ૬

નિર્મળ જળકળશો વડે પ્રભુને નહવરાવી અમૂલ્ય વસ્ત્ર અંગ ઉપર
ધારણ કરાવી આદિ જિનેશ્વરને કુસુમાંજલિ મૂકો. સિદ્ધસ્વરૂપી ભગવંતનો
અભિષેક કરવાથી આત્મા નિર્મળ અને સુકુમાળ થાય છે. ૪.

મચકુંદ, ચંપો, માલતી, કમળ વગેરે પાંચ વર્ણનાં કૂલો
જગત્તાથના અભિષેક વખતે દેવો ચઢાવે છે, તે કુસુમાંજલિ કહેવાય
છે. ૫.

રત્નજરિત સિંહાસન પર જિનેશ્વરની પ્રતિમાને સ્થાપન કરી,
શ્રી શાંતિનાથ પ્રભુના ચરણ ઉપર કુસુમાંજલિ મૂકવી. ૬.

દુહો

જિષા તિહું કાલય સિદ્ધની, પડિમા ગુજરાતાર;
તસુ ચરણે કુસુમાંજલિ, ભવિક દુરિત હરનાર. ૭

નમોહૃતસિદ્ધાચાર્યોપાધ્યાયસર્વસાધુભ્યઃ.

કૃષાગરુ વર ધૂપ ધરીજે, સુગંધકર કુસુમાંજલિ દીજે;
કુસુમાંજલિ મેલો નેમિ જિષાંદા. ૮

ગાથા-આર્યાગીતિ

જસુ પરિમલબલ દહટિસિ, મહુકરંગારસદસંગીયા;
જિષાચલણોવરિ મુક્કા, સુરનરકુસુમાંજલિ રસિદ્ધા. ૯

નમોહૃતસિદ્ધાચાર્યોપાધ્યાયસર્વસાધુભ્યઃ.

પાસ જિષોસર જગ જયકારી, જલથલ કૂલ ઉદ્ક કરધારી;
કુસુમાંજલિ મેલો પાર્શ્વ જિષાંદા. ૧૦

જે સિદ્ધભગવાનની પ્રતિમા ત્રણે કાળમાં ગુણોના ભંડારરૂપ
છે, તેમના ચરણમાં કુસુમાંજલિ મૂકવાથી ભવ્ય પ્રાણીઓના પાપો
નાશ પામે છે. ૭.

ઉત્તમસુગંધી કૃષાગરુનો ધૂપ ધારણ કરી તેના વડે કુસુમાંજલિને
સુગંધી કરીને શ્રી નેમિજિનેશ્વરના ચરણમાં કુસુમાંજલિ મૂકો. ૮.

જેની સુગંધીના બળથી દશે દિશામાંથી ભમરાઓ આવી
ગુજરાવ-રૂપ શબ્દોનું સંગીત કરે છે. તેવી સુગંધી કુસુમાંજલિ દેવતાઓ
અને મનુષ્યો જિનેશ્વરના ચરણ ઉપર મૂકી. અનુકૂમે મુક્તિ પામે છે.
૯.

દુહો

મૂકે કુસુમાંજલિ સુરા, વીરચરણ સુકુમાલ;
તે કુસુમાંજલિ ભવિકનાં, પાપ હરે ત્રણ કાળ. ૧૧.

નમોઈંતસિદ્ધાચાર્યાપાધ્યાયસર્વસાધુભ્યः.

કુસુમાંજલિ-ઢાળ

વિવિધ કુસુમ વર જાતિ ગહેવી, જિનચરણે પણમંત હવેવી;
કુસુમાંજલિ મેલો વીર જિણાંદા. ૧૨

વસ્તુ-છંદ

નહવણકાલે નહવણકાલે, દેવદાષાવ સમુચ્ચિયા,
કુસુમાંજલિ તહીં સંઠવિય, પસરંત દિસિ પરિમલ સુગંધિય;

જનમ જ્યોતિ શાસનમ्

શ્રી પાર્વનાથ ભગવાન જગતમાં જય કરનારા છે. તેમને
જલ અને સ્થળમાં ઉત્પન્ન થયેલ ફૂલોને પાણીથી સાફ કરી હાથમાં
લઈ કુસુમાંજલિ મૂક્ખી. ૧૦.

દેવતાઓ પણ જે કુસુમાંજલિ શ્રી વીર પરમાત્માના સુકુમાલ
ચરણોમાં મૂકે છે, તે કુસુમાંજલિ ભવ્યજીવોના ત્રણે કાળનાં પાપોને દૂર
કરે છે. ૧૧.

જુદી જુદી જાતના ઉત્તમ પુષ્પો લઈને શ્રી જિનેશ્વરના ચરણોમાં
નમસ્કાર કરી તે કુસુમાંજલિ સ્થાપન કરીએ. ૧૨.

મેરુપર્વત ઉપર પરમાત્માને લઈ જઈ નહવરાવી દેવો અને
દાનવો બેગા થઈ દશે દિશાઓમાં જેની સુગંધી પ્રસરી રહી છે એવી
કુસુમાંજલિ શ્રી જિનેશ્વરના ચરણકુમળમાં સ્થાપન કરે છે. જે પરમાત્માનો

જિષાપયકમલે નિવડેઈ, વિગઘહર જસ નામ મંતો,
અનંત ચઉવીસ જિન, વાસવ મલીય અસેસ;
સા કુસુમાંજલિ સુહકરો, ચઉવિહ સંધ વિશેષ,
કુસુમાંજલિ મેલો ચઉવીસ જિષાંદા. ૧૩

નમોહૃતસિદ્ધાચાર્યોપાધ્યાયસર્વસાધુત્યઃ.

કુસુમાંજલિ-ઢાળ

અનંત ચઉવીસી જિનજી જુહારું, વર્તમાન ચઉવીસી સંભારું;
કુસુમાંજલિ મેલો ચોવીસ જિષાંદા. ૧૪

હુહો જૈન સાઇટ

મહાવિદેહ સંપ્રતિ, વિહરમાન જિન વીસ;
ભક્તિ કરે તે પૂજિયા, કરો સંધ સુજગીશ. ૧૫

નમોહૃતસિદ્ધાચાર્યોપાધ્યાયસર્વસાધુત્યઃ.

નામરૂપ મંત્ર સર્વ વિધોને હરણ કરનાર છે તેવા અનંત ચોવીશીના જિનેશ્વરોના ચરણકમળમાં સધળાય ઈંદ્રો કુસુમાંજલિ મૂકે છે. તે કુસુમાંજલિ ચતુર્વિધ સંધને સુખકારી છે. એવી કુસુમાંજલિ ચોવીશ જિનેશ્વરોના ચરણકમળમાં મૂકો. ૧૩.

અત્યાર સુધીમાં થયેલ અનંત ચોવીશીના જિનેશ્વરોને હું નમસ્કાર કરું છું. વર્તમાન ચોવીશીના જિનેશ્વરોને સ્મરણ કરી ચોવીશો તીર્થકરોને કુસુમાંજલિ મૂકો. ૧૪.

વર્તમાનકાળે મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં વીશ જિનેશ્વરો વિચરે છે. તેમની ભક્તિપૂર્વક મેં પૂજા કરી. તે શ્રી સંધનું કલ્યાણ કરનાર થાઓ. ૧૫.

કુસુમાંજલિ-ઢાળ

અપદ્યદરમંડલી ગીત ઉચ્ચારા, શ્રી શુભવીરવિજય જ્યકારા;
કુસુમાંજલિ મેલો સર્વ જિંદા. ૧૫

(સર્વ સ્નાત્રિયાઓએ પ્રભુના જમણા અંગુહે કુસુમાંજલિ મૂકવી.)

(પછી શ્રી શત્રુંજયના નીચેના દુલા બોલતાં બોલતાં સિદ્ધાસનની ત્રણ પ્રદક્ષિણા ફરતાં ફરતાં, પ્રભુ સન્મુખ ત્રણ ખમાસમણ દઈ જગચિંતામણિનું ચૈત્યવંદન શરૂ કરવું.)

એકેકું ડગલું ભરે, શત્રુંજય સમો જેહ;
રીખવ કહે ભવ કોડાં, કર્મ ખપાવે તેહ. ૧.

શત્રુંજય સમો તીરથ નહિ, રીખવ જેસમો નહિ દેવ;
ગૌતમ સરખા ગુરુ નહિ, વળી વળી વંદું તેહ. ૨
સિદ્ધાચળ સમર્લં સદા, સૌરાઠ દેશ મોગાર;
મનુષ્યજન્મ પામી કરી, વંદું વાર હજાર. ૩

આસરાઓના સમૃહે વિજયવંત શ્રી શુભ વીર પરમાત્માના ગીત ગાયા. તે રીતે સર્વ જિનેશ્વરોને કુસુમાંજલિ મૂકો. ૧૬.

દુલાઓનો અર્થ - કવિશ્રી ઋષભદાસણ કહે છે કે-શ્રી શત્રુંજય ગિરિરાજની સન્મુખ ભાવપૂર્વક એકેક ડગલું ભરતાં કોડો ભવનાં એકઠાં થયેલાં કર્મો કાય થાય છે. ૧.

શત્રુંજય સમાન બીજું કોઈ તીર્થ નથી. શ્રી ઋષભદેવ સમાન કોઈ દેવ નથી અને ગૌતમસ્વામી સમાન કોઈ ગુરુ નથી. તેઓને હું વારંવાર વંદન કરું છું. ૨.

સૌરાષ્ટ્ર દેશમાં આવેલ શ્રી સિદ્ધાચળ ગિરિરાજનું હું હંમેશ સ્મરણ કરું છું. મનુષ્યજન્મ પામીને હજારોવાર વંદન કરું છું. ૩.

ઈરણામિ ખમાસમણો, વંદિં જાવણિકજાએ
નિસીહિઆએ, મત્થઅણ વંદામિ.

(એમ ત્રણ વાર ખમાસમણ ટેવાં)

શ્રી જગચિંતામણિનું ચૈત્યવંદન

ઈરણાકારેણ સંદિસહ ભગવનું ચૈત્યવંદન કરું ? ઈચ્છણ.

જગચિંતામણિ જગનાહ, જગગુરુ જગરકૃખણા;

જગબંધવ જગસત્થવાહ, જગભાવવિઅકૃખણા,

અદ્વાવયસંઠવિઅરૂપ કર્મહવિઝાસાઙ્ગ,

ચર્ચાવિસંપિ જિષાવર જ્યંતુ, આપદિહયસાસણા. ૧.

કર્મભૂમિહિ કર્મભૂમિહિ, પદમસંઘૈયણિ, સાઇટ

ઉક્કોસય સતરિસય; જિષાવરાઙ્ગ વિહરંત લખભઈ,

અર્થ- ઉક્કોસય! મારા શરીરની શક્તિ સહિત તથા પાપવ્યાપારનો
તાગ કરીને આપને વાંદવાને ઈચ્છણું છું. અને મસ્તકે કરીને વાંદું છું.

ચૈત્યવંદનનો અર્થ- આપની ઈચ્છાપૂર્વક હે જ્ઞાનવંત ! આદેશ
આપો હું ચૈત્યવંદન કરવાને ઈચ્છણું છું. આપની આજ્ઞા મારે પ્રમાણભૂત છે.

ભવ્ય છું વોને ચિંતામણિરત્નસમાન, ભવ્ય છું વોના નાથ, સમસ્ત
લોકના હિતોપદેશક, છું વનિકાયના રક્ષક, સકલ જગતના બાંધવ,
મોક્ષાલિલાધીના સાર્થવાહ, પદ્ધત્વ અને નવતાવનું સ્વરૂપ કહેવામાં
વિચક્ષણ, અષ્ટાપદ પર્વત ઉપર સ્થાપન કર્યા છે બિંબ જેમનો એવા.
અષ્ટકમનો નાશ કરનારા ચોવીશે તીર્થકરો જ્યવંતા વર્તો. જેમનું શાસન
કોઈથી હજાય નહીં એવું છે. ૧.

અસિ, મધ્યી અને કૃષ્ણિકર્મ જ્યાં વર્તે છે એવા કર્મભૂમિના કોત્રોને
વિષે, પ્રથમ સંવયજ્ઞવાળા ઉત્કુષ્ટપણો એકસો સીતેર તીર્થકરો વિચરતા
પામીએ. કેવજ્ઞાની નવ કોડ અને નવ હજાર કોડ સાધુઓ હોય એમ

નવકોડિહિ કેવળીણ, કોડિસહસ્રસ નવ સાહુ ગમ્મઈ;
 સંપર્દ જિણવર વીસ મુણિ, બિહું કોડિહિ વરનાણ;
 સમશાહ કોડીસહસ્રસહુઅ, થુણિજજઈ નિચ્યવિહાણિ. ૨
 જ્યઉ સામિય જગઉ સામિય, રિસહસતુંજિ,
 ઉજિંજતિ-પહુ નેમિજિણ, જ્યઉ વીર સચ્યારિમંડણ;
 ભરુઅચ્છહિ મુણિસુવ્યય, મુહરિપાસ દુહ-દુરિઅ-ખંડણ,
 અવરવિદેહિ તિત્યયરા, ચિહું દિસિ વિદિસિ જિં કેવિ;
 તિઆણાગય-સંપર્દાય, વંદુ જિણ સલ્વેવિ. ૩
 સત્તાણવઈ સહસ્રા, લક્ખા છપ્પણ અહુકોડિઓ;
 બત્તિસસય બાસિઆઈ તિઅલોએ ચેઈએ વંદે, ૪

સિદ્ધાંતથી જાણીએ. વર્તમાનમાં શ્રી સીમંધરસ્વામી વગેરે વીશ તીર્થકરો
 અને શ્રેષ્ઠ કેવળજાનના ધરનારા બે કોડ મુનિ તથા બે હજાર કોડ સાપુંઓ
 હોય, તેમની નિરંતર પ્રભાતે સ્તવના કરીએ. ૨૪વિ શાસનમ्

પ્રભુ હે સ્વામી ! તમે જ્યવંતા વર્તો, શ્રી શન્તુજ્ય ઉપર શ્રી
 ઋષભદેવ જ્યવંતા વર્તો. શ્રી ગિરનારજુ ઉપર પ્રભુ નેમિનાથ તીર્થકર અને
 સાચોર નગરના આભૂષણ રૂપ શ્રી વીરસ્વામી જ્યવંતા વર્તો. ભરુયમાં શ્રી
 મુનિસુપ્રતસ્વામી અને મુહરિગામમાં શ્રી પાર્શ્વનાથ. એપાંચે જિનવરોદુઃખ
 અને પાપનો નાશ કરનારા છે. બીજા (પાંચ) મહાવિદેહને વિષે જે તીર્થકરો
 છે તથા ચાર દિશાઓ અને વિદિશાઓમાં જે કોઈપણ અતીતકાળ,
 અનાગતકાળ અને વર્તમાનકાળ સંબંધીતીર્થકરો છે, તે સર્વને પણ હું વંદના
 કરુંછું. ૩.

આઠ કોડ છપ્પન લાખ, સત્તાણું હજાર બત્તીશ સો અને
 બ્યાસી (૮,૫૭,૦૦,૨૮૨) ત્રણ લોકને વિષે જિનપ્રાસાદ છે, તેને
 હું વાંદું છું. ૪.

પનરસ કોડિસયાઈ, કોડિ બાયાલ લક્ખ અડવના;
છતીસ સહસ અસિઈ, સાસય-બિંબાઈ પણમામિ. ૫

જંકિંચિ-સૂત્ર

જંકિંચિ નામતિત્યં, સર્ગે પાયાલિ માણુસે લોએ;
જાઈ જિષાબિંબાઈ, તાઈ સવ્વાઈ વંદામિ. ૧.

નમુખુણં સૂત્ર

નમુખુણં અરિહંતાણં ભગવંતાણં. ૧. આઈગરાણં, તિત્યયરાણં,
સયસંબુદ્ધાણં. ૨ પુરિસુતામાણં, પુરિસસીહાણં, પુરિસવર-
પુંડરીઆણં, પુરિસવરગંધહત્ત્વીણં. જે લોગુતમાણં, લોગનાહાણં,
લોગહિઆણં, લોગપઈવાણં; લોગપજોઅગરાણં, ૪
અભયદ્વાણં, ચક્ખુદ્વાણં, મળગદ્વાણં, સરણદ્વાણં,

પંદરશે કોડ (૧૫ અબજ) બેતાલીશ કોડ, અહ્નાવન લાખ
છત્રોશ હજાર ઝોસી (પૂર્વોક્ત જિનમાસાદને વિષે) જે શાશ્વત
જિનબિંબો છે, તેઓને હું વંદના કરું છું. ૫.

જંકિંચિ સૂત્રનો અર્થ-સ્વર્ગને વિષે, પાતાળને વિષે મનુષ્ય-
લોકને વિષે જે તીર્થકરનાં બિંબો છે તે સર્વને તેમજ જે કાંઈ નામ
રૂપે તીર્થો છે તેને હું વંદના કરું છું ૧.

નમુખુણં સૂત્રનો અર્થ -નમસ્કાર હો શ્રી અરિહંત ભગવંતોને.
(૧) ધર્મની આદિ કરનારને, તીર્થના સ્થાપનારને, પોતાની મેળે બોધ
પામનારને. (૨) પુરુષને વિષે ઉત્તમને, પુરુષને વિષે સિંહસમાનને,
પુરુષને વિષે ઉત્તમ પુંડરીક (કમળ) સમાનને, પુરુષને વિષે પ્રધાન
ગંધહસ્તિ સમાનને, (૩) લોકને વિષે ઉત્તમને, લોકના નાથને, લોકના

બોહિદ્યાણં. ૫ ધર્મદ્યાણં, ધર્મદેસયાણં, ધર્મનાયગાણં, ધર્મસારહીણં, ધર્મવરચાઉરંતયકુવહીણં. ૬ અપદિહ્યવરનાણં-દંસશધરાણં, વિઅદૃછઉમાણં. ૭ જિષાણં જીવયાણં, તિનાણં તારયાણં, બુદ્ધાણં બોહયાણં, મુત્તાણં મોઅગાણં. ૮ સવ્યનૂળણં, સત્વદરિસીણં, સિવ-મયલ-મરુચ-મણાંત-મક્ખય-મવ્યાબાહ-મપુષારાવિત્તિ-સિદ્ધિગઈનામધેયં ઠાણં સંપત્તાણં, નમો જિષાણં જિઅભયાણં. ૯. જે અ અઈઆ સિદ્ધા, જે અ ભવિસ્સંતિષાગએ કાલે, સંપર્દ અ વહુમાશા, સંવે તિવિહેશ વંદામિ. ૧૦.

હિત કરનારને, લોકને વિષે દીપક સમાનને, લોકમાં પ્રકાશ કરનારને.
(૪) અભયદાનના આપનારને, શ્રુતજ્ઞાન રૂપ ચક્ષુના આપનારને, મોક્ષમાર્ગના આપનારને, શરણ આપનારને, સમદિત આપનારને.
(૫) ધર્મના દાતાને, ધર્મના ઉપદેશ કરનારને, ધર્મના નાયકને, ધર્મના સારથીને, ચાર ગતિનો અંત કરનાર ઉત્તમ ધર્મચક્વતનિ (૬) કોઈથી હણાય નહીં એવા ઉત્તમ જ્ઞાન-દર્શનના ધારડા કરનારને, નિવર્ત્યુ છે છબ્બસ્થપણું જેઓનું તેમને. ૭.

રાગદેખને જિતનારને તથા જિતાડનારને, સંસારથી તરનારને તથા તારનારને, તત્ત્વના જ્ઞાનનારને, તથા જ્ઞાનવનારને, કર્મથી મુક્તા થયેલાને તથા મુક્તાવનારને. (૮) સર્વજ્ઞને, સર્વદર્શિની, કલ્યાણરૂપ, અચળ, રોગ રહિત, અનંત, અક્ષય, અવ્યાબાધ, અપુનરાગમન એવી સિદ્ધિગતિ છે નામ જેનું એવા સ્થાનને પામેલાને, રાગદેખના કષ્ય કરનાર તથા સર્વ ભયના જિતનારને નમસ્કાર હો. ૮.

જેઓ અતીતકાળે સિદ્ધ થયા, જેઓ અનાગતકાળે સિદ્ધ થશે અને વર્તમાનકાળે વિદ્યમાન એવા સર્વ (દ્રવ્યજિનો)ને હું ત્રિવિષે વંદના કરું છું. ૧૦.

જાવંતિ ચેઈઆઈ, ઉડુઢે અ, અહે અ તિરિયલોએ અ;
સંવાઈ, તાઈ વંદે, ઈહ સંતો તત્થ સંતાઈ. ૧.

(પછી એક ખમાસમણ દેવું)

જાવંત કેવિ સાહૂ, ભરહેરવયમહાવિદેહ અ;
સંવેસિં તેસિં પણાઓ, તિવિહેણ તિદંડવિરયાણ. ૧.

નમોઈતૂસિદ્ધાચાર્યોપાધ્યાયસર્વસાધુભ્યः. ૧.

ઉવસગગહરં સલવન

ઉવસગગહરં પાસં, પાસં વંદામિ ક્રીમે મુક્કાદં
વિસહર-વિસનિતાસં, મંગલ-કલ્યાણ-આવાસં. ૧.

જાવંતિ ચેઈઆઈ-સૂત્રનો અર્થ - ઉર્ધ્વલોકને વિષે, અધોલોકને વિષે અને તિર્યાલોકને વિષે જેટલી જિનપ્રતિમાઓ છે. તે સર્વને હું અહિ હોવા છતાં ત્યાં છે તે સર્વને વંદના કરું છું. ૧.

જાવંત કેવિ સાહૂ-સૂત્રનો અર્થ - પાંચ ભરત, પાંચ ઐરવત અને પાંચ મહાવિદેહ ક્ષેત્રને વિષે જેટલા કોઈ સાધુઓ મન વચન-કાયાએ કરીને ત્રણ દંધ્યી નિવર્ત્તા છે, તે સર્વને હું નાયો. ૧.

નમોઈતૂનો અર્થ - અરિહંત, સિદ્ધ, આર્યા, ઉપાધ્યાય અને સર્વ સાધુઓને મારો નમસ્કાર હો. ૧.

ઉવસગગહરનો અર્થ - ઉપસર્ગનો હરનાર પાર્શ્વ નામનો યક્ષ સેવક છે જેનો એવા પાર્શ્વનાથ ભગવાન, જેઓ કર્મના સમૂહથી મુક્ત છે તથા જે સર્પના ઝેરને અતિશયે કરીને નાશ કરનાર છે, વળી જે મંગલ અને કલ્યાણના ઘર રૂપ છે તેમને હું નમસ્કાર કરું છું. ૧.

વિસહર કુલિંગમંતં, કંઠે ધારેઈ જો સયા મણુઓ;
તસ્સ ગહ-રોગમારી; દુકૃજારા જંતિ ઉવસામં. ૨

ચિહ્નાઉ દૂરે મંતો, તુજુ પણામો વિ બહુફલો હોઈ;
નરતિરિઅસુ વિ જીવા, પાવંતિ ન દુકૂખદોગચ્ચં. ૩.

તુહ સમ્મતો લદે, ચિંતામણિકષ્પપાયવભમહિએ;
પાવંતિ અવિગધેણં, જીવા અયરામરં ઠાણં. ૪

ઈઅ સંથુઓ મહાયસ ! ભત્તિભરનિભરેણ હિયઅશે;
તા દેવ ! દિજજ બોહિ, ભવે ભવે પાસ જિણચંદ. ૫

જે મનુષ્ય નિરંતર વિષધર સ્કુલિંગ નામના મંત્રને કંઠને
વિષે ધારડા કરે છે, તેના દુષ્ટ ગ્રહ, રોગ, મરકી અને દુષ્ટ જવર
શાંતિને પામે છે. ૨

જૈન જાઇન્સ
જૈનમ् જ્યતિ શાસનમ्

એ મંત્ર દૂર રહો, તમને નમસ્કાર કરવો એ પણ ઘણું ફળ
આપનાર થાય છે. તે જીવો મનુષ્ય અને તિર્યંચને વિષે પણ દુઃખ
અને દારિદ્ર પામતા નથી. ૩

ચિંતામણિરત્ન અને કલ્યવૃક્ષથી અધિક મહિમાવાળું એવું
તમારું સમ્યગ્દર્શન (સમકિત) પામ્યે છતે ભવ્યજીવો અજર અમર-
મોક્ષસ્થાનને નિર્વિદ્ધપણે પામે છે. ૪

હે મહાશય ! ભક્તિના સમૂહથી પૂર્ણ ભરેલા અંત:કરણથી
આ સતવના કરી, તે કારણથી હે દેવ ! શ્રી પાર્શ્વજિનચંદ્ર ! મને
જન્મોજન્મને વિષે બોધિબીજ (સમ્યગ્દર્શન) આપો. ૫.

શ્રી જ્યવીયરાય સૂત્ર

જ્યવીયરાય ! જગગુરુ, હોઉ મમં તુહ પભાવઓ ભયવં;
ભવનિવ્યેઓ મગગાણુસારિયા ઈદૃષલસિદ્ધી. ૧.

લોગવિરુદ્ધચ્યાઓ, ગુરુજાપૂઅ પરત્યકરણાં ચ;
સુહગુરુજોગો, તવ્યણા-સેવણા આભવમખંડા. ૨

વારિજળઈ જઈ વિ નિયાણ-બંધણાં વીયરાય ! તુહ સમયે;
તહવિ મમ હુજજ સેવા, ભવે ભવે તુહ ચલણાણાં. ૩
દુક્ખખાં કર્મખ, સમાધિમરણાં ચ બોહિલાભો અ;
સંપજજઉ મહ એં, તુહ નાહ પણામકરણોણાં. ૪

જ્યવીરાય સૂત્રનો અર્થ **હે વીતરાગ ! હે જગતના ગુરુ !**
તમે જ્યવંતા વર્તો. હે ભગવંત ! મને તમારા પ્રભાવથી ભવનું
ઉદાસીનપણું, માર્ગાનુસારીપણું અને ઈદૃષણ (શુદ્ધ આત્મધર્મ)ની
સિદ્ધિ હોજો. ૧.

જેનમ જ્યતિ શાસનમ्

લોકવિરુદ્ધનો ત્યાગ, માતાપિતાદિ ગુરુજનની પૂજા, તથા
પરોપકાર કરવાપણું, શુદ્ધ ગુરુનો મેલાપ, તેમના વચનનો અંગીકાર
તે સર્વ જ્યાં સુધી મારે ભવ કરવા પડે ત્યાં સુધી (મોકાપાપ્તિ સુધી)
અખંડ હોજો. ૨.

હે વીતરાગ ! તમારા સિદ્ધાંતમાં જો કે નિયાણાનું બાંધવું
નિષેધ્યું છે, તો પણ મને ભવોભવને વિષે તમારા ચરણોની સેવા
હોજો. ૩.

હે નાથ ! તમને પ્રણામ કરવાથી મને દુઃખનો કથ, કર્મનો
કથ, સમાધિમરણ અને બોધિનો લાભ એ ચાર સંપ્રાપ્ત થાઓ. ૪.

સર્વ-મંગલ-માંગલ્યં, સર્વકલ્યાણકારણં;

પ્રધાનં સર્વધર્માઙ્ગાં, જૈન જ્યતિ શાસનમ्. ૫

(પછી સ્નાત્રિયાઓએ લાથ પૂરી લાથમાં કળશ લઈ મુખકોશ બાંધી ઉલા રહેવું.)

દુહણો

સયલ જિણેસર પાય નમી, કલ્યાણક વિધિ તાસ;

વર્ણવતાં સુણતાં થકાં, સંઘની પૂરે આશ. ૧.

ઢાળ

સમકિતગુણાઠાણે પરિણામ્યા, વળી ગ્રતધર સંયમસુખ રમ્યા;

વીશસ્થાનકવિધિએ તપ કરી, એસી ભાવદ્યા દિલમાં ધરી. ૧.

જો હોવે મુજ શક્તિ ઈસી, સવિ જીવ કરું શાસનરસી;

શુચિરસ ઢલતે તિહાં બાંધતા, તીર્થકર-નામ નિકાયતા. ૨.

સર્વ મંગલોમાં માંગલિક, સર્વ કલ્યાણનું કારણ, અને
સર્વધર્મામાં પ્રધાન એવું શ્રી જૈનશાસન જ્યવંતુ વર્તે છે. ૫.

દુહણો અર્થ - સર્વ જિણેશ્વરના ચરણોમાં નમસ્કાર કરી
તેઓના કલ્યાણકનો વિધિ હું કહું છું. તે વિધિનું વર્ણન કરવાથી અને
સાંભળવાથી સકળ સંઘની આશા પરિપૂર્ણ થાય છે. ૧.

ઢાળનો અર્થ - શ્રી તીર્થકર પરમાત્મા પૂર્વભવમાં સમ્યકત્વ
પામી અનુકૂમે ચારિત્રના સુખમાં રમણતા કરે છે અને વિધિપૂર્વક
વીશસ્થાનક તપનું આરાધન કરી આવા પ્રકારની ભાવદ્યા ફદ્યમાં
ધારણ કરે છે. ૧.

**જો મારામાં એવા પ્રકારની શક્તિ હોય તો સર્વ જીવોને વીતરાગ
પરમાત્માના શાસનના રસિયા બનાવું. આવા પ્રકારની નિર્મળ ભાવના
ભાવતાં તીર્થકર નામ નિકાયિત કરે છે. ૨.**

સરાગથી સંયમ આચરી, વચ્ચમાં એક દેવનો ભવ કરી;
અવી પત્રર ક્ષેત્રે અવતરે, મધ્યખંડે પણ રાજવીકુલે. ૩
પટરાણી કુખે ગુણનીલો, જેમ માનસરોવર હંસલો;
સુખશાસ્યાએ રજનીશે, ઉત્તરતાં ચૌદ સુપન દેખે. ૪

ઢાળ-ચૌદ સ્વખની

પહેલે ગજવર દીકો, બીજે વૃધભ પઈકો;
ત્રીજે તેસરીસિંહ, ચોથે લક્ષ્મી અભીહ. ૧.
પાંચમે ફૂલની માળા, છાટે ચન્દ્ર વિશાળા;
રવિ રાતો ધજ મ્હોટો, પૂરણ કળણ નહિ છોટો. ૨
દશમે પદ્મ સરોવર, અગિયારમે રલાકર;
ભવન વિમાન રલગંજ, અંજિનિશાખા ધૂમવર્જિ. ૩

એવી રીતે વિશોદ્ધારની ભાવનાપૂર્વક સંયમનું આચરણ કરે છે.
વચ્ચમાં એક દેવનો ભવ કરી ત્યાંથી અવી પંદર કર્મભૂમિના ક્ષેત્રમાં
મધ્યખંડમાં કોઈપણ રાજવીકુળમાં ગર્ભપણે ઉત્પન્ન થાય છે. ૩.

જેમ માનસરોવરમાં હંસ હોય તેમ પહુંચાણીની કુંશિમાં ગુણવાનું
એવો પરમાત્માનો જીવ ઉત્પન્ન થાય છે, સુખશાસ્યામાં સુતેલ માતા
(આકાશમાંથી ઉત્તરતાં અને મુખમાં ગ્રવેશ કરતાં) ચૌદ સ્વખન જુઓ છે. ૪.

પ્રથમ સ્વખનમાં શ્રેષ્ઠ હસ્તી, બીજા સ્વખનમાં દેદીઘ્યમાન
બળદ, ત્રીજા સ્વખનમાં તેસરીસિંહ, ચોથા સ્વખનમાં શોભાયમાન લક્ષ્મી,
પાંચમા સ્વખનમાં ફૂલની માળા, છાટા સ્વખનમાં વિશાળ ચન્દ્ર, સાતમા
સ્વખનમાં લાલ સૂર્ય, આઠમા સ્વખનમાં મોટો ધજ, નવમા સ્વખનમાં
મોટો પૂર્ણકળશ, દશમા સ્વખનમાં પદ્મસરોવર, અગિયારમા સ્વખનમાં

સ્વખન લઈ જઈ રાયને ભાષે, રાજા અર્થ પ્રકાશો;
પુત્ર તીર્થીકર ત્રિભુવન નમશે, સકલ મનોરથ ફળશે. ૪.

વસ્તુ-છિંદ

અવધિનાણો અવધિનાણો, ઉપન્યા કિનરાજ,
જગત જસ પરમાણુઆ, વિસ્તર્ય વિશજંતુસુખકાર;
મિથ્યાત્વ તારા નિર્બલા, ધર્મઉદ્ય પરભાત સુંદર,
માતાપણ આઙંદિયા, જાગતી ધર્મ વિધાન;
જાણંતી જગતિલક સમો, હોશે પુત્ર પ્રધાન. ૧.

હુહો જન સાઇટ

શુભલગ્નને કિન જનમીયા, નારકીમાં સુખજ્યોત;
સુખ પાચ્યા ત્રિભુવનજના, હુહો જગત ઉદ્ઘોત. ૧.

કીરતસમુદ્ર, બારમા સ્વખનમાં ભવન કે વિમાન, તેરમા સ્વખનમાં રતનો
દગલો અને ચૌદમા સ્વખનમાં ધૂમાડા વગરનો અજિન છુવે છે.
તીર્થીકરની માતા રાજા પાસે જઈ સ્વખનો કહે છે.. રાજા તેનો અર્થ
કહે છે. તે કહે છે કે તમારે તીર્થીકર પુત્ર થશો. ગ્રણો ભુવનજના જીવો
નમશે. અને આપણા સર્વ મનોરથો ફળશે. ૧. થી ૪.

પરમાત્મા અવધિજ્ઞાન સહિત ઉત્પન્ન થાય છે. જેના પરમાણુઓ
વિશ્વના પ્રાણીઓને સુખ કરનાર હોય છે. તે સમયે મિથ્યાત્વરૂપી તારાઓ
ઝાંખા પડી જાય છે, ધર્મના ઉદ્યરૂપી સુંદર પ્રભાત થવાથી માતા પણ
આનંદિત થાય છે. ધર્મનું ચિંતન કરતા જાગે છે. અને વિચારે છે કે-
જગતમાં તિલક સમાન એવો શ્રેષ્ઠ પુત્ર થશે. ૧.

હુહાનો અર્થ - સર્વ ગ્રહો ઉચ્ચ લગ્નમાં આવે ત્યારે કિનેશ્વરનો

દ્વારા-કડખાની દેશી

સાંભળો કળશ જિન-મહોત્સવનો ઈહાં,

છઘન કુમરી દિદિ વિદિદિ આવે તિહાં;
માય સુત નમીય, આણાંદ અપિકો ધરે,
અષ્ટ સંવર્તા વાયુથી કચરો હરે. ૧.

વૃષ્ટિ ગંધોદકે, અષ્ટ કુમરી કરે,

અષ્ટ કલશા ભરી, અષ્ટ દર્પણ ધરે;
અષ્ટ ચામર ધરે, અષ્ટ પંખા લહી,
ચાર રક્ષા કરી, ચાર દીપક ગ્રહી. ૨

ધર કરી કેળના, માય સુત લાવતી,

કરણ શુચિકર્મ જળ કળશે નહયરાવતી;

જન્મ થાય છે. તે સમયે નારકીમાં પણ સુખદાયક પ્રકાશ થાય છે.
ત્રણો ભુવનના જીવો તે સમયે સુખ પામે છે. અને ત્રણો જગતમાં
પ્રકાશ થાય છે. ૧.

હવે શ્રી જિનેશ્વરદેવના જન્મમહોત્સવનો કળશ સાંભળો.
જિનેશ્વરના જન્મસમયે દિશાઓ અને વિદિશાઓમાંથી છઘન
દિક્કુમારિકાઓ સૂતિકર્મ કરવા આવે છે. મથુમ માતા અને પુત્રને
નમસ્કાર કરી અતિહર્ષ પામી ૮ દિક્કુમારિકા સંવર્તવાયુવડે ચારે
દિશાઓમાંથી એક એક યોજન પ્રમાણ કચરો દૂર કરે છે. ૮
કુમારિકા સુગંધી જળની વૃષ્ટિ કરે છે ૮ કુમારિકા હાથમાં ભરેલા
કળશને ધારણ કરે છે. ૮ દર્પણ ધરે છે. ૮ ચામર ધારણ કરે છે.
૮ પંખા લહી પવન નાખે છે, ૪ કુમારિકા રક્ષાપોટલી બાંધે છે.
૪ કુમારિકા દીપક લહી ઉલ્લી રહે છે. ૧-૨.

कुसुम पूज्ञ, अलंकार पहेचावती;
राखडी बांधी जઈ, शयन पधरावती. ३.
नमीय कहे माय तुज बाण लीलावती,
मेरु रवि चन्द्र लगे, ज्ञवजो जगपति;
स्वामी गुज्रा गावती, निज धर ज्ञावती,
तेणे समे ईन्द्रसिंहासन कंपती. ४.

ढाण

जिन जन्म्याज्ञ जिषा वेणा जननी धरे,
तिषा वेणाज्ञ ईन्द्रसिंहासन थरहरे;
दाहिषोत्तरज्ञ जेता जिन जनमे यदा,
दिशिनायकज्ञ सोहम ईशान बिहु तदा. १.

त्यो केणना पांडाओनु सूतिकागृह बनावी, तेमां माता
अने पुत्रने लावे छे. शुचिकर्म करवा पाणीना कणशो वडे न्डवरावे
छे. पुण्य वगेरेथी पूजा करी अलंकार पहेचावे छे. पछी छाये राखडी
बांधीने शयनमां पधरावे छे. ३.

माता अने पुत्रने नमस्कार करीने कहे छे, के हे माता !
आनंदकारी अने जगतना नाथ ऐवा तमारा पुत्र ज्यां सुधी मेरुपर्वत,
सूर्य अने चन्द्र रहे त्यां सुधी ज्ञवो-ज्यवंता रहो. आ प्रमाणे स्वामीना
गुज्रा गाती छप्पन दिक्कुमारिकाओ पोताना धरे ज्ञाय छे, ऐ
वज्ञते सौधर्मदेवलोकना ईद्रनुं सिंहासन कंपायमान थाय छे. ४.

माताना धरमां जे वज्ञते जिनेश्वरनो जन्म थाय छे ते
वज्ञते ईद्रनुं सिंहासन यलायमान थाय छे. दक्षिण दिशामां प्रभुनो
जन्म थाय तो सौधर्म ईद्रनुं अने उत्तर दिशामां जन्म थाय तो
ईशानेद्रनुं आसन कंपायमान थाय छे. १.

ત્રોટક છિંદ

તદા ચિંતે ઈન્દ્ર મનમાં કોણ અવસર એ બન્યો,
જિનજન્મ અવધિનાશે જાણી હર્ષ આનંદ ઉપન્યો;
સુધોષ આદે ઘંટનાદે ઘોષણા સુરમેં કરે,
સવિ દેવી દેવા જન્મમહોત્સવે આવજો સુરગિરિવરે. ૧.

(અહીં ઘંટ વગાડવો)

ઢાળ

એમ સાંભળીજુ સુરવર કોડી આવી મળે,
જન્મ મહોત્સવજુ કરવા મેરુ ઉપર ચલે; સાઇટ
સોહમપતિજુ બહુ પરિવારે આવીયા,
માય-જિનનેજુ વાંઠી પ્રભુને વધાવીયા. ૧.

(અહીં પ્રભુને ચોખાથી વધાવવા)

તે વખતે ઈન્દ્ર મનમાં વિચારે છે કે-ક્યા કારણો મારું સિંહાસન કંઈયું ? અવધિજ્ઞાનથી જિનેશ્વરદેવનો જન્મ જાણી ઘણો હર્ષ માયે છે. હરિણગમેષી દેવ પાસે સુધોષા આહિ ઘંટાના નાદથી દેવોમાં ઉદ્ઘોષણા કરાવે છે, કે- “સર્વ દેવ-દેવીઓ પ્રભુનો જન્મ-મહોત્સવ કરવા મેરુપર્વત પર આવજો.” ૧.

એ પ્રમાણે સાંભળી કોડો દેવતાઓ એકઠા થાય છે અને જન્મમહોત્સવ કરવા મેરુપર્વત પર જાય છે. સૌધર્મેન્દ્ર ઘણા પરિવાર સાથે પૃથ્વીતળ પર આવી માતા અને જિનેશ્વરને વંદન કરી પ્રભુને વધાવે છે. ૧.

ત્રોટક છે

વધાવી બોલે હે રત્નકુક્ષી ધારિણી તુજ સુતતણો,
હું શક સોહમ નામે કરશું, જન્મમહોત્સવ અતિધણો;
એમ કહી જિનપ્રતિબિંબ થાપી, પંચરૂપે પ્રભુ ગ્રહી,
દેવદેવી નાચે હર્ષ સાથે, સુરગિરિ આવ્યા વહી. ૧.

ઢાલ

મેરુ ઉપરજી પાંડુકવનમંચ ચિહ્નું દિશે,
શિલા ઉપરજી સિંહાસન મન ઉત્ત્લસે;
તિહાં બેસીજી શકે જિન ખોળે ધર્યા,
હરિ ત્રેસઠજી બીજા તિહાં આવી મળ્યા. ૧.

વધાવીને કહે છે કે- કુક્ષિને વિષે રહણને ધારણા કરનાર હે
માતા ! હું સૌધર્મ નામે ઈન્દ્ર છું. તમારા પુત્રનો અત્યંત મોટો
જન્મમહોત્સવ અમે કરશું. એ પ્રમાણે કહી જિનેશ્વરનું પ્રતિબિંબ
(બીજું રૂપ) માતાની પાસે સ્થાપન કરી સૌધર્મ ઈન્દ્ર પોતાના પાંચ
રૂપ કરી પરમાત્માને લઈ દેવ-દેવીઓના નૃત્ય સાથે હર્ષપૂર્વક મેરુપર્વત
પર આવ્યા. ૧.

મેરુપર્વત પર પાંડુકવનમાં ચારે દિશાએ શિલાઓ છે
તેમાં જે દિશા સન્મુખ પ્રભુનો જન્મ થાય તે દિશામાં આવેલ
શિલા ઉપર રહેલ સિંહાસન ઉપર બેસી ઈન્દ્ર મનના ઉત્તાસથી
પ્રભુને ખોળામાં ધારણ કરે છે તે વખતે બીજા ત્રેસઠ ઈંગ્રો પણ
ત્યાં આવી પહોંચે છે. ૧.

ત્રોટક

મળ્યા ચોસઠ સુરપતિ તિહાં, કરે કળશ અડ જાતિના,
માગધાહિ જળતીર્થ ઔષધિ, ધૂપ વળી બહુ ભાતિના;
અચ્યુતપતિએ હુકમ કીનો, સાંભળો દેવા સવે,
ખીરજલધિ ગંગાનીર લાવો, ઝટિતિ જિન જન્મ મહોત્સવે. ૧.

ઢાણ

સુર સાંભળીને સંચરીયા, માગધ વરદામે ચલીયા;
પદ્મદ્રષ્ટ ગંગા આવે, નિર્મલ જળકળશા ભરાવે. ૧.
તીરથજળ ઔષધિ લેતા, વળી ખીરસમુદ્ર જાતા;
જળકળશા બહુલ ભરાવે, ફૂલ ચંગેરી થાળા લાવે. ૨.
સિંહાસન ચામર ધારી, ધૂપધાળાં રકેબી સારી;
સિદ્ધાંતે ભાષ્યા જેહ, ઉપકરણ મિલાવે તેહ. ૩.

ત્યાં આગળ ચોસઠ ઠીક્રો બેગા થયા. આહ જાતિના કળશો
કરાવી માગધ આહિ તીર્થોનાં સુગંધી ઔષધિથી મિશ્રિત પાણી ભરાવ્યાં.
ઘણી જાતના ધૂપ ઉવેખ્યા. ત્યારપણી અચ્યુત નામના ઠંકે હુકમ કર્યો
કે- ‘સર્વદેવો ! સાંભળો. જિનેશ્વરના જન્મમહોત્સવ માટે જલદીથી
કીરસમુદ્ર અને ગંગા નદી વગેરેનાં પાણી લાવો. ૧.

ઢાણનો અર્થ - અચ્યુતેદ્રનો હુકમ સાંભળી તુરત જ દેવો
ચાલ્યા. માગધ, વરદામ, પદ્મદ્રષ્ટ અને ગંગાનદીએ આવી નિર્મળજળથી
કળશો ભરે છે. એવી રીતે તીર્થોનાં પાણી અને ઔષધિઓ લેતા લેતા
કીરસમુદ્ર જઈ ત્યાં ઘણા પાણીના કળશો ભરે છે. તેમજ પુષ્પચંગેરી,
થાળ, સિંહાસન, ચામર, ધૂપધાળા અને રકાબી વગેરે સિદ્ધાંતમાં

તે દેવા સુરગિરિ આવે, પ્રભુ દેખી આનંદ પાવે;
કળશાદિક સહુ તિણાં ઠાવે, ભક્તે પ્રભુના ગુણ ગાવે. ૪

ઢાળ

આતમભક્તિ મળ્યા કેઈ દેવા, કેતા મિતનુજ્ઞાઈ,
નારીપ્રેર્યા વળી નિજ કુલવટ, ધર્મ ધર્મસખાઈ;
જોઈસ વ્યંતર ભવનપતિના, વૈમાનિક સુર આવે,
અચ્યુતપતિ હુકમે ધરી કળશા, અરિહાને નવરાવે. ૧.

અડજાતિ કળશા પ્રત્યેકે, આઠ આઠ સહસ પ્રમાણો,
ચઉસઠ સહસ હુआ અલિષેકે, અઢીસેં ગુણા કરી જાણો;
સાઠ લાખ ઉપર એક કોડી, કળશાનો અધિકાર,
બાસઠ ઈન્દ્ર તણા તિણાં બાસઠ, લોકપાલના ચાર.. ૨

કહેલ સુંદર ઉપકરણો એકત્ર કરી મેરુપર્વત પર આવે છે અને પ્રભુના
દર્શન કરી આનંદ પામે છે. પોતાની સાથે લાવેલ કળશ વગેરે ત્યાં
સ્થાપન કરી ભક્તિપૂર્વક પ્રભુના ગુણગાન કરે છે. ૧. થી ૪

ઢાળનો અર્થ - કેટલાક દેવો પોતાની ભક્તિથી, કેટલાક
મિત્રોને અનુસરી, કેટલાક સ્ત્રીની મેરાજાથી, કેટલાક પોતાનો કુલધર્મ
વિચારી, કેટલાક ધર્મદિવો ધર્મની મિત્રતાથી જિનેશરના
સાત્રમહોત્સવમાં આવે છે. જિનેશરના જન્મમહોત્સવમાં જ્યોતિષી
દેવો, વ્યંતરદેવો, ભવનપતિદેવો અને વૈમાનિકદેવો આવે છે અને
અચ્યુતેદ્રના હુકમથી જળથી ભરેલા કલશો લઈ અરિહંત પરમાત્માને
નવરાવે છે. ૧.

તે કળશો સોનાના, રૂપાના, માણેકના, એમ આઠ પ્રકારના

ચન્દ્રની પંક્તિ છાસઠ છાસઠ. રવિશ્રેષ્ઠિ નરલોકો,
ગુરુસ્થાનક સુર કેરો એકજ, સામાનિકનો એકો;
સોહમપતિ ઈશાનપતિની, ઈન્દ્રાણીના સોણ,
અસુરની દશ ઈન્દ્રાણી, નાગની બાર કરે કલ્યોલ. ૩
જ્યોતિષ વ્યંતર ઈન્દ્રની ચઉ ચઉ, પર્ષદા ત્રણનો એકો,
કટકપતિ અંગરક્ષક કેરો, એક એક સુવિવેકો;
પરચુરણ સુરનો એક છેલ્લો, એ અઢીસેં અભિષેકો,
ઈશાન ઈન્દ્ર કહે મુજ આપો, પ્રભુને ક્ષણ અતિરેકો. ૪

હોય છે અને દરેક પ્રકારના આઠ આઠ હોય છે એટલે
કુલ ૬૪૦૦૦ કળશાઓ હોય અને તેને અઢીસો અભિષેકની સંખ્યા
વડે ગુણવાધી એક કરોડ સાઠ લાખ કળશો વડે પરમાત્માને
અભિષેક થાય છે.

જેનમ જ્યોતિષ શાસનમ्

હવે અઢીસો અભિષેક કેવી રીતે થાય ? તે કહે છે. બાસઠ
ઈત્તના ફર, ચાર લોકપાલના ૪, મનુષ લોકના ચંદ્રની છાસઠ
પંક્તિના ફફ, સૂર્યની છાસઠ પંક્તિના ફફ, ગુરુસ્થાનકદેવોનો ૧.,
સામાનિકદેવોનો ૧. સોધર્મેન્દ્ર અને ઈશાનેદ્રની ઈન્દ્રાણીના ૮+૮
મળીને ૧૬, અસુરેદ્રની ઈન્દ્રાણીના ૧૦, નારેંદ્રની ઈન્દ્રાણીના ૧૨,
જ્યોતિષી ઈન્દ્રની ચાર અગ્રમહિષીના ૪, વ્યંતરેદ્રની ચાર
ઈન્દ્રાણીઓના ૪, ત્રણપર્ષદાનો ૧. કટકપતિનો ૧. અંગરક્ષક દેવોનો
૧. અને પરચુરણ દેવોનો ૧. આ પ્રમાણે અઢીસો અભિષેક થાય
છે. ત્યાર પછી ઈશાનેદ્ર સોધર્મેન્દ્રને કહે છે કે હે સૌધર્મેન્દ્ર!
થોડીવાર પ્રભુને મારા ખોળામાં બેસાડવા મને આપો. ૨-૩-૪.

તવ તસ ખોળે ઢવી અરિહાને, સોહમપતિ મનરંગે,
વૃષભ રૂપ કરી શુંગ જળે ભરી, નહવણ કરે પ્રભુ અંગે;
પુષ્પાદિક પૂજને છાંટે, કરી કેસર રંગ રોલે,
મંગળદીવો આરતી કરતાં, સુરવર જ્ય જ્ય બોલે. ૫.

ભેરી ભુંગળ તાલ બજાવત, વળિયા જિન કર ધારી,
જનનીઘર માતાને સૌંપી, એણીપરે વચન ઉચ્ચારી;
'પુત્ર તુમારો, સ્વામી હમારો, અમ સેવક આધાર;
પંચ ધાવી રંભાદિક થાપી, પ્રભુ ખેલાવણ હાર. ૬.

બત્રીસ કોડી કનક મણિ માણેક, વખતી વૃષ્ટિ કરાવે,
પૂરણ હર્ષ કરેવા કારણ, દીપ નંદીસર જાવે; **જન સાઇટ**

તે પ્રમાણે ઈશાનેન્દ્રની ભાગણીથી સૌધર્મન્જ તેના ખોળામાં પ્રભુને
બેસાડી પોતે વૃષભનું રૂપ કરી, શિગડામાં જળ ભરી તે વડે પ્રભુને અંગે
નહવણ કરે છે. પછી કેશર વગેરે પૂજા કરી, પુષ્પો ચડાવી, આરતી-
મંગળદીવો ઉતારે છે, તે વખતે દેવો જ્યજ્ય શબ્દ બોલે છે. ૫.

ત્યારપછી ભગવંતને હાથમાં ધારણ કરી, ભેરી ભુંગળ વગેરે
વાંઝિંગ વગાડતા, તાલી પાડતા વાજ્તે ગાજ્તે માતા પાસે ઘરે આવી
માતાને પ્રભુ સૌંપી આ પ્રમાણે વચન કહે છે, 'આ તમારો પુત્ર છે, અમારા
સ્વામી છે. અમે તેમના સેવકો છીએ, આ પ્રભુ અમારા આધાર છે. એમ
કહી પ્રભુને રમાડવા માટે રંભા વગેરે પાંચ ધાવમાતા મૂકે છે. ૬.

તિર્યક્ષૃંભક દેવો પરમાત્માના ધરમાં બત્રીશ કોડ સોનૈયા
મણિ, માણેક અને વસ્ત્ર વગેરેની વૃષ્ટિ કરે છે, દેવતાઓ પોતાનો હર્ષ
પૂર્ણ કરવા નંદીશ્વરદ્વારે જાય છે. ત્યાં અણાલિકા મહોત્સવ કરી પોત-

કરીય અષાઈ ઉત્સવ દેવા, નિજ નિજ કલ્ય સધાવે,
દીક્ષા કેવલને અભિલાષે, નિત નિત જિન ગુણ ગાવે. ૭.

તપગચ્છ-ઇસર સિંહસૂરીસર, કેરા શિષ્ય વડેરા,
સત્યવિજ્ય પંન્યાસતણે પદ, કપૂરવિજ્ય ગંભીરા;
ખિમાવિજ્ય તસ સુજસવિજ્યના, શ્રી શુભવિજ્ય સવાયા,
પંડિત વીરવિજ્ય શિષ્યે, જિન જન્મ મહોત્સવ ગાયા. ૮.

ઉત્કૃષ્ટા એકસો ને સિતેર, સંપ્રતિ વિચરે વીશ,
અતીત અનાગત કાલે અનંતા, તીર્થકર જગદીશ;

પોતાના દેવલોકમાં જાય છે. દીક્ષા કલ્યાણક અને કેવલજ્ઞાન કલ્યાણકની
અભિલાષાપૂર્વક હંમેશાં જિનેશ્વરના ગુણ ગાય છે. ૭.

તપગચ્છમાં મહાન આચાર્ય શ્રી સિંહસૂરીશરના મોટા શિષ્ય
શ્રી સત્યવિજ્યજી પંન્યાસ થયા, તેમના શિષ્ય ગંભીર આશયવાળા
કપૂરવિજ્યજી થયા, તેમના શિષ્ય ખિમાવિજ્યજી, તેમના શિષ્ય
જશવિજ્ય અને તેમના શિષ્ય શુભવિજ્યજી થયા. તેમના શિષ્ય
પંડિત શ્રી વીરવિજ્યજી મહારાજ કહે છે, કે- મેં આ શ્રી જિનેશ્વરનો
જન્મ-મહોત્સવ ગાયો. ૮.

ઉત્કૃષ્ટ કાળે એકી સાથે ૧૭૦ તીર્થકરો વિચરતા હોય છે
(અજિતનાથસ્વામીના વારે વિચરતા હતા), વર્તમાન કાળે વીશ તીર્થકરો
(મહાવિદેહમાં) વિચરી રહ્યા છે. ભૂતકાળમાં અનંત તીર્થકરો થઈ ગયા,
ભવિષ્યકાળમાં અનંત તીર્થકરો થશે. સામાન્યપણે આ કળશ જે ગાય છે
તે અને કર્તા શ્રી વીરવિજ્યજી મહારાજ આનંદમંગળયુક્ત ઘણું સુખ
પામે છે. અને દરેક ઘરે હર્ષનાં વધામણાં થાય છે. ૯.

સાધારણ એ કળશ જે ગાવે, શ્રી શુભવીર સવાઈ,
મંગળલીલા સુખભર પાવે, ઘર ઘર હર્ષ વધાઈ. ૯

(પ્રભુને વધાવવા.)

(સ્નાત્ર પૂજા સમાન)

(અહીં કળશથી પંચમૃતનો અભિષેક કરી પખાલ કરવો. પછી પૂજા કરી,
પુષ્પ ચઢાવી, કમશઃ અદ્યમકારી પૂજા કરવી લૂણ ઉતારી આરતી તથા
મંગળદીવો (ઉતારવો.)

સ્નાત્ર કાબ્ય

મેરુ શિખર ન્હવરાવે હો સુરપતિ મેરુ શિખર ન્હવરાવે,
જન્મકાળ જિનવરણકો જાણી, પંચ રૂપ કરી આવે હો. સુર૦ ૧.
રત્ન પ્રમુખ અડ જાતિના કળશા, ઔષધિ ચૂરણમીલાવે;
કીર સમુદ્ર તીર્થોદક આણી, સ્નાત્ર કરી ગુણ ગાવે હો. સુર૦ ૨.
એણી પરે જિનપ્રતિમાકો ન્હવણ કરી, બોધીબીજ માનું વાવે;
અનુક્રમે ગુણરતાકર ફરસી, જિન ઉતામપદ પાવે. હો. સુર૦ ૩.

દુઃખના અર્થ - પ્રભુનો જન્મસમય જાણીને ઈન્દ્ર મહારાજા
પોતે પાંચરૂપ કરીને પ્રભુજીને મેરુશિખર ઉપર લઈ જઈ રત્ન
વગેરે આઠ જાતિના કળશોમાં ભીરસમુદ્ર તથા પવિત્ર તીર્થોનાં
જળ ભરાવી તેમાં સુગંધી ઔષધીઓ અને ચૂર્ણ મીલાવી પ્રભુનો
સ્નાત્રમહોત્સવ કરે છે- પ્રભુને ન્હવરાવે છે. અને પ્રભુના ગુણો
ગાય છે. એવી રીતે શ્રી જિનેશ્વરની પ્રતિમાને ન્હવણ કરીને ભવ્ય
આત્મા પોતાના અંત:કરણમાં બોધીબીજનું વાવેતર કરે છે અને
પછી અનુક્રમે ઉપર-ઉપરના ગુણસ્થાનકોને પ્રાપ્ત કરી અંતે ઉત્તમ
મોક્ષપદ પ્રાપ્ત કરે છે. ૧-૨-૩.

પં. શ્રી વીરવિજયજી મ. કૃત અષ્ટપ્રકારી પૂજાના દુહા
(૧) જલપૂજા-દુહા

જલપૂજા જુગતે કરો, મેલ અનાદિ વિનાશ;
જલપૂજા ફળ મુજ હજો, માગો એમ પ્રભુ પાસ. ૧.

ॐ હ્રી શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે જિનેન્દ્રાય જલં યજામહે સ્વાહા. ૨.

(૨) ચંદનપૂજા-દુહા

શીતલ ગુણ જેહમાં રહ્યો, શીતલ પ્રભુ મુખ રંગ;
આત્મ શીતલ કરવા ભક્તી, પૂજો અરિહા અંગ. ૨.

ॐ હ્રી શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-
મૃત્યુ-નિવારણાય શ્રીમતે જિનેન્દ્રાય ચંદન યજામહે સ્વાહા. ૩

અષ્ટપ્રકારી પૂજાના દુહાઓ તથા મંત્રનો અર્થ-વિધિપૂર્વક
પ્રભુની જળપૂજા કરીને પ્રભુ પાસે એમ માગો કે-હે પ્રભુ ! આ જલપૂજાના
ફળ તરીકે અનાદિકાળથી મારા આત્મા ઉપર લાગેલા કર્મરૂપ મેલનો
વિનાશ થાઓ. ૧.

પરમપુરુષ પરમેશ્વર, જન્મ-જરા મૃત્યુને નિવારનાર શ્રીમાન्
જિનેશ્વર ભગવંતની અમે જળવડે પૂજા કરીએ છીએ.

જે પ્રલુમાં શીતળગુણ રહેલો છે, વળી એ પ્રભુના મુખનો રંગ
પણ શીતળ છે, એવા અરિહંતના અંગની પોતાના આત્માની શીતળતા
કરવા માટે ચંદન આદિ શીતળ દ્રવ્યો વડે પૂજા કરો. ૨.

પરમપુરુષ, પરમેશ્વર, જન્મ-જરા-મૃત્યુને નિવારણ કરનાર
શ્રીમાન् જિનેશ્વર ભગવંતની અમે ચંદન વડે પૂજા કરીએ છીએ.

(૩) પુષ્પપૂજા-દુહો

સુરભિ અખંડ કુસુમ ગ્રહી, પૂજો ગતસંતાપ;
સુમજંતુ ભવ્યજ પરે, કરીએ સમક્રિત છાપ. ૩.

ॐ હ્રી શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મજરા-મૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે જિનેન્દ્રાય પુષ્પાણિ યજામહે સ્વાહા. ૩.

(૪) ધૂપપૂજા-દુહો

ધ્યાન ઘટા પ્રગટાવીએ, વામ નયન જિન ધૂપ;
મિથ્યાત દુર્ગંધ દૂરે ટળે, પ્રગટે આત્મસ્વરૂપ. ૪.

ॐ હ્રી શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે જિનેન્દ્રાય ધૂપં યજામહે સ્વાહા.. ૪.

જેમના સંતાપમાત્ર નાશ પામ્યા છે, એવા પ્રભુને તમે સુગંધી
અને અખંડ પુષ્પો વડે પૂજો. જેમ પુષ્પપૂજા કરવાથી એ પુષ્પોને
ભવ્યપણાની છાપ મળે છે, તેમ તમે સમક્રિતપણાની છાપ પ્રાપ્ત કરો,
તાત્પર્ય એ છે કે - પ્રભુ ઉપર ચેતે તે પુષ્પના જીવો ભવ્ય જ હોય છે, તેમ
પ્રભુની પૂજા કરનારા તમે સમક્રિતી જીવો છો એવી છાપ મેળવો. ૩.

પરમપુરુષ પરમેશ્વર, જન્મ-જરા મૃત્યુને નિવારનાર શ્રીમાનુ
જિનેશ્વર ભગવંતની અમે પુષ્પોવડે પૂજા કરીએ છીએ.

પ્રભુની ડાબી બાજુએ ધૂપ સ્થાપન કરીને પછી તેમાંથી
નીકળતી ધૂમઘટાની જેમ ધ્યાનઘટા પ્રગટાવીએ કે જેથી મિથ્યાત્વરૂપી
દુર્ગંધ નાશ પામે અને આત્માનું શુદ્ધ સ્વરૂપ પ્રગટ થાય. ૪.

પરમપુરુષ પરમેશ્વર, જન્મ-જરા મૃત્યુને નિવારનાર શ્રીમાનુ
જિનેશ્વર ભગવંતની અમે ધૂપવડે પૂજા કરીએ છીએ.

(૫) દીપકપૂજા-હુહો

દ્વયદીપ સુવિવેકથી, કરતાં હુઃખ હોય ફોક;
ભાવ-પ્રદીપ પ્રગટ હુવે, ભાસિત લોકાલોક. ૫.

ॐ હ્રી શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે જિનેન્દ્રાય દીપં યજામહે સ્વાહા. ૫.

(૬) અક્ષતપૂજા-હુહો

શુદ્ધ અખંડ અક્ષત ગ્રહી, નંદાવર્ત વિશાળ;
પૂરી પ્રભુ સન્મુખ રહો, ટાળી સકલ જંજાલ. ૬.

ॐ હ્રી શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે જિનેન્દ્રાય અક્ષતાનું યજામહે સ્વાહા. ૬.

વિવેકપૂર્વક પ્રભુની સામે દ્વયદીપક કરવાથી દુઃખમાત્ર નાશ
પામે છે. અને પરિણામે લોકાલોક જેમાં પ્રકાશિત થાય છે એવો
ભાવદીપક-કેવળજ્ઞાન પ્રગટ થાય છે. ૫.

પરમપુરુષ, પરમેશ્વર, જન્મ-જરા-મૃત્યુનું નિવારણ કરનાર
શ્રીમાનું જિનેશ્વર ભગવંતની અમે દીપકવડે પૂજા કરીએ છીએ.

શુદ્ધ અને અખંડ એવા અક્ષત લઈને તેના વડે પ્રભુ સમીપે
વિશાળ એવો નંદાવર્ત કરો અને પછી સર્વ જંજાળને તજી દઈને
પ્રભુની સન્મુખ ઉભા રહો. અર્થાત્ શુદ્ધ ભાવના ભાવો. ૬.

પરમપુરુષ, પરમેશ્વર, જન્મ-જરા-મૃત્યુને નિવારણ કરનારા
શ્રીમાનું જિનેશ્વર ભગવંતની અમે અક્ષતવડે પૂજા કરીએ છીએ.

(૭) નૈવેદ્યપૂજા-હુણો

અણાહારીપદ મેં કર્યા, વિગગહ ગઈએ આણાંત;
દૂર કરી તે દીક્ષાએ, અણાહારી શિવસંત. ૭.

ॐ હ્રી શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મજરા-મૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે જિનેન્દ્રાય નૈવેદ્ય યજ્ઞામહે સ્વાહા. ૭.

(૮) ફલપૂજા-હુણો

ઈંદ્રાદિક પૂજા ભણી, ફલ લાવે ધરી રાગ;
પુરુષોત્તમ પૂજી કરી, માગે શિવફલ ત્યાગ. ૮.

ॐ હ્રી શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે જિનેન્દ્રાય ફલં યજ્ઞામહે સ્વાહા. ૮.

હે પ્રભુ ! વિગ્રહગતિમાં તો મેં અણાહારીપદ અનંતી વખત
પ્રાપ્ત કર્યું છે, પણ તેથી કાંઈ મારી કાર્યસિદ્ધિ થઈ નાછિ, તો હવે તેવું
અણાહારીપદ દૂર કરીને મને કાયમનું અણાહારીપદ આપો. ૯.

પરમપુરુષ, પરમેશ્વર, જન્મ-જરા-મૃત્યુને નિવારણ કરેનારા
શ્રીમાન્ જિનેશ્વર ભગવંતની અમે નૈવેદ્ય વડે પૂજા કરીએ છીએ.

પ્રભુ ઉપરના ભક્તિરાગથી ઈન્દ્રાદિ દેવો પ્રભુની ફળપૂજા
કરવા માટે અનેક પ્રકારના ઉત્તમ ફળો લાવે છે અને પુરુષોત્તમ એવા
પ્રભુની તે ફળો વડે પૂજા કરીને પ્રભુ પાસે ધરીને જેનાથી મોકાની
પ્રાપ્તિરૂપ ફળ મળી શકે તેવા ત્યાગધર્મની - ચારિત્રધર્મની માગણી
કરે છે અગર મોકાફળરૂપી દાન માગે છે. ૯.

પરમપુરુષ, પરમેશ્વર, જન્મ-જરા-મૃત્યુને નિવારનાર શ્રીમાન્
જિનેશ્વર ભગવંતની અમે ફળ વડે પૂજા કરીએ છીએ.

(ઉપર મુજબ અષ્ટમકારી પૂજા કર્યા પછી
લૂણા ઉતારી આરતી તથા મંગળ દીવો (ઉતારવા.)

લૂણા ઉતારણ

લૂણા ઉતારો જિનવર અંગે,
નિર્મણ જલધારા મનરંગે. લૂણાં ૧.

જિમ જિમ તડ તડ લૂણા જ ફૂટે,
તિમ તિમ અશુભ કર્મબંધ તૂટે. લૂણાં ૨.

નયન સલુણાં શ્રી જિનછનાં,
અનુપમ રૂપ દ્યારસ ભીનાં. લૂણાં ૩.

રૂપ સલુણું જિનછનું. દીરે,
લાજ્યું લૂણા તે જલમાં પેસે. લૂણાં ૪.

ત્રણ પ્રદક્ષિણા દેઈ જલધારા,
જલણ ખેપવીએ લૂણા ઉદારા. લૂણાં ૫.

લૂણા ઉતારણનો અર્થ - મનમાં ઉલ્લાસ ધારણ કરી નિર્મણ જળની
ધારા દેવા પૂર્વક પ્રભુના અંગે લૂણા ઉતારો. ૧.

અજિન નાંખવાથી જેમ લૂણા તડ તડ અવાજ કરતું ફૂટે છે,
તેમ તેમ પૂજકના અશુભકર્મના બંધો તૂટે છે. ૨.

શ્રી જિનેશ્વર ભગવંતના અનુપમ રૂપવાળાં અને દ્યારસથી
ભીનાં એવાં સુંદર નેત્રો શોભે છે. ૩.

શ્રી જિનેશ્વરનું સુંદર રૂપ જોઈને જાણે શરમાઈ ગયેલ હોય
તેમ લૂણ પાણીમાં પેસી જાય છે. ૪.

જળધારાની ત્રણ પ્રદક્ષિણા દઈ, લૂણને અજિનમાં નાંખવું. ૫.

જે જિન ઉપર દુમણો પ્રાણી,
તે એમ થાજો લૂણ જ્યું પાણી. લૂણાં હ
અગર કૃષ્ણાગરુ કુંદરુ સુગંધી,
ધૂપ કરીજે વિવિધ પ્રબંધે. લૂણાં ત

શ્રી આદિજિન આરતી

જય જય આરતી આદિ જિણાંદા,
નાભિરાયા મરુદેવીકો નંદા. જયો ૧.

પહેલી આરતી પૂજા કીજે,
નરભવ પામીને લાણો લીજે જયો ૨

દૂસરી આરતી દીનદયાળા,
ધૂળેવા મંડપમાં જગ અજવાળા. જયો ૩

જે પ્રાણી શ્રી જિનેશ્વર ભગવંત પ્રત્યે દુષ્ટ મનવાળો થાય
છે તે પાણીમાં જેમ લૂણ ઓગળી જય છે તેમ દુઃખી થાય છે. હ.

અગર, કૃષ્ણાગરુ અને કુંદરુ વર્ગેરે સુગંધી દ્રવ્યોથી
બનાવેલો ધૂપ શ્રી પ્રભુની સન્મુખ કરીએ. ૭.

આદિજિન આરતીનો અર્થ - આ આરતીમાં શ્રી નાભિરાજા
અને મરુદેવી માતાના પુત્ર શ્રી આદિ જિનેન્દ્ર જયવંતા વર્તો. ૧.

મધ્યમ આરતીમાં શ્રી તીર્થકર પરમાત્માની પૂજા કરીને આ
મનુષ્યભવ પ્રાપ્ત કર્યાનો લાભ દઈએ. ૨.

બીજી આરતીમાં દીનદયાળ પરમાત્માને ધૂળેવા
(કેસરીયાળ) મંડપમાં બીરાજી જગત્ત પર પ્રકાશ પાથર્યો. ૩.

તીસરી આરતી ત્રિલુચન દેવા,
સુરનર ઈન્દ્ર કરે તોરી સેવા. જ્યો ૪
ચોથી આરતી ચર્ચિત ચૂરે,
મનવાંછિત ફળ શિવસુખ પૂરે. જ્યો ૫
પંચમી આરતી પુન્ય ઉપાયા;
મૂળચંદે અખભ ગુણ ગાયા. જ્યો ૬

શ્રી મંગળદીવો

દીવો રે દીવો પ્રભુ મંગલિક દીવો;
આરતી ઉતારણ બહુ ચિરંજલિવો. દીઠો ૧.
સોહામણું ઘેર પર્વ દિવાળી;
અંબર ખેલે અમરાભાળી. દીઠો ૨.

હે ત્રિલુચનદેવ ! ત્રીજી આરતીમાં દેવેદ્રો અને નરેન્દ્રો
તમારી સેવા કરે છે. ૪.

ચોથી આરતી ચાર ગતિને ચૂરનારી છે, અને શિવસુખ રૂપ
મનવાંછિત ફળને પૂરનારી છે. ૫.

પાંચમી આરતી પુન્યના ઉપાયરૂપ છે. આ રીતે કર્તા મૂળચંદે
અખભદેવ પ્રભુના ગુણો ગાયા. ૬.

**મંગળદીવાનો અર્થ - દીપક સમાન હે પ્રભુ ! તમે ખરેખર
માંગલિક દીપક છો. આરતી = પીડાને ઉત્તરાણ = દૂર કરનાર હે
પ્રભુ ! તમે દીર્ઘ કાળ સુધી જીવો.**

દીપકની શ્રેષ્ઠીરૂપી પર્વ જિનધરને શોભાને છે. આ પ્રસંગે
આકાશમાં દેવકન્યાઓ નૃત્ય કરે છે. ૭.

દીપાળ ભણો એણો કુલ અજવાળી;
ભાવે ભગતે વિધન નિવારી. દીઠો ૩.

દીપાળ ભણો એણા એ કળિકાલે;
આરતી ઉતારી રાજા કુમારપાળે. દીઠો ૪.

અમ ઘેર મંગલિક તુમ ઘેર મંગલિક;
મંગલિક ચતુર્વિધ સંઘને હોજો. દીઠો ૫.

શ્રી શાંતિકળશ

પછી એક કૂરી લઈને તેમાં કંકુનો સાથીયો કરી, રૂપાનાણું મૂકવું.
પછી શાંતિકળશ કરનારને કપાળે કંકુનો ચાંલ્લો કરી અક્ષત ચોડી તેના
ગળામાં પુષ્પનો હાર પહેરાવવો. પછી શાંતિકળશ કરનારે પ્રભુને અક્ષતથી
વધાવવા.

પછી શાંતિકળશ કરનારના હાથમાં કંકુનો સાથીયો કરી, ઉપર
કળશ મૂકવો. શાંતિકળશ કરનારે નવકાર તથા ઉવસ્ગગાહરં બોલી કળશની
ધાર કરવી. અને બૃહશાંતિ બોલવી.

નમોહીત-સિદ્ધાચાર્યોપાધ્યાય-સર્વસાહુભ્યः.

હિપાલ નામના કવિ (અથવા દીપકની શ્રેણી) કહે છે કે-
ભાવપૂર્વક કરેલી બક્તિ કુલને અજવાળે છે અને બધાં વિઘ્નો દૂર
કરે છે. ૩.

કર્તા હિપાલ કવિ કહે છે કે - આ કળિકાલમાં કુમારપાળ
રાજાએ ભગવાનની આરતી ધરા ભાવપૂર્વક ઉતારી છે. ૪.

અમારા ધરે, તમારા ધરે અને ચતુર્વિધ સંઘમાં મં
થજો. ૫.

બૃહત્શાંતિ સ્મરણ

ભો ભો ભવ્યા! શુષુપુન વચનં પ્રસ્તુતં સર્વમેતદ્ય
યે યાત્રાયાં ત્રિભુવનગુરોરાઈતા ભક્તિભાજઃ,
તેથાં શાંતિર્ભવતુ ભવતામહીદાદિપ્રભાવા-
દારોગ્યશ્રીધૃતિમતિકરી કલેશવિધંસહેતુઃ ।.

ભો! ભો! ભવ્યલોકા ! ઈહ હિ ભરતૈરાવતવિદેહસંભવાનાં
સમસ્તતીર્થકૃતાં જન્મ-ન્યાસનપ્રક્રિપાનંતરમવધિના વિજાય
સૌધર્માધિપતિઃ સુધોષાધંટાચાલનાનંતર સકલસુરાસુરેન્દ્રે: સહ
સમાગત્ય સવિનયમહીદ્યભડ્યારકં ગૃહીત્વા ગત્વા કનકાદ્રિશૃંગે
વિહિતજન્માભિષેક: શાંતિમુદ્ઘોષયતિ યથા તતોઈહં
કૃતાનુકારમિતિ કૃત્વા “મહાજનો યેન ગતઃ સ પંથા” ઈતિ

બૃહત્શાંતિનો અર્થ - હે ભવ્યજનો ! તમે આ સર્વ મારું
પ્રાસંગિક વચન સાંભળો. જે શ્રાવકો જિનેશ્વરની (રથ) યાત્રામાં
ભક્તિવંત છે, તે આપ શ્રીમાનોને અહીદ્ય વગેરેના પ્રભાવથી આરોગ્ય,
લક્ષ્મી, ચિત્તની સ્વસ્થતા અને બુદ્ધિને આપનારી તથા સર્વ કલેશ-પીડાનો
નાશ કરવામાં કારણભૂત એવી શાંતિ પ્રાપ્ત થાઓ. ।.

હે ભવ્યજનો ! આ જ અદીકીપમાં ભરત, ઐરાવત અને
મહાવિદેહક્ષેત્રમાં જન્મેલા સર્વ તીર્થકરોના જન્મસમયે પોતાનું આસન
કુપતાં સૌધર્મેન્દ્ર અવધિજ્ઞાનથી તીર્થકરનો જન્મ થયેલો જાણીને, સુધોષા
ધંટ વગડાવીને બધા સુરેન્દ્રો અને અસુરેન્દ્રો સાથે આવીને વિનયપૂર્વક શ્રી
અરિહંત ભગંગતને હાથમાં ગ્રહણ કરીને મેરુપર્વતના શિખર પર લઈ
જઈને જન્માભિષેક કર્યા પછી જેમ શાંતિની ઉદ્ઘોષજા કરે છે, તેમ હું
પણ કરેલાનું અનુકરણ કરવું એમ માનીને ‘મહાજન જે માર્ગ જાપતે માર્ગ’

भव्यज्ञनैः सह समेत्य स्नात्रपीठे स्नात्रं विधाय शांति-
मुद्घोषयामि, तत्पूजा-यात्रा-स्नात्रादिमहोत्सवानन्तरभिति कृत्वा
कुर्णा दत्ता निशम्यतां निशम्यतां स्वाहा.

ॐ पुण्याहं पुण्याहं प्रीयंतां प्रीयंतां भगवन्तोर्हन्तः
सर्वशः सर्वदर्शीन-त्रिलोकनाथा-त्रिलोकमहिता-त्रिलोकपूज्या-
त्रिलोकेश्वरा-त्रिलोकोद्योतकराः.

ॐ ऋषभ-अजित-संभव-अभिनन्दन-सुमति-पद्मप्रभ-
सुपार्थ-चन्द्रप्रभ-सुविधि-शीतल-श्रेयांस-वासुपूज्य-विमल-अनन्त-
धर्म-शांति-कुंथु-अर-मत्स्य-मुनिसुव्रत-नमि-नमि-पार्थ-वर्धमानांता
जिनाः शांताः शांतिकरा भवंतु स्वाहा.

ऐम ज्ञातीने भव्यज्ञनो साथे आयीने स्नात्रपीठे स्नात्र करीने शांतिनी
उद्घोषणा करु छु. तो तमे बधा पूजा-महोत्सव, स्नात्रमहोत्सव वगेरेनी
पूर्णता करीने कान दहने सांबणो ! सांबणो ! स्वाहा.

ॐ आज्ञनो हिवस पवित्र छे. आ अवसर मांगलिक छे. सर्वज्ञ,
सर्वदर्शी, त्रिलोकना नाथ, त्रिलोकथी पूजित, त्रिलोकना पूज्य, त्रिलोकना
इश्वर, त्रिलोकमां उद्योत करनारा अरिहंत भगवंत प्रसन्न थाओ.

ॐ ऋषभदेव, अजितनाथ, संभवनाथ, अभिनन्दनस्वामी,
सुमतिनाथ, पद्मप्रभ, सुपार्थनाथ, चन्द्रप्रभ, सुविधिनाथ, शीतलनाथ
श्रेयांसनाथ, वासुपूज्य स्वामी, विमलनाथ, अनन्तनाथ, धर्मनाथ,
शांतिनाथ, कुंथुनाथ, अरनाथ, मत्स्यनाथ, मुनिसुव्रतस्वामी, नमिनाथ,
नमिनाथ पार्थनाथ अने वर्धमानस्वामी जेमां छेल्ला छे
ऐवा चोवीसे शान्त-कषायादिथी उपशांत थयेला जिनो अमने शांति
करनारा थाओ. स्वाहा.

ॐ મુનયો મુનિપ્રવરા રિપુવિજયદુર્ભિકાંતારેષુ
દુર્ગમાર્ગેષુ રક્ષાંતુ વો નિત્યં સ્વાહા.

ॐ હ્રી શ્રી ધૂતિ-મતિ -કીર્તિ કાંતિ બુદ્ધિ-લક્ષ્મી-મેધા-
વિદ્યાસાધન-પ્રવેશ-નિવેશનેષુ સુગૃહીતનામાનો જ્યંતુ તે જિનેદ્રાઃ.

ॐ રોહિણી-પ્રજામિ-વજશૃંખલા-વજાંકુશી-અપ્રતિચકા-
પુરુષદત્તા-કાલી-મહાકાલી-ગૌરી-ગાંધારી-સર્વાખા-મહાજવાલા-
માનવી-વૈરુટ્યા-અચ્છુમા-માનસી-મહામાનસી ઘોડશ વિદ્યાદેવ્યો
રક્ષાંતુ વો નિત્યં સ્વાહા.

ॐ આચાર્યોપાધ્યાયપ્રમૃતિચાતુર્બંધસ્ય શ્રી શ્રમણસંઘસ્ય
શાંતિર્ભવતુ તુષ્ટિર્ભવતુ **તૈન સાઇટ**

ॐ શત્રુવડે કરવામાં આવતા વિજયપ્રસંગે, દુષ્કાલમાં ગહન
અટવીમાં તથા વિકટ માગ્યો ઓળંગવાના પ્રસંગે મુનિઓમાં શ્રેષ્ઠ
એવા મુનિઓ તમારું નિત્ય રક્ષણ કરો. સ્વાહા.

ॐ શ્રી, હ્રી, ધૂતિ, મતિ, કીર્તિ, કાંતિ, બુદ્ધિ, લક્ષ્મી અને
મેધા એ નવસ્વરૂપવાળી સરસ્વતીની સાધનામાં, યોગના પ્રવેશમાં
તેમજ મંત્રજપના નિવેશનમાં જેમનાં નામોનું આદરપૂર્વક ઉચ્ચારજ
કરાય છે, તે જિનવરો જ્ય પામો-સાત્ત્વિક કરનારા થાઓ.

ॐ રોહિણી, પ્રજામિ, વજશૃંખલા, વજાંકુશી, અપ્રતિચકા,
પુરુષદત્તા, કાલી, મહાકાલી, ગૌરી, ગાંધારી, સર્વાખાવાળી મહાજવાલા,
માનવી, વૈરુટ્યા, અચ્છુમા, માનસી અને મહામાનસી એ સોળ
વિદ્યાદેવીઓ તમારું રક્ષણ કરો. સ્વાહા.

ॐ આચાર્ય, ઉપાધ્યાય વગેરે શ્રમણમધ્યાન થાર મકારના
શ્રી શ્રમણ સંઘને શાંતિ થાઓ, તુષ્ટિ થાઓ, પુષ્ટિ થાઓ.

ॐ ગ્રહાશ્વંદ્રસૂર્યારકબુધ-બૃહસ્પતિ-શુક્રશને શ્વર-
રાહુકેતુસહિતા: સલોકપાલા: સોમ-યમ-વરુણ-કુબેર-વાસવા-
હિત્ય-સ્કંદવિનાયકોપેતા યે ચાન્યેડપિ ગ્રામનગરક્ષેત્ર-દેવતાદ્યસે
સર્વે પ્રીયંતાં પ્રીયન્તામ् અક્ષીણાકોશકોષ્ઠાગારા-નરપતયશ્ચ ભવંતુ
સ્વાહા.

ॐ પુત્ર-મિત્ર-ભાતૃ-કલત્ર-સુહિત્ત-સ્વજન-સંબંધિબંધુ-
વર્ગ-સહિતા: નિત્યં ચામોદપ્રમોદકારિણા: અસ્મિંશ્ચ ભૂમંડલ
આયતન નિવાસિ સાધુસાધ્યી-શ્રાવક-શ્રાવિકાણાં રોગોપસર્ગ-
વ્યાધિ-દુઃખ-દુર્ભિક્ષદૌર્મનસ્યોપશમનાય શાંતિર્ભવતુ.

ॐ ચન્દ્ર, સૂર્ય, મંગળ, બુધ, ગુરુ, શુક્ર, શનિ, રાહુ, કેતુ વગેરે
ગ્રહો, લોકપાલો-તે સોમ, યમ, વરુણ અને કુબેર, તેમજ ઈન્દ્ર, સૂર્ય
કાર્તિકેય, ગણપતિ વગેરે દેવો તથા ગ્રામદેવતા, નગરદેવતા, ક્ષેત્રદેવતા
વગેરે ભીજા પઢા જે દેવો હોય તે સર્વે પ્રસન થાઓ, પ્રસન થાઓ અને
રાજાઓ અક્ષય કોશ-કોષારવાળા થાઓ. સ્વાહા.

ॐ તમે પુત્ર (પુત્રી), મિત્ર, ભાઈ (બહેન), ભાર્યા, સુહિદ્દ,
શાતીલા, સ્નેહીજનો અને સગાંવહાલાં સહિત આનંદપ્રમોદ કરનારા
થાઓ. વળી આ ભૂમંડલમાં પોતાના સ્થાનમાં રહેલા સાધુ, સાધ્યી, શ્રાવક
તથા શ્રાવિકાઓના રોગ, ઉપસર્ગ વ્યાધિ, દુઃખ, દુર્ખાળ અને વિધાદના
ઉપશમન દ્વારા શાંતિ થાઓ.

ॐ તમને તુષ્ટિ થાઓ, પુષ્ટિ થાઓ, ઋષિ મળો, વૃદ્ધિ મળો,
માંગલ્યની પ્રતિ થાઓ અને તમારો નિરંતર અભ્યુદ્ય થાઓ. તમારાં
ઉત્પત્ત થયેલાં પાપકર્મો નાશ પામો. ભયો શાંત થાઓ. તેમ જ તમારા
શત્રુઓ વિમુખ થાઓ. સ્વાહા.

ॐ તુષ્ટિપુષ્ટિઋષ્ટિવૃષ્ટિમાંગલ્યોત્સવાઃ સદા પ્રાદુર્ભૂતાનિ
પાપાનિ શાખ્યંતુ દુરિતાનિ શત્રવઃ પરાદ્ધમુખા ભવંતુ સ્વાહા.
શ્રીમતે શાંતિનાથાય, નમઃ શાંતિવિધાયિને;
તૈલોક્યસ્યામરાધીશ-મુકુટાભ્યર્થિતાંગ્રયે. ૧.

શાંતિઃ શાંતિકરઃ શ્રીમાન्, શાંતિ દિશતુ મે ગુરઃ;
શાંતિરેવ સદા તેષાં, યેષાં શાંતિર્ગૃહે ગૃહે. ૨.

ઉન્મૃષ્ટ-રિષ્ટ-દુષ્ટ-ગ્રહ-ગતિ-હુઃસ્વખ-હુર્નિમિતાદિ;
સંપાદિતહિતસંપત્રામગ્રહણાં જયતિ શાંતેઃ. ૩.

શ્રીસંઘજગજજનપદ-રાજાધિપરાજસત્ત્રિવેશાનામુ;
ગોષ્ઠિકપુરમુખ્યાણાં, વ્યાહરણોવ્યાહરેચ્છાંતિમુ. ૪.

ત્રણે લોકના પ્રાણીઓને શાંતિ કરનારા અને હેવેન્દ્રોના મુગુટ
વડે પૂજાઅન્દેલા ચરાળવાળા પૂજ્ય શાંતિનાથ ભગવાનને નમસ્કાર હો. ૧.

જગતમાં શાંતિ કરનારા, જગતને ધર્મનો ઉપદેશ આપનારા,
પૂજ્ય શાંતિનાથ મને શાંતિ આપો. જેમના ઘરે ઘરે શાંતિનાથ પૂજાપ
છે, તેમને સદા શાંતિ જ હોય છે. ૨.

ઉપદવો, ગ્રહોની દુષ્ટ ગતિ, દુઃસ્વખ અને દુષ્ટ અંગસ્કુરણારૂપ
અપશુકન આદિ દુષ્ટ નિમિત્તોનું નાશ કરનારું તથા આત્મહિત અને
સંપત્તિને પ્રાપ્ત કરાવનારું શ્રી શાંતિનાથ ભગવાનનું નામોવ્યારણ જય
પામે છે. ૩.

શ્રી સંઘ, જગતના જનપદો, મહારાજાઓ, રાજાઓનાં
નિવાસસ્થાનો વિદ્વદ્મંડળીના સભ્યો તથા અગ્રગણ્ય નાગરિકોનાં
નામ લઈને શાંતિ બોલવી જોઈએ. ૪.

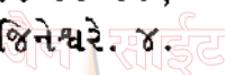
શ્રીશ્રમણસંધસ્ય શાંતિર્ભવતુ, શ્રીજનપદાનાં શાંતિર્ભવતુ, શ્રી રાજાધિપાનાં શાંતિર્ભવતુ, શ્રીરાજસમિવેશાનાં શાંતિર્ભવતુ, શ્રીગોષ્ઠિકાનાં શાંતિર્ભવતુ, શ્રીપૌરમુખ્યાણાં શાંતિર્ભવતુ, શ્રી પૌરજનસ્ય શાંતિર્ભવતુ, શ્રી બ્રહ્મલોકસ્ય શાંતિર્ભવતુ, અં સ્વાહા અં સ્વાહા અં શ્રી પાર્શ્વનાથાય સ્વાહા.

એથા શાંતિઃ પ્રતિષ્ઠાયાત્રાસ્નાત્રાધવસાનેષુ શાંતિકલશં ગૃહીત્વા કુંકુમચંદનકર્પૂરાગરુધૂપવાસકુસુમાંજલિસમેતઃ સ્નાત્રચયતુષ્કિકાયાં શ્રી સંઘસમેતઃ શુચિશુચિવપુઃ પુષ્પવન્નાભરણાલંકૃતઃ પુષ્પમાળાં કંઠે કૃત્વા, શાંતિમુદ્ઘોષયિત્વા, શાંતિપાનીયં મસ્તકે હાતવ્યભિતિ.

શ્રી શ્રમણસંધને શાંતિ થાઓ, શ્રી જનપદો (દિશો) ને શાંતિ થાઓ, શ્રી રાજાધિપો (મહારાજાઓ)ને શાંતિ થાઓ, શ્રી રાજાઓનાં નિવાસસ્થાનોને શાંતિ થાઓ, શ્રી ગોષ્ઠિકોને-વિદ્ધમંડળીના સત્યોને શાંતિ થાઓ, શ્રી અગ્રગંધ નાગરિકોને શાંતિ થાઓ, શ્રી નગરજનોને શાંતિ થાઓ, શ્રી બ્રહ્મલોકને શાંતિ થાઓ અં સ્વાહા, અં શ્રી પાર્શ્વનાથને સ્વાહા.

આ શાંતિપાઠ જિનનિબન્ધની પ્રતિષ્ઠા, રથયાત્રા, અને સ્નાત્ર વગેરે મહોત્સવને અંતે બોલવો. તેનો વિધિ એવો છે, કે કેસર, ચંદન, કર્પૂર, અગરનો ધૂપ, વાસ અને અંજલિમાં વિવિધરંગી પુષ્પો રાખીને શાંતિકલશ ગ્રહણ કરીને શ્રી સંઘની સાથે સ્નાત્રમંડપમાં ઉલ્લો રહે. બાધ્ય-અભ્યંતર મેલથી રહેત તથા શેતવળ ચંદન અને આભરણોથી અલંકૃત એવો પૂજક કંઠમાં પુષ્પમાળાને ધારણ કરીને શાંતિની ઉદ્ઘોષણા કરીને તે શાંતિકલશનું પાડી આપે, તે દરેકે માથે લગાડવું જોઈએ.

નૃત્યંતિ નૃત્યં મણિપુષ્પવર્ષ,
સુજંતિ ગાયંતિ ચ મંગલાનિ;
સ્તોત્રાણિ ગોત્રાણિ પઠંતિ મંત્રાન्,
કલ્યાણભાજો હિ જિનાભિષેકે. ૧.

શિવમસ્તુ સર્વજગતઃ, પરહિતનિરતા ભવંતુ ભૂતગણાઃ;
દોષાઃ પ્રયાંતુ નાશં, સર્વત્ર સુખી ભવતુ લોકઃ ૨.
અહં તિત્યયરમાયા, સિવાદેવી તુમ્હ નયરનિવાસિની;
અમ્હ સિવં તુમ્હ સિવં, અસિવોવસમં સિવં ભવતુ સ્વાહા. ૩.
ઉપસર્ગાઃ ક્ષયં યાંતિ, ધિદન્તે વિઘ્નવલ્લયઃ;
મનઃ પ્રસત્તતામેતિ, પૂજ્યમાને જિનેશ્વરે. ૪.

પુષ્પયશાલીઓ જિનેશ્વરની સ્નાતકીયા^{.com} મ્રસંગે વિવિધ
પ્રકારનાં નૃત્યો કરે છે, રત્નાને પુષ્પની નવર્ષા કરે છે,
અષ્ટમંગલોનું આલેખન કરે છે અને માંગલિક સ્તોત્રો ગાય છે.
અને તીર્થકરના વંશના ગોત્રો-નામો તથા મંત્રો બોલે છે. ૧.

સમગ્ર વિશ્વનું કલ્યાણ થાઓ. પ્રાણીઓ પરોપકારમાં તત્પર
બનો. દોષો નાશ પામો. અને સર્વત્ર લોક સુખી થાઓ. ૨.

હું નેમિનાથ તીર્થકરની માતા શિવાદેવી તમારા નગરમાં
નિવાસ કરનારી છું. તેથી અમારું અને તમારું કલ્યાણ થાઓ.
ઉપદ્રવોનો નાશ થાઓ અને કલ્યાણ થાઓ. સ્વાહા. ૩.

શ્રી જિનેશ્વર ભગવંતનું પૂજન કરતાં સમસ્ત પ્રકારના
ઉપદ્રવો નાશ પામે છે. વિઘ્નદુર્પી વેલીઓ છેદાઈ જાય છે. અને
મન પ્રસત્તતાને પામે છે. ૪.

સર્વમંગલમાંગલ્યં, સર્વકલ્યાણાકારણામ્;
પ્રધાનં સર્વધર્માણાં, જૈનં જ્યતિ શાસનમ્. ૫.

● ● ●

શ્રી ચૈત્યવંદન વિધિ

(પ્રથમ ત્રણ ખમાસમણ દેવાં.)

ઈચ્છામિ ખમાસમણો વંદિઉ જાવણિજજાએ, નિસીહિઆએ
મત્થઅદેષા વંદામિ ૧. ઈચ્છામિ ખમાસમણો, વંદિઉ જાવણિજજાએ,
નિસીહિઆએ મત્થઅદેષા વંદામિ. ૨. ઈચ્છામિ ખમાસમણો, વંદિઉ
જાવણિજજાએ, નિસીહિઆએ મત્થઅદેષા વંદામિ. ૩.

(પછી જમણો ઢીયણા ભોંપ પરજ્ઞાસ્થાપી, ડાબો ઢીયણ ઉભો રાખી
યોગમુદ્રાએ બે હાથ જોડી ચૈત્યવંદન કરવું.)
ઈચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવાન ચૈત્યવંદન કરું ? ઈચ્છફ.

સકલકુશલવલ્લી પુષ્કરાવર્તમેઘો, સનનમ्

દુરિતતિમિરભાનુઃ કલ્યવૃક્ષોપમાનઃ;

ભવજલનિધિપોતઃ સર્વસંપત્તિહેતુઃ,

સ ભવતુ સતતં વઃ શ્રેયસે શાંતિનાથ:

શ્રેયસે પાર્થનાથ:

સર્વ મંગલોમાં મંગલરૂપ, સર્વ કલ્યાણોના કારણરૂપ અને
સર્વ ધર્મોમાં શ્રેષ્ઠ એવું જૈનશાસન સદા જ્યવંતુ વર્તે છે. ૫.

સકલકુશલવલ્લીનો અર્થ-સર્વ સુખ રૂપી વેલને પુષ્ટ કરવામાં
પુષ્કરાવર્તના મેઘ સમાન, પાપરૂપી અંધકારને દૂર કરવામાં સૂર્ય સમાન,
ઈચ્છિતોને પૂર્ણ કરવામાં કલ્યવૃક્ષ સમાન, સંસારસમુદ્રને તારવામાં
વહાણ સમાન, સર્વસંપત્તિના કારણરૂપ એવા શ્રી શાંતિનાથ ભગવાન
અને શ્રી પાર્થનાથ ભગવાન નિરંતર તમારા કલ્યાણ માટે થાઓ. ૧.

શ્રી પાર્બત્યનાથ ભગવાનનું ચૈત્યવંદન

જ્ય ચિંતામણિ પાર્બત્યનાથ, જ્ય ત્રિભુવનસ્વામી;
અષ્ટ કર્મ-રિપુ જીતીને, પંચમીગતિ પામી. ૧.

પ્રભુનામે આનંદ કંદ, સુખ સંપત્તિ લઈએ;
પ્રભુ નામે ભવ ભય તણાં, પાતક સખ દઈએ. ૨.
ॐ હ્રી વર્ણ જોડી કરીએ, જપીએ પાર્બત્ય નામ;
વિષ અમૃત થઈ પરગમે, લહીએ અવિચળ ઠામ. ૩.

જંકિંચિ સૂત્ર

જંકિંચિ નામ તિત્યં, સર્ગે પાયાલિ માણુસે લોએ;
જાઈ જિણાબિંબાઈ, તાઈ સત્વાઈ વંદામિ. ૧.

(નમુલ્યુણાંથી શરૂ કરી જાવંત ડેવિસાહુ સુધીઓંબોલવું, પછી ઉવસગાહરં અથવા સત્વન બોલવું. ત્યારબાદ જ્યવીયરાય કહેવું. આ સૂત્રો પૂર્વે પૃષ્ઠ ૧૦ થી ૧૫માં આપ્યા છે.) (પછી ઉભા થઈ).

ચૈત્યવંદનનો અર્થ- ત્રણ ભુવનના સ્વામી એવા હે શ્રી ચિંતામણિ પાર્બત્યનાથ ! તમે જ્યવંતા વર્તો. તમે અષ્ટ કર્મરૂપી શત્રુને જીતીને પાંચમી ગતિ-મોક્ષગતિ પ્રામ કરી છે. ૧.

પ્રભુના નામે આનંદના મૂળરૂપ સુખ સંપત્તિ પામીએ. અને પ્રભુના નામે સંસારભયનાં સર્વ પાપો બાળી નાખીએ. ૨.

ॐ હ્રી વર્ણ જોડીને પાર્બત્યનાથનું નામ (ॐ હ્રી પાર્બત્યનાથાય નમ:) જપીએ તો વિષ અમૃતપણે પરિણામે છે. અને અવિચળ સ્થાન પ્રામ કરીએ છીએ. ૩.

(જંકિંચિ, નમુલ્યુણાં વગેરેના અર્થ પ્રથમ પૃષ્ઠ ૧૦ થી ૧૫માં આપ્યા છે)

અરિહંત ચેઈઆણં સૂત્ર

અરિહંત ચેઈઆણં, કરેમિ કાઉસ્સરગં વંદળાવતીઆએ,
પૂઅણાવતીઆએ, સક્કારવતીઆએ, સમ્માણાવતીઆએ,
બોહિલાભવતીઆએ નિરુવસરગવતીઆએ, સજ્જાએ, મેહાએ,
ધિઈએ, ધારણાએ, અણૂપેહાએ, વહૃમાણીએ, ઠામિ
કાઉસ્સરગં.

અન્નત્ય સૂત્ર

અન્નત્ય ઉસસિએણં, નીસસિએણં, ખાસિએણં, છીએણં,
જંભાઈએણં, ઉકુએણં, વાયનિસરગોણં, ભમલીએ પિતમુખ્યાએ,
સુહુમેહિં અંગસચાલેહિં, સુહુમેહિંખેલસંચાલેહિં, સુહુમેહિં
દિંકિસંચાલેહિં, એવમાઈઓહિં આગારેહિં, અમરગો

અરિહંત ચેઈઆણંનો અર્થ- અરિહંત અગવાનની
પ્રતિમાઓના વંદન નિમિત્તે, પૂજન નિમિત્તે, સત્કાર નિમિત્તે અને
સન્માન નિમિત્તે તેમજ બોહિલાભના નિમિત્તે અને મોક્ષ પ્રાપ્તિ માટે
વધતી જતી શ્રદ્ધા વડે, વધતી જતી સમજજણ વડે, વધતી જતી ચિત્તની
સ્વસ્થતા વડે, વધતી જતી ધારણા વડે અને વધતી જતી અનુપ્રેક્ષા વડે
હું કાયોત્સર્ગ કરું છું.

અન્નત્ય સૂત્રનો અર્થ- શાસ લેવાથી, શાસ મૂકવાથી, ઉપરસ
આવવાથી, છીક આવવાથી, બગાસું આવવાથી, ઓડકાર આવવાથી,
વાઢુટ થવાથી, અમરી આવવાથી, પિતને લીધે મૂર્ખર્ણ આવવાથી,
શરીરનું સૂક્ષ્મ રીતે સ્કુરણ થવાથી, સૂક્ષ્મ રીતે શ્લેષ્મનો સંચાર
થવાથી, સૂક્ષ્મ રીતે દસ્તિનો સંચાર થવાથી, ઉપર કહ્યા તે આગારો

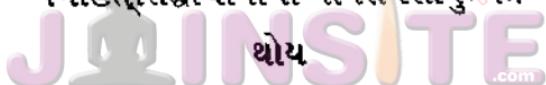
અવિરાહિઓ, હુજુ મે કાઉસસર્ગો. જાવ અરિહંતાણાં, ભગવંતાણાં, નમુક્કારેણાં ન પારેમિ, તાવ કાયં, ઠાણોણાં, મોણોણાં, જાણોણાં અપ્પાણાં વોસિરામિ.

[હવે કાઉસર્ગ આકારે ઉભા રહી મનમાં એક નવકારનો કાઉસર્ગ કરવો. તે નીચે પ્રમાણે.]

નમો અરિહંતાણાં, નમો સિદ્ધાણાં, નમો આયરિયાણાં, નમો ઉવજ્જાયાણાં, નમો લોઅે સવ્વસાહૂણાં, એસો પંચનમુક્કારો, સવ્વપાવપ્પણાસણો, મંગલાણાં ચ સવ્વેસિં, પદમં હવઈ મંગલં.

(કાઉસર્ગ પારી નીચે પ્રમાણે નમોહૃત્ત કદી એક થોય કહેવી.)

નમોહૃત્તસિદ્ધાચાર્યોપાધ્યાયસર્વસાધુભ્યः

પાસ જિણાંદા વામાનંદા, નુજબ ગરભે મફણી,
સુપના દેખે અર્થ વિશેષે, કહે મધવા મળી;

તથા બીજા પણ આગારોથી મારો કાયોત્સર્ગ અભંગિત અને અવિરાહિત થાઓ. (ક્યાં સુધી ?)

જ્યાં સુધી અરિહંત ભગવાનને નમસ્કાર કરવા વડે ન પાડું ત્યાં સુધી પોતાની કાયાને સ્થાન વડે, મૌન રહેવા વડે અને ધ્યાન કરવા વડે (પાપકિયાથી) વોસિરાવું છું.

થોયનો અર્થ- વામામતાના પુત્ર શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવંત જ્યારે ગર્ભમાં હતા ત્યારે માતાએ ગર્ભના પ્રભાવથી અંધારી રાત્રિએ પોતાની પાસે જતા સર્પને જોયો હતો. માતા ચૌદ સ્વર્ગોને જુબે છે,

જિનવર જાયા, સુર હુલરાયા, હુઅા રમણી પ્રિયે,
નેમિ રાજી ચિત્ત વિરાજી, વિલોકિત વ્રત લીએ.
(પછી ખમાસમણ દેવું.)

ઈચામિ ખમાસમણો, વંદિં જાવણિજજાએ
નિસીહિભાએ મત્થાએણ વંદામિ.

[ચૈત્યવંદન વિધિ સમાપ્ત]

તેનો વિશેષ પ્રકારે અર્થ ઝુદ્ર મહારાજા કહે છે. શ્રી જિનેશ્વરનો જન્મ થયો ત્યારે દેવોએ મળીને તેમને હુલરાયા: પૌવનવય પાભ્યા ત્યારે ખીઓને પ્રિય થયા. શ્રી નેમિનાથ અને રાજીમતિના વૈરાગ્યપ્રાસિના ચિત્રો જોઈ વ્રત અંગીકાર કરે છે. **જૈન સાઇટ**

સ્નાત્ર પૂજા સમાપ્ત.
જન્મ જ્યાતિ શાસનમ्

પ. શ્રી વીરવિજયજી મ. કૃત

શ્રી પાર્શ્વનાથ પંચકલ્યાણક પૂજા

પંચકલ્યાણકની પૂજાની વિધિ

આ પૂજામાં ઉત્તમ ફળ, નૈવેદ્ય, પકવાન વગેરે દરેક વસ્તુઓનાં આઠ આઠ નંગ મુક્કવાં, પંચમૃતના આઠ કલશા ભરવા, આઠ દીપક કરવા, પુષ્પ કેસર અને અક્ષત વગેરે લાવવાં, પૂજા ભણાવતી વખતે દરેક પૂજાએ એકેક ઓછા આઠ સ્નાત્રીયા ઉભા રાખવા, કદાચ તે પ્રમાણે જો જોગ ન બને તો દરેક વસ્તુ એકેક હોય તો પણ પૂજા ભણાવી શકાય.

જૈન સાઇટ

(૧) પ્રથમ સ્નાત ભણાવવું, પછી સ્નાત્રીયાએ રકાલીમાં પુષ્પો લઈ ઉભા રહેવું, અને પૂજા ભણાવનારાઓ પહેલી પૂજા ભણાવી મંત્ર બોલે, થાળી વાગે ત્યારે પ્રભુજીને કુલ ચડાવવાં. આ જ પ્રમાણે આઠે પૂજાઓમાં પૂજા ભણાવનારાઓ અનુકૂમે બીજી, ત્રીજી પૂજા ભણાવીને મંત્ર બોલે અને થાળી વાગે ત્યારે ત્યારે તે તે પદાર્થથી પ્રભુની પૂજા કરવી. દરેક પૂજાના અંતે મંત્ર બોલ્યા પછી થાળી વગાડવી. જે પૂજા ભણાવતી હોય તે પૂજા વખતે તે પદાર્થ લઈને પ્રભુ પાસે ઉભા રહેવું. (૧) પ્રથમ પૂજામાં પુષ્પ, (૨) બીજી પૂજામાં ફળ, (૩) ત્રીજી પૂજામાં અક્ષત, (૪) ચોથી પૂજામાં જળનો કળશ, (૫) પાંચમી પૂજામાં ચેંદળ, (૬) છઠી પૂજામાં ધૂપ, (૭) સાતમી પૂજામાં દીપક અને (૮) આઠમી પૂજામાં નૈવેદ્ય ધરવું.

આઠ પૂજા પુરી થાય ત્યારે લુણ ઉતારી, આરતી મંગલ-દીપ કરી, શાન્તિકલશ કરવો. ત્યારબાદ ચૈત્યવંદન કરવું.

આ સ્નાતપૂજામાં લખ્યા પ્રમાણે સમજુ લેવી.

પ. શ્રી વીરવિજયજી મ. કૃત

શ્રી પાર્થનાથ પંચકલ્યાણક પૂજા

ચ્યવન કલ્યાણકે પ્રથમ પુષ્પપૂજા
દુહા

શ્રી શંખેશર પાસજી, સુરતરુ સમ અવદાત;
પુરિસાદાળી પાસજી, ઘડુર્ધાન વિષ્યાત. ૧
પંચમે આરે પ્રાણીઆ, સમરે ઉઠી સવાર;
વાંછિત પૂરે દુઃખ હરે, વંદુ વાર હજાર. ૨
અવસર્પિણી ત્રેવીશમા, પાર્થનાથ જબ હુંત;
તસ ગજાધર પદ પામીને, થાશો શિવવધૂકંત. ૩

દુહાનો અર્થ-શ્રી શંખેશર પાર્થનાથ કે જેમનો કલ્યવૃક્ષ સરખો વાંછિત પૂરનાર જીવનવૃત્તાંત છે. જેઓ પુરુષોને વિષે આદેયનામકર્મવાળા છે, વળી જેઓ છ્યે દર્શનોમાં પ્રસિદ્ધ છે. ૧.

પાંચમા આરામાં ભવ્યજીવો જેઓનું પ્રાતઃકાળમાં સ્મરણ કરે છે. જેઓ લક્તજનોના વાંછિત પૂરે છે, અને દુઃખો હરણ કરે છે. તેઓને હું હજારોવાર નમન કરું છું. ૨

ગઈ ચોવીશીમાં દામોદર નામે નવમા તીર્થકર થઈ ગયા. તેમના મુખેથી અખાઢી નામના શ્રાવકે સાંભળ્યું કે-'તમે આવતી અવસર્પિણીના ચોથા આરામાં ત્રેવીશમા પાર્થનાથ પ્રભુ થશે તેના ગજાધર

દામોદરજિન મુખ સુણી, નિજ આતમ ઉદ્ધાર;
 તદા અખાડી શ્રાવકે, મૂર્તિ ભરાવી સાર. ૪
 સુવિહિત આચારજ કને, અંજનશલાકા કીધ;
 પંચ કલ્યાણક ઉત્સવે, માનું વચન જ લીધ. ૫
 સિદ્ધસ્વરૂપરમાણ ભણી, નૌતમ પાતિમા જેહ;
 થાપી પંચ કલ્યાણકે, પૂજે ધન્ય નર તેહ. ૬
 કલ્યાણક ઉત્સવ કરી, પૂરણ હર્ષ નિમિતા;
 નંદીશ્વર જઈ દેવતા, પૂજે શાશ્વત ચૈત્ય. ૭
 કલ્યાણક ઉત્સવ સહિત, રચના રચણું તેમ;
 દુર્જન વિષધર ડોલશે, સજજન મનશું પ્રેમ. ૮

જૈન સાહિત્ય

થઈને શિવવધૂના કંત થશો-મોક્ષ પામશો! તે સાંભળી તે અખાડી
 શ્રાવકે શ્રી પાર્વતીનાથ મલુની મૂર્તિ ભરાવી સુવિહિત આચાર્ય મહારાજ
 પાસે અંજનશલાકા કરાવી. તે વખતે કરવામાં આવેલ પંચકલ્યાણકના
 ઉત્સવથી તેમની પાસેથી જાણો કાર્યસિદ્ધિનું વચન જ લીધું ન હોય !
 એમ હું માનું છું. ૩-૪-૫.

સિદ્ધસ્વરૂપમાં રમણતા કરવા માટે આ શ્રી શંખેશ્વર
 પાર્વતીનાથની પ્રતિમા અપૂર્વ છે. તેની સ્થાપના કરી પંચકલ્યાણકનો
 ઉત્સવ કરવાપૂર્વક જેઓ પૂજા કરે છે, તે માણસોને ધન્ય છે. ૬.

ઇંગ્રાટિક દેવો તીર્થકરોના કલ્યાણકોના પ્રસંગે આવી, ઉત્સવ
 કરી હર્ષને પૂર્ણ કરવા માટે નંદીશ્વરદ્વીપમાં જઈ શાશ્વત ચૈત્યોની
 પૂજા કરે છે. ૭.

અમે પણ કલ્યાણકના ઉત્સવ સહિત તેવી રચના કરશું કે જેથી
 દુર્જનરૂપી સર્પ પણ માથું ધૂઙ્ઘાવશે અને સજજનોના મનમાં આનંદ થશે..૮

કુસુમ ફળ અક્ષતતણી, જળ ચંદન મનોહાર;
પૂપદીપ નૈવેદ્યશું, પૂજા અષ્ટ પ્રકાર. ૬.

ધારણ પહેલી

પ્રથમ એક પીઠિકા, ઝગમગે દીપિકા,
થાપી પ્રલુબ પાસ તે ઉપરે એ;
રજત રકેબીઓ વિવિધ કુસુમે ભરી,
હાથ નરનારી ધરી ઉચ્ચરે એ. ૧.
કનકબાહુ ભવે બંધ જિનનામનો,
કરીય દશમે દેવલોકવારી;
સકળ સુરથી ઘણી તેજ કાંતિ ભણી,
વીશ સાગર સુખ તે વિલાસી. ૨.

આ પૂજામાં અમે ૧. કુસુમ, ૨. ફળ, ૩. અક્ષત, ૪. જળ, ૫.
ચંદન, ૬. ધૂપ, ૭. દીપ અને ૮. નૈવેદ્ય એમ આડ પ્રકારે પૂજા કરીશું. ૮.

ધારણનો અર્થ- પ્રથમ દીપિકાની સમાન ઝગમગતી-તેજસ્વી
પીઠિકાની ઉપર સિંહસનમાં પાર્શ્વનાથ પ્રલુબની મૂર્તિને પથરાવવી,
પછી વિવિધ જાતિના પુષ્પોથી ભરેલી રૂપાની રકાબીઓ સ્વી-પુરુષો
હાથમાં ધારક કરી પૂજા ભણાવે. ૧.

હવે પાર્શ્વનાથ લગવંતનું ચારિત્ર કહે છે. પ્રલુબ પૂર્વના ગ્રીજા
ભવમાં કનકબાહુ નામે રાજા હતા, તે ભવમાં ચારિત્ર લઈ
વીશસ્થાનક તપની આરાધના કરી જિનનામનો બંધ નિકાયિત કરી
દશમા-પ્રાણાત દેવલોકમાં દેવ થયા. તે ભવમાં સર્વદેવો કરતાં તેમની
તેજયુક્ત કાંતિ ઘણી હતી. તે દેવલોકમાં તેમની આયુઃસ્થિતિ વીશ
સાગરોપમની હતી. ૨.

ક્ષેત્ર દશ જિનવરા, કલ્યાણક પાંચશેં,
ઉત્સવ કરત સુર સાથશું એ;
થઈય અગ્રેસરી સાસય જિન તણી,
રચત પૂજા નિજ હાથશું એ. ૩.

યોગશાસ્ત્રે મતા માસ ષટ્ઠ થાક્તા,
દેવને દુઃખ બહુ જાતિનું એ;
તેણ નવિ ઉપજે દેવ જિનજીવને,
જોવતાં ઠાડા ઉપપાતનું એ. ૪.

મુગતિપુર મારગે શીતળ છાંયડી,
તીર્થની ભૂમિ ગંગાજલે એ;

તે સમય દરમ્યાન (તેરમા વિમળનાથથી બાવીશમા નેમિનાથ
સુધીના આ ભરતક્ષેત્રના દશ તીર્થકરો, તેવી જ રીતે બીજા ચાર ભરત
અને પાંચ ઐરાવતના મળી) દશ ક્ષેત્રના ૧૦૦ તીર્થકરોના (એકએકનાં
પાંચ કલ્યાણક હોવાથી) ૫૦૦ કલ્યાણકોના ઉત્સવ તે દેવલવનમાં
દેવો સાથે કરે છે અને અગ્રેસર થઈને નંદીશરદ્વીપ વગેરેમાં રહેલા
શાશ્વત જિનબિંબોની પૂજા પોતાના હાથે કરે છે. ૩.

યોગશાસ્ત્રમાં કહું છે કે-દેવોનું આયુષ્ય છ માસ બાકી હોય
ત્યારે પુષ્યમાણા કરમાઈ જાય વગેરે ચિહ્નોથી પોતાના ચ્યવન કાળને
જાણી તે દેવો ધણું દુઃખ પામે છે. પરંતુ જે જિનેશ્વરનો જીવ હોય
છે. તે દેવને પોતાનું ઉત્પત્તિસ્થાન જોતાં તે દુઃખ ઉત્પત્ત થતું નથી.૪.

(પાર્શ્વનાથ ભગવાનનું (ઉત્પત્તિ સ્થાન કેવું છે?) મુક્તિપુરીએ
જવાના માર્ગમાં વિસામો લેવા માટે શીતળ છાયાવાળી, ગંગાના
જળવડે નિર્મળ તીર્થભૂમિ સ્વરૂપ જે ભૂમિ છે. વળી જે ભૂમિના

ચૈત્ય અભિષેકતા; સુહૃત્તતરુ સિંચતા,
ભક્તે બહુલા ભવિ ભવ તરે એ. પ.

વારણ ને અસી દોષ વચમાં વસી,
કાશી વારાણસી નયરીએ એ;
અશ્વસેન ભૂપતિ વામારાણી સતી,
જૈનમતિ રતિ અનુસારીએ એ. હ.

ચાર ગતિ ચોપડા ચ્યવનના ચૂકવી,
શિવ ગયા તાસ ઘર નમન જાવે;
બાળરૂપે સુર તિછાં જનની મુખ જોવતાં,
શ્રી શુભવીર આનંદ પાવે. ૭.

તીર્થજળ વડે ચૈત્યો-પ્રતિમાઓને અભિષેક કરતા અને તેનાથી પોતાના
સુહૃત્તરૂપી વૃક્ષને સિંચન કરતા એવા અક્ષિવંત અનેક જીવો આ
સંસારને તરી જાય છે. તેવી તે (વારાણસી નગરીની) ભૂમિ છે. પ.

વારણ અને અસી એ નામની બે નદીની વચમાં આ નગરી
વસેલી હોવાથી જેનું નામ વારાણસી છે અને બીજું નામ કાશી છે. તે
નગરીમાં અશ્વસેન નામે રાજી છે, તેમને વામાદેવી નામે રાણી છે. જે
મહાસતી છે. તે રૂપમાં રતિ (કામદેવની લ્લી) સરખી છે, અને
જૈનધર્મમાં દઠ પ્રીતિવાળી છે. હ.

ચારગતિમાં જન્મમરણ કરવારૂપ કર્મરાજના ચોપડા ચૂકતે
કરી જેઓ મોક્ષમાં ગયા છે તેઓના ધરમાં-સિદ્ધભગવંતના ધરે એટલે
કે જિનમંદિરમાં વામાદેવી દર્શન કરવા જાય છે તે સમયે તે (પાર્શ્વનાથ
પ્રભુનો જીવ) દેવ બાળકનું રૂપ ધારણ કરી આવે છે અને માતાનું
મુખ જોઈ શુભ વીરત્વવાળો તે દેવ આનંદ પામે છે. ૭.

કાવ્ય તથા મંત્ર

ભોગી યદાલોકનતોડપિ યોગી, બમ્ભુવ પાતાલપદે નિયોગી;
કલ્યાણકારી દુરિતાપહારી, દશાવતારી વરદ: સ પાર્થ: ૧.

ॐ હ્રી શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ જરા-મૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે જિનેંદ્રાય પુષ્પાણિ યજામહે સ્વાહા.

ચ્યવનકલ્યાણકે બીજુ ફળપૂજા

દુહા

કૃષ્ણ ચતુર્થી ચૈત્રની, પૂર્ણાયુ સુર તેછ;
વામા માત ઉદર નિશિ, અવતારિયા ગુણગેહ. ૧.

કાવ્યનો અર્થ- જેમના દર્શનથી યોગની એકાગ્રતાવાળો સર્પ
પાતાળસ્થાનમાં સ્વામી (ધરરોન્દ્ર) થયો, એવા કલ્યાણના કરનારા,
દુરિતને હરનારા અને દશ અવતારવાળા (સમકિત પાભ્યા પછી
જેમના દશ ભવ થયા છે એવા) તે પાર્થનાથ ભગવંત વાંદિત
આપનારા થાઓ. ૧.

મંત્રનો અર્થ- પરમપુરુષ, પરમેશ્વર, જન્મ-જરા મૃત્યુનું
નિવારણ કરનાર કેવળજ્ઞાનરૂપી લક્ષ્મીવાળા જિનેન્દ્રની અમે પુષ્પોવદે
પૂજા કરીએ છીએ.

દુહાનો અર્થ- ગુજરાના ભંડાર એવા પ્રભુ ચૈત્ર વદિ-૪
(ગુજરાતી ફાગણ વદિ-૪) ની રાત્રિએ દેવાયુ પૂર્ણ કરી વામામાતાના
ઉદરમાં આવીને અવતર્યો. ૧.

સુપન ચતુર્દશ મોટકાં, દેખે માતા તામ;
રઘણી સમે નિજ મંદિરે, સુખશાયા વિશરામ. ૨.

ઢાળ બીજુ

રૂડો માસ વસંત ફળી વનરાણ રે, રાયશાને સહકાર વાલા;
કેતકી જાઈ ને માલતી રે, ભ્રમર કરે ઝંકાર વાલા,
કોયલ મદભર ટહુંકતી રે, બેઠી આંબાડાળ વાલા. ૧.
હંસયુગલ જળ જીલતા રે, વિમળ સરોવર પાળ વાલા;
મંદ પવનની લ્હેરમાં રે, માતા સુપન નિહાળ વાલા. ૨.
દીઠો પ્રથમ ગજ ઉજળો રે, બીજે વૃષભ ગુણવંત વાલા;
ત્રીજે સિંહ જ કેસરી રે, ચોયે શ્રીહેવી મહંત વાલા. ૩.

તે વખતે પોતાના મહેલમાં મધ્યરાત્રિએ સુખશાયામાં વિશ્રામ
લેતાં-નિદ્રાધીન થયેલ માતા મોટા ચૌદ સ્વમ જુએ છે. ૨.

ઢાળનો અર્થ- (પાર્થનાથ પ્રભુ ગર્ભમાં આવ્યા ત્યારે વસંતऋતુ
ચાલતી હતી તેથી કર્તા વસંતऋતુનું વર્ણન કરે છે.) શ્રેષ્ઠ એવી
વસંતऋતુના મહિનામાં વનરાણ ફાલી-ફૂલી છે. રાયશા અને આંબાના
ઝડને પણ ફળ આવ્યાં છે. કેતકી, જાઈને માલતીના પુષ્પો ઉપર
ભરમાઓ શબ્દ કરી રહ્યા છે. આંબાની ઢાળ ઉપર બેસી કોયલ મદભર
ટહૂકા કરે છે. નિર્મળ સરોવરની પાળ પાસે હંસયુગલો જળમાં સ્નાન
કરી રહ્યા છે. મંદ મંદ પવન વાઈ રહ્યો છે તે પવનની લ્હેરમાં માતાએ
(હવે પછી કહેવાતાં) સ્વમો જોયાં. ૧-૨.

પ્રથમ સ્વમમાં ઉજજવળ એવો હાથી જોયો બીજા સ્વમમાં
ગુણવાન એવો વૃષભ જોયો, ત્રીજે સ્વમે કેસરીસિંહ, ચોયે સ્વમે શ્રેષ્ઠ એવા
લક્ષ્મીહેવી, પાંચમા સ્વમે પુષ્પમાળાનું યુગલ, છહે સ્વજ્ઞે ચંદ, સાતમા
સ્વજ્ઞે ઉગતો સૂર્ય, આઠમા સ્વમે પવનવડે ફરફરતો ધ્વજ, નવમે સ્વમે

માળયુગલ ફૂલ પાંચમે રે, છકે રોહિણીકંત વાલા;
 ઉગતો સૂરજ સાતમે રે, આઠમે ધ્વજ લહકંત વાલા. ૪.
 નવમે કળશ ઉપાતણો રે, દશમે પદ્મસર જાણ વાલા;
 અગ્યારમે રયણાયરુ રે, બારમે દેવવિમાન વાલા. ૫.
 ગંજ રત્નનો તેરમે રે, ચૌદમે વળી વખાણ વાલા;
 ઉત્તરતાં આકાશથી રે, પેસતાં વદન પ્રમાણ વાલા. ૬.
 માતા સુપન લહી જગિયાં રે, અવધિ જીને સુરરાજ વાલા;
 શક્કસત્તવ કરી વંદિયા રે, જનની ઉદર જિનરાજ વાલા. ૭.
 એણે સમે ઈંડ તે આવિયા રે, મા આગળ ધરી લાજ વાલા;
 પુષ્પયવંતી તુમે પામિયા રે, ત્રણ ભુવનનું રાજ વાલા. ૮.
 ચૌદ સુપનના અર્થ કહી રે, ઈંડ ગયા નિજ ધામ વાલા;
 ચૌસઠ ઈંડ મળી ગયા રે, નંદીશ્વર જિનધામ વાલા. ૯.

ઉપાનો કળશ, દશમા સ્વમે પદ્મસરોવર, અગિયારમા સ્વમે રત્નાકર-
 સમુદ્ર, બારમા સ્વમે દેવયુક્ત વિમાન, તેરમા સ્વખે રત્નનો ડગલો અને
 ચૌદમા સ્વખનમાં ધૂમાડા રહિત અર્જિન જોયો. એ સ્વખનો આકાશમાંથી
 ઉત્તરતાં અને પોતાના મુખમાં પ્રવેશ કરતાં જોયાં. ૩-૪-૫-૬.

આ પ્રમાણે સ્વખનો જોઈ માતા જગૃત થયાં, તે વખતે
 અવધિજ્ઞાનવડે ઈંડે જોયું. વામામાતાના ઉદરમાં પ્રભુને જોયા તરત
 ૪ આસન ઉપરથી ઉઠી સાત-આઠ ડગલાં સામા આવી શક્કસત્તવ
 કહેવાવડે વદન કર્યું. ૭.

એ પછી માતાની પાસે મર્યાદાપૂર્વક ઈંડે આવી કહ્યું કે-'એ
 પુષ્પયવતી માતા ! તમે ત્રણ ભુવનનું રાજ પાખ્યાં છો.' એમ કહી ચૌદ
 સ્વખનોના અર્થ કહી ઈંડ પોતાના સ્થાનમાં ગયા. પછી ચૌસઠ ઈંડ ભેગા
 મળી જિનેશ્વરના ધામવાળા-શાશ્વત સિદ્ધાયતનવાળા નંદીશ્વરદ્વિપે ગયા.

અવન કલ્યાણક ઉત્સવે રે. શ્રી કલપૂજા ઠામ વાલા;
શ્રી શુભવીર તેણે સમે રે, જગતજીવ વિશ્રામ વાલા. ૧૦.

કાવ્ય તથા મંત્ર

ભોગી યદાલોકનતોપિ યોગી, બભૂવ પાતાલપદે નિયોગી;
કલ્યાણકારી દુર્લિતાપહારી, દશાવતારી વરદઃ સ પાર્શ્વઃ. ૧.

ॐ હ્રી શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે જિનેન્દ્રાય ઇલાનિ યજામહે સ્વાહા.

જન્મકલ્યાણકે ત્રીજી અક્ષતપૂજા

હુણા **જૈન સાઈટ**

રવિ ઉદ્યે નૃપ તેડીયા, સુપનપાઠક નિજ ગેહ;
ચૌદ સુપન ઇળ સાંભળી, વળી ય વિસજ્યા તેહ. ૧.

(તાં ઉત્સવ કરી સૌ પોતપોતાના સ્થાને ગયા.) ૮-૮.

અવન કલ્યાણક ઉત્સવમાં ભગવંતની શ્રીકળ વડે પૂજા
કરવી. શ્રી શુભવિજ્યજી મહારાજના શિષ્ય પં. શ્રી વીરવિજ્યજી
મહારાજ કહે છે કે- પ્રલુના અવન કલ્યાણકના અવસરે જગતના
જીવમાત્રને વિશ્રામ મળ્યો-સુખ પ્રામ થયું. ૧૦.

કાવ્ય તથા મંત્રનો અર્થ- -પ્રથમ પૂજા પ્રમાણે સમજવો.
મંત્રના અર્થમાં એટલું ફેરવવું કે-અમે ઇણવડે પ્રલુની પૂજા કરીએ
છીએ. આ પ્રમાણે સર્વપૂજામાં સમજ લેવું.

હુણનો અર્થ- સૂર્યોદય થયો ત્યારે રાજાએ સ્વમ પાઠકોને
રાજસભામાં બોલાવ્યા, ચૌદ સ્વમનું ઇળ સાંભળી તેમને વાંછિત દાન
આપી વિસર્જન કર્યા. ૧.

ત્રણ શાનશું ઉપન્યા, ત્રેવીશમા અરિહંત;
વામા ઉરસર હંસલો, દિન દિન વૃદ્ધિ લહંત. ૨.

ડોહલા પૂરે ભૂપતિ, સખીઓ વૃંદ સમેત;
જિન પૂજે અક્ષત ધરી, ચામર પંખા લેત. ૩.

ઢાળ ત્રીજી

રમતી ગમતી હમુને સાહેલી,
બિહું મળી લીજીએ એકતાળી;
સખી ! આજ અનોપમ દીવાળી. (એ આંકડી)

લીલાવિલાસે પૂરણ માસે, **જૈન સાહિત્ય**
પોસ દશમ નિશિ રઠીયાળી.
સખી ! આજ અનોપમ દીવાળી. ૧.

પશુ પંખી વસિયા વનવાસે, **જૈનમુજબિલિંગ**
તે પણ સુખિયા સમકાળી રે. સખી૦ !

વામામાતાના ઉદરરૂપ સરોવરમાં હંસસમાન ત્રેવીશમા
અરિહંત શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુ ત્રણ શાન સહિત ઉત્પજ થયા અને
દિવસે દિવસે વૃદ્ધિ પામવા લાગ્યા. ૨.

પ્રભુની માતાને જે જે દોહદો ઉત્પજ થયા તે અશ્વસેન રાજાએ
પૂર્યા અને માતા સખીઓ સાથે જિનેશ્વરની પૂજા અક્ષતવડે કરવા
લાગ્યા તેમજ ચામર અને પંખા વીજવા લાગ્યા. ૩.

ઢાળનો અર્થ- પ્રભુજનના સમાચાર સાંભળી રમતી અને
પરસ્પર પ્રીતિવાળી બે સખીઓ કહે છે કે-હે સખી ! આજે તો અનુપમ
દીવાળી છે તેથી બજે મળી તાળીઓ દઈએ, રાસ લઈએ અને આનંદ

ઈશ રાતે ધર ધર ઉત્સવસેં,
સુખિયા જગમેં નરનારી. સખી૦ ! ૨.

ઉતામ અઠ વિશાખા યોગે,
જન્મ્યા પ્રભુજી જ્યકારી રે; સખી૦ !

સાતે નરકે થયા અજવાળાં,
થાવરને પણ સુખકારી રે. સખી૦ ! ૩.

માતા નમી આઠ દિક્કુમરી,
અધોલોકની વસનારી રે, સખી૦ !

સૂતિધર ઈશાને કરતી,

જૈન સાઇટ

ક્રીએ. કીડાવિલાસથી ભરેલા પોષ માસની મૃદિ-૧૦ (ગુજરાતી
માગશર વદ-૧૦ની) રાત્રિ રહીયાણી-સુંદર છે. ૧.

આ રાત્રિએ વનમાં રહેનારા પશુ-પંખીઓ પણ સમકાળે સુખ
અનુભવતા હતા, ધરે ધરે ઉત્સવો થઈ રહ્યા હતા. જગતમાં ખી-પુરુષો
સુખ અનુભવતા હતા. ૨.

જે સમયે સર્વગ્રહો ઉચ્ચસ્થાને આવેલ હતા તે વખતે વિશાખા
નક્ષત્ર સાથે ચંદ્રનો યોગ હતો. એ સમયે જ્યવંત એવા પ્રભુજીનો જન્મ
થયો. આ સમયે સાતે નરકમાં પણ પ્રકાશ થયો. સ્થાવર જીવોને પણ
ક્ષાણભર સુખ થયું. ૩.

પ્રભુના જન્મ સમયે પદ દિક્કુમારિકાઓ આવે છે. તેમાં
પ્રથમ અધોલોકમાં વસનારી આઠ દિક્કુમારિકા પ્રભુ સહિત માતાને
નમી એક યોજન સુધીમાં અશુચિને દૂર કરી ઈશાન ખુણામાં

યોજન એક અશુદ્ધિ ટાળી રે. સખી૦ ! ૪.

ઉર્ધ્વલોકની આઠ કુમારી,

વરસાવે જળ કુસુમાલી રે; સખી૦ !

પૂર્વરુચક આઠ દર્પણ ધરતી,

દક્ષિણાની આડ કળશાલી રે. સખી૦ ! ૫.

આડ પંચિયમની પંખા ધરતી,

ઉત્તમ આઠ ચામરધારી રે; સખી૦ !

વિદિશાની ચઉ દીપક ધરતી,

રૂચકદ્વિપની ચઉ બાળીરે. સખી૦ ! ૬.

કુળતણા ઘર ત્રણ કરીને,

જન સાહિત્ય

મર્દન સ્નાન અલંકારી રે; સખી૦ !

સૂતિકાઘર બનાવે છે ઉર્ધ્વલોકની આઠ કુમારી આવીને સુગંધી જળ અને સુગંધી પુષ્પોની વુષ્ટિ કરે છે. પૂર્વરુચકની આઠ કુમારીઓ હાથમાં દર્પણ ધરે છે, દક્ષિણ રૂચકની આઠ કુમારિકાઓ હાથમાં પૂર્વી કળશ લઈ ઉભી રહે છે. પંચિય રૂચકની આઠ કુમારિકાઓ હાથમાં પંખો લઈ ઉભી રહે છે. ઉત્તર રૂચકની આઠ કુમારિકાઓ ચામર લઈ ઉભી રહે છે. રૂચકદ્વિપની વિદિશામાં રહેનારી ચાર કુમારિકાઓ આવી ચાર કુમારિકાઓ આવી ચારે વિદિશામાં હાથમાં દીપક લઈ ઉભી રહે છે. રૂચકદ્વિપમાં નીચેના ભાગમાં રહેનારી ચાર કુમારિકાઓ આવી પ્રસૂતિધરની બાજુમાં કેળના ત્રણ ઘર બનાવે છે, પ્રથમ ધરમાં માતા તથા પ્રભુને લાવી તેલ વગેરેનું મર્દન કરે છે. બીજા ધરમાં ઉત્તમ જળવડે સ્નાન કરાવે છે, ત્રીજા ધરમાં લઈ જઈ ઉત્તમ વસ્ત્રાલંકારો પહેરાવે છે. પછી

રક્ષા પોટલી બાંધી બેઉને,
મંહિર મેલ્યા શાણગારી રે. સખી૦ ! ૭.

પ્રભુમુખકમળે અમરી ભમરી,
રાસ રમંતી લટકાણી રે; સખી૦ !
પ્રભુ માતા તું જગતની માતા,
જગદીપકની ધરનારી રે. સખી૦ ! ૮.

માણ તુજ નંદન ધણું છુવો,
ઉતામ છુવને ઉપગારી રે; સખી૦ !

છિપન દિગ્ઘુકુમરી ગુણ ગાતી, **જૈન સાઇટ**
શ્રી શુભવીર વચનશાણી રે. સખી૦ ! ૯.

અરણીના કાઢવડે અજિન કરી તેમાં ચંદનના ફાષને બાળી તેની બનાવેલી એક રક્ષા પોટલી માતાને હાથે આને એક રક્ષા પોટલી પુત્રને હાથે બાંધી શાણગારેલા મહેલમાં મૂકે છે. ૪ થી ૭.

પ્રભુના મુખરૂપ કમળને વિષે ભમરી સરખી તે દેવાંગનાઓ ફરતી કુદડી લેતી રાસ રમે છે અને કહે છે- ‘હે પ્રભુ માતા ! તમે જગતની માતા છો, જગતને વિષે દીપક સરખા પુત્રરૂપ દીપકને ધરનારા છો. હે માતા ! તમારા પુત્ર જે ઉતામ છુવોને ઉપકાર કરનારા છે, તે ધણું છુવો.’’ આ પ્રમાણે સુંદર વચનો વડે છિપન દિકુમારિકાઓ પ્રભુના ગુણ ગાય છે. શ્રી શુભવિજ્યજી મહારાજના શિષ્ય વીરવિજ્યજી મહારાજ પણ ગુણ ગાય છે. ૮-૯.

કાચ્ય તથા મંત્ર

ભોગી યદાલોકનતોપિ યોગી, બભૂવ પાતાલપદે નિયોગી;
કલ્યાણકારી દુરિતાપહારી, દશાવતારી વરદઃ સ પાર્શ્વઃ. ૧.

ॐ હ્રી શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે જિનેન્દ્રાય અક્ષતાન્ યજ્ઞમહે સ્વાહા.

***

જન્મકલ્યાણકે ચોથી જળપૂજા

હુદ્દીજ સાઇટ

ચલિતાસન સોહમપતિ, રચી વૈમાન વિશાળ;
પ્રભુ જન્મોત્સવ કારણે, આવંતા તત્કાળિ. ૧.

જન્મ જયતિ શાસનમ्

ઢાળ ચોથી

હવે શક સુધોષા વજાવે, દેવ દેવી સર્વ મિલાવે;
કરે પાલક સુર અભિધાન, તેણે પાલક નામે વિમાન. ૧.

હુદાનો અર્થ- પ્રભુજન્મસમયે સૌપર્મેન્દ્રનું આસન
ચલાયમાન થયું, તેથી વિશાળ-વિમાન રચી પ્રભુનો જન્મોત્સવ
કરવા તરત જ આવે છે.

ઢાળનો અર્થ-પ્રભુનો જન્મ થયેલો જાડી ઠંડુ હરિણગમેધી
દેવ પાસે સુધોષા ઘંટા વગડાવે છે. તે સાંભળી સર્વ દેવ-દેવીઓ
એકઠા થાય છે. પછી પાલક નામના દેવ પાસે પાલક નામનું એક
લાખ યોજનનું વિમાન કરાવે છે. ૧.

પ્રભુ પાસનું મુખ્ય જોવા, ભવોભવનાં પાતિક ખોવા;
 ચાલે સુર નિજ નિજ ટોળે, મુખ મંગાલિક માણા બોલે. પ્રભું ૨.
 સિંહાસન બેઠા ચલિયા, હરિ બહુ દેવે પરવરિયા;
 નારી મિત્રના પ્રેર્યા આવે, કેદીક પોતાને ભાવે. પ્રભું ૩.
 હુકમે કેદી ભક્તિ ભરેવા, વળી કેદીક કૌતુક જોવા;
 હય કાસર કેસરી નાગ, ફણી ગરૂડ ચડ્યા કેદી છાગ. પ્રભું ૪.
 વાહન વૈમાન નિવાસ, સંકીર્ણ થયું આકાશ;
 કેદી બોલે કરતાં તાડા, સાંકડા ભાઈ પર્વના દહાડા. પ્રભું ૫.

પાર્શ્વનાથ પ્રભુનું મુખ જોવા અને ભવોભવના પાપનો નાશ
 કરવા દેવો પોતપોતાના સમુદ્દર સાથે મુખેચી મંગાલિક શષ્ઠો
 બોલતા ચાલે છે. ૨.

સૌધર્મેન્ડ પાલક નામના વિમાનમાં સિંહાસન ઉપર બેસી
 ધથા દેવોના પરિવાર સાથે ચાલ્યા, તે દેવોમાં કેટલાક રત્ની
 મેરણાથી આવે છે, કેટલાક મિત્રની મેરણાથી આવે છે. અને કેટલાક
 પોતાના ભાવથી આવે છે. ૩.

કેટલાક હૃદના હુકમથી આવે છે, કેટલાક ભક્તિભાવથી
 આવે છે, કેટલાક દેવો કૌતુક જોવા માટે આવે છે, કેટલાક ધોડા
 ઉપર, કેટલાક પાડા ઉપર, કેટલાક સિંહ ઉપર, કેટલાક હાથી ઉપર,
 કેટલાક સર્પ ઉપર, કેટલાક ગરૂડ ઉપર, કેટલાક બોકડા ઉપર
 બેસીને આવે છે. ૪.

વાહનો અને વિમાનો વડે આકાશ સાંકડું જાડો થયું. હય

૧. આ વાહનરૂપે થયેલ સેવક દેવો સમજયા. કારણકે દેવલોકમાં હાથી-ધોડા-
 સિંહ વગેરે તિર્યચો હોતા નથી. પરંતુ સેવકદેવો ભક્તિથી તેવું તેવું રૂપ કરી
 સ્વામીને બેસાડે છે.

ઈહાં આવ્યા સર્વ આનંદે, કિન-જનનીને હરિ વંદે;
 પાંચ રૂપે હરિ પ્રભુ હાથ, એક છત્ર ધરે શિર નાથ. પ્રભું ૬.
 બે બાજુ ચામર ઢાળે, એક આગળ વજ્ઞ ઉલાળે;
 જઈ મેરુ ધરી ઉત્સંગે ઈંડ ચોસઠ મળિયા રંગે. પ્રભું ૭.
 ખીરોદક ગંગા વાણી, માગધ વરદામના પાણી;
 જાતિ આઠના કળશ ભરીને, અઢીસેં અભિષેક કરીને. પ્રભું ૮.

તેમ લાગે છે. તે વખતે કેટલાક દેવો ઉચ્ચ સ્વરે કહે છે કે-બાઈ !
 પર્વના દિવસો તો સાંકડા હોય છે. ૫.

દેવલોકમાંથી સર્વ દેવો આનંદપૂર્વક તિર્યાલોકમાં આવે છે.
 (બીજા દેવો સીધા મેરુપર્વત ઉપર જાય છે) સૌધર્મેન્દ્ર પોતાના અલ્ય
 પરિવાર સાથે પ્રભુના-માતાના ધરે આવી (નાના વિકુર્વલા વિમાન
 સહિત ધરની પ્રદક્ષિણાં દઈને) માતાને અને પ્રભુને વંદન કરે છે.
 (પછી માતાને અવસ્વાપિની નિદ્રા આપી અને પ્રભુનું પ્રતિબિંબ માતા
 પાસે મુકી) સૌધર્મેન્દ્ર પાંચ રૂપ ધારણ કરે છે. તેમાંના એક રૂપે પ્રભુને
 હાથમાં ધારણ કરે, એક રૂપે પ્રભુને માથે છત્ર-ધારણ કરે, બે રૂપે બે
 બાજુ રહી ચામર વીજે અને એક રૂપે આગળ વજ્ઞ ઉલાળતાં ચાલે.
 એ રીતે મેરુપર્વત પર આવી પાંડુકવનમાં આવેલ અતિપાંડુકબ્લા
 શિલા ઉપર રહેલ શાક્ષતા સિંહાસન ઉપર પ્રભુને ખોળામાં લઈ
 સૌધર્મેન્દ્ર બેસે છે. તે વખતે (બીજા પણ દુર્લોકનાં સિંહાસનનો
 ચલાયમાન થવાથી તે પોતપોતાના પરિવાર સાથે આવવાથી) દુર
 ઈંડ્રો આનંદ સહિત, લેગા થાય છે. પછી અચ્યુતેન્દ્રની આજા થવાથી
 ક્ષીરસમુદ્રનાં, ગંગા વગેરે નદીઓના, માગધ-વરદામ વગેરે તીર્થોના
 પાણી વગેરે દેવો લાવે છે. આઠ જાતિના કળશોથી રૂપો અભિષેક
 કરે છે. ૬-૭-૮.

દીવો મંગળ આરતી કીજે, ચંદન કુસુમે કરી પૂજે;
ગીત વાળંત્રના બહુ ઠાઠ, આળેખે મંગળ આઠ. પ્રભું ૮.
ઈત્યાદિક ઓચ્છલ કરતા, જઈ માતા પાસે ધરતા;
કુંડળ યુગ વસ્ત્ર ઓશીકે, દડો ગેડી રતનમય મૂકે. પ્રભું ૯૦.
કોડી બત્રીસ રલ રૂપૈયા, વરસાવી ઈંડ ઉદ્ઘરિયા;
જિનમાતાશું જે ધરે ખેદ, તસ મસ્તક થાશે છેદ. પ્રભું ૧૧.
અંગુઠે અમૃત વાહી, નંદીશ્વર કરે અહાઈ;
દેઈ રાજા પુત્ર વધાઈ, ધર ધર તોરણ વિરચાઈ. પ્રભું ૧૨.

તે પછી પ્રભુનું શરીર સુગંધી વસ્ત્ર વડે લુંધી, ચંદન વડે
વિલેપન કરી પુષ્પો વડે પૂજે, આરતી અને મંગળદીવો ઉતારે, પ્રભુ
સન્મુખ અષ્ટમંગળ આલેખે છે. ૮.

જૈન સાહિત્ય
JAIN SITES
બેનમ જ્યાતિ શાસનમ्
.com

ઈત્યાદિ ઉત્સવ કરી જેવી રીતે પંચરૂપ કરીને પ્રભુને
લાવ્યા હતા. તે રીતે માતા પાસે જઈ મૂકે. (અવસ્વાપિની નિદ્રા
અને પ્રતિબિંબ હરી લઈ) કુંડળ અને વસ્ત્રયુગલ પ્રભુના ઓશીકા
પાસે મૂકે, તેમજ રલમય ગેડી-દડો રમવા માટે મૂકે. ૧૦.

બત્રીશ કરોડ રલ-રૂપૈયાની વૃષ્ટિ કરી ઈંદ્રે કહ્યું કે-માતા
સાથે કે પ્રભુ સાથે જે કોઈ ખેદ ધારણ કરશે-વિરોધ કરશે તેના
મસ્તકનો છેદ થશે. ૧૧.

પ્રભુના અંગુઠામાં અમૃતનો સંચાર કરી નંદીશર્દ્ધીપમાં જઈ
દેવો અષ્ટાઙ્કિકા મહોત્સવ કરે છે. પ્રાતઃકાળે અશ્વસેન રાજાને પુત્ર
જન્મની વધામણી આપવામાં આવી. ધરે ધરે તોરણ બંધાયા. ૧૨.

દશ દિન ઓચ્છવ મંડાવે, બારમે દિન નાત જમાવે;
નામ થાપે પાર્શ્વકુમાર, શુભ વીરવિજય જ્યકાર. પ્રભુ૦ ૧૩.

કાવ્ય તથા મંત્ર

ભોગી યદાલોકનતોપિ યોગી, બલ્લૂબ પાતાલપદે નિયોગી;
કલ્યાણકારી દુરિતાપહારી, દશાવતારી વરદઃ સ પાર્શ્વઃ. ૧.

ॐ શ્રી શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે જિનેન્દ્રાય જલં યજીમહે સ્વાહા.

***

જન સાઇટ
હુણ કલ્યાણકે પાંચમી ચંદ્રનપૂજા

અમૃતપાને ઉધ્યા, રમતા પાર્શ્વકુમાર;
અહિ લંઘન નવ કર તનુ, વરતે અતિશાય ચાર. ૧.

દશ દિવસ સુધી અનેક અકારે ઉત્સવો કરવામાં આવ્યા. બારમા દિવસે જ્ઞાતિવર્ગને જમાડી પ્રભુનું પાર્શ્વકુમાર નામ સ્થાપન કરવામાં આવ્યું. શુભ અને વીર એવા પ્રભુનો સર્વત્ર વિજય અને જ્યકાર થાય. ૧૩.

હુણનો અર્થ- હુણે અંગુઠામાં સંચાર કરેલ અમૃતનું પાન કરતાં અને બાલ્યાવસ્થાની રમતો કરતા શ્રી પાર્શ્વકુમાર મોટા થવા લાગ્યા. સર્પના લાંઘનવાળા પ્રભુ અનુકૂમે નવ હાથના શરીરવાળા થયા. અને જન્મથી ચાર અતિશાય (૧. શાસોચ્છ્વાસ સુગંધી હોય, ૨. શરીર મળ-પ્રસ્વેદ અને રોગ રહિત હોય, ૩. આહાર ચર્મચક્ષુવાળા ન હેખે તેમ હોય, ૪. લઘિર દુધ જેવું ક્ષેત હોય) વર્તતા હતા. ૧.

યૌવનવય પ્રભુ પામતા, માતપિતાદિક જેહ;
પરણાવે નૃપપુત્રિકા, પ્રભાવતી ગુણગોહ. ૨.
ચંદન ધસી ધનસારશું, નિજ ધર ચૈત્ય વિશાળ;
પૂજોપગરણ મેળવી, પૂજો જગત દ્યાળ. ૩.

ઢાળ પાંચમી

સોના રૂપાકે સોગઠે, સાંયા ખેલત બાળ;
ઈંડ્રાણી મુખ દેખતે, હરિ હોત હે રાજુ. ૧.
એક દિન ગંગાકે બિચે, સુર સાથ બહોરા;
નારી ચકોરા અપ્સરા, બહોત કરત નિહોરા. ૨.

જન સાહિત્ય

પ્રભુ યૌવનવય પામયા ત્યારે માત-પિતાઓ ગુણોના ધર
સરખી પ્રસેનજિત રાજાની પુત્રી પ્રભાવતીના સાથે પ્રભુને
પરણાવ્યા. ૨.

જગતું પર દ્યા કરનાર પ્રભુની પ્રતિમાની ધનસાર સહિત
ચંદન ધસીને બીજા પણ પૂજાનાં ઉપકરણો મેળવી પોતાના
ગૃહચૈત્યમાં અને વિશાળ અંદો નગરના ચૈત્યમાં પૂજા કરો. ૩.

ઢાળનો અર્થ - પોતાની રાણી પ્રભાવતીની સાથે સોના-
રૂપાના સોગઠાથી પાર્શ્વકુમાર સોગઠાબાળ રમે છે, તે વખતે ઈંદ્ર
અને ઈંડ્રાણીઓ પ્રભુના મુખને જોઈને રાજુ થાય છે. ૧.

એક દિવસ ગંગા નદીમાં જળકીડા કરવા જાય છે, તે
વખતે ધળા દેવ-દેવીઓ, ચકોર નારીઓ અને આપ્સરાઓ પણ સાથે
છે, તેઓ પરસ્પર અનેક પ્રકારના નિહોરા-ચેષ્ટાઓ કરે છે. ૨.

ગંગાકે જળ જીલતે, છાંડી બાદલિયાં;
 ખાવિંદ ખેલ ખેલાયકે, સવિ મંદિર વળિયા. ૩.
 બેઠે મંદિર માળિયે, સારી આલમ દેખે;
 હાથ પૂજાપા લે ચલે, ખાનપાન વિશેષે. ૪.
 પૂછ્યા પડુતાર દેત હે, સુનો મોહન મેરે;
 તાપસકું વંદન ચલે, ઉઠી લોક સવેરે. ૫.
 કમઠ યોગી તપ કરે, પંચ અચ્છિકી જવાણા;
 હાથે લાલક દામણી, ગળે મોહનમાણા. ૬.
 પાસકુંઅર દેખન ચલે, તપસીપેં આયા;
 ઓહિનાણો દેખકે, પીછે યોગી બુલાયા. ૭.

ગંગાના પાડ્યોમાં સ્વાન કરે છે ત્યારે આકાશમાં શીતળ
 છાયા છવાઈ છે. એ રીતે ખાવિંદ-સ્વામીને ખેલ ખેલાવીને સર્વ
 પોતાના મંદિરમાં-મહેલમાં પાછા ફરેને છે. જુન શાસનમ् .com

પોતાના મહેલના માળ ઉપર બેસી પ્રલુબ્ધી પ્રજાને જુએ છે,
 પ્રજા પણ પ્રલુબ્ધ જુવે છે. તેવામાં હાથમાં પૂજાની સામગ્રી અને વિશેષ
 પ્રકારના ખાન-પાનની વસ્તુઓને લઈને જતા લોકોને જુએ છે. ૪.

લોકોને પૂછ્યાવથી લોકો પ્રત્યુત્તર આપે છે, કે-અમારા મનને
 મોહ પમાઝનાર એવા હે કુમાર ! સાંભળો, લોકો સવારમાં ઉઠીને
 તાપસને વંદન કરવા જાય છે. ૫.

કમઠ નામે મોટો યોગી તપ કરે છે, પંચાર્દિનની જવાણને
 સહન કરે છે. આ સાંભળી જેમણે હાથે લાલ રત્નોની દામણી બાંધી
 છે, અને ગળામાં મોહનમાણા પહેરી છે એવા પાર્શ્વકુમાર તપસીને
 જોવા માટે તાપસ પાસે આવ્યા, અવધિશાન વડે તેની પરિસ્થિતિ
 જાણી પછી યોગીને બોલાવ્યા. ૬-૭.

સુષા તપસી સુખ લેનું, જે ફોગટ માલા;
અજ્ઞાનસે અગ્રિ બિચે, યોગનું પરજ્ઞાળે. ૮.
કમઠ કહે સુષા રાજીવી !, તુમે અશ્વ ખેલાવો;
યોગીકે ધર હે બડે, મતકો બતલાઓ. ૯.
તેરા ગુરુ કોન હે બડા ? જિને યોગ ધરાયા;
નહિ ઓલખાયા ધર્મનું, તનુ કષ્ટ બતાયા. ૧૦.
હમ ગુરુ ધર્મ પિછાનતે, નહિ કવરી પાસે;
ભૂલ ગયે દુનિયા દિશા, રહેતે વનવાસે. ૧૧.
વનવાસી પશુ પંખિયા, એસે તુમ યોગી;
યોગી નહિ પણ ભોગીયા, સંસારકે સંગી. ૧૨.

પાર્શ્વકુમારે તે તાપસને કહ્યું કે-હે તપસી ! સાંભળ. તું સુખ
મેળવવા માટે ફોગટ માળા જે હે છે. તું અજ્ઞાન વડે યોગને
(અધ્યાત્મદર્શાને) અગ્નિમાં બાળી રહ્યો છે. ૮.

કમઠ યોગી કહે છે કે- ‘હે રાજન્ન ! તમે તો ધોડા ખેલાવી
જાઓ. યોગીના ધરે આ રીતે તપ કરવો એ જ વાત મોટી છે. તે તમે
સમજી ન શકો. છતાં કાંઈ જાણતા હો તો તમારો અભિપ્રાય બતાવો. ૯.

પાર્શ્વકુમારે કહ્યું કે-‘હે યોગી ! તારા ગુરુ કોણ છે ? કે-જેણે
તને આ યોગ ધારણ કરાવ્યો ? તેણે તને ધર્મ ઓળખાવ્યો નથી. કષ્ટ
શરીરનું કષ્ટ જ બતાવ્યું છે.’ ૧૦.

કમઠ કહે છે કે ‘હે કુમાર ! અમારા ગુરુ ધર્મને બરાબર
ઓળખે છે, એક કોડી પણ પાસે રાખતા નથી, દુનિયાની દિશા ભૂલી
ગયા છે અને વનમાં વાસ કરે છે.’ ૧૧.

પાર્શ્વકુમાર કહે- છે કે ‘વનમાં રહેનારા પશુ-પંખી જેવા
તમારા યોગી છે. તે યોગી નથી પણ ભોગી છે, અને સંસારનો
સંગ કરનારા છે. ૧૨.

સંસાર બૂરા છોરકે, સુષણ હો લઘુરાજા; !
 યોગી જંગલ સેવતે, લહી ધર્મ અવાજા. ૧૩.
 દયા ધર્મકો મૂલ હૈ, કયા કાન કુંકાયા; ?
 જીવદયા ન હુ જાનતે, તપ ઝોગટ માયા. ૧૪.
 ખાત દયાકી દાખિયે, ભૂલચૂક હમારા;
 બેર બેર કયા બોલલા ?, એસા ડાકડમાલા. ૧૫.
 સાંઈ હુકમસે સેવકે, બડા કાષ્ટ ચિરાયા;
 નાગ નીકાલા એકિલા, પરજલતી કાયા. ૧૬.
 સેવક મુખ નવકારસેં, ધરણોન્દ્ર બનાયા;
 નાગકુમારે દેવતા, બહુ ઋષિ પાયા. ૧૭.

કમઠ કહે છે કે હે-'નાના રાજકુમાર ! તું સંભળ, સંસારને બૂરો
 સમજ તેનો લ્યાગ કરી યોગીઓ ધર્મનું જાન મેળવી જંગલને સેવે છે.'

પાર્શ્વકુમાર કહે છે કે-'હે યોગી ! 'દયા ધર્મનું મૂળ છે' એ
 જીવદયા તો તમે જાણતા જ નથી, ખાલી ગુરુ પાસે કાન કુંકાવવાથી
 શું ? આ કારણે તમારો તપ નકામો છે અને માયાથી ભરેલો છે. ૧૪.

કમઠ કહે છે કે- 'હે કુમાર ! દયાની શું વાત છે. તે કહો,
 અમારી કાંઈ ભૂલચૂક હોય તો બતાવો. વારંવાર આવું ડાકડમાલવાળું
 બોલવાથી શું ? આ તપ કરવામાં અમે દયા ક્યાં નથી કરી ? ૧૫.

પછી સ્વામી-પાર્શ્વકુમારના હુકમથી બળતું એક મોટું લાકડું
 સેવકે ચીરી નાંખ્યું, તેમાંથી જેનું શરીર બળી રહ્યું છે એવા એક સર્પને
 બહાર કાઢ્યો. પાર્શ્વકુમારે તે સર્પને સેવકના મુખે નવકારમંત્ર
 સંભળાવ્યો. તે મંત્રના શ્રવણથી તે સાપ મરીને નાગકુમાર દેવોનો
 હંત્ર-ધરણોંદ્ર થયો અને ઘણી ઋષિ પાખ્યો. ૧૬-૧૭.

રાણી સાથ વસંતમે, વન ભીતર પેટે;
પ્રાસાદ સુંદર દેખકે, ઉહાં જાકર બેઠે. ૧૮.

રાણમતીનું છોડકે, નેમ સંજમ લીના;
ચિત્રામણ જિન જોવતે, વૈરાગે ભીના. ૧૯.

લોકાંતિક સુર તે સમે, બોલે કર જોરી;
અવસર સંજમ લેનકા, અખ બેર હે થોરી. ૨૦.

નિજ ઘર આયે નાથજી, પિયા ભિણ ભિણ રોવે;
માતપિતા સમજાય કે, દાન વરસી દેવે. ૨૧.

દીનદુઃખીયા સુખીયા કીયા, દારિદ્રું ચૂરે;
શ્રી શુભવીર હરિ તિહાં, ધન સધણું પૂરે. ૨૨.

એક વખત સ્વામી રાણી સાથે વસંતત્રણમાં વનમાં ગયા
હતા અને સુંદર પ્રાસાદ જોઈ ત્યાં જઈને બેઠા. ૧૮.

રાણમતીનો ત્યાગ કરી નેમકુમારે કુમાર અવસ્થામાં જ
સંયમ ગ્રહણ કર્યું હતું, તે ચિત્ર તે પ્રાસાદમાં જોવાથી પાર્શ્વકુમારનું
ચિત્ત વૈરાગ્યથી વાસિત બન્યું. ૧૯.

તે વખતે લોકાંતિકદેવોએ આવી બે હાથ જોડી કહ્યું કે- હે
પ્રભુ! હવે સંયમ લેવા માટે આપને થોડી જ વાર છે. અલ્ય સમય
બાકી રહ્યો છે. ૨૦.

તે પછી પાર્શ્વકુમાર ઘરે આવ્યા, સ્વામી તુરતમાં જ દીક્ષા
લેવાના છે તે હકીકત રાણી પ્રભાવતી રાણી ક્ષણે ક્ષણે રૂદ્ધ કરવા
લાગ્યાં. પ્રભુએ માતા-પિતાને સમજાવી વરસીદાન દેવા માંડ્યું. ૨૧.

काव्य तथा भंत्र

भोगी यदालोकनतोपि योगी, बभूव पातालपदे नियोगी;
कल्याणकारी हुरितापडारी, दशावतारी वरदः स पार्थः १.

ॐ ह्रीं श्रीं परमपुरुषाय परमेश्वराय जन्म-जरा-मृत्यु-
निवारणाय श्रीमते जिनेन्द्राय चंदनं यजामहे स्वाहा.

***

दीक्षाकल्याणके छह्नी धूपपूजा

हुहा

वरसीदानने अवसरे, दान लिये भव्य तेह;
रोग हरे षट्मासनो, पामे सुंदर देह. १.
धूपघटा धरी हाथमां, दीक्षा अवसर जाण;
देव असंघ्य मण्या तिहां, मानुं संज्ञमठाण. २.

ते दानद्वारा दीन-हुःभी लोकोने सुअी कर्या, जगतना
दारिध्ने चूरी नाख्युं. अने ते सर्व धन ईंद्रना हुकमथी देवोभे पूर्युं.
ऐम कर्ता श्री शुभ-वीरवज्जियज्ञ महाराज कहे छे. २२.

हुहानो अर्थ-प्रभुनु वार्षिकदान लेनार आत्मा भव्य होय
छे. तेमज दान लेनारना छ मासना थयेल रोग नाश पामे छे तेमज
नवा व्याधि छ मास सुधी थता नथी, अने सुंदर देह पामे छे. १.

प्रभुनी दीक्षानो समय जाणी हाथमां धूपघटा पारण करी
असंघ्यात देवो त्यां भेगा थया. जाणो संयमना ज असंघ्यात अध्यवसाय
स्थानो साथे न मण्या होय. २.

દાળ છઢી

ત્રીશ વરસ ઘરમાં વસ્યા રે, સુખમર વામાનંદ,
સંયમ રસિયા જાહીને રે, મળિયા ચોસઠ ઈંદ્ર;
નમો નિત્ય નાથજી રે, નિરખત નયનાનંદ. નમોં ૧.
તીર્થોદક વર ઔષધિ રે, મેળવતા બહુ ઠાઠ;
આઠ જાતિ કળશા ભરી રે, એક સહસ્રને આઠ. નમોં ૨.
અશ્વસેન રાજા ધુરે રે, પાછળ સુર અભિષેક;
સુરતરુ પેરે અલંકર્યા રે, દેવ ન ભૂલે વિવેક. નમોં ૩.
વિશાળા નૃપ શિલ્પિકા રે, બેઠા સિંહાસન નાથ;
બેઠી વડેરી દક્ષિણો રે, પટશાટક ~~લેઠ રહાયેદું~~ નમોં ૪.

દાળનો અર્થ- વામામાતાના પુત્ર પાર્શ્વકુમાર ત્રીશ વર્ષ
સુધી સુખપૂર્વક ઘરમાં રહ્યા. તેમને સંયમની ઈચ્છાવાળા જાહી
ચોસઠ ઈંદ્ર ત્યાં એકઠા થયા. એવા સ્વામીને હંમેશાં નમસ્કાર કરો
કે જેમને જોવાથી પણ નેત્રને આનંદ ઉપજે છે. ૧.

દેવો આવીને તીર્થના પાછી લાવે છે અને શ્રેષ્ઠ ઔષધિઓ
ધણા ઠાઠપૂર્વક તેમાં ભેગી કરે છે અને આઠ જાતના કળશો દરેક
જાતના એક હજાર ને આઠ કળશો ભરે છે. ૨.

પ્રભુને સિંહાસન પર બેસાડી સૌથી પ્રથમ અશ્વસેન રાજા
દીક્ષાભિષેક કરે છે. પછી દેવતાઓ અભિષેક કરે છે પછી કલ્પવૃક્ષની
જેવા પ્રભુને અલંકૃત કર્યા. દેવતાઓ વિવેક ચૂકતા નથી. ૩.

અશ્વસેન રાજાએ તૈયાર કરાવેલી વિશાળા નામની શિલ્પિકામાં
સિંહાસન પર પ્રભુ બેઠા. કુળવૃદ્ધા સ્વી પ્રભુની જમણી બાજુએ હંસના

વામ દિશે અંબ ધાતરી રે, પાછળ ધરી શાશગાર;
 છત્ર ધરે એક યૌવના રે, ઈશાન ફળ કર નાર. નમોં ૫.
 અભિકોણે એક યૌવના રે, રયષ્ટામય પંખો હાથ;
 ચલત શિબિકા ગાવતી રે, સર્વ સાહેલી સાથ. નમોં ૬.
 શક ઈશાન ચામર ધરે રે, વાજિંત્રનો નહીં પાર;
 આઠ મંગળ આગળ ચલે રે, ઈંડ ધ્વજા ગ્રલકાર. નમોં ૭.
 દેવ દેવી નર નારીઓ રે, જોઈ કરે રે પ્રણામ;
 કુળનાં વડેરાં સજજના રે, બોલે પ્રભુને તામ. નમોં ૮.
 જીત નિશાન ચડાવજો રે, મોહને કરી ચકચૂર;
 જેમ સંવચ્છરી દાનથી રે, દારિદ્ર કાઢ્યું દૂર. નમોં ૯.

ચિત્રવાળા વસ્ત્રને લઈને બેઠી. પ્રભુની ડાબી બાજુઓ ધાવમાતા બેઠી,
 પ્રભુની પાછળ શાશગાર સણ એક નવયૌવના લી પ્રભુને છત્ર ધરવા
 લાગી. ઈશાનકોણમાં એક લી હાથમાં ફળ લઈને બેઠી. અજિનકોણમાં
 એક લી હાથમાં રતનમય પંખો લઈને બેઠી, જ્યારે શિબિકા ઉપાડવામાં
 આવી ત્યારે સર્વ સાહેલીઓ-લીઓ એકઠી મળીને શિબિકાની પાછળ
 ચાલતી ગાવા લાગી. ૪-૫-૯.

શકેંદ્ર અને ઈશાનેંદ્ર પ્રભુની બંને બાજુઓ ચામર ઢાળે છે, અનેક
 પ્રકારના વાળુંતો વાગી રખા છે. વરધોડામાં સૌથી આગળ અષ્ટમંગળ
 ચાલે છે, તેની પાછળ દેદીઘમાન ઈંડધ્વજા ચાલે છે. ૭.

દેવો, દેવીઓ, મનુષ્યો અને લીઓ માર્ગમાં પ્રભુને જોઈ
 પ્રણામ કરે છે. કુળના વડીલ સજજનો તે વખતે પ્રભુને કહે છે
 કે-જેમ તમે સંવચ્છરી દાન દેવા વડે જગતનું દારિદ્ર દૂર કર્યું તેમ
 ચારિત્ર લઈ મોહનીય કર્મને ચકચૂર કરી-વિનાશ કરી જીતનિશાન
 ચડાવજો-જ્યનો ઊકો વગાડજો. ૮-૯.

વરધોડેથી ઉત્તર્યા રે, કાશી નગરની બહાર;
 આશ્રમપદ ઉદ્ઘાનમાં રે, વૃક્ષ અશોક રસાળ. નમોં ૧૦.
 અદ્ભુત તપ ભૂખણા તજી રે, ઉચ્ચરે મહાપ્રત ચાર;
 પોસ બહુલ એકાદશી રે, ત્રણ સયાં પરિવાર. નમોં ૧૧.
 મનઃપર્યવ તવ ઉપનું રે, ખંધ ધરે જગદીશ;
 દેવદૂષ્ય હુંદે દિયું રે, રહેશે વરસ ચત ત્રીશ. નમોં ૧૨.
 કાઉસર્ગ મુદ્રાએ રહ્યા રે, સુર નંદીશર જાત;
 માતપિતા વાંદી વળ્યા રે, શ્રી શુભવીર પ્રભાત. નમોં ૧૩.

આ પ્રમાણે વરધોડો કાશી નગરની મધ્યમાં થઈ કાશી નગરની બહાર નીકળ્યો અને આશ્રમપૈદનામત્તા ઉદ્ઘાનમાં આવ્યો. ત્યાં પ્રભુ અશોકવૃક્ષની નીચે ઉત્તર્યા. ૧૦.

તે સમયે પ્રભુએ અદ્ભુત તપ કર્યો હતો. એ વખતે ત્રણસૌના પરિવાર સાથે પોષ વદ-૧૧. (ગુજરાતી માગશર વદિ-૧૧.)ના દિવસે પ્રભુએ સર્વ જન સમક્ષ “ચાર મહાપ્રત ઉચ્ચર્યા. ૧૧.

પ્રભુએ સંયમ લીધું કે-તરત જ મનઃપર્યવ જ્ઞાન તેમને ઉત્પત્ત થયું. હુંદે દેવદૂષ્ય વણ પ્રભુના સ્કંધ ઉપર મૂક્યું. એ વણ $40+30=70$ (સિતોર) વર્ષ સુધી રહેશે. ૧૨.

ચારિત્ર અંગીકાર કરી પ્રભુ કાયોત્સર્ગ મુદ્રાએ સ્થિત થયા. દેવો અષાલ્કિંડા મહોત્સવ કરવા નંદીશરદ્વાપે ગયા. પ્રભુના માતપિતા વગેરે વંદન કરી નગર તરફ વળ્યા. શ્રી શુભવીર એવા પાર્શ્વપ્રભુને આ સમય પ્રભાત તુલ્ય થયો. ૧૩.

* બાવીશ તીર્થકરના સમયમાં ચાર મહાપ્રત ઉચ્ચરવામાં આવે છે. ચોથા-પાંચમા મહાપ્રતનો સમાવેશ લેણો કરવામાં આવે છે.

કાવ્ય તથા મંત્ર.

ભોગી યદાલોકનતોપિ યોગી, બમ્ભૂવ પાતાલપદે નિયોગી;
કલ્યાણકારી દુર્ઘિતાપદ્ધારી, દશાવતારી વરદઃ સ પાર્શ્વઃ. ૧.

ॐ હ્રી શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે જિનેન્દ્રાય ધૂપં યજામહે સ્વાહા.

● ● ●

કેવળજ્ઞાન કલ્યાણકે સાતમી દીપકપૂજા.

હુહા

સારથ ધન ધરે પારણું, પ્રથમ પ્રભુએ કીધઃ
પંચ દિવ્ય પ્રગટાવીને, તાસ મુક્તિસુખ દીધ. ૧.
જગદીપક પ્રગટાવવા, તપતપતારહી રાણ;
તેણે દીપકની પૂજના, કરતાં કેવળજ્ઞાન. ૨.

હુહાનો અર્થ-સંયમ લીધા પછી બીજે જ દિવસે પાર્શ્વનાથ
પ્રભુએ ધન સાર્થવાહને ધરે પ્રથમ પારણું કર્યું. ત્યાં પંચ દિવ્ય (૧.
સાડાબાર કોડ સોનૈયાની વૃદ્ધિ, ૨. સુગંધી જળની વૃદ્ધિ, ૩. સુગંધી
પુષ્પોની વૃદ્ધિ, ૪. દેવહુદુભિનું વાગવું અને ૫. અહોદાન એવી
ઉદ્ઘોષણા) પ્રગટાવી તેને મુક્તિસુખ આપ્યું. ૧.

શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુ જગદીપક-કેવળજ્ઞાન પ્રગટ કરવા માટે
વનમાં રહીને તપ કરતા હતા, તેથી આપણે પણ પ્રભુને દીપક
ધરી પૂજા કરીએ, જેથી આપણને પણ અનુકૂમે કેવળજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ
થાય. ૨.

દાળ સાતમી

પ્રભુ પારસનાથ સિધાવ્યા, કાંદબરી અટવી આવ્યા,
કુંડનામે સરોવર તીરે, ભર્યુ પંકજ નિર્મણ નીરે રે;
મનમોહન સુંદર મેળા, ધન્યલોક નગર ધન્ય વેળા રે. મન૦ ૧
કાઉસસગ્ગ મુદ્રા પ્રભુ ઠાવે, વન હાથી તિહાં એક આવે;
જળ સૂંઢ ભરી નહવરાવે, જિન અંગે કમળ ચઢાવે રે. મન૦ ૨
કલિકુંડ તીરથ તિહાં થાવે, હાથી ગતિ દેવની પાવે;
વળી કૌસુંભવન આણાંદે, ધરણેંદ્ર વિનય ધરી વંદે રે. મન૦ ૩

દાળનો અર્થ-શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુએ કાશીનગરીથી વિહાર કર્યો. અનુક્રમે કાંદબરી નામની અટવીમાં આવ્યા. ત્યાં કુંડ નામે સરોવરને કંઠે પ્રભુ કાઉસસગ્ગ ધ્યાને રહ્યા જે સરોવર કમળો અને નિર્મણ પાણીથી ભરેલું હતું. આવા મનમોહન પ્રભુનો સુંદર મેળાપ જેને થાય છે, તે લોકોને, નગરને અને તે સમયને પણ ધન્ય છે. ૧.

જ્યાં પ્રભુ કાઉસસગ્ગ ધ્યાને રહ્યા હતા ત્યાં એક હાથી વનમાંથી આવ્યો. પ્રભુને જોઈ નિર્મણ પાણીવડે સૂંઢ ભરી પ્રભુને નહવરાવ્યા અને પછી પ્રભુના શરીરે કમળો ચડાવ્યાં. ૨.

ત્યાં કળિકુંડ (કળિ-કરી એટલે હાથી અને કુંડના સંયોગ રૂપ) નામનું તીર્થ થયું. હાથી ભરણ પામી દેવની ગતિ પામ્યો. ત્યાંથી પ્રભુ વિહાર કરી કૌસુંભ નામના વનમાં પથાર્યા. ત્યાં ધરણેંદ્ર પ્રભુ પાસે આવ્યા અને વિનયપૂર્વક વંદના કરી. ૩.

ત્રણ દિન ફણી છત્ર ધરાવે, અહિછત્રા નગરી વસાવે;
 ચલતા તાપસ ઘર પુંઠે, નિશિ આવી વસ્યા વડ હેઠે રે. મનો ૪
 થયો કમઠ મરી મેઘમાળી, આવ્યો વિલંગે નિહાળી;
 ઉપસર્ગ કર્યા બહુજીતિ, નિશ્ચળ દીઠી જિન છાતી રે. મનો ૫
 ગગને જળ ભરી વાદળીયો, વરસે ગાજે વિજળીયો;
 પ્રભુ નાસા ઉપર જળ જાવે, ધરણોંડ પ્રિયા સહ આવે રે. મનો ૬
 ઉપસર્ગ હરી પ્રભુ પૂજી, મેઘમાળી પાપથી ધૂજી;
 જિનભક્તે સમકિત પાવે, બેહુ જણ સ્વર્ગ સિધ્યાવે રે. મનો ૭

પછી ત્રણ દિવસ પ્રભુના મસ્તક ઉપર ફળાનું છત્ર કરીને
 રહ્યા અને ત્યાં અહિછત્રા નામે નગરી વસાવી. પછી તાપસોના
 ઘરની-આશ્રમની પાછળ ચાલતાં એક વડના નીચે પ્રભુ ચાત્રિવાસો
 રહ્યા. ૪.

હવે જે કમઠ તાપસ હતો તે મરીને મેઘમાળી નામે દેવ થયો
 તેણે વિલંગજ્ઞાન દ્વારા પ્રભુને જોઈને ઘણી જાતના ઉપસર્ગો કર્યા પણ
 પ્રભુની છાતી તેણે નિશ્ચળ જોઈ. ૫.

આકાશમાં પાછીથી ભરેલી વાદળીઓ વિકુર્વી, વરસાદ
 ગાજવા લાગ્યો, વીજળીઓ ચમકવા લાગી, અનુક્રમે પ્રભુની
 નાસિકા સુધી પાણી આવ્યું. તે વખતે ધરણોંડ પોતાની પ્રિયા સાથે
 ત્યાં આવ્યા. ૬.

પ્રભુને થયેલા ઉપસર્ગનું નિવારણ કરી પ્રભુની પૂજા કરી.
 મેઘમાળી પણ પાપથી ધૂજી પ્રભુ પાસે આવ્યો, પ્રભુની ક્ષમા માળી
 પ્રભુની ભક્તિ કરવાથી સમકિત પાખ્યો અને બસે જણા-ધરણોંડ અને
 મેઘમાળી પોત-પોતાને સ્થાનકે ગયા. ૭.

આવ્યા કાશી ઉધાને, રહ્યા સ્વામી કાઉસરગ ધ્યાને;
અપૂર્વ વીર્ય ઉલ્લાસે, ઘનઘાતી ચાર વિનાસે રે. મન૦ ૮
ચોરાશી ગયા દિન આખા, વહિ ચૈતર ચોથ વિશાખા;
અહુમ તરુ ધાતકી વાસી, થયા લોકાલોક પ્રકાશી રે. મન૦ ૯
મળે ચોસઠ ઈંડ તે વાર, રચે સમવસરણ મનોહાર;
સિંહાસન સ્વામી સોહાવે, શિર ચામર છત્ર ધરાવે રે. મન૦ ૧૦
ચોત્રીશ અતિશય થાવે, વનપાળ વધામણી લાવે;
અશ્વસેન ને વામારાણી, પ્રભાવતી હર્ષ ભરાણી રે. મન૦ ૧૧

ત્યાંથી પ્રભુ કાશીનગરના ઉધાતમાં આવ્યા અને
કાયોત્સર્ગધ્યાને રહ્યા તે અપૂર્વ વીર્યોલ્લાસ થવાથી ક્ષપકશેષીએ ચઢી
ચાર ઘનઘાતી (શાનાવરણીય, દર્શનાવરણીય, મોહનીય અને
અંતરાય) કર્મોનો નાશ કર્યો. ૮.

ચારિત્ર લીધા પદ્ધી પૂરા ચોરાશી દિવસ વ્યતીત થયા
ત્યારે ચૈત્ર વહિ-૪ (ગુજરાતી ફાગણ વહિ-૪)ના દિવસે વિશાખા
નક્ષત્રમાં ધાતકીવૃક્ષની નીચે પ્રભુ લોકાલોક પ્રકાશી થયા-કેવળજ્ઞાન
પામ્યા. ૯.

તે વખતે હ૪ ઈંડો એકઠા થયા, અને મનોહર સમવસરણની
રચના કરી તેના મધ્યભાગમાં સિંહાસન પર સ્વામી બેઠા અને દેવો
મસ્તક પર છત્ર અને બે બાજુ ચામર ધારણ કરતા હતા. ૧૦.

પ્રભુને ચોત્રીશ અતિશયો સંપૂર્ણ પ્રગટ થયા. વનપાળે
અશ્વસેન રાજને પ્રભુને કેવળજ્ઞાન થયાની વધામણી આપી, આથી
અશ્વસેનરાજા, વામારાણી અને પ્રભાવતી રાણી હર્ષથી ભરપૂર
થયા. ૧૧.

સામૈયું સજી સહુ વંદે, નિજવાણી સુષી આણાંદે;
સસરો સાસુ વહુ સાથે, દીક્ષા લીધી પ્રભુ હાથે રે. મનો ૧૨
સંઘ સાથે ગણિપદ ધરતા, સુર શાનમહોત્સવ કરતા;
સ્વામી દેવછંડે સોહાવે, શુભવીર વચનરસ ગાવે રે. મનો ૧૩

કાવ્ય તથા મંત્ર

ભોગી યદાલોકનતોપિ યોગી, બભૂવ પાતાલપદે નિયોગી;
કલ્યાણકારી દુરિતાપદ્ધારી, દશાવતારી વરદઃ સ પાર્શ્વ: ૧.

ॐ હ્રી શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે જિનેન્દ્રાય દીપં યજ્ઞામહે સ્વાહા.

● ● ●
નિર્વાણકલ્યાણકે આઠમી નૈવેદ્યપૂજા
દુષ્ટ

શુભ આદે દશ ગણધરા, સાધુઓ સોણ હજાર;
અડતીસ સહસ તે સાધવી, ચાર મહાપ્રત ધાર. ૧

સામૈયું સજી પ્રભુ પાસે આવી સર્વએ પ્રભુને વંદન કર્યું. અને
આનંદપૂર્વક પ્રભુની વાણી સાંભળી. સસરો (અશ્વસેનરાજ), સાસુ
(વામામાતા) અને વહુ (પ્રભાવતી) એ ત્રણોએ પ્રભુની પાસે દીક્ષા લીધી.

પાર્શ્વનાથ પ્રભુએ ચતુર્વિંદ સંઘ અને ગણધરોની સ્થાપના
કરી, દેવોએ કેવળજ્ઞાન અંગેનો મહોત્સવ કર્યો. જ્યારે પ્રભુ
દેવછંદામાં બિરાજ્યા, ત્યારે તેમના મુખ્ય ગણધર શુભ ગણધરે
પ્રભુના વચનરસનું ગાન કર્યું. દેશના આપી. ૧૩.

હુણાનો અર્થ- હવે પાર્શ્વનાથ પ્રભુનો પરિવાર બતાવે છે.
શુભ આદિ દશ ગણધરો, સોણ હજાર સાધુઓ, આડતીશ હજાર

ઈગ લખ ચઉસઠ સહસ છે. શ્રાવકનો પરિવાર,
સગવીશ સહસ તે શ્રાવિકા, તિગ લખ ઉપર ધાર. ૨
દેશવિરતિધર એ સહુ, પૂજે જિન ત્રણકાળ;
પ્રભુ પડિમા આગળ ધરે, નિત્ય નૈવેદનો થાળ. ૩

ઢાળ આઠમી

રંગ રસિયા રંગરસ બન્યો મનમોહનજી,
કોઈ આગળ નવિ કહેવાય, મનદું મોહું રે મનમોહનજી;
વેષકતા વેષક લહે મન૦ બીજા બેઠા વા ખાય. મનદું૦ ૧

લોકોતર ફળ નિપજે મન૦

મોટો પ્રભુનો ઉપગાર, મનદું૦

સાધ્વીઓ, એક લાખ ચોસઠ હજાર શ્રાવકો અને ત્રણ લાખ ને
સત્યવીશ હજાર શ્રાવિકાઓનો પરિવાર હતો. એમાં સાધુ અને
સાધ્વીઓ ચાર મહાપ્રતને ધારણ કરનારા હતા અને શ્રાવક-
શ્રાવિકાઓ દેશવિરતિને ધારણ કરનારા હતા. તે શ્રાવક-શ્રાવિકાઓ
ત્રણે કાળે જિનપૂજા કરતા હતા અને હંમેશાં અનેક પ્રકારના
નૈવેદનો થાળ પ્રભુપ્રતિમા પાસે ધરતા હતા. ૧.-૨-૩

ઢાળનો અર્થ- હે ધર્મરંગના રસિક જનો ! બરાબર
રંગનો રસ જામ્યો છે, પણ તે રસ આધ્યાત્મિક હોવાથી કોઈ
આગળ કહી શકાય તેવો નથી, મનને મોહ પમાડનાર પ્રભુએ
મનને મોહ પમાડ્યો છે. વેષ કરવામાં પ્રયત્નશીલ હોય તે જ
વેષ (રાધાવેષ) કરી શકે છે, બીજા તો બેઠા બેઠા વા (હવા)
ખાય છે. (અહિ નિર્વાઙ્કાપદ મેળવવા રૂપ રાધાવેષ સમજવો) ૧.

ભગવંતની દેશનાથી મોક્ષફળની ગ્રામિ થાય છે, એ પ્રભુનો

કેવળનાણ દિવાકર મનો

વિચરતા સુરપરિવાર. મનદુંઠ ૨

કનકકમળ પગલાં ઠવે મનો

જળબુંદ કુસુમ વરસાત; મનદુંઠ

શિર છત્ર વળી ચામર ઢળે મનો

તરે નમતા મારગ જાત. મનદુંઠ ૩

ઉપદેશી કોઈ તારીયા મનો

ગુણ પાંત્રીશ વાણી રસાણ; મનદુંઠ

નર નારી સુર અપછરા મનો

પ્રભુ આગળ નાટકશાળ. મનદુંઠ ૪

અવનીતળ પાવન કરી મનો

અંતિમ ચોમાસું જાણ; મનદુંઠ

મોટો ઉપકાર છે. કેવળજ્ઞાન દિવાકર પ્રભુ દેવોના પરિવાર સહિત પૃથ્વીતળ ઉપર વિચરે છે. ૨.

સુવર્ણના કમળ ઉપર પ્રભુ પગ સ્થાપન કરે છે. દેવો જળના બંદ અને કુસુમનો વરસાદ કરે છે, દેવો મસ્તકે છત્ર ધરી રહ્યા છે અને બે બાજુ ચામર વીજે છે. માર્ગમાં જતાં પ્રભુને વૃક્ષો પણ નમે છે. ૩.

પ્રભુની વાણી રસાણ પાંત્રીશ ગુણવાળી હોય છે, તે વાણી વે ઉપદેશ આપી અનેક જીવોને તાર્યા. મનુષ્યો, ખીઓ, દેવો અને આસરાઓ પ્રભુની આગળ સુંદર નાટક કરે છે. ૪.

એ પ્રમાણે પૃથ્વીતળને પવિત્ર કરી છેલ્લું ચોમાસું જાણી પાર્શ્વનાથ પ્રભુ સંમેતશિખર ગિરિએ આવ્યા, જાણે મોક્ષમહેલના પગથીયા પર ચડતા હોય તેમ તે પર્વત પર ચઢ્યા. ૫.

સમેતશિખરગિરિ આવીયા મનો
 ચડતા શિવધર સોપાન. મનહુંં પ
 શ્રાવણ શુહિ આઠમ દિને મનો
 વિશાખાએ જગદીશ; મનહુંં
 અણસણ કરી એક માસનું મનો
 સાથે મુનિવર તેત્રીશ. મનહુંં દ
 કાઉસ્સગમાં મુક્તિ વર્યા મનો
 સુખ પામ્યા સાહિ અનંત; મનહુંં ઽ
 એક સમય સમ શ્રેષ્ઠિથી મનો
 નિ:કર્મા ચાઉ દષ્ટાંત. મનહુંં ઽ
 સુરપતિ સઘળા તિંડાં મળે મનો
 કીરોદધિ આણે નીર; મનહુંં
 સ્નાન વિલેપન ભૂષણે મનો
 દેવદૂષ્યે સ્વામી શરીર. મનહુંં ૮

પછી તેત્રીશ મુનિઓ સાથે એક માસનું અણસણ કરી
 શ્રાવણ સુદ્ધિ-૮ને દિવસે વિશાખાનક્ષત્રમાં ચંદ્રનો યોગ આવ્યે છતે
 કાયોત્સર્ગમુદ્રામાં પ્રભુ મુક્તિ વર્યા. અને સાહિ અનંત સ્થિતિવાળું
 સુખ પામ્યા. એક સમયમાં સમશ્રેષ્ઠિથી જ કર્મરહિત જીવ ચાર
 દષ્ટાંતે (૧. પૂર્વ પ્રયોગ, ૨. ગતિપરિણામ, ૩. બંધનછેદ, અને
 ૪. અસંગે) મોક્ષમાં જાય છે. ૬-૭.

પ્રભુ નિર્વાણ પામ્યા તે વખતે સર્વ ઈંડ્રો ત્યાં લેગા થાય છે.
 કીરસમુદ્ર વગરેના પાણી લાવે છે, તે જળવડે સ્વામીના અને નિર્વાણ
 પામેલ મુનિઓના શરીરને સ્નાન કરાવી, વિલેપન કરી વખ્તાભૂષણે
 શહીગારે છે. પ્રભુના શરીરને દેવદૂષ્યવડે શોભાવે છે. ૮.

શોભાવી ધરી શિબિકા મન૦
 વાળુંત ને નાટક ગીત; મનદું૦
 ચંદનચય પરજાળતા મન૦
 સુરભક્તિ શોક સહિત. મનદું૦ ૮
 થૂમ કરે તે ઉપરે મન૦
 દાઢાદિક સ્વર્ગ સેવ; મનદું૦
 ભાવ ઉધોત ગયે થકે મન૦
 દીવાળી કરતા દેવ. મનદું૦ ૧૦
 નંદીશર ઉત્સવ કરે મન૦
 કલ્યાણક મોક્ષાંદ; મનદું૦
 વર્ષ અઢીસે આંતરું મન૦
 શુભવીર ને પાર્શ્વજિણાંદ. મનદું૦ ૧૧

એ પ્રમાણે શાઙ્કારેલી શિબિકામાં પદ્મરાવે છે, વાળુંત,
 નાટક અને ગીતગાન ચાલે છે. પછી પ્રભુના શરીરને શિબિકામાંથી
 ઉતારીને ચંદનની રચેલી ચયમાં પદ્મરાવી અભિસંસ્કાર કરે છે. આ
 બધી ભક્તિ ઈંદ્રાદિક દેવો શોક સહિત કરે છે. ૮.

પ્રભુની ચિતાના સ્થાને ઈંડ સૂપ કરાવે છે, અને પોત-
 પોતાના કલ્ય પ્રમાણે દાઢા-દાંત વગેરે ઈંદ્રાદિક દેવો પોતાના સ્થાને
 લઈ જઈ સેવા-પૂજા કરે છે. પ્રભુના નિર્વાણ વખતે ભાવ ઉધોત
 જવાથી દેવો દીવા કરવા વડે દ્વય ઉધોત કરે છે. ૧૦.

ઈંદ્રાદિક દેવો ત્યાંથી નંદીશરદીપે જાય છે અને મોક્ષ
 કલ્યાણક નિમિત્તે અહાઈ મહોત્સવ કરે છે. શુભકારી વીર
 પરમાત્માના અને પાર્શ્વનાથ ભગવાનના નિર્વાણ વર્ચ્યે અઢીસો
 વર્ષનું આંતરું છે. ૧૧.

ગીત

ઉત્સવ રંગ વધામણા પ્રભુ પાસને નામે;
કલ્યાણક ઉત્સવ કિયો ચઢતે પરિણામે. ૧
શતવર્ષાયુ જીવીને અક્ષય સુખ સ્વામી;
તુમ પદ સેવા ભક્તિમાં નવિ રાખું ખામી. ૨
સાચી ભગતે સાહિબા રીજો એક વેળા;
શ્રી શુભવીર હું તદા મનવાંછિત મેળા. ૩

કાવ્ય તથા મંત્ર

ભોગી યદાલોકનતોપિ યોગી, બેસ્તુવ પાતાલપર્વે નિયોગી;
કલ્યાણકારી દુરિતાપહારી, દશાવતારી વરદ: સ પાર્શ્વ: ૧.
ॐ હ્રિ શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે જિનેન્દ્રાય અક્ષતાન્ન યજામહે સ્વાહા.

ગીતનો અર્થ- શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુના નામથી સર્વત્ર ઉત્સવ,
રંગ અને વધામણાં થાય છે. એમના પાંચે કલ્યાણકોનો મહોત્સવ
ઈંદ્ર વર્ગેરેએ ચઢતા પરિણામે કર્યો છે. ૧.

સો વર્ષનું આયુષ્ય પૂર્ણ કરી શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુ અક્ષય-
સુખ-મોક્ષસુખ પામ્યા છે. હે પ્રભુ ! તમારા ચરણની સેવા-ભક્તિ
કરવામાં હું ખામી રાખતો નથી. ૨.

હે સાહેબ ! સાચી ભક્તિથી તમો એકવાર પણ મારા
ઉપર પ્રસત્ત થાઓ કે જેથી શુભવીરને અને મારે મનોવાંછિતનો
મેળો મળે. અર્થાત્ વાંછિતની પ્રાપ્તિ થાય. ૩.

કળશ

ગાયો ગાયો રે શંખેશર સાહેબ ગાયો.
 યાદવલોકની જરા નિવારી, કિનશુ જગત ગવાયો;
 પંચકલ્યાણક ઉત્સવ કરતાં, અમ ધર રંગ વધાયો રે. શંખેશર૦ ૧
 તપાગચ્છ શ્રી સિંહસૂરિના, સત્યવિજય બુધ પાયો;
 કપૂરવિજય ગુરુ ભીમાવિજય તસ, જસવિજયો મુનિરાયો રે. શંખેશ૦ ૨
 તાસ શિષ્ય સંવેગી ગીતારથ, શાંત સુધારસ હાયો;
 શ્રી શુભવિજય સુગુરુ સુપસાયે, જયકમળા જગપાયો રે. શંખેશર૦ ૩
 રાજનગરમાં રહી યોમાસું, કુમતિ કુર્તક હઠાયો;
 વિજયદેવેન્દ્રસૂરીશર રાજ્યે, એ અધિકાર બનાયો રે, શંખેશર૦ ૪

કળશનો અર્થ- શ્રી શંખેશર પાર્શ્વનાથ પ્રલુના ગુણોનું મેં
 ગાન કર્યું. યાદવલોકની જરાનું નિવારણ કરી જે પ્રલુ જગતમાં
 ગવાયા છે, તેમના પંચકલ્યાણકનો ઉત્સવ કરતાં અમારા ધરે પણ
 રંગવધામણાં થયાં છે. ૧.

હવે કર્તા પોતાની ગચ્છપરંપરા વર્ણિકે છે. તપાગચ્છમાં શ્રી
 વિજયસિંહસૂરિના સત્યવિજય નામે શિષ્ય થયા. તેમના કપૂરવિજય,
 તેમના ક્ષમાવિજય અને તેમના શિષ્ય મુનિરાજ યશોવિજય થયા. ૨.

તેમના શિષ્ય સંવેગપકી ગીતાર્થ શાંતરસ રૂપી અમૃતમાં
 સ્નાન કરેલા મારા ગુરુ શ્રી શુભવિજયજી મહારાજના સુપ્રસાદવે
 જગતમાં મેં (વીરવિજયે) જયકમળા પ્રાપ્ત કરી. ૩.

મેં રાજનગરમાં યોમાસું રહીને કુમતિઓના કુર્તકોને
 હઠાવ્યા. શ્રી વિજયદેવેન્દ્રસૂરીશરના રાજ્યમાં આ પૂજના અધિકારની
 રચના કરી. ૪.

અઠારસેં નેવ્યાશી અક્ષયત્રીજી, અક્ષત પુષ્ય ઉપાયો;
પંડિત વીરવિજય પદ્માવતી, વાંછિત દાય સહાયો રે. શંખેશ્વરો ૫

(આ આઈ પૂજા ભજાવ્યા પછી લુણ ઉતારવું. ત્યારબાદ આરતી-
મંગલદીવો ઉતારવો. ત્યારબાદ શાન્તિકલશ કરી ચૈત્યવંદન કરવું. મોહે ન
આવડતું હોય તો સ્નાતપૂજાના છેડ પૃષ્ઠ ૪૩ થી ૪૭માં આપેલ છે ત્યાંથી
જોઈને કરવું.)

સંવત्-૧૮૮૮ ના વર્ષમાં અક્ષયતૃતીયાના દિવસે મેં અક્ષય
એવું પુરુષ ઉપાર્જન કર્યું. પંડિત વીરવિજયજી કહે છે કે- આ કાર્યમાં
પદ્માવતીદેવી કે જે વાંછિત આપનારી છે તેણે મને સહાય કરી છે.૫.

પંડિત વીરવિજયજીકૃત શ્રી પાર્થનાથ પ્રમુદ્રી
પંચકલ્યાણક પૂજા સાર્વ સમાપ્ત .com

જૈન સાઇટ
જૈનમુખ જ્યાતિ શાસનમ्

**પંડિત શ્રી વીરવિજયજી મ. વિરચિત
શ્રી નવાણુંપ્રકારી પૂજા**

શ્રી નવાણું પ્રકારની પૂજાની વિધિ.

આ પૂજામાં ૧૧ પૂજા છે. દરેક પૂજામાં નવ-નવ નૈવેદ્ય-ફળ-ધૂપ-દીપક-જળકળશ આદિ જોઈએ. એટલે કુલ નવાણું-નવાણું વસ્તુઓ લાવવી. અને દરેક પૂજા વખતે આઠે પ્રકારની નવ-નવ વસ્તુઓ લઈને નવ-નવ સ્નાત્રીયાઓએ ઊભા રહેવું. જો નવાણું-નવાણું વસ્તુઓ લાવવી શક્ય ન જ હોય તો નવ-નવ વસ્તુઓ લાવવી અને દરેક પૂજા વખતે તે જ વસ્તુઓ લઈને ઊભા રહેવું. એક-એક પૂજામાં આસ્ત પ્રકારની પૂજા સાથે જ કરવાની હોય છે. માટે જળકળશ-ચંદન-પુષ્પ-ધૂપ-દીપક- અક્ષત-નૈવેદ્ય-અને ફળ નવ-નવ લઈને પૂજામાં ઊભા રહેવું. એમ અગિયાર વાર કરવું. અંતે લુણ ઉતારણ-આરતી-મંગળદીવો-શાંતિકળશ કરી ચૈત્યવંદન કરવું.

આ પૂજામાં શ્રી શાનુંજય તીર્થનું વર્ણન છે. ઋષભદેવ પ્રભુ નવ્યાણું પૂર્વવાર આ તીર્થ ઉપર સમોવસર્યા હતા. અનંતા જીવોનું આ સિદ્ધિસ્થાન છે તેથી અનેક નામો વડે અંકિત છે.

● ● ●

શ્રી નવાણુંપ્રકારી પૂજા

પ્રથમ પૂજા

હુણા

શ્રી શંખેશ્વર પાસળું, પ્રણમી શુભ ગુરુપાય;
વિમળાચળ ગુણ ગાઈશું; સમરી શારદમાય. ૧

પ્રાયે એ જિરિ શાશ્વતો, મહિમાનો નહીં પાર;
પ્રથમ જિણાંદ સમોસર્યા, પૂર્વ નવાણું વાર. ૨

અઢીય દીપમાં એ સમો, તીર્થ નહીં કણદાય;
કલિયુગ કલ્યતરુ લહી, મુક્તાફળશું વધાય. જાઇટ
યાત્રા નવાણું જે કરે, ઉત્કૃષ્ટ પરિણામ;
પૂજા નવાણું પ્રકારની, રચતાં અવિચણ ધામ. ૪

હુણાનો અર્થ - શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ અને શુભવિજય નામના મારા
ગુરુના ચરણને નમસ્કાર કરી શ્રી શારદા-સરસ્વતી માતાને સંભારી
શ્રી વિમલાચલતીર્થના ગુણ ગાણું. ૧.

આ જિરિબર પ્રાયઃશાશ્વતો છે, (પ્રમાણમાં વધઘટ થાય પણ
સદાકાળ હોય છે) એના મહિમાનો પાર નથી, પ્રથમ જિનેન્દ્ર શ્રી
ઋષભદેવ ભગવંત આ જિરિ પર નવ્યાણું પૂર્વ વાર સમવસર્યા છે. ૨.

અઢીદીપમાં બીજું કોઈ તીર્થ આ તીર્થ સમાન કણ
આપનાર નથી, કલિયુગમાં-પાંચમા આરામાં કલ્યવૃક્ષ સમાન આ
તીર્થને પામીને મુક્તાફળોથી-મોતીઓથી વધાવો. ૩.

જે મનુષ્ય ઉત્કૃષ્ટ પરિણામથી આ તીર્થની નવ્યાણું યાત્રા કરે
અને નવાણું પ્રકારી પૂજા રચાવે તે અવિચલધામ-મોક્ષને પામે. ૪.

નવ કળશે અભિષેક નવ, એમ એકાદશ વાર;
પૂજા દીઠ શ્રીકણ પ્રમુખ, એમ નવાણું પ્રકાર. ૫

ઢાળ પહેલી

યાત્રા નવાણું કરીએ સલુણા, કરીએ પંચ સનાત;
સુનંદાનો કંત નમો.

ગણાણું લાખ નવકાર ગણીજે, દોય અહુમ છહુ સાત. સું ૧
રથયાત્રા પ્રદક્ષિણા દીજે, પૂજા નવાણું પ્રકાર; સું ૦
ધૂપ દીપ ફળ નેવેદ્ય મૂડી, નમીએ નામ હજાર. સું ૨
આઠ અધિક શત ટુંક ભલેરી, મોટી તિણાં એકવીશ; સું ૦
શત્રુંજયગિરિ ટુંક એ પહેલું, નામ નમો નિશદ્ધિશ. સું ૩

દરેક પૂજામાં નવ કળશવડે નવ અભિષેક કરવા, એમ અગિયાર
પૂજામાં નવ-નવ અભિષેક કરવાથી નવાણું અભિષેક કરવા. પૂજા દીઠ
શ્રીકણ વગેરે પણ નવ નવ ધરવા. એ રીતે નવાણું પ્રકાર સમજવા. ૫.

ઢાળનો અર્થ- આ શ્રી સિદ્ધાચલતીર્થની નવાણું યાત્રા કરીએ,
અને તે પ્રસંગે પાંચ વખત સ્નાતમહોત્સવ કરીએ. એક લાખ નવકારનું
ગણાણું ગણીએ, બે અહુમ અને સાત છહની તપશ્ચર્યા કરીએ. ૧.

રથયાત્રા કરાવીએ, એક વખત મૂળમંહિરને ફરતી નવાણું
પ્રદક્ષિણા દઈએ, નવાણું પ્રકારી પૂજા ભજાવીએ, ધૂપ-દીપ કરી ફળ-
નેવેદ્ય ૮૮-૮૮ મૂડી આ તીર્થના એક હજાર નામને નમસ્કાર કરીએ. ૨.

આ તીર્થની ૧૦૮ સુંદર ટૂંકો છે, તેમાં મોટી ટૂંકો એકવીશ
છે, શત્રુંજયગિરિ નામની પહેલી ટૂંક છે. તે નામ લઈ રાત્રિદિવસ
એ તીર્થને નમસ્કાર કરીએ. ૩.

સહસ અધિક આઠ મુનિવર સાથે, બાહુભલિ શિવઠામ; સું ૦
 બાહુભલિ ટુંક નામ એ બીજું, ત્રીજું મરદેવી નામ સું ૪
 પુંડરીકગિરિ નામ એ ચોથું, પાંચ કોડી મુનિ સિદ્ધ; સું ૦
 પાંચમી ટુંક રૈવતગિરિ કહીએ, તેમ એ નામ પ્રસિદ્ધ. સું ૫
 વિમળાચળ સિદ્ધરાજ ભગીરથ, પ્રણામીજે સિદ્ધક્ષેત્ર; સું ૦
 છ'રી પાળી એણો ગિરિ આવી, કરીએ જન્મ પવિત્ર. સું ૬
 પૂજાએ પ્રભુ રીજવું રે, સાધું કાર્ય અનેક; સું ૦
 શ્રી શુભવીર હૃદયમાં વસજો, અલબેલા ઘડી એક. સું ૭

એક હજાર ને આઠ મુનિઓ સાથે સિદ્ધ થયેલ બાહુભલિના મોકસ્થાનની સ્થાપના કરવામાં આવેલ હોવાથી બીજી ટુંકનું નામ બાહુભલિ છે, અને ત્રીજી ટુંકનું નામ (આ ટુંકમાં મરદેવી માતાની સ્થાપના કરવામાં આવેલ હોવાથી) મરદેવી ટુંક છે. ૪.

પાંચ કોડ મુનિવર સાથે પુંડરિક ગજાધર આ તીર્થ પર સિદ્ધિપદ પામેલ હોવાથી ચોથી ટુંકનું નામ પુંડરિકગિરિ છે, રૈવતગિરિ (ગિરનાર) એ આ તીર્થની પાંચમી ટુંક હોવાથી એ પાંચમું નામ પ્રસિદ્ધ પામેલ છે. ૫.

છુંનું નામ વિમળાચળ, સાતમું નામ સિદ્ધરાજ, આઠમું નામ ભગીરથ અને નવમું નામ સિદ્ધક્ષેત્ર છે, તેને પ્રણામ કરીએ છ'રી (૧. સચિતપરિહારી, ૨. એકલઆહારી, ૩. પાદચારી, ૪. ભૂમિસંથારી, ૫. બ્રહ્મચારી, ૬. આવશ્યક દોષવારી) પાળતાં આ ગિરિપર આવીયાત્રા કરી માનવજન્મને પવિત્ર કરીએ. ૬.

પ્રભુની પૂજા કરી પ્રભુને પ્રસન્ન કરું અને મારા અનેક કાર્યોને સાધું, શ્રી શુભવિજયના શિખ પં. વીરવિજયજી મહારાજ કહે છે, કે-હે અલબેલા પ્રભુ ! તમે એક ઘડી પણ મારા હૃદયમાં વસજો કે જેથી મારાં કાર્ય સિદ્ધ થાય. ૭.

કાવ્ય

ગિરિવરં વિમલાચલનામકં,
ત્રણભમુખ્યજિનાંદ્રિપવિત્રિતમ્;
હદિ નિવેશય જલૈજિનપૂજનં,
વિમલમાખ્ય કરોમિ નિશાત્મકમ્. ૧.

ॐ હ્રીं શ્રીं પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરામૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે જિનેન્નાય જલાદિકં પજામહે સ્વાહા.

બીજુ પૂજા

હુંઠો જન સાઇટ

એકેકું ડગલું ભરે, ગિરિ સન્મુખ ઉજમાળ;
કોડિ સહસ ભવનાં કર્યા, પાપ ઘપે તત્કાળ. [.com](http://www.jainsite.com)
નાના

કાવ્યનો અર્થ- ત્રણભદેવ વગેરે જિનેશ્વરોના ચરણથી પવિત્ર થયેલ વિમલાચલ નામના ગિરિને હુદયમાં સ્થાપન કરીને જલવડે જિનપૂજન કરી હું મારા આત્માને પવિત્ર કરું છું.

મંત્રનો અર્થ- ઓહ હ્રીં શ્રી એ નાના મંત્રાક્ષરો છે. પરમપુરુષ પરમેશ્વર જન્મ-જરા-મરણના નિવારણ કરનારા શ્રી જિનેન્નાં હું જલ વગેરે વડે પૂજા કરું છું.

દુષ્ટાનો અર્થ- આ ગિરિ સન્મુખ ઉજમાળ થઈ એક એક ડગલું ભરતાં હજાર કોડ ભવનાં કરેલાં પાપ પજા તત્કાળ ક્ષય પામે છે.

ઢાળ બીજુ

ગિરિવર દર્શન વીરલા પાવે,
પૂરવ સંચિત કર્મ ખપાવે; ગિરિ૦
ઋખભ જિનેશ્વર પૂજા રચાવે,
નવ નવ નામે ગિરિગુજા ગાવે.
ગિરિવર દર્શન વિરલા પાવે. ૧.

સહસકમળ ને મુક્તિનિલયગિરિ,
સિદ્ધાચળ શતકૂટ કહાવે; ગિરિ૦
ંક કંદંબ ને કોડિનિવાસો,
લોહિત તાલધ્વજ સુર ગાવે. ગિરિ૦૨
ંકાદિક પંચ ટુંક સજીવન,
સુર નર મુનિ મળી નામ થપાવે; ગિરિ૦૩

ઢાળનો અર્થ- આ ગિરિવરના દર્શન વિરલ મનુષ્ય જ પામી શકે છે. આ ગિરિવરનાં દર્શન કરનાર પૂર્વનાં એકઠાં થયેલાં કર્માને ખપાવે છે. તીર્થયાત્રા કરનાર શ્રી ઋખભદેવ જિનેશ્વરની પૂજા રચાવે છે અને નવા નવા નામોથી (અથવા નવ નવ નામોથી) ગિરિરાજના ગુણોનું ગાન કરે છે. ૧.

આ તીર્થના બીજાં નવ નામો કહે છે:- ૧૦. સહસકમળ,
૧૧. મુક્તિનિલયગિરિ, ૧૨. સિદ્ધાચલ, ૧૩. શતકૂટ, ૧૪. ંક,
૧૫. કંદંબ, ૧૬. કોડિનિવાસ, ૧૭. લોહિત, ૧૮. તાલધ્વજ, આ
નામપૂર્વક દેવો ગુજાગાન કરે છે. ૨.

ંક વગેરે પાંચ ટુંક (૧૪ થી ૧૮) સજીવન (દીર્ઘકાળ

રયણભાષા જડીબુટી ગુજરાઓ,
 રસકુંપિકા ગુરુ ઈહાં બતાવે. ગિરિ૦ ૩
 પણ પુષ્યવંતા પ્રાણી પાવે,
 પુષ્યકારણ પ્રભુપૂજા રચાવે; ગિરિ૦
 દશ કોડિ શ્રાવકને જમાવે,
 કેન તીર્થયાત્રા કરી આવે. ગિરિ૦ ૪
 તેથી એક મુનિ દાન દિયાંતા,
 લાભ ઘણો સિદ્ધાચળ થાવે; ગિરિ૦
 ચંદ્રશેખર નિજ ભગિની ભોગી,
 તે પણ એ ગિરિજીમોક્ષ જાવે. ગિરિ૦ ૫
 ચાર હત્યારા નર પરદારા,
 દેવ ગુરુ દ્રવ્ય ચોરી ખાવે; ગિરિ૦

રહેનારી) કહેવાય છે. દેવ, મનુષ્ય અને મુનિઓએ મળીને આ નામ સ્થાપન કરેલાં છે. આ તીર્થ ઉપર રત્નોની ખાણ, જડીબુટીઓ, ગુજરાઓ અને રસકુંપિકાઓ પણ છે એમ ગુરુમહારાજ બતાવે છે. ૩.

પરંતુ પુષ્યવંત જીવો જ તે પ્રામ કરી શકે છે. તેવું પુષ્ય પ્રામ કરવા પ્રભુની પૂજા રચાવે છે. દશકોડ શ્રાવકને જમાડે, અને સર્વતીર્થોની યાત્રા કરી આવે તેના કરતાં અહીં સિદ્ધાચલમાં એક મુનિને દાન આપવાથી ઘણો લાભ થાય છે. પોતાની બેનને સેવનાર ચંદ્રશેખર પણ આ તીર્થ આવી મોક્ષ ગયેલ છે. ૪-૫.

ચાર હત્યા (બાળહત્યા, સ્વીહત્યા, ગૌહત્યા અને બ્રહ્મહત્યા)ના કરનારા, પરદારાસેવન કરનાર, દેવદ્રવ્ય અને ગુરુદ્રવ્યને ચોરીને

ચૈત્રી કાર્તિકી પૂનમ યાત્રા,
તપ જપ ધ્યાનથી પાપ જલાવે. ગિરિ૦ ૬
અધભસેન જિન આદિ અસંખ્યા,
તીર્થકર મુક્તિ સુખ પાવે; ગિરિ૦ ૭
શિવવધૂ વરવા મંડપ એ ગિરિ,
શ્રી શુભવીર વચન રસ ગાવે. ગિરિ૦ ૮

કાવ્ય તથા મંત્ર

ગિરિવરં વિમલાચલનામકં,
અધભમુખ્યજિનાંદ્રિપવિનિતમુ;
હદિ નિવેશય જલેર્જિનપૂજનં, જેન સાઇટ
વિમલમાય કરોમિ નિજાતમકમુ. ૧.

ॐ હ્રિ શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ
નિવારણાય શ્રીમતે જિનેન્દ્રાય જલાદિક યજામહે સ્વાહા.

ખાનારા એવા પાપી જીવો પણ આ તીર્થ આવી ચૈત્રી અને કાર્તિકી
પુનમની યાત્રા કરી તપ, જપ અને ધ્યાનથી પોતાના પાપોને બાળી
દે છે. ૬.

અધભસેન વગેરે અસંખ્યાત તીર્થકરો આ તીર્થ મુક્તિસુખ
પામ્યા છે. આ ગિરિ શિવવધૂને વરવા માટે મંડપ જેવો છે. આ
પ્રમાણે શ્રી શુભવીર વચનના રસવડે તીર્થના ગુણગાન કરે છે.

(કાવ્ય તથા મંત્રનો અર્થ પ્રથમ પૂજાને અંતે આપેલ છે, તે
મુજબ જાણવો.)

ત્રીજી પૂજા

દુહો

નેમ વિના તેવીશ પ્રભુ, આવ્યા વિમળગિરીંદ,
ભાવિ ચોવીશી આવશે, પદ્ધનાભાદિ જિણંદ. ૧.

ઢાણ ત્રીજી

ધન ધન તે જગ પ્રાણીઆ, મનમોહન મેરે,
કરતા ભક્તિ પવિત્ર, મનમોહન મેરે.
પુષ્યરાશિ મહાબળગિરિ, મ૦ દદ્ધશક્તિ શતપત્ર. મન૦ ૧
વિજયાનંદ વખાણીએ, મ૦ ભર્દુંકર મહાપીઠ; મન૦
સુરગિરિ મહાગિરિ પુષ્યથી, મ૦ આજ મેં નજરે દીઠ. મન૦ ૨
અંશી યોજન પ્રથમારકે, મ૦ સિત્તેર સાઈ પચાસ. મન૦ ૩
બાર યોજન સાત હાથનો, મ૦ છદ્રે પહોળો પ્રકાશ. મન૦ ૪

દુહાનો અર્થ- આ વર્તમાન ચોવીશીમાં શ્રી નેમિનાથ વિના
૨૩ પ્રલુબ વિમળગિરિ પર પધાર્યા છે, તેમજ ભાવી ચોવીશીમાં
પદ્ધનાભ આદિ તીર્થકરો આવશે. ૧.

ઢાણનો અર્થ- હે મારા મનને આનંદ પમાડનાર પ્રલુબ ! જગતમાં
તે પ્રાણીઓ અતિધન્ય છે, કે- જેઓ આ તીર્થની પવિત્ર ભક્તિ કરે છે.
હવે આ તીર્થના ત્રીજા નવ નામો કહે છે:- ૧૮. પુષ્યરાશિ, ૨૦.
મહાબળગિરિ, ૨૧. દદ્ધશક્તિ, ૨૨. શતપત્ર, ૨૩. વિજયાનંદ, ૨૪.
ભર્દુંકર, ૨૫. મહાપીઠ, ૨૬. સુરગિરિ અને ૨૭. મહાગિરિ. મેં પુષ્યના
યોગે આ તીર્થને નજરે જોયું. ૧-૨.

આ ગિરિ પ્રથમ આરામાં ૮૦ યોજન પ્રમાણા, બીજા આરામાં

પંચમકાળે પામવો, મ૦ હુલહો પ્રભુ દેદાર; મન૦ એકેંદ્રિય વિકલેંદ્રિયમાં, મ૦ કાદ્યો અનંતો કાળ. મન૦ ૪ પંચેંદ્રિય તિર્યંચમાં, મ૦ નહીં સુખનો લવલેશ; મન૦ ધુણાકાર ન્યાયે લાંબો, મ૦ નરભવ ગુરુ ઉપદેશ. મન૦ ૫ બહુશુતવયણની સેવના, મ૦ વસ્તુધર્મ ઓળખાણ; મન૦ આત્મસ્વરૂપ રમણો રમે, મ૦ ન કરે જ્ઞાન ડાણ. મન૦ ૬ કારણે કારજ નીપજે, મ૦ દ્રવ્ય તે ભાવનિમિત્ત; મન૦ નિમિત્તવાસી આત્મા, મ૦ ભાવનાચંદન શીત. મન૦ ૭

૭૦ યોજન, ગ્રીજા આરામાં ૬૦ યોજન, ચોથા આરામાં ૫૦ યોજન, પાંચમા આરાના પ્રારંભમાં ૧૨ યોજન અને છઢા આરામાં સાત હાથ પ્રમાણ લાંબો-પછોળો રહેશે. ૩.

આ પંચમકાળમાં પ્રલુના દર્શન પામવા હુલાલ છે. આ જીવે એકેંદ્રિય અને વિકલેંદ્રિય (બેઠંદ્રિય, તેઠંદ્રિય અને ચાઉરંદ્રિય)માં અનંતકાળ પસાર કર્યો. ૪.

ત્યાર પછી પંચેંદ્રિય તિર્યંચપણું પામ્યો, ત્યાં પણ સુખનો ચંશ ન હતો. ત્યારપછી ધુણાકારન્યાયે મનુષ્યજગત્મ મળ્યો અને ગુરુનો ઉપદેશ મળ્યો. ૫.

હવે જો બહુશુત-શાનીના વચનનું સેવન કરવામાં આવે તો વસ્તુના ધર્મની ઓળખાણ થાય. અને તેથી આત્મા પોતાના સ્વરૂપમાં રમણતા કરે, ખોટા દેખાવ ન કરે. ૬.

કારણથી કાર્યની ઉત્પત્તિ થાય છે. દ્રવ્ય તે ભાવનું નિમિત્ત છે. જેમ ભાવનાચંદનનું વિલેપન થાય ત્યારે શીતલતા થાય છે. તેમ આ આત્મા નિમિત્તવાસી છે. ૭.

અન્વય વ્યતિરેકે કરી, મં જિનમુખ દર્શન રંગ;
શ્રી શુભવીર સુખી સદા, મં સાધક કિરિયા અસંગ. મનો ૮

કાવ્ય તથા મંત્ર

જિરિવરં વિમલાચલનામકં,
ત્રશ્શભમુખ્યજિનાંદ્વિપવિત્રિતમ्;
હંદિ નિયેશ્ય જલૈર્જિનપૂજનં,
વિમલમાય કરોમિ નિજાતમકમ्. ૧.

ॐ હ્રી શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ- નિવારણાય
શ્રીમતે જિનેન્દ્રાય જલાદિક યજામહે સ્વાહા. **જાઇન**

શેનુંજી નદી નાહીને, મુખ બાંધી મુખકોશ;
દેવ યુગાદિ પૂજાએ, આણી મન સંતોષ. ૧

જિનેશ્વરના મુખના દર્શનનો આનંદ અન્વય-વ્યતિરેકે પ્રામ
કરવો. (દર્શન-સમક્રિતને અનુકૂળ કારણો સેવવાં તે અન્વય, દર્શનને
પ્રતિકૂળ કારણો તથી દેવાં તે વ્યતિરેક સમજવો) અસંગકિયા (વચન
અનુષ્ઠાનના વારંવારના અભ્યાસના પરિણામે સ્વાભાવિક રીતે થનારી
કિયા)ના સાધક શ્રી શુભવીર પરમાત્મા હંમેશાં સુખી છે. ૮.

હુણાનો અર્થ- શેનુંજી નદીના જળથી સ્નાન કરી, મુખ પર
મુખકોશ બાંધી યુગાદિદેવ-ત્રશ્શભમદેવ પ્રલુની પૂજા કરી મનમાં સંતોષ
પ્રામ કરીએ. ૧.

ઢાળ

અનેહાં રે વ્હાલો વસે વિમળાચળે રે,
 જિહાં હુઆ ઉદ્ધાર અનંત; વ્હાલો૦
 અનેહાં રે વ્હાલાથી નહી વેગળા રે,
 મુને વ્હાલો સુનંદાનો કંત. વ્હાલો૦ ૧
 અનેહાં રે આ અવસર્પિણી કાળમાં રે,
 કરે ભરત પ્રથમ ઉદ્ધાર; વ્હાલો૦
 અનેહાં રે બીજો ઉદ્ધાર પાટ આઠમે રે,
 કરે દંડવીરજ ભૂપાળ. વ્હાલો૦ ૨
 અનેહાં રે સીમંધર વયણાં સુણી રે, **સૌતી સાઇટ**
 બીજો કરે ઈશાનોંદ્ર; વ્હાલો૦
 અનેહાં રે સાગર એક કોડી અંતરે રે,
 ચોથો ઉદ્ધાર માહેંદ્ર. વ્હાલો૦ ૩

ઢાળનો અર્થ- વ્હાલા પ્રલુછ વિમળાચળ તીર્થ પર વસે છે, જ્યાં અનંતા ઉદ્ધાર થયેલા છે. અમે વ્હાલાથી વેગળા નથી, સુનંદાના કંત-ઝષ્ણભદેવ પ્રલુ મને વ્હાલા છે. ૨.

આ અવસર્પિણીકાળમાં (ત્રીજા આરાને છે) ભરત ચક્રવર્તીએ પ્રથમ ઉદ્ધાર કર્યો. બીજો ઉદ્ધાર ભરત રાજાની આઠમી પાટે થયેલ દંડવીર્ય રાજાએ કર્યો. ૨.

શ્રી સીમંધરસ્વામીના વચન (ઉપદેશ) સાંભળી ઈશાને ત્રીજો ઉદ્ધાર કર્યો. ત્યારપછી એક કોડ સાગરોપમે ચોથા દેવ ઈન્દ્ર માહેંદ્ર ચોથો ઉદ્ધાર કર્યો. ૩.

અનેહાં રે દશ કોડી વળી સાગરે રે,
કરે પંચમ પંચમ ઈંદ્ર; વ્હાલો૦

અનેહાં રે એક લાખ કોડી સાગરેં રે,
ઉદ્ધાર કરે યમરેંદ્ર. વ્હાલો૦ ૪

અનેહાં રે ચકી સગર ઉદ્ધાર તે સાતમો રે,
આઠમો વ્યંતરેંદ્રનો સાર; વ્હાલો૦

અનેહાં રે તે અભિનંદન ચંદ્રપ્રભુ સમે રે,
કરે ચંદ્રજસા ઉદ્ધાર. વ્હાલો૦ ૫

અનેહાં રે નંદન શાંતિજિષાંદના રે,
ચકાયુધ દશમ ઉદ્ધાર; વ્હાલો૦

અનેહાં રે અગ્નારમો રામચંદ્રનો રે,
બારમો પાંડવનો ઉદ્ધાર. વ્હાલો૦ ૬

ત્યારપણી દશકોડ સાગરોપમે પાંચમો ઉદ્ધાર પાંચમા બ્રહ્મ
દેવલોકના ઈંદ્ર બ્રહ્મેને કર્યો. ત્યારપણી એકકોડ લાખ સાગરોપમે
ભવનપતિના અસુરકુમાર નિકાયના ઈન્દ્ર યમરેને છઠો ઉદ્ધાર
કર્યો. ૪.

ત્યારપણી અજિતનાથ પ્રભુના શાસનમાં સગર ચક્વર્તિએ
સાતમો ઉદ્ધાર કર્યો, આઠમો ઉદ્ધાર અભિનંદનસ્વામીના શાસનમાં
વ્યંતરેંદ્ર કર્યો, અને નવમો ઉદ્ધાર શ્રી ચંદ્રપ્રભસ્વામીના શાસનમાં
ચંદ્રયશાએ કર્યો. ૫.

શાંતિનાથ પ્રભુના પુત્ર ચકાયુધે દશમો ઉદ્ધાર કર્યો.
અગ્નારમો ઉદ્ધાર રામચંદ્રાએ કર્યો અને બારમો ઉદ્ધાર પાંડવોએ
કર્યો. ૬

અનેહાં રે વીશ કોડી મુનિ સાથે પાંડવા રે,
ઈહાં વરીયા પદ મહાનંદ; વાલો૦
અનેહાં રે મહાનંદ કર્મસૂદણ કેલાસ છે રે,
પુષ્પદંત જ્યંત આનંદ. વાલો૦ ૭

અનેહાં રે શ્રીપદ હસ્તગિરિ શાશ્વતો રે,
એ નામ તે પરમ નિધાન; વાલો૦
અનેહાં રે શ્રી શુભવીરની વાણીએ રે,
ધરી કાન કરો બહુમાન. વાલો૦ ૮

કાવ્ય તથા મંત્ર

જિરિવરં વિમલાચલનામકં, **જૈન સાઇટ**
ઋખભમુખ્યજિનાંધિપવિનિતમ્;
હદિ નિવેશય જલૈર્જિનપૂજનં,
વિમલમાય કરોમિ નિજાતમકમ્. ૧.

ॐ હ્રી શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે જિનેન્દ્રાય જલાદિક પજામહે સ્વાહા.

વીશકોડ મુનિ સાથે પાંડવો આ તીર્થે મહાનંદ (મોક્ષ) પદ
પામ્યા. હવે આ તીર્થના ચોથા નવ નામો કઢે છે. ૨૮ મહાનંદ, ૨૯
કર્મસૂદન, ૩૦ કેલાસ, ૩૧ પુષ્પદંત, ૩૨ જ્યંત, ૩૩ આનંદ. ૭

૩૪ શ્રીપદ, ૩૫ હસ્તગિરિ અને ૩૬ શાશ્વતગિરિ. આ
નામો શ્રેષ્ઠ નિધાન સરખા છે. હે આત્માઓ ! શ્રી શુભવીર
પરમાત્માની વાણી કાનમાં ધારણ કરી આ તીર્થનું બહુમાન કરો. ૮

પાંચમી પૂજા

દુષ્ટો

ચોથે આરે એ થયા, સવિ મોટા ઉદ્ઘાર;
સૂક્ષ્મ ઉદ્ઘાર વચ્ચે થયા, કહેતાં નાવે પાર. ૧.

ઢાણ

સંવત એક અઠલંતરે રે, જાવડશાનો ઉદ્ઘાર;
ઉદ્રજો મુજ સાહિબા રે, નાવે ફરી સંસાર;
હો જિનજી ! ભક્તિ હૃદયમાં ધારજો રે,
અંતરવૈરીને વારજો રે, તારજો દીનદયાળ. ૧

બાહડમંત્રીએ ચૌદમો રે, તીર્થે કર્યો ઉદ્ઘાર;
બાર તેરોતાર વર્ષમાં રે, વંશ શ્રીમાળી સાર હો. ૨

દુષ્ટાનો અર્થ- ચોથા આરામાં એ બધા મોટા ઉદ્ઘાર થયા,
વચ્ચે વચ્ચે નાના ઉદ્ઘાર અનેક થયા છે, જેનો કહેતાં પાર આવે તેમ
નથી. ૨

ઢાણનો અર્થ-વિકલ્પ સંવત-૧૦૮માં જાવડશાએ તેરમો ઉદ્ઘાર
કર્યો છે. હે મ્રલુ ! આપ પણ મારો સંસારમાંથી ઉદ્ઘાર કરજો, જેથી
સંસારમાં મારે આવવું ન પડે. હે મ્રલુ ! મારી ભક્તિ આપ હૃદયમાં
ધારણ કરજો, મારા અંતરંગ શત્રુ (કામકોષ વગેરે)ને દૂર કરજો. હે
દીનદયાળ મ્રલુ ! મને તારજો. ૧.

સંવત-૧૨૧૭ના વર્ષમાં શ્રેષ્ઠ શ્રીમાળી વંશમાં થયેલા
બાહડમંત્રીએ આ તીર્થમાં ચૌદમો ઉદ્ઘાર કર્યો. ૨.

સંવત તેર એકોતારે રે, સમરોશા ઓસવાળ; ન્યાયદ્રવ્ય વિધિશુદ્ધતા રે, પંનરમો ઉદ્ધાર હો. જિંદો ૩
પશરશોં સત્યાશીએ રે, સોળમો એહ ઉદ્ધાર; કર્માશાએ કરાવીઓ રે, વરતે છે જ્યજ્યકાર હો. જિંદો ૪
સૂરિ દુઃખસહ ઉપદેશથી રે, વિમળવાહન ભૂપાળ; છેલ્લો ઉદ્ધાર કરાવશે રે, સાસયગિરિ ઉજમાળ હો જિંદો ૫
ભવ્યગિરિ સિદ્ધશેખરો રે, મહાજસ ને માલ્યવંત; પૃથ્વી પીઠ દુઃખરગિરિ રે, મુક્તિરાજ મણિકંત હો. જિંદો ૬
મેરુ મહીધર એ ગિરિ રે, નામે સદા સુખ થાય; શ્રી શુભવીરને ચિત્તથી રે, ઘડી ન મેલણ જાય હો. જિંદો ૭

સંવત-૧૩૭૧ના વર્ષમાં સમરાશા ઓશવાળે ન્યાયદ્રવ્યથી વિવિની શુદ્ધતાપૂર્વક આ તીર્થમાં પંદરમો ઉદ્ધાર કરાયો. ૩.

સંવત-૧૪૮૭ના વર્ષમાં અત્યારે વર્તો છે તે સોળમો ઉદ્ધાર કર્માશાહે કરાયો છે, જે હાલમાં જ્યજ્યકાર વર્તો છે. ૪.

આ પાંચમા આરાને છેડે દુઃખસહસૂરિના ઉપદેશથી વિમળવાહન રાજા આ શાશ્વતગિરિ-શત્રુજ્યગિરિનો છેલ્લો ઉદ્ધાર કરાવશે. ૫.

ઉપે આ તીર્થનાં પાંચમા નવ નામ કહે છે. ૩૭. ભવ્યગિરિ, ૩૮. સિદ્ધશેખર, ૩૯. મહાશય, ૪૦. માલ્યવંત, ૪૧. પૃથ્વીપીઠ, ૪૨. દુઃખરગિરિ, ૪૩. મુક્તિરાજ, ૪૪. મણિકંત અને ૪૫. મેરુમહીધર. આ નામો લેવાથી હંમેશાં સુખ થાય છે. શ્રી શુભવિજ્યજ્ઞના શિષ્ય શ્રી વીરવિજ્યજ્ઞ કહે છે કે-આ નામો મારા ચિત્તમાંથી ઘડી પણ મૂક્યાં જતાં નથી. ૬-૭.

કાવ્ય તથા મંત્ર

ગીરિવરં વિમલાચલનામકં,
ऋષભમુખ્યજિનાંદ્રિપવિત્રિતમ્;
હદિ નિવેશ્ય જલૈર્જિનપૂજનં,
વિમલમાય કરોમિ નિજાતમકમ्. ૧.

ॐ હ્રી શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે જિનેન્દ્રાય જલાદિકં પજામહે સ્વાહા.

છઢી પૂજા

દુહો

સિદ્ધાચલ સિદ્ધિ વર્યા, ગૃહી મુનિલિંગ અનંત;
આગે આંતા સિદ્ધશો, પૂજો ભવિ ભગવંત. ૧

ઢાળ

જીનમ જ્યાતિ શાસનમ्

સખરેમેં સખરી કોણ જગતકી મોહિની ?
ऋષભ જિણાંદકી પડિમા જગતકી મોહિની〇
રયણમેં મૂર્તિ ભરાઈ જગતકી મોહિની〇
હાંહારે જગતકી મોહિની, ઘારે લાલ જગતકી મોહિની〇

દુહાનો અર્થ- આ સિદ્ધાચલગિરિ ઉપર ગૃહસ્થલિંગે અને
મુનિલિંગે અનંત જીવો સિદ્ધિપદ પાંચ્યા છે. આગામી કાળે પણ
અનંતજીવો સિદ્ધિપદ પામશે. હે બવ્યજીવો ! ભગવંતની પૂજા કરો. ૧.

ઢાળનો અર્થ- આ જગતને મોહ પમાડે એવી શ્રેષ્ઠમાં શ્રેષ્ઠ
કદી વસ્તુ છે ? તેના ઉત્તરમાં કહે છે, કે ઋષભજિનેશ્વરની પ્રતિમા
જગતને મોહ પમાડે એવી છે. તે મૂર્તિ રત્નોવડે ભરતચક્વર્તિએ

ભરતે ભરાઈ સોય પ્રમાના લે કરી,
કંચનગિરિએ બેઠાઈ દેખત દુનિયા ઠરી;
હાંહાંરે દેખત દુનિયા ઠરી, પ્યારે લાલ દેખતો સખરેમેં૦ ૧
સાતમોદ્ધારમેં ચકી સગર સુર ચિંતવી;
દુઃખમકાળ વિચાર ગુજામેં જા ઠવી. હાંહાં રે૦ પ્યારે૦
દેવ દેવી હરરોજ પૂજનકું આવતે;
પૂજાકો ઠાડ બનાય સાંયું ગુજા ગાવતે. હાંહાં રે૦ ૨
અપછરા ધુંઘટ ખોલકે આગે નાચતે,
ગીત ગાન ઓર તાન ખડા હરિ દેખતે; હાંહાં રે૦
જિનગુજા અમૃતપાનસેં સફળ ભઈ ધડી;
ઠમઠમ ઠમકે પાઉં બલૈયાં લે ખડી. હાંહાં રે૦ ૩

ભરાવેલી છે, તે ભગવંતના શરીર પ્રમાણ ભરાવેલી છે, અને તે મૂર્તિ
કંચનગિરિ ઉપર બેસાડી છે જેને દેખીને દુનિયાના જીવો ઠરી જાય
છે-શાંતિ પામે છે. ૧.

એ તીર્થ પર સાતમો ઉદ્ધાર સગર ચક્કવર્તિએ કર્યો. તે વખતે
દેવોએ ભવિષ્યના દુઃખમકાળનો વિચાર કરી તે રત્નમયી પ્રતિમાને
એક ગુજામાં સ્થાપન કરી છે, ત્યાં અનેક દેવ-દેવીઓ હંમેશાં પૂજન
માટે આવે છે, પૂજાનો ઠાડ બનાવી સ્વામીના ગુણો ગાય છે. ૨.

તે વખતે આસરાઓ ધુંઘટ ખોલીને પ્રલુની આગળ નાચે છે
તે ગીત અને ગાન-તાન ઈંડો ત્યાં ઊભા રહી જુઓ છે. શ્રી જિનેશ્વરના
ગુજાગાનરૂપી અમૃતના પાનથી તેમનો સમય સફળ થાય છે.
દેવાંગનાઓના પગમાં ધુધરા ઠમ ઠમકે છે, અને નૃત્ય કરતી
ઊભી રહી પ્રલુના બલૈયાં એટલે ઓવારણાં લે છે. ૩.

યા રીત ભક્તિ મગનસેં સુર સેવા કરે,
સુર સાંનિધ્ય નરદર્શન ભવ ત્રીજે તરે; હાંહાં રે૦
પાંચિમ દિશિ સોવન ગુફામેં ઘણાલતે,
તેણે કંચનગિરિ નામ કે દુનિયા બોલતે. હાંહાં રે૦ ૪
આનંદધર પુન્યકુંદ જ્યાનંદ જાહુરીએ,
પાતાળમૂળ વિભાસ વિશાળ વખાણીએ. હાંહાં રે૦
જગતારણ અકલંક એ તીરથ માનીએ,
શ્રી શુભવીર વિવેકે પ્રભુઙું પિછાનીએ. હાંહાં રે૦ ૫

કાચ્ય તથા મંત્ર

ગિરિવરં વિમલાચલનામકં, **તૈજ સાઇટ**
 ઋષભમુખ્યજિનાંદ્વિપવિત્રિતમુ;
 હાહિ નિવેશ્ય જલૈર્જિનપૂજનં,
વિમલમાયકરોમિનિજાતમકમ્. સાનામુ

ॐ હ્રી શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે જિનેન્દ્રાય જલાદિકં યજામહે સ્વાહા.

આ રીતે ભક્તિમાં મગ્ન બની દેવો સેવા કરે છે, દેવતાના સાંનિધ્યથી જે મનુષ્ય આ રત્નમય પ્રતિમાનાં દર્શન કરે છે, તે ત્રીજે ભવે તરી જાય છે. એ મૂર્તિ પાંચિમદિશામાં સુરવર્ણગુફામાં બિરાજે છે, તેથી આ તીર્થનું રહુંગું નામ કંચનગિરિ દુનિયા બોલે છે. ૪.

૪૭. આનંદધર, ૪૮. પુન્યકુંદ, ૪૯. જ્યાનંદ, ૫૦.
પાતાળમૂળ, ૫૧. વિશાળ, ૫૨. વિભાસ, ૫૩. જગતારણ અને ૫૪.
અકલંક. આ નામો અર્થ નિષ્પત્ત છે. શ્રી શુભવિજયજ્ઞના શિષ્ય
વીરવિજયજ્ઞ મહારાજ કહે છે કે- વિવેકપૂર્વક પ્રભુને ઓળખીએ. ૫.

સતતમી પૂજા

હુણો

નમિ વિનમિ વિદ્યાધરા, દોષ કોડી મુનિરાય;
સાથે સિદ્ધિવધૂ વર્યા, શત્રુંજય સુપસાય. ૧

ઢાળ

આવ્યા   છું   આશાભર્યા   રે,
વાલાજી ! અમે આવ્યા રે આશાભર્યા.
નમિપુત્રી ચોસઠ મળીને, ઋષભને પાઉં પર્યા;
કરજોડી વિનયે પ્રભુ આગે, અમ વયણાં ઉચ્ચર્યા રે. વાઠ ૧
નમિ વિનમિ જે પુત્ર તમારા, રાજભાગ વિસર્યા;
દીનદયાળે દીધો પામી, આજ લગે વિર્યા રે. વાઠ ૨

હુણનો અર્થ- નમિ અને વિનમિ વિદ્યાધરો બે કોઈ મુનિરાજની સાથે શત્રુંજયતીર્થના ઉત્તામ પ્રભાવથી સિદ્ધિવધૂ વર્યા. મોક્ષપદ પામ્યા. ૧.

ઢાળનો અર્થ- નમિ વિદ્યાધરની હુણ પુત્રીઓ શત્રુંજયતીર્થ આવી ઋષભદેવ પ્રભુના ચરણમાં પડીને બે હાથ જોડી વિનયપૂર્વક કહે છે કે- હે વ્લાલા પ્રભુ ! અમે આશાથી ભરપૂર થઈને આપની પાસે આવેલ છીએ. ૧.

હે પ્રભુ ! નમિ - વિનમિ જે આપના પાલકપુત્ર હતા, જેને રાજભાગ આપવાનું આપ વિસરી ગયા હતા, તે દીનદયાળ એવા આપે દીધેલ (આપના સેવક ધરણેંદ્ર આપેલ) રાજ્યને પામી આજ સુધી તેમાં વિર્યા-ફર્યા. ૨.

બાધ્ય રાજ્ય ઉભગી પ્રભુ પાસે આવે કાજ સર્યાં;
 અમે પણ તાતજી ! કારજ સાધું, સાંનિધ્ય આપ કર્યા રે. વાં ૩
 એમ વદંતી પાગે ચડંતી, અનશન ધ્યાન ધર્યા;
 કેવળ પામી કર્મને વામી, જ્યોતસેં જ્યોતિ મિલ્યા રે. વાં ૪
 એક અવગાહને સિદ્ધ અનંતા, દુગ ઉપયોગ વર્યા;
 ફરસિત દેશ પ્રદેશ અસંખ્યિત, ગુણાકાર કર્યા રે. વાં ૫
 અકર્મક મહાતીરથ હેમગિરિ, અનંત શક્તિભર્યા;
 પુરુષોત્તમ ને પર્વતરાજા, જ્યોતિસરૂપ વર્યા રે. વાં ૬

પછી બાધ્ય રાજ્યથી વિરાગપામીઓની પાસે આવ્યા
 અને તેઓનું કાર્ય સર્યુ-મોક્ષપદ પાય્યા. હે પિતાજી ! અમે પણ આપના
 સાંનિધ્યથી અમારા કાર્યને સાધશું. ૩.

આમ બોલતી શર્નુજ્યની પાગે ચડતી તે પુત્રીઓએ અનશન
 કર્યું અને પ્રભુના ધ્યાનમાં લીન થઈ કેવળજ્ઞાન પામી આઠકર્મને દૂર
 કરી જ્યોતિમાં જ્યોતિરૂપી મળી ગઈ-મોક્ષપદ પામી. ૪.

સિદ્ધમાં જ્યાં એક અવગાહનાવાળા સિદ્ધ છે, ત્યાં તેટલી જ
 અવગાહનાવાળા બીજા અનંત સિદ્ધ છે, જે બે ઉપયોગ (કેવળજ્ઞાન-
 કેવળદર્શન)ને વરેલા છે. અને તેના એકેક દેશ-પ્રદેશને સ્પર્શની
 રહેલા એવા અસંઘ્યાતગુણા અનંતા સિદ્ધો છે. ૫.

હવે આ તીર્થનાં સાતમાં નવ નામો કહે છે, ૫૫. અકર્મક,
 ૫૬. મહાતીર્થ, ૫૭. હેમગિરિ, ૫૮. અનંતશક્તિ, ૫૯. પુરુષોત્તમ,
 ૬૦. પર્વતરાજા, ૬૧. જ્યોતિસરૂપ, ૬૨. વિલાસલક્ષ્મ અને ૬૩.

વિલાસભદ્ર સુભદ્ર એ નામે, સુષ્પત્રાં ચિત્ત ઠર્યા;
શ્રી શુભવીર પ્રભુ અભિષેકે, પાતિક દૂર ઠર્યા રે. વાં ઉ
કાવ્ય તથા મંત્ર

ગિરિવરં વિમલાચલનામકં,
ઋષભમુખ્યજિનાંદ્રિપવિત્રિતમ્;
હદિ નિવેશય જલૈર્જિનપૂજનં,
વિમલમાય કરોમિ નિજાત્મકમ્. ૧.

ॐ હી શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે જિનેન્દ્રાય જલાદિકું યજામહે સ્વાહા.

આઠમી પૂજા **સાઇટ**
દુષો
દ્રાવિડ ને વારિભિલ્લણુ, દશ કોડી અણગાર;
સાથે સિદ્ધિવધૂ વર્યા, વંદુ વારંવાર. ૧.

ઢાણ

ભરતની પાટે ભૂપતિ રે, સિદ્ધિ વર્યા એષે ઢામ; સ૦
અસંખ્યાતા તિણાં લગે રે, હુઅ અજિત જિનરાય. સ૦ ૧

સુભદ્ર. આ નામો સાંભળવાથી ચિત્ત ઠરે છે. શ્રી શુભવીર કહે છે કે-
પ્રભુને અભિષેક કરવાથી સર્વ પાપ દૂર થાય છે. ૬-૭.

હુણાનો અર્થ- દ્રાવિડ ને વારિભિલ્લ દશ કોડ મુનિરાજ સાથે
શત્રુજયગિરિ ઉપર સિદ્ધિવધૂને વર્યા-મોકસુખ પાભ્યા તેમને હું વારંવાર
વંદન કરું છું. ૧.

ઢાણનો અર્થ- ભરતયક્વર્તિની પાટે અસંખ્યાતા રાજાઓ

જેમ કેમ એ ગિરિ ભેટીએ રે, તેમ તેમ પાપ પલાય; સ૦
 અજિત જિનેશ્વર સાહિબો રે, ચોમાસું રહી જાય. સ૦ ૨
 સાગરમુનિ એક કોડીશું રે, તોડ્યા કર્મના પાશ; સ૦
 પાંચ કોડી મુનિરાજશું રે, ભરત લથ્યા શિવવાસ. સ૦ ૩
 આદીશ્વર ઉપકારથી રે, સત્તાર કોડી સાથ; સ૦
 અજિતસેન સિદ્ધાયળે રે, જાલ્યો શિવવધૂ હાથ. સ૦ ૪
 અજિતનાથ મુનિ ચૈત્રની રે, પુનમે દશ હજાર; સ૦
 આદિત્યયશા મુક્તિ વર્યા રે, એક લાખ અણગાર. સ૦ ૫

થયા તે આ સ્થળો-આ તીર્થ ઉપરે સિદ્ધિગતિને પામ્યા છે, એમ
 અજિતનાથ પ્રભુ થયા તાં સુધી સમજવું. ૧.

આ ગિરિરાજને જેમ જેમ લેટીએ તેમ તેમ પાપો નાશ પામે
 છે. આ તીર્થ પર અજિતનાથ પ્રભુએ ચોમાસું કરેલ છે. ૨.

સાગરમુનિ એક કોડ મુનિ સાથે આ તીર્થે કર્મના પાશ તોડી
 મુક્તિ વર્યા છે ભરતમુનિ પાંચ કોડ મુનિ સાથે આ તીર્થ મોક્ષ ગયા
 છે. ૩.

આદીશ્વરપ્રભુના ઉપકારથી-ઉપદેશથી સત્તાર કોડ મુનિની
 સાથે અજિતસેન મુનિએ સિદ્ધાયળ ઉપર શિવવધૂનો હાથ પકડ્યો-
 મોક્ષ પામ્યા. ૪.

અજિતનાથ પ્રભુના દશ હજાર મુનિઓ ચૈત્રી પુનમે આ
 તીર્થ મોક્ષ ગયા છે. આદિત્યયશા એક લાખ મુનિ સાથે આ તીર્થે
 સિદ્ધિપદ પામ્યા છે. ૫.

અજરામર બેમંકરું રે, અમરકેતુ ગુણાંદ, સ૦
સહસ્રપત્ર શિવંકરું રે, કર્મકષય તમોંદ. સ૦ ૬
રાજરાજેશ્વર એ જિરિ રે, નામ છે મંગળરૂપ; સ૦
જિરિવર રજ તરું મંજરી રે, શિશ ચડાવે ભૂપ. સ૦ ૭
દેવ પુગાદિ પૂજતાં રે, કર્મ હોવે ચકચૂર; સ૦
શ્રી શુભવીરને સાહિબો રે, રહેજો હૈયા હજુર. સ૦ ૮

કાવ્ય તથા મંત્ર

જિરિવરં વિમલાચલનામકં,

ઋઘભમુખ્યજિનાંશિપવિત્રિતમઃ;
હદિ નિવેશય જલૈર્જિનપૂજનં,

વિમલમાધ્ય કરોમિ નિજામકમુ. ૧.

ॐ હ્રી શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે જિનેન્દ્રાય જલાદિક પજામહે સ્વાહા.

હવે આ તીર્થના આઠમા નવ નામ કહે છે. ૬૪. અજરામર,
૬૫. ક્ષેમંકરું, ૬૬. અમરકેતુ, ૬૭. ગુણાંદ, ૬૮. સહસ્રપત્ર, ૬૯.
શિવંકરું, ૭૦. કર્મકષય, ૭૧. તમોંદ, ૭૨. રાજરાજેશ્વર. આ બધા
નામો મંગળરૂપ છે. આ તીર્થની રજ અને વૃક્ષોની મંજરી પણ પવિત્ર
ગુણાતી હોવાથી રાજાઓ પણ મસ્તક પર ચડાવે છે. ૬-૭.

આ તીર્થ પર યુગાદિદેવ-ઋઘભદેવ પ્રભુની પૂજા કરવાથી
કર્મો ચકચૂર થાય છે-નાશ પામે છે. કર્તા શ્રી શુભવિજયજી મહારાજના
શિષ્ય વીરવિજયજી કહે છે કે- પરમાત્મા મારા હદ્યમાં હાજરાહજુર
રહેજો. ૮

નવમી પૂજા

હુણો

રામ ભરત ત્રણ કોડીશું, કોડી મુનિ શ્રીસાર;
કોડી સારી આઠ શિવવર્યાં, સાંબ પ્રધુભુનુકમાર. ૧.

ઢાળણ

સિદ્ધાચળ શિખરે દીવો રે, આદીશર અલબેલો છે;
જાણો દર્શન અમૃત પીવો રે, આદીશર અલબેલો છે.

શિવ સોમયશાની લારે રે. આદીશર૦

તેર કોડ મુનિ પરિવારે રે. આદીશર૦ ૧

કરે શિવસંદર્ભીનું આણું રે, આદીશર૦

નારદજી લાખ એકાણું રે. આદીશર૦

વસુદેવની નારી પ્રસિદ્ધિ રે, આઠ૦

પાંત્રીશ હજાર તે સિદ્ધિ રે. આદીશર૦ ૨

હુણાનો અર્થ- રામ અને ભરત ત્રણ કોડ મુનિ સાથે, શ્રીસાર-
મુનિ એક કોડ મુનિ સાથે અને કૃષ્ણવાસુદેવના પુત્ર સાંબ અને
પ્રધુભુનુકમાર સારીઆઠ કોડ મુનિ સાથે શ્રી સિદ્ધાચળગિરિ પર મોક્ષ
પામ્યા છે. ૧.

ઢાળનો અર્થ- સિદ્ધાચળના શિખર ઉપર દીપક સમાન શ્રી
આદીશર પ્રભુ અલબેલા છે.- ઉદાર છે. તેના દર્શનરૂપ અમૃતનું પાન
કરો. શ્રી સોમયશા (બાહુબલિના પુત્ર) તેર કોડ મુનિઓના પરિવાર સાથે
આ તીર્થે મોક્ષપદ પામ્યા છે. ૧.

નારદજીએ એકાણું લાખ મુનિની સાથે આ તીર્થે શિવસંદર્ભીનું
તેદું કર્યું, કૃષ્ણવાસુદેવના પિતા વસુદેવની પ્રસિદ્ધ એવી પાંત્રીશ હજાર
રીઓ અહીં સિદ્ધિપદને પામ્યી છે. ૨.

લાખ બાવન ને એક કોડી રે, આદીશ્વરો
પંચાવન સહસ્રને જોડી રે; આદીશ્વરો
સાતશેં સિતોતેર સાધુ રે, આદીશ્વરો
પ્રભુ શાંતિ ચોમાસું કીધું રે. આદીશ્વરો ઉ
તવ એ વરીયા શિવનારી રે, આદીશ્વરો
ચૌદ સહસ્રમુનિ દમિતારિ રે; આદીશ્વરો
પ્રધુભન પ્રિયા અચંભી રે, આદીશ્વરો
ચોઅણીશસેં વૈદર્ભી રે. આદીશ્વરો ૪

થાવર્ચ્યાપુત્ર હજારે રે, આદીશ્વરો
શુકપરિપ્રાજક એ ધારે રે; આઠ
સેલગ પણસય વિઘ્યાત રે, આઠ
સુભદ્રમુનિ સય સાત રે. આઠ

શ્રી શાંતિનાથ પ્રભુએ અહીં ચોમાસું કર્યું ત્યારે એક કોડ,
બાવન લાખ, પંચાવન હજાર, સાતસો અને સત્તોતેર મુનિ સિદ્ધિપદ
પામ્યા. ૩.

દમિતારિ નામના મુનિ ચૌદ હજાર મુનિની સાથે અહીં
સિદ્ધિપદ પામ્યા. પ્રધુભની આશ્ર્યકારી શ્રી વૈદર્ભી ચુમાલીશસો
સાથે અહીં સિદ્ધિપદને પામેલ છે. ૪.

થાવર્ચ્યાપુત્ર એક હજાર મુનિ સાથે અને શુક પરિપ્રાજક
પણ એજ ધારે-એક હજાર મુનિ સાથે આ તીર્થ સિદ્ધિપદ પામ્યા છે.
સેલગમુનિ પાંચશે મુનિ સાથે અને સુભદ્ર મુનિ સાતસો મુનિ સાથે
આ તીર્થ મુક્તિપદ પામ્યા છે. ૫.

તરીયા તેણે ભવતારણ રે, આઠ
 ગજચંદ્ર મહોદય કારણ રે; આઠ
 સુરકાંત અચળ અભિનંદો રે, આઠ
 સુમતિ શ્રેષ્ઠાભયકંદો રે. આઠ ૬
 ઈલાં મોક્ષે ગયા કેઈ કોટિ રે, આઠ
 અમને પણ આશા મોટી રે; આઠ
 શ્રદ્ધા-સંવેગે ભરીઓ રે, આઠ
 મેં મોટો દરિયો તરિયો રે. આઠ ૭
 શ્રદ્ધા વિષા કોણ ઈલાં આવે રે, આઠ
 જળમાં કિમ તે નાવે રે; આઠ
 તેણે હાથ હવે પ્રભુ જાલો રે, આઠ
 શુભવીરને હઈડે વહાલો રે. આઠ ૮

આ પ્રમાણો અનેક મુનિ સંસાર તર્યા તેથી આ તીર્થનું ઉત્તમું
 નામ ભવતારણ છે, હવે બીજાં આઠ નામ કહે છે, ૭૪. ગજચંદ્ર,
 ૭૫. મહોદય, ૭૬. સુરકાંત, ૭૭. અચળ, ૭૮. અભિનંદ, ૭૯.
 સુમતિ, ૮૦. શ્રેષ્ઠ અને ૮૧. અભયકંદ એમ કુલ નવ નામ જાણવાએ.

આ તીર્થ ઉપર કોડે મુનિઓ મોક્ષે ગયા છે, તે જાહીને
 અમને પણ મોટી આશા (મોક્ષની આશા) થઈ છે. શ્રદ્ધા અને
 સંવેગથી ભરેલા મેં મોટો દરીઓ (ભવસમુદ્ર) તર્યા છે-સંસારનો મોટો
 ભાગ તરી ગયો છું. ૭.

હે પ્રભુ ! શ્રદ્ધા વિના અહીં આપની પાસે કોણ આવે ? હું
 શ્રદ્ધારૂપ વહાણથી કિનારે લગભગ પછોંચી ગયો છું, પણ થોડા
 પાણીમાં વહાણ ચાલી શકતું નથી તેથી હે પ્રભુ ! હવે મને હાથ
 પકડી ખેંચી લો, શ્રી શુભવિજ્યજ્ઞના શિષ્ય શ્રી વીરવિજ્યજ્ઞ કહે છે
 કે- હે પ્રભુ ! મને તમે હૃદયમાં ખૂબ વહાલા છો. ૮.

કાવ્ય તથા મંત્ર

ગિરિવરં વિમલાચલનામકં,
ત્રણભમુખ્યજિનાંદ્રિપવિત્રિતમુઃ
હદિ નિવેશ્ય જલૈજિનપૂજનં,
વિમલમાય કરોમિ નિજાત્મકમુ. ૧.

ॐ હ્રી શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે જિનેન્દ્રાય જલાદિકં યજામહે સ્વાહા.

દશમી પૂજા

હુણો

કંદંબ ગણધર કોડશું, વળી સંપત્તિ જિનરાજ;
થાવચ્ચા તસ ગણધરુ, સહસ્રશું સિદ્ધાય કાજ. ૧.

JAIN SITE
દાળ
એમ કેઈ સિદ્ધિ વર્યા મુનિરાયા,
નામથી નિર્ભળ કાયા રે; એ તીરથ તારે.
જાલી મયાલી ને ઉવયાલી,
સિદ્ધા અનશન પાળી રે. એ૦ ૧

હુણનો અર્થ- ગઈ ચોવીશીના બીજા નિર્વાણી મ્રભુના કંદંબ
નામના ગણધર અહીં એક કોડ મુનિ સાથે મોક્ષે ગયા છે. અને સંપત્તિ
નામના રઘુમા તીર્થકરના થાવચ્ચા નામના ગણધર એક હજાર મુનિ સાથે
અહીં સિદ્ધિપદ પામ્યા છે. ૧.

દાળનો અર્થ- એમ અનેક મુનિઓ અહીં મોક્ષે ગયા છે, જેના
નામલેવાથી પણ કાયા નિર્ભળ થાય છે, આ તીર્થ તારનાર છે. જાલી, મયાલ
અને ઉવયાલી નામે ત્રણ યાદવકુમારો અનશન કરી અહીં મોક્ષે ગય

દેવકી પદ્મનંદન ઈહાં સિધ્યા,
 આતમ ઉજઘવળ કીધા રે; એ૦
 ઉજઘવળગિરિ મહાપદ્મ પ્રમાણો,
 વિશ્વાનંદ વખાણો રે. એ૦ ૨
 વિજયભદ્ર ને ઈંડ્રમ્રકાશો,
 કહીએ કપર્દી વાસો રે; એ૦
 મુક્તિનિકેતન કેવળદાયક,
 ચર્ચાગિરિ ગુણલાયક રે. એ૦ ૩
 એ નામે ભય સધણા નાસે,
 જ્યકમળાધર વાસે રે; એ૦
 શુકરાજા નિજ રાજ્ય વિલાસી,
 ધ્યાન ધરે ષટ્માસી રે. એ૦ ૪
 દ્રવ્ય સેવનથી સાજા તાજા, જ્યતિ શાસનમ्
 જેમ કુકડો ચંદ્રરાજા રે; એ૦

દેવકીજીના છ પુત્રો આ તીર્થે સિદ્ધ થયા અને પોતાનો આત્મા નિર્મણ કર્યો, તેથી આ તીર્થનું રેમનું નામ ઉજઘવળગિરિ છે. પછી રેમનું મહાપદ્મ, રેમનું વિશ્વાનંદ નામ વખાણો. ૨.

રેમનું નામ વિજયભદ્ર, ૮૬. ઈંડ્રમ્રકાશ, ૮૭. કપર્દીવાસ, ૮૮. મુક્તિનિકેતન, ૮૯. કેવળદાયક, ૯૦. ચર્ચાગિરિ. આ નામો ગુણલાયક છે. ૩.

આ નામોથી સર્વ ભય નાશ પામે છે, જ્યલક્ષ્મી ધરમાં આવીને રહે છે. પોતાનું રાજ્ય મેળવવાની ઈચ્છાવાળા શુકરાજાએ આ તીર્થનું છ મહિના ધ્યાન ધર્યુ (તેથી તેને રાજ્યની પ્રાપ્તિ થઈ.) ૪.

આ તીર્થની દ્રવ્ય સેવાથી પણ પ્રાણી સાજા-તાજ થાય છે,

ધ્યાતા ધ્યેય ધ્યાનપદ એકે,
ભાવથી શિવફળ ટેકે રે. એ૦ ૫
ડાળને છંડી બ્રહ્મને વળગો,
જાણ ન થાયે અળગો રે; એ૦ ૬
મૂળ ઉર્ધ્વ અધ શાખા ચારે,
છંદપુરાણે વિચારે રે. એ૦ ૮
ઈંદ્રિય ડાળા વિષય પ્રવાળા,
જાણંતા પણ બાળા રે; એ૦ ૯
અનુભવ અમૃત જ્ઞાનની ધારા,
જિનશાસન જીયકારા રે. એ૦ ૧૦

જેમ અપરમાત્માએ મંત્રિત દોરો બાંધવાથી કુકડારૂપે ધ્યેલા ચંદ્રાજા આ તીર્યે સૂર્યકુંડમાં જ્ઞાન કરવાથી મોતાના મૂળરૂપે ચંદ્રાજા થયા. ભાવપૂર્વક ધ્યાતા, ધ્યેય અને ધ્યાનની એકાગ્રતાથી શિવફળ (મોક્ષ) પ્રાપ્ત કરે છે. ૫.

હે બબ્યાત્મા ! ડાળને-ડાળાં પાંખડાંને તજીને બ્રહ્મને-મૂળને વળગો. એ પ્રમાણે જાણકાર હોય તે મૂળને છોડતો નથી. છંદપુરાણમાં કહે છે કે- મૂળ ઉંચે અને ચાર શાખા નીચે છે, તેનો ભાવ એ છે કે- આ સંસારરૂપ વૃક્ષની ચાર ગતિરૂપ ચાર શાખાઓ છે, તેના પાંચ ઈંદ્રિયરૂપ ડાળાં-પાંખડાં છે અને તેના વિષયો રૂપ પ્રવાળા-અંકુરાઓ છે. હડીકત પણ જાણતા છતાં પણ જે તેને છોડતા નથી તે બાળ-અજ્ઞાની જ સમજવા. તેની ઉપર જો અનુભવ રૂપ અમૃતની ધારા થાય એટલે કે માણીને જો સાચો અનુભવ થાય તો જિનશાસન કે જે જીયવંતુ છે, તેને સમજી શકે. ૮-૧૦.

ચાર દોષ કિરિયા છંડાણી,
યોગાવંચક પ્રાણી રે; એ૦
ગિરિવર દરશન ફરશન યોગે,
સંવેદનને વિયોગે રે. એ૦ ૮
નિર્જરતો ગુણશ્રેષ્ઠીએ ચડતો,
ધ્યાનાંતર જઈ અડતો રે; એ૦
શ્રી શુભવીર વસે સુખ મોજે,
શિવસુંદરીની સેજે રે. એ૦ ૯
કાવ્ય તથા મંત્ર

ગિરિવરં વિમલાચલનામકં,
ऋઘભમુખ્યજિનાંધ્રિપવિત્રિતમ્;
હંટ નિવેશ્ય જલૈર્જિનપૂજનં,
વિમલમાખ કરોમિ નિજાત્મકમ્. ૧.
ॐ હ્રી શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે જિનેન્દ્રાય જલાદિકં યજામહે સ્વાહા.

જે પ્રાણી કિયાના ચાર દોષ (દગ્ધ, શૂન્ય, અવિધિ અને
અતિપ્રવૃત્તિ)ને તેમાણી અવંચક-સફળ યોગને પામે છે. ગિરિરાજના
દર્શન અને સ્પર્શનના યોગથી સંવેદનજ્ઞાન (કક્તા જ્ઞાનવા રૂપ જ્ઞાન-વિષય
પ્રતિભાસ જ્ઞાન)નો વિયોગ થાય છે અર્થાત્ સ્પર્શન જ્ઞાન (આત્મા સાથે
ઓતપ્રોત થનાર જ્ઞાન આત્મ-પરિણાતિમદ્જ્ઞાન) પ્રાપ્ત થાય છે. ૮.

તે સ્પર્શન જ્ઞાનવાળો આત્મા કર્મની નિર્જરા કરતો ગુણ શ્રેષ્ઠીએ
ચઢતો ધ્યાનાંતરદર્શાને અડે છે-કેવળજ્ઞાન પામે છે. પછી સર્વકર્મ ખપાવી
શ્રી શુભવીર પ્રભુ શિવસુંદરીની શથ્યામાં-મોક્ષાવસ્થામાં અનંતકાળ સુધી
સુખ-મોજમાં રહે છે. ૯.

અગિયારમી પૂજા

દુહા

શત્રુંજ્યગિરિ મંડણો, મરુદેવાનો નંદ;
યુગલાધર્મ નિવારકો, નમો યુગાદિ જિષાંદ. ૧.

ઢાળ

તીરથની આશાતના નવિ કરીએ, નવિ કરીએ રે નવિ કરીએ;
ધૂપ ધ્યાન ઘટા અનુસરીએ, તરીએ સંસાર. તીરથની૦ ૧
આશાતના કરતાં થકાં ધનહાણી, ભૂખ્યા ન મળે અત્રપાણી;
કાયા વળી રોગે ભરાણી, આ ભવમાં એમ. તીરથની૦ ૨
પરભવ પરમાધારીને વશ પડશે, વैતરણી નદીમાં ભણશે;
અચિને કુંડે બળશે, નહીં શરણું કોય. તીરથની૦ ૩

દુહાનો અર્થ- શત્રુંજ્યગિરિના આભૂષણારૂપ, મરુદેવા માતાના
પુત્ર અને યુગલિકધર્મને નિવારનાર એવા યુગાદિજિષાંદ ઋષભદેવ
પ્રભુને નમસ્કાર થાઓ. ૧.

ઢાળનો અર્થ- આ મહાતીર્થની આશાતના ન કરીએ. ધૂપઘટા
સાથે ધ્યાનઘટાને જોડીએ તો આ સંસારને તરી જઈએ. ૧.

તીર્થની આશાતના કરવાથી ધનની હાનિ થાય, ભૂખ્યા હોવા
છતાં અત્ર-પાણી ન મળે. કાયા રોગથી બ્યામ થાય, આ ભવમાં એવી
સ્થિતિ મામ થાય. ૨.

તીર્થની આશાતના કરનાર જીવો પરભવમાં પરમાધારીને વશ
પડે, તેએ વैતરણી નદીમાં વહેવરાવે, અચિના કુંડમાં બાળે. ત્યાં તે
જીવોને કોઈ શરણભૂત નથી. ૩.

આ તીર્થે શ્રી આદિનાથ પ્રભુ પૂર્વ નવાણું વાર આવ્યા છે. અનેક

પૂર્વ નવાણું નાથજી ઈહાં આવ્યા, સાધુ કેઈ મોક્ષ સિધાવ્યા;
 શ્રાવક પણ સિદ્ધિ સુહાયા, જપતાં ગિરિનામ. તીરથની૦ ૪
 અષ્ટોતર શતકૂટ એ ગિરિ ઠામે, સૌંદર્ય પશોધર નામે;
 પ્રીતિમંડળ કામુકકામે, વળી સહજાનંદ. તીરથની૦ ૫
 મહેંદ્રધ્યજ સર્વાર્થ સિદ્ધ કહીએ, પ્રિયંકર નામ એ લહીએ;
 ગિરિ શીતળ છાંયે રહીએ, નિત્ય ધરીએ ધ્યાન. તીરથની૦ ૬
 પૂજા નવાણું પ્રકારની એમ કીજે, નરભવનો લાલો લીજે;
 વળી દાન સુપાત્રે દીજે, ચઢતે પરિણામ. તીરથની૦ ૭
 સેવનફળ સંસારમાં કરે લીલા, રમણી ધન સુંદર બાળા;
 શુભવીર વિનોદ વિશાળા, મંગળ શિવમાળ. તીરથની૦ ૮

સાધુઓ મોક્ષ ગયા છે. ગિરિના નામોનો જાપ કરવાથી અનેક શ્રાવકો પણ
 મુક્તિસુખ પાસ્યા છે. ૪.

જૈન લાલ્દાર

.com

જૈનમ જ્યતિ શાસનમ्

હવે આ તીર્થના અગિયારમા નવ નામ કહે છે:- આ તીર્થના
 એકસો આઠ શિખર હોવાથી ૮૧. અષ્ટોતરશતકૂટ, ૮૨. સૌંદર્ય, ૮૩.
 પશોધર, ૮૪. પ્રીતિમંડળ, ૮૫. કામુકકામ, ૮૬. સહજાનંદ, ૮૭. મહેંદ્રધ્યજ,
 ૮૮. સર્વાર્થસિદ્ધ, અને ૮૯. પ્રિયંકર આ નામોદરરોજ લહીએ, ગિરિરાજની
 શીતળ છાયામાં રહીએ. અને હંમેશાં ગિરિનું ધ્યાન ધરીએ. ૫-૬.

આ પ્રમાણે નવાણું પ્રકારની પૂજા કરીએ. મનુષ્યજન્મનો લાભ
 લઈએ, સુપાત્રે દાન આપીએ. આ બધું ચઢતા પરિણામે કરીએ. ૭.

આ તીર્થની સેવા કરવાથી સંસારમાં જીવ આનંદ કરે, સુંદર ઝી,
 પુષ્ટણ ધન અને સુંદર બાળકોની મ્રામિ થાય. શ્રી શુભવિજયના શિષ્ય,
 કર્તા પં. વીરવિજયજી મહારાજ કહે છે, કે- વિશાળ એવા વિનોદને પામે
 અને છેવટે મંગળકારી શિવસુંદરીની વરમાળા ધારણ કરે-મોક્ષ પામે. ૮.

કાવ્ય તથા મંત્ર

જિરિવરં વિમલાચલનામકં,
 ઋષભમુખ્યજિનાંદ્રિપવિત્રિતમ્;
 હદિ નિવેશય જલૈર્જિનપૂજનં,
 વિમલમાય કરોમિ નિજાત્મકમ્. ૧.

ॐ હ્રી શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ-
 નિવારણાય શ્રીમતે જિનેન્દ્રાય જલાદિકં યજ્ઞમહે સ્વાહા.

કળશ

(રાગ ધનાશ્રી)

ગાયો ગાયો રે વિમલાચલ તીરથ ગાયો;
 પર્વતમાં જેમ મેરુ મહીધર, મુનિમંડળ જિનરાયો,
 તરુગણમાં જેમ કલ્પતર વર, તેમ એ તીરથ સવાયો રે. વિં ૧

યાત્રા નવાણું અમે ઈહાં કીધી, રંગ તરંગ ભરાયો;
 તીરથગુણ મુક્તાફળમાળા, સંધને કંઠે હવાયો રે. વિં ૨
 શેઠ હેમાભાઈ હુકમ લઈને, પાલીતાણા શિર ઠાયો;
 મોતીચંદ મલુકચંદ રાજ્યે, સંધ સકળ હરખાયો રે. વિં ૩

કળશનો અર્થ- મેં વિમળાચળ તીર્થના ગુણો ગાયા. એ તીર્થ કેવું છે? પર્વતોમાં જેમ મેરુપર્વત, મુનિમંડળમાં જેમ જિનેશ્વર, વૃક્ષોમાં જેમ કલ્પવૃક્ષ શ્રેષ્ઠ ગણાય છે, તેમ આ તીર્થ સર્વતીર્થોમાં સવાયું છે. ૧.

કર્તા કહે છે કે- અમે આનંદના તરંગથી ભરપૂરપણે આ તીર્થની નવાણું યાત્રા કરી, તે વખતે તીર્થના ગુણોરૂપી મોતીઓની માળા આ નવાણું પ્રકારી પૂજારૂપે બનાવીને સંધના કંઠમાં સ્થાપન કરી. ૨.

તપગઢ સિંહસૂરીશ્વર કેરા, સત્યવિજય સત્ય પાયો;
કપૂરવિજય ગુરુ ખીમાવિજય તસ, જસવિજયો મુનિરાયો રે.

વિઠો ૪

શ્રી શુભવિજય સુગુરુ સુપસાયે, શુતર્યિંતામહિ પાયો;
વિજયદેવેંદ્રસૂરીશ્વરરાજ્યે, પૂજાઅધિકાર રચાયો રે. વિઠો ૫
પૂજા નવાણું પ્રકારી રચાવો, ગાવો એ જિરિરાયો;
વિધિયોગે ફળ પૂરણ પ્રગટે, તવ હઠવાદ હઠાયો રે. વિઠો ૬
વેદ વસુ ગજચંક (૧૮૮૪) સંવત્સર, ચૈત્રી પુનમ દિન ગાયો;
પંડિત વીરવિજય પ્રભુધ્યાને, આતમ આપ હરાયો રે. વિઠો ૭

હેમાભાઈ શેઠના છુકમથી આહી મુનિમ તરીકે રહેલા મોતીચંદ
મલુકચંદના રાજ્યમાં આ પૂજાની રચના કરી સર્વ સંધને હર્ષિત કર્યો. ૩.

તપાગઢમાં શ્રી વિજયસિંહસૂરિના શિષ્ય શ્રી સત્યવિજય
પંન્યાસે સત્યને પ્રામ કર્યું. તેમના શિષ્ય કપૂરવિજયજી તેમના શિષ્ય
કભાવિજયજી અને તેમના શિષ્ય જસવિજય થયા. તેમના શિષ્ય શ્રી
શુભવિજયજી થયા કે જે મારા સુગુરુ છે, તેમના સુપસાયથી-મહેરબાનીથી
હું શુતજ્ઞાનરૂપી ચિંતામહિ રત્ન પાયો. તેથી શ્રી વિજયદેવેંદ્રસૂરિજીના
રાજ્યમાં આ પૂજાનો અધિકાર મેં રચ્યો. ૪-૫.

હે ભવ્યાત્માઓ ! આ તીર્થે આવી હટ પ્રકારી પૂજા રચાવો અને
આ જિરિરાજના ગુણગાન કરો. આ કાર્યમાં વિધિયોગ બરાબર હોય તો
પૂર્ણફળની માસ્ત થાય અને હઠવાદનો નાશ થાય. ૬.

સંવત ૧૮૮૪ના વર્ષમાં ચૈત્રી પુનમના દિવસે આ પૂજા ગાઈ
છે-બનાવી છે. પંડિત વીરવિજયજીએ પ્રભુના ધ્યાનવડે પોતાના આત્માને
આત્મભાવમાં સ્થિર કર્યો. ૭.

ઇતિ શ્રી શનુંજયમહિમાગર્ભિત નવાણું પ્રકારી પૂજા સમામ.

પંડિત શ્રી વીરવિજયજી મ. કૃત બારપ્રતની પૂજા

બારપ્રતની પૂજાની વિધિ

આ પૂજામાં કુલ ૧૩ પૂજાઓ છે. પ્રથમ પૂજા સમ્યકૃતની અને શેષ બાર પૂજા બાર પ્રતની, એમ મળીને કુલ ૧૩ પૂજા છે. તેમાં શ્રાવકના ૧૨૪ અતિચારોની આલોચના કરવાની છે. જે દરેક પૂજામાં જગ્ઞાવવામાં આવ્યું છે. અષ્ટમકારી પૂજાના આઠ સાધનો ઉપરાંત (૧.) વાસક્ષેપ, (૨) પુષ્પમાળા, (૩) ધ્વજ, (૪) દર્પણ. અને (૫) અષ્ટમંગળ. આ પાંચ વસ્તુઓ વધારે લાવવી. દરેક પૂજા વખતે તે પૂજા જેની દોષ તે વસ્તુ લઈને મ્રભુ પાસે ઉભા રહેવું. અને તે પૂજા ભજાવાઈ જાય અને થાળી વાગે ત્યારે તે તે દ્રવ્યથી મ્રભુની પૂજા કરવી. (૧.) પ્રથમ પૂજા પૂરી થાપ ત્યારે મ્રભુનો જલાલિષેક કરવો. પદ્ધતિ અંગલુછણાં કરી. (૨) બીજી પૂજાના અંતે કેસર પૂજા કરવી. (૩) ત્રીજી પૂજાના અંતે વાસક્ષેપ પૂજા કરવી. (૪) ચોથી પૂજાના અંતે પુષ્પમાલા ચડાવવી. (૫) પાંચમી પૂજાના અંતે દીપ, (૬) છઠી પૂજાના અંતે ધૂપ. (૭) સાતમી પૂજાના અંતે કૂલો ચડાવવાં. (૮) આઠમી પૂજાના અંતે અષ્ટમંગળ ધરવાં. (૯) નવમી પૂજાના અંતે અક્ષત ધરી સાથીઓ કરવો. (૧૦) દસમી પૂજાના અંતે દર્પણ ધરવું. (૧૧) અગ્યારમી પૂજાના અંતે નૈવેદ્ય ધરવું. (૧૨) બારમી પૂજામાં ધ્વજ મૂકવો અને (૧૩) તેરમી પૂજાના અંતે ફળ મૂકવું. પૂજા સંપૂર્ણ થાપ ત્યારે લુઙ્ગાઉતારણ-આરતી મંગળદીવો કરી શાંતિ કળા કરવો. ત્યારબાદ ચૈત્યવંદન કરવું.

બારત્રતની પૂજા

શ્રી સમ્યકૃત્વ આરોપણમાં પ્રથમ જળપૂજા

દુષ્ટા

સુખકર શંખેશર પ્રભુ, પ્રાણમી શુભ ગુરુ પાય;
શાસનનાયક ગાઈશું, વર્ધમાન જિનરાય. ૧
સમવસરણ સુરવર રચે, વન મહસેન મજાર;
સંઘ ચતુર્વિધ થાપીને, ભૂતળ કરત વિહાર. ૨
એક લાખ શ્રાવક પ્રતિધરા, ઓગણસાઠ હજાર;
સૂત્ર ઉપાસકે વર્ણવ્યા, દશ શ્રાવક શિરદાર. ૩
પ્રભુ હથે પ્રત ઉચ્ચરી, બાર તજ અતિચાર;
ગુરુ વંદી જિનની કરે, પૂજા વિવિધ પ્રકાર. ૪

દુષ્ટાનો અર્થ- સુખને કરનાર એવા શ્રી શંખેશર પાર્શ્વનાથને
તથા શ્રી શુભવિજયજી નામના મારા ગુરુના ચરણોને પ્રાણમ કરી
શાસનના નાયક શ્રી વર્ધમાનસ્વામીના ગુણોનું ગાન કરીશું. ૧.

વીર પરમાત્મા મહાસેન વનમાં પધાર્યા ત્યારે દેવોએ ત્યાં
સમવસરણની રચના કરી અને ત્યાં ચતુર્વિધ સંધની સ્થાપના કરી
પ્રભુએ પૃથ્વીતળ ઉપર વિહાર કર્યો. ૨.

પ્રભુની પાસે પ્રત ઉચ્ચરનાર શ્રાવકો એક લાખ ને ઓગણસાઠ
હજાર હતા. તેમાં મુખ્ય શ્રાવકો કે જેનું ઉપાસકદશાંગ સૂત્રમાં વર્ણિન
કરવામાં આવેલ છે, તે દશ હતા. તેઓ પ્રભુ પાસે બારત્રત ઉચ્ચરી,
અતિચાર તજ, ગુરુને વંદન કરી, જિનપ્રતિમાની વિવિધ પ્રકારે પૂજા
કરતા હતા. ૩-૪

મુનિ મારગ ચિંતામણિ, શ્રાવક સુરતરુ સાજ;
બેઉ બાંધવ ગુણાણમે, રાજા ને યુવરાજ. ૫

શિવમારગ પ્રતનો વિધિ, સાતમા અંગ મોઝાર;
પંચમ આરે પ્રાણીને, સુષ્પત્તાં હોય ઉપકાર. ૬

તિણે કારણ પૂજા રચું, અનુપમ તેર પ્રકાર;
ઉત્તરવા ભવજળનિધિ, એ છે આરા બાર. ૭

સુરતરુ રૂપાનો કરી, નીલ વરણમે પાન;
રક્તવર્ણ ફળ રાજતાં, વામ દિશે તસ ઠાણ. ૮

જૈન લાઇટ

મુનિમાર્ગ ચિંતામણિરત્ન સમાન છે, શ્રાવક ધર્મ કલ્યવૃક્ષ
સમાન છે, ગુણોના સ્થાનમાં મુનિ અને શ્રાવક, બાંધવ એવા રાજા
અને યુવરાજ સમાન છે. ૫

મોકષમાર્ગરૂપ શ્રાવકના પ્રતનો વિધિ સાતમા ઉપાસકદશા
અંગમાં છે. પાંચમા આરામાં પ્રાણીને તે સાંભળતા પણ ઉપકાર
કરનાર છે. ૬.

તે માટે- પ્રતોનું સ્વરૂપ સમજાવવા માટે અનુપમ એવી તેર
પ્રકારની (સમ્યકૃતવની અને બાર પ્રતની) પૂજા રચું છું. ભવસાગરનો
પાર પામવા માટે બાર પ્રત તે બાર આરાઓ છે. ૭

આ પૂજા ભજાવતાં પ્રથમ રૂપાનો કલ્યવૃક્ષ બનાવવો. તેના
પાન નીલવર્ણના બનાવવા. ફળો રક્તવર્ણના બનાવવા. તે કલ્યવૃક્ષ
પ્રભુની ડાબીબાજુએ સ્થાપન કરવો. ૮

તેર તેર વસ્તુ શુચિ, મેળવીએ નવરંગ;
નરનારી કળશા ભરી, તેર ઠવો જિન અંગ. ૯
નહવણ વિલેપન વાસની, માળ દીપ ધૂપ ફૂલ;
મંગળ અક્ષત દર્પણો, નૈવેદ્ય ધજ ફળ પૂર. ૧૦

ઢાળ

ચતુર ચંપાપુરી, વનમાંછે ઉતરી,
સોહમ જંબૂને એમ કહે એ;
વીરજિન વિચરતાં, નવપુર આવતાં,
વચન કુસુમે પ્રત મહમહે એ. ૧.
શાંત સંવેગતા, વસુમતિ યોગ્યતા, **સાઇટ**
સમકિત બીજ આરોપ કીજે;

નવીન આનંદપૂર્વક ફળ-નૈવેદ્ય વગેરે દરેક જાતની તેરતેર
પવિત્ર વસ્તુઓ મેળવવી અને નરનારીઓએ નહવણજળના તેર કળશા
પણ ભરીને પ્રભુ પાસે સ્થાપવા. તેરતેર વસ્તુઓ લાવવી અને રાખવી.
શક્ય ન હોય તો એકેક વસ્તુ ગોઠવવી. ૮

૧. નહવણ, ૨ વિલેપન, ૩ વાસક્ષેપ, ૪ પુષ્પમાળ, ૫ દીપક,
૬ ધૂપ, ૭ પુષ્પ, ૮ અષ્મમંગળ, ૯ અક્ષત, ૧૦ દર્પણ, ૧૧. નૈવેદ્ય, ૧૨
ધજા, અને ૧૩ ફળ. આ પ્રમાણે પૂજાના તેર પ્રકાર સમજવા. ૧.૦

ઢાળનો અર્થ- ચતુર એવી ચંપાપુરીના વનમાં પધારી, શ્રી
સૌર્યમ ગણધર જંબૂસ્વામીને કહે છે, કે- શ્રી વીર પરમાત્મા વિચરતા
વિચરતા નવપુરનગરે આવ્યા. અને તેમના વચનરૂપી પુષ્પોથી પ્રતોની
સુગંધી મધ્યમધી રહી. ૧.

શાંત (ઉપશમ) અને સંવેગતા (મોક્ષાભિલાષ) એ બે ગુણો

સુષ્ટિ બ્રહ્માતણી, વિષ્ણુ શંકર ધણી,
એક રાખે એક સંહરીજે. ૨
ગૌરૂપ ચાટણી, વાવ અમૃતતણી,
ત્રિપુર ને કેશવા ત્રણ હણીજે;
જૂઠ મંડાણની, વાણી પુરાણની,
કુગુરુમુખ ડાકિણી દૂર કીજે. ૩
હરિહર બંભને, દેવી અચંભને,
પામી સમકિત નવિ ચિત્ત ધરીજે;
દોષથી વેગળા, દેવ તીર્થકરા,
ઉઠી પ્રભાતે તસ નામ લીજે. ૪

મામ થાય છે, ત્યારે આત્મારૂપી પૃથ્વીમાં યોગ્યતા મામ થવાથી તેમાં
સમકિતરૂપી બીજનું આરોપણ થઈ શકે.

(અહીં પ્રસંગે અન્ય મતની માન્યતા જાહ્યાવે છે. જે વાંચતા
જ સમજાય તેમ છે કે કેટલી મિથ્યાવાત છે.) આ સુષ્ટિ બ્રહ્માએ રચી
છે, વિષ્ણુ રક્ષણ કરે છે અને શંકર સંહાર કરે છે. ૨

ત્રિપુરાસુર સાથે દેવોને યુદ્ધ થતાં ત્રિપુરાસુર બાજુમાં રહેલ
અમૃતની વાવમાંથી અમૃત ચાટી આવતો હતો, તેથી વિષ્ણુએ ગાયનું
રૂપ લઈ વાવનું અમૃત ચાટી લીધું, તેથી ત્રિપુરાસુરને અમૃત ન મળ્યું.
પછી દેવોએ ત્રિપુરાસુરનો નાશ કર્યો અને ત્રણ નગરોનો નાશ કર્યો.
શ્રદ્ધામાં પણ ન બેસે એવી આવા પ્રકારની મિથ્યા મંડાણવાળી વાણીને
દૂરથી જ તજી દેવી જોઈએ.

મોક્ષકામી વિવેકી આત્માએ ઉપજાવી કાઢેલા સ્વરૂપવાળા
તથા કેવળ આશ્રય જ ઉત્પત્ત કરે એવા દેવ-દેવીઓનું જાહી પણ

અતિશયે શોભતા, અન્ય મત થોભતા,
વાણી ગુણ પાંત્રીસ જાણીએ એ;
નાથ શિવસાર્થવા, જગતના બંધવા,
દેવ વીતરાગ તે માનીએ એ. ૫

ઘોર્ય આચારને, સુગુરુ અણગારને,
ધર્મ જ્યાણાયુત આદરો એ;
સમકિતસારને, છંડી અતિચારને,
સિદ્ધપદિમા નિત નિત કરો એ. ૬

જેમનામાં નામ પ્રમાણે ગુડા છે, જેઓ ધર્મતીર્થનું સ્થાપન કરે છે તથા
જેમનામાં સાચું હરિહર-પ્રભાપદું ધરી શકે છે તેવા તીર્થકર પ્રભુનું
જ પ્રભાતમાં ઉઠીને નામસ્મરણ કરવું જોઈએ. શેષ દેવ-દેવીઓમાંથી
સમ્યકૃતત્વ પામ્યા પછી ચિત્ત ઉઠાવી લેવું. તેવામાં ચિત્ત ન ધરવું.

તે સુદેવ કેવા છે ? ચોત્રીશ અતિશયવડે શોભતા છે, અન્ય
મિથ્યામતોને થંબાવનારા છે, જેમની વાણી પાંત્રીશ ગુણયુક્ત છે, જે
નાથ મોક્ષનગરે લઈ જવામાં સાર્થવાહ સરખા છે, જગતના જીવોના
બંધુ તુલ્ય છે, એવા રાગ-દ્રેષ વિનાના દેવને દેવ તરીકે માનીએ. ૫

ગુરુ તરીકે કોને માનવા ? તે કહે છે- જે પાંચ આચારની
ઘોર્યતાવાળા છે, જેઓએ ધર-બારનો ત્યાગ કર્યો છે. (અણગાર છે),
તેમને સુગુરુ તરીકે માનીએ. અને જ્યાણાયુક્ત ધર્મને ધર્મ તરીકે
સ્વીકારીએ. આ પ્રમાણે સમકિતના સારને (શંકા-આકંક્ષા-વિતિગિચ્છા,
મિથ્યામતિની પ્રશંસા અને મિથ્યામતિ પરિચયરૂપ) પાંચ અતિચારને
તજી સ્વીકારવો. અને સિદ્ધની પ્રતિમાને હંમેશા નમસ્કાર કરવો. ૬

શ્રેષ્ઠિક ક્ષાયિકે, ક્ષીર ગંગોદકે,
જિન અભિષેક નિત તે કરે એ;
સિંચી અનુકૂળને, કલ્પતરમૂળને,
શ્રી શુભવીર પદ અનુસરી એ. ૭
કાવ્ય (શાર્દૂલવિકીર્તિતમ्)

શ્રદ્ધાસંયુતદ્વાદશપ્રતથરા: શ્રદ્ધા શુદ્ધ વર્ણિતા:;
આનંદાદિકદિજિમિતા: સુરમબં ત્યકૃત્વા ગમિષ્યંતિ વૈ;
મોક્ષં તદ્વ્યતમાચરસ્ય સુમતે ! ચૈત્યાભિષેક કુરે,
યેન તં પ્રતકલ્પપાદપદલાસ્વાદે કરોધિ સ્વયમ્. ૧
ॐ હ્રી શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે જિનેન્દ્રાય જલં પજામહે સ્વાહા.

ક્ષાયિક સમકિતી શ્રેષ્ઠિક રાજા હંમેશાં દૂધ અને ગંગા નદીના
પાણીથી શ્રી જિનમૂર્તિને અભિષેક કરતા હતા. અનુકૂળ અભેવા શ્રાવકના
પ્રતરૂપ કલ્પવૃક્ષના મૂળ-સમકિતને સીંચીને શ્રી શુભવીર પરમાત્માના
પદને-તીર્થકરપદને અનુસર્યા, અર્થાતું તેમણે તીર્થકરપદની નિકાયના
કરી. ૭

કાવ્યનો અર્થ- શ્રદ્ધાસહિત શ્રાવકના ભાર પ્રતને ધારણ કરનાર
આનંદ વગેરે દ્વારા શ્રાવકો કે જેઓનું સિદ્ધાંતમાં વર્ણિત કરવામાં આવેલ
છે, તેઓ આયુષ્ય કષ્ય થયે સ્વર્ગમાં ગયા છે, ત્યાંથી ચ્યવીને મોક્ષમાં જશે,
તેથી હે ઉત્તમ બુદ્ધિવાળા ! તમે તે પ્રતોને આચરો અને જિનમૂર્તિનું સ્નાત
કરો જેથી તમે પ્રતોરૂપી કલ્પવૃક્ષના ફળોનું પોતે જ આસ્વાદન કરશો. ૧.

મંત્રનો અર્થ- પરમપુરુષ, પરમેશ્વર, જન્મ-જરા-મૃત્યુનું નિવારણ
કરનાર શ્રી વીરજિનેશ્વરની હું જલદ્ધારા પૂજા કરું છું.

પ્રથમ પ્રતે બીજુ ચંદનપૂજા

દુષ્ટો

દંસડા નાણ ચરણ તણા, આઈ આઈ અતિચાર;
 અણસણ વીર્યાચારના, પણ તિગ તપના બાર. ૧.
 સુંદર સમકિત ઉચ્ચરી, લહી ચોથું ગુણઠાણ,
 ચડી પંચમ પગથાલીએ, થૂલ થકી પચ્ચકુખાણ. ૨

ઢાળ બીજુ

આવો આવો જશોદાના કંત, અમ ઘર આવો રે,
 ભક્તિવત્સલ ભગવંત, નાથ જેણ નાવો રે;
 એમ ચંદનબાળાને બોલે, પ્રભુ આવી રે,
 મુઠી બાકુળા માટે, પાછા વળીને બોલાવી રે. આવો ૦ ૧.

દુષ્ટાનો અર્થ- દર્શનાચાર, જ્ઞાનાચાર ને ચારિત્રાચારના આઈ આઈ અતિચાર, અનશનના પાંચ અતિચાર, વીર્યાચારના ત્રણ અતિચાર અને તપાચારના બાર અતિચાર છે. ૧.

સુંદર સમકિતને ઉચ્ચરી, ચોથું ગુણસ્થાન પ્રામ કરી પાંચમા ગુણઠાણે આવતા શ્રાવક-શ્રાવિકા પ્રાણપતિપાત વગેરે પાપસ્થાનકોનો સ્થૂલથી ત્યાગ કરવારૂપ પચ્ચકુખાણ કરે. ૨

ઢાળનો અર્થ- હે યશોદારાણીના કંત વીરપ્રભુ ! અમારા ઘરે આવો. હે ભક્તિવત્સલ ઉત્તમ નાથ ! તમે કેમ આવતા નથી ? આ પ્રમાણે ચંદનબાળાના વચનથી (પોતાનો અભિગ્રહ પૂર્ણ થવાથી) પ્રભુએ પાછા આવી એક મુઠી અડદના બાકુળા માટે ચંદનબાળાને બોલાવી તેના હાથે પ્રભુએ બાકુળા વહોર્યા. ૧.

સંકેત કરીને સ્વામી, ગયા તુમે વનમાં રે,
થઈ કેવળી કેવળી કીધ, ધરી જો મનમાં રે;
અમે કેસર કેરા કીચ, કરીને પૂજું રે,
તોયે પહેલે પ્રત અતિચાર થકી હું ધૂજું રે. આવોઠ ૨.

જીવહિસાના પચ્ચકુખાણ, થૂલથી કરીએ રે,
દુવિહું તિવિહેણાં પાઠ, સદા અનુસરીએ રે;
વાસી બોળો વિદળ નિશિભક્ષ હિસા ટાળું રે,
સવા વિશ્વા કેરી જીવ-દ્યા નિત્ય પાળું રે. આવોઠ ૩.
દસ ચંદ્રાના દશ ઠાણ, બાંધીને રહીએ રે,
જીવ જાયે એહવી વાત, કેહને~~ન~~ કહીએ~~રે~~;

હે સ્વામી ! મનમાં કરુણાબુદ્ધિ ધારણ કરી ચંદ્રનબાળાને
તારવાનો સંકેત કરીને આપ વનમાં ગયા અને કેવળજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરીને
તેને પણ આપે કેવળી કરી. અમે પણ કેશરના કીચ કરીને-કેશરને
સારી રીતે ઘોળીને પ્રભુની પૂજા કરીએ છીએ. વળી હે પ્રભુ ! આ
પહેલા પ્રતના અતિચારોથી ધૂજાએ છીએ. ૨

જીવહિસાના પચ્ચકુખાણ સ્થૂલથી કરીએ અને દ્વિવિધ ત્રિવિધ
(મન-વચન-કાયાથી ન કરું અને ન કરાવું) નો પાઠ હંમેશાં અનુસરીએ.
વાસીભોજન, બોળો (બોળ અથાળું), દ્વિદળ (કાયા ગોરસ સાથે
કઠોળ ખાવું તે), અને રાત્રિભોજન કે જેમાં ધળી હિંસા થાય છે તેનો
ત્યાગ કરું અને (નિરપરાધી ત્રસ જીવોની સંકલ્પથી નિરપેક્ષપણે
હિંસા ત્યાગ કરવારૂપ) સવા વિશ્વાની દ્યા નિરંતર પાળું. ૩

દશ સ્થાનકે (૧. દેરાસર, ૨ ઉપાશ્રય, ૩ પૌર્ખધશાળા, ૪
સ્નાનગૃહ, ૫ ભોજનશાળા, ૬ ખાડણીયા ઉપર, ૭ ધંટી ઉપર, ૮

વધ બંધન ને છવિચ્છેદ, ભાર ન ભરીએ રે,
આતપાણીનો વિચ્છેદ, પશુને ન કરીએ રે. આવોં ૪.

લૌકિક દેવ ગુરુ મિથ્યાત્વ, ત્યાશી ભેટે રે,
તુજ આગમ સુશીતાં આજ, હોય વિચ્છેદે રે;
ચોમાસે પણ બહુ કાજ, જયણા પાળું રે,
પગલે પગલે મહારાજ, પ્રત અજવાળું રે. આવોં ૫.

એક શ્વાસમાંહે સો વાર, સમરું તુમને રે,
ચંદનબાળા જ્યું સાર, આપો અમને રે;
માણી હરિબળ ફળદાય, એ પ્રત પાણી રે,
શુભવીર ચરણ સુપસાય, નિત્ય દીવાળી રે. આવોં ૬.

પાણીયારા ઉપર, ઈ ચૂલા ઉપર, અને ૧૦ શયનસ્થાને) દશ ચંદરવા
બાંધીને રહીએ. અને કોઈપણ જીવની હિંસા થાય તેવું વચ્ચેન બોલવું
નહિ. (હવે આ પ્રતના પાંચ અતિચાર કહે છે) પશુનો વધ ન કરવો,
તેમને ગાઢ બંધને બાંધવા નહિ, તેમની ચામડી વગેરેનો છેદ ન
કરવો, તેમના ઉપર અતિભાર ન ભરવો અને તેમના ચારા-પાણીનો
વિચ્છેદ ન કરવો. ૪

લૌકિક દેવ-ગુરુ સંબંધી મિથ્યાત્વ ત્યાશી ભેટે છે, તમારા
આગમ સાંભળવાથી તેનો ત્યાગ થાય છે, ચોમાસામાં પણ ઘણા
કાખોમાં જયણા પાળું અને હે મહારાજ ! પગલે પગલે આ પ્રથમ
પ્રતને (ઉજ્જવળ રાખું. ૫

હે પ્રલુ ! એક શાસોર્ધ્વાસમાં સેંકડો વાર તમોને યાદ કરું
અને કહું છું કે- ચંદનબાળાની જેમ સાર-શ્રેષ્ઠ કેવળજ્ઞાન અમને
આપો. ફળદાયક એવા આ પ્રથમપ્રતનું પાલન કરી હરિબળમાણી

કાવ્ય તથા મંત્ર

શ્રદ્ધાસંયુતદ્વાદશત્રતધરા: શ્રાદ્ધા: શ્રુતે વર્ણિતા:,
 આનંદાદિકદિગ્ભિતા: સુરમ્ભવં ત્યક્ત્વા ગમિષ્યંતિ વૈ;
 મોક્ષં તદ્વત્તમાચરસ્વ સુમતે ચૈત્યાભિષેક કુરુ,
 યેન તં પ્રતકલ્પપાદપક્લાસ્વાદું કરોષિ સ્વયમ્ભ. ૧.

ॐ હ્રી શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મृત્યુ-નિવારણાય
 શ્રીમતે જિનેન્નાય ચદનં યજ્ઞમહે સ્વાહા.

દ્વિતીયપ્રતે નીજ વાસપૂજા

દુહો : ચૂર્ણો સરસ કુસુમેં કરી, ઘસી કેસર ઘનસાર,
 બહુલ સુગંધિ વાસથી, પૂજો જગત દયાળ. ૧

મુક્તિસેં જાઈ મળ્યો રે, મોહન મેરો મુક્તિસેં જાઈ મળ્યો;
 મોહનસેં કયું ન ડાયો રે, મોહન મેરો મુક્તિસેં જાઈ મળ્યો.

સુખ પાખ્યો. શ્રી શુભવીર પરમાત્માના ચરણાના પસાયથી હુંમેશાં
 દીવાણી થાય-આનંદ થાય. ૬

કાવ્ય તથા મંત્રનો અર્થ - ગ્રથમ પૂજાને અંતે આપેલ છે તે
 મુજબ તેરે પૂજામાં જાણવો. માત્ર મંત્રના અર્થમાં એટલું કેરવલું કે-
 અમે પ્રભુની ચંદનથી, વાસક્ષેપથી, પુષ્પથી, અને પુષ્પમાળા આદિથી
 પૂજા કરીએ છીએ.

દુહાનો અર્થ - કેશર અને બરાસ ઘસી તેને સૂક્વી, તેનું ચૂર્ણ કરી,
 સુગંધી પુષ્પોથી વાસિત કરવું. આવા ઘડા સુગંધી વાસક્ષેપથી જગત
 દયાળ પ્રભુની પૂજા કરવી. ૧.

દાળનો અર્થ - મારા મનમોહન પ્રભુ મુક્તિમાં જઈને તેને મળી

નામકરમ નિર્જરણા હેતે, ભક્તકો ભાવ ભર્યો રે; મોઠું ઉપદેશી શિવમંહિર પહોતા, તો સે બનાવ ઠર્યો રે. મોઠું ૨. આનંદાદિક દશ યું બોલી, તુમ કને પ્રત ઉચ્ચર્યા રે; મોઠું પાંચ મોટકા જૂઠ ન બોલે, મેં બી આશ ભર્યો રે. મોઠું ૩. બીજું પ્રત ધરી જૂઠ ન બોલું, પણ અતિયારે ડર્યો રે; મોઠું વસુરાજા આસનસે પડિયો, નરકાવાસ ઠર્યો રે. મોઠું ૪. માંસાહારી માતંગી બોલે, ભાનુ પ્રશ્ન ધર્યો રે; મોઠું જૂઠા નરપતિ ભૂમિશોધન, જળછંટકાવ કર્યો રે. મોઠું ૫.

ગયા. પડા તે પ્રભુ મોહથી કેમ ડર્યા નહિ? એ આશર્ય છે. તીર્થકર નામકરમ ખપાવવા માટે ઉપદેશદ્વારા ભક્તજનોમાં શુભ ભાવ ભરી દીધો પછી તેઓ શિવમંહિરે મીંથે પહોંચ્યો ગયા. હું પ્રભુ! અમે પણ તમારી સાથે એવો જ બનાવ બનાવીશું. અર્થાત્ મોકાની પ્રાપ્તિ કરીશું. ૧.

આનંદ વગેરે દશ શ્રાવકોએ આ મ્રમાણો બોલી આપની પાસે બાર પ્રત ઉચ્ચર્યા. તેમાં બીજા પ્રતમાં પાંચ મોટા જૂઠ (૧. કન્યાસંબંધી, ૨ પશુસંબંધી, ૩ જમીનસંબંધી, ૪ પારકી થાપણ ઓળવવારૂપ, અને ૫ ખોટી સાક્ષી પૂરવારૂપ) ન બોલવાનો નિર્ણાય કર્યો. હું પડા તેમના જેવી જ આશાથી ભરેલો છું. ૨

બીજું પ્રત લઈને હું જૂઠ બોલવાનો ત્યાગ કરું છું. તેના પાંચ અતિયારોથી રું છું, વસુરાજા જૂઠ બોલવાથી સિંહાસન ઉપરથી પડ્યો અને નરકાવાસને પામ્યો-નરકમાં ગયો. ૩

માંસલક્ષણ કરનાર માતંગીને બેસવા માટે જમીન ઉપર પાણી છાંટતી જોઈને ભાનુ નામના પંડિતે પ્રશ્ન કર્યો કે- તું જાતે ચંડાળ છે અને માંસાહાર કરે છે, તો જમીન પર પાણી કેમ છાંટે છે? તેના ઉત્તરમાં માતંગી

મંત્રભેદ રહનારી ન કીજે, અછતી આળ હયો રે; મોઠ
કૂટ લેખ મિથ્યા ઉપદેશો, પ્રતકો પાણી જ્યો રે. મોઠ ૫.
કમળ શેઠ એ પ્રતમે સુખિયો, જૂઠસે નંદ કળ્યો રે; મોઠ ૬.
શ્રી શુભવીર વચન પરતીતે, કલ્યવૃક્ષ ફળ્યો રે. મોઠ ૭.

કાવ્ય તથા મંત્ર

શાદ્વાસંયુતદ્વાદશપ્રતધરા: શાદ્વા: શુતે વર્ણિતાઃ, આનંદાદિકદિનિમતા:
સુરભવં ત્યકૃત્વા ગમિષ્યંતિ વૈ; મોક્ષં તદ્વ્રતમાચરસ્વ સુમતે !
ચૈત્યાભિષેકં કુરુ, યેન તં પ્રતકલ્યપાદપદ્ધાસ્વાદ્ય કરોષિ સ્વયમ्. ૧.

ॐ હ્રી શ્રી પરમપુરુષાય ~~जૈ~~ પરમેશ્વરાય ~~જૈ~~ જન્મ-જરા-મૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે વીર જિનેન્દ્રાય વાસં યજામહે સ્વાહા.

કહે છે કે જૂઠ બોલનાર મનુષ્યોના પગ પડવાથી અપવિત્ર થયેલ ભૂમિને
શુદ્ધ કરવા જળછંટકાવ કરું છું એટલે ચંડાળ કરતાં પણ જૂઠ બોલનાર
વધારે અપવિત્ર છે. ૪

આ બીજા પ્રતના પાંચ અતિચાર કહે છે-૧. મંત્રભેદ ન કરવો
(કોઈની ગુમ વાત મ્રગટ ન કરવી), ૨ પોતાની ઝીએ કરેલ ગુમ છીકિત
કોઈને ન કહેવી, ૩ કોઈને ખોટું કલંક ન દેવું, ૪ ખોટો લેખ ન લખવો,
૫ ખોટો ઉપદેશ ન આપવો. આ અતિચારો જો સેવવામાં આવે તો પ્રતનું
પાણી (તેજ) જરી જાય છે. ૫

કમળશેઠ એ પ્રતનું પાલન કરવાથી સુખી થયા. અને નંદ વણિક
જૂઠ બોલવાથી દુઃખી થયા. શ્રી શુભવીર પરમાત્માના વચનના વિશાસથી
શ્રાવકધર્મરૂપ કલ્યવૃક્ષ ફલે છે. ૬

તૃતીયવ્રતે ચોથી પુષ્પમાળ પૂજા

દુહો

સુરતરુ જાઈ ને કેતકી, ગુંથી ફૂલની માળ;
ત્રિશલાનંદન પૂજુએ, વરીએ શિવવરમાળ. ૧.

ઢાળ

પ્રભુ કંઠે ઠવી ફૂલની માળા, થૂલથકી વ્રત ઉચ્ચયરી રે,
ચિત્ત ચોખે ચોરી નવિ કરીએ.

સ્વામીઅદતા કદાપિન લીજે, બેદ અદારે પરિહરીએ રે. ચિત્તા૦
નવિ કરીએ તો ભવજળ જન સાઇટ

સાત પ્રકારે ચોર કહ્યો છે,
તૃણ તુષમાત્ર ન કર ધરીએ રે; ચિત્તા૦

જેનમ જ્યતિ શાસનમ

દુહાનો અર્થ- કલ્યવૃક્ષ, જાઈ અને કેતકી વગેરેના ફૂલોની માળા ગુંથીને ત્રિશલામાતાના પુત્ર શ્રી મહાવીરસ્વામીને પૂજુએ અને મોકદુપ વરમાળા મેળવીએ. ૧.

ઢાળનો અર્થ- પ્રભુના કંઠમાં ફૂલની માળા સ્થાપન કરીને સ્થૂલથી ત્રીજું અદતાદાનવિરમણ વ્રત ઉચ્ચયરીએ અર્થાત્ ચોરી ન કરવા રૂપ ચોક્કખા ચિત્તે નિયમ લઈએ. અદતાના ચાર પ્રકાર (જીવઅદત, તીર્થકરાયાદત, ગુરુઅદત અને સ્વામીઅદત) છે, તેમાંથી શ્રાવકે સ્વામી અદત ક્યારે પણ ન લેવું, સ્વામી અદતાના અદાર બેદ કહ્યા છે, તેને પરિહરીએ. અદતાનો ત્યાગ કરીએ તો સંસારસાગરને તરી જઈએ. ૧.

રાજદંડ ઉપજે તે ચોરી,

નાહું પડ્યું વળી વિસરીએ રે. ચિત્ત૦ ૨.

કૂડે તોલે કૂડે માપે,

અતિચારે નવિ અતિચરીએ રે; ચિત્ત૦
આ ભવ પરભવ ચોરી કરતાં,
વધ બંધન જીવિત હરીએ રે. ચિત્ત૦ ૩.

ચોરીનું ધન ન ઠરે ધરમાં;

ચોર સદા ભૂખે મરીએ રે; ચિત્ત૦
ચોરનો કોઈ ધણી નવિ હોવે,
પાસે બેઠા પણ રૂરીએ રે. ચિત્ત૦ ૪.

ચોર સાત પ્રકારે *કહ્યો છે. ખરી રીતે તો ધાસ કે ફોતરા
જેવી પણ પારકી વસ્તુ આથમાં ન લઈએ. ચોરીની ટૂંકી વાઘ્યા કહે
છે-જે ચોરી કરવાથી રાજ્ય દંડ કરે તે ચોરી કહેવી. કોઈનું નાથ
થયેલું, પડી ગયેલું અને ભૂલી ગયેલું લેવું તે પણ ચોરી કહેવાય. ૨

ખોટા તોલથી અને ખોટા માપથી વસ્તુ લેવાહેવાથી અતિચાર
લાગે છે, તેવા અતિચાર લગાડવા નહીં. ચોરી કરવાથી આ ભવ અને
પરભવમાં વધ, બંધન પામે અને જીવિતનો પણ નાશ થાય. ૩

ચોરીનું ધન ધરમાં ટકે નહીં, ચોર કાયમ ભૂખે જ મરે, ચોર
પકડાય તો કોઈ તેનો ધણી થતો નથી. ચોરની પાસે બેસતાં પણ ડર
લાગે છે. ૪

*૧. ચોર, ૨ ચોરી કરનાર, ૩ ચોરીની વસ્તુ કેવી આપનાર, ૪ ચોરને અત્ર આપનાર,
૫ ચોરને મદદ કરનાર, ૬ ચોરને ગોઠવણ કરી આપનાર અને ૭ ચોરને સ્થાન
આપનાર. આ સાતને ચોર કહ્યા છે.

પરથન લેતાં પ્રાણ જ લીધા,
પંચેદ્રિય હત્યા વરીએ રે; ચિત્ત૦
પ્રત ધરતાં જગમાં જસ ઉજજવળ,
સુરલોકે જઈ અવતરીએ રે. ચિત્ત૦ ૫.

તિહાં પણ સાસય પડિમા પૂજ,
પુષ્પતણી પોઠી ભરીએ રે; ચિત્ત૦
જળ કળશા ભરી જિન અભિષેકે,
કલ્યાણ રૂડો ફળીએ રે. ચિત્ત૦ ૬.

ધનદત્ત શેઠ ગયો સુરલોકે,
એ પ્રત શાખા વિસ્તરીએ રે; ચિત્ત૦

પારકાનું ધન લેતાં તેના પ્રાણ જ લીધા તેમ અપેક્ષાથી
સમજવું, કારણ કે ધન ગયાના આધાતથી કેટલીકવાર મનુષ્યનું મરણ
થાય છે, તેથી પંચેદ્રિયની હત્યા લાગે છે. જે ચોરી ન કરવાનું પ્રત
લે છે તેનો આ જગતમાં ઉજજવળ યશ થાય છે અને પરભવમાં
દેવલોકમાં અવતાર પામે છે. ૫

ત્યાં પણ શાશ્વતી પ્રતિમાઓની પૂજા કરી પુષ્પની પોઠો
ભરે છે, ત્યાં પ્રભુના જન્માભિષેકાદિ પ્રસંગે જળના કળશો ભરી
પ્રભુને અભિષેક કરવાથી શ્રાવકપ્રતરૂપ કલ્યાણ સારી રીતે ફળવાળો
થાય છે. ૬

આ પ્રતનું પાલન કરી ધનદત્તશેઠ દેવલોકમાં ગયા છે. આ
પ્રતની શાખાઓ ઘણી વિસ્તાર પામે છે. શ્રી શુભવીર પરમાત્માની
ભક્તિથી શિવમંદિરમાં નિવાસ કરવારૂપ શાશ્વતસુખની માસી થાય
છે. ૭

શ્રી શુભવીર જિનેશ્વર ભક્તે,
સાસપસુખ શિવમંદિરીએ રે. ચિત્તાં ૭.

કાવ્ય તથા મંત્ર

. શાદાસંયુતદ્વાદશપ્રતખરાઃ શાદ્રાઃ શુતે વર્ણિતાઃ,
આનંદાદિકદિગ્ભિતાઃ સુરભવં ત્યકૃત્વા ગમિષ્યાંતિ વૈ;
મોક્ષં તદ્વ્રતમાચરસ્વ સુમતે ! ચૈત્યાલિષેક કુરુ,
યેન તં પ્રતકલ્પયપાદપદ્ધાસ્વાદ કરોષિ સ્વયમ्. ૧.

ॐ ઈ શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે વીરજિનેન્દ્રાય પુષ્પમાલાં પજીમહે સ્વાહા.

ચતુર્થપ્રતે પાંચમી દીપકપૂજા
દુહો જેનમ् જ્યતિ શાસનમ्

ચોથું પ્રત હવે વરણાવું, દીપક સમ જસ જ્યોત;

કેવળદીપક કારણો, દીપકનો ઉદ્ઘોત. ૧.

ઢાળ

એ પ્રત જગમાં દીવો મેરે ખારે, એ પ્રત જગમાં દીવો.

પરમાત્મ પૂજને વિધિશું, ગુરુ આગળ પ્રત લીજે;

દુહાનો અર્થ- હવે હું ચોથા પ્રતનું વર્ણાન કરું છું. જેની દીપક સમાન જ્યોત છે. કેવળજ્ઞાનરૂપી દીપક મગટાવવા માટે પ્રભુની પૂજામાં દીપકનો ઉદ્ઘોત કરવો. ૧.

ઢાળનો અર્થ- આ ચતુર્થ પ્રત જગતમાં દીપક સમાન છે, હે ખારા બંધુ ! આ પ્રત જગતમાં દીપક સમાન છે. વિધિપૂર્વક

અતિચાર પણ દૂર કરીને, પરદારા દૂર કીજે. મેઠ
નિજનારી સંતોષી શ્રાવક, અષુદ્ધત ચોથું પાળે;
દેવતિરિ નરનારી નજરે, રૂપ રંગ નવિ ભાળે. મેઠ ૧.

પ્રતને પીડા કામની કીડા, દુરગંધા કે બાળી;
નાસા વિષ નારી પણ રાગે, પંચાશકમાં ટાળી. મેરેૠ
વિધવા નારી બાળકુમારી, વેશ્યા પણ પરજીતિ;
રંગે રાતી દુર્બળ છાતી, નરમારણ એ કાતી. મેરેૠ ૨.

પરનારી હેતે શ્રાવકને, નવ વાડો નિરધારી;
નારાયણ ચેડા મહારાજે, કન્યાદાન નિવારી. મેરેૠ

જૈન સાદ્ગે

પરમાત્માની પૂજા કરી ગુરુ મહારાજ આગળ આ પ્રત લઈએ. પાંચ અતિચાર દૂર કરીને પરખીનો ત્યાગ કરીએ. સ્વદારાસંતોષી શ્રાવક આ ચોથું અષુદ્ધત પાળે. દેવ-તર્તિર્ઘય અને મનુષ્ય સંબંધી ઝીના રૂપરંગ નજરે પણ ન જુએ. ૧.

કામકીડા એ ચોંધા પ્રતને પીડારૂપ છે. પંચાશક અંથમાં દુર્ગંધી બાલિકાને અને નાસિકા વગરની લીને પણ રાગપૂર્વક જોવાનો નિષેધ કરેલ છે. વિધવા લી, બાળકુમારી અને વેશ્યા. આ ગ્રણોય પરખી સમજવી. એ લીઓ રંગે રાતી અને છાતીએ દુર્બળ હોય છે છતાં તેમના ઉપરની આસક્તિ મનુષ્યને મારવા માટે- તેના શીલરૂપ છુવનનો નાશ કરવા માટે એ છરી જેવી છે. ૨

પરસ્ત્રીથી રક્ષણ કરવા માટે શ્રાવકને નવવાડો કહેલીછે. નારાયણ-કૃષ્ણ અને ચેડા મહારાજાએ કન્યાદાન આપવાનો પણ ત્યાગ કર્યો હતો. ભરતરાજાને અયોધ્યાનું રાજ્ય ભગવાવી રામચંદ્રજી વનવાસમાં રહ્યા હતા,

ભરતરાયને રાજ ભળાવી, રામ રહ્યા વનવાસે;
ભરદૂષણ નારી સવિકારી, દેખી ન પડ્યા પાસે. મેરે૦ ૩.

દશ શિર રાવણ રણમાં રોષ્યો, સીતા સતીમાં મોટી;
સર્વ થંકી જો બ્રહ્મપ્રત પાળો, નાવે દાનહેમ કોટી. મેરે૦
વૈતરણીની વેદના માંહે, વ્રત ભાંગે તે પેસે;
વિરતિને પ્રણામ કરીને, ઈંડ સભામાં બેસે. મેરે૦ ૪.

મહિરા માંસથી વેદ પુરાણો, પાપ ઘણું પરદારા;
વિષકન્યા રંડાપણ અંધા, વ્રતભંજક અવતારા. મેરે૦

તે વખતે ખર વિદ્યાધરની સ્ત્રી શૂર્પનખાએ વિકારવશ બની રામ પાસે
કામભોગની પ્રાર્થના કરી હતી તો પણ તેના પાશમાં ફસાયા ન હતા. ૩

દશ મસ્તકવાળો કહેવાતો રાવણ પરસ્તી લંપટ થવાથી
ધુદ્ધમાં મરાયો. શીયલનું રક્ષણ કરવાથી સીતા સતીમાં મોટી કહેવાણી.
સર્વથી બ્રહ્મચર્ય પાળનારની તુલનામાં કોડો સોનૈયાનું દાન પણ
આવી શકે નહીં. ચતુર્થ વ્રતનો ભંગ કરનારા નરકની અંદર વૈતરણીની
વેદના પામે છે. ઈંડ મહારાજા પોતાની સભામાં વિરતિવંતને-બ્રહ્મચારીને
પ્રણામ કરીને બેસે છે. ૪

મહિરા અને માંસલક્ષણ કરતાં પણ વધારે પાપ
પરદારાસેવનમાં છે એમ વેદો અને પુરાણોમાં કહ્યું છે. આ વ્રતનો
ભંગ કરનારા ભવાંતરમાં વિષકન્યા, વિષવા અને અંધપણાને પામે
છે. જે આ વ્રતનું રક્ષણ કરે છે, તે પાપને દૂર કરે છે, દેવો પણ તેના
વાંચિત પૂરે છે. આ વ્રત કલ્પવૃક્ષની જેમ ઈચ્છિત ફળને આપનાર
છે. અને જગતમાં યશકીર્તિ વધારે છે. ૫

પ્રત સંભાળે પાપ પખાળે, સુર તસ વાંછિત સાથે;
કલ્યતરુફળ દાયક એપ્રત, જગજસ કીરતિવાધે. મેરે૦૫.

દશમે અંગે બત્તીશ ઓપમ, શીલવતી પ્રત પાળી;
નાથનિહાળીચરણોઆવ્યો, નેહનજરતુમભાળી. મેરે૦
હથી મુખસે દાણો નિકસે, કીડી કુટુંબ સહુ ખાવે;
શ્રી શુભવીર જિનેશ્વર સાહિબ, શોભા અમ શિર પાવે.

મેરે૦ ૬.

કાવ્ય તથા મંત્ર

શ્રદ્ધાસંયુતદ્વાદશપ્રતધરા: શાદ્ધા: શ્રુતે વર્ણિતા:,
આનંદાદિકદિગ્ભિતા: સુરભવં ત્યક્તવા ગમિષ્યંતિ વૈ;
મોક્ષં તદ્વત્તમાચરસ્વ સુમતે ! ચૈત્યામિષેકં કુરે,
યેન તં પ્રતકલ્યપાદપકલાસ્વાદું કરોધિ સ્વયમ્. ૧.

ॐ હ્રી શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મृત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે વીરજિનેન્દ્રાય દીપં પજામહે સ્વાહા.

દશમા પ્રશ્નવ્યાકરણ નામના અંગમાં બ્રહ્મચર્યને બત્તીશ
ઉપમાઓ આપી છે. શીલવતી આ પ્રતનું પાલન કરી સુખ પામેલ છે.
હુ પ્રભુ ! હુ આપની સ્નેહ નજર જોઈને આપને શરણો આવ્યો છુ.
હથીના મુખમાંથી અનાજ ખાતાં ખાતાં જે દાણા ખરી પડે તે દાણા
ખાઈને કીડીનું આખું કુટુંબ તૃપ્ત થઈ શકે છે. તેવી રીતે હે શુભવીર
જિનેશ્વર સાહેબ ! આપ અમારા મસ્તકે બીરાજો કે જેથી અમે શોભા
પામીએ. ૬

પંચમગ્રતે છદ્રી ધૂપપૂજા

દુહો

અણુપ્રત પંચમ આદરી, પાંચ તજુ અતિયાર;
જિનવર ધૂપે પૂજાએ, ત્રિશલામાત મલ્હાર. ૧.

ઢાળ

મનમોહનજી જગતાત, વાત સુણો જિનરાજજી રે,
નવિ મળીયો આ સંસાર, તુમ સરિખો રે શ્રીનાથજી રે;
કૃષ્ણાગર ધૂપ દશાંગ, ઉખેવી કરું વિનતી રે,
તૃષ્ણા તરણી રસવીન, હું રજ્યો રે ચારે ગતિ રે;
તિર્યચ તરના મૂળ, રાખી રહ્યો ધન ઉપરે રે,
પંચેદ્રિ ફણિધર રૂપ, ધન દેખીને મમતા કરે રે. મન૦ ૧
સુર લોભી છે સંસાર, સંસારી ધન સંહરે રે,
ત્રીજે ભવ સમરાદિત્ય, સાધુ ચરિત્રને સાંભળે રે;

હુહાનો અર્થ- પાંચમું પરિશ્રેષ્ઠ પરિમાણરૂપ અણુપ્રત અંગીકાર કરી તેના પાંચ અતિયારો તજુ ત્રિશલામાતાના નંદન વીર જિનેશ્વરની ધૂપ વડે પૂજા કરીએ. ૧.

ઢાળનો અર્થ- હે મનમોહન જગધણી ! હે જિનરાજ ! મારી વાત સાંભળો. તમારા સરખો નાથ મને આ સંસારમાં મલ્યો નથી. કૃષ્ણાગર અને દશાંગધૂપ પ્રભુની પાસે કરીને હું વિનંતી કરું છું કે હે પ્રભુ ! તૃષ્ણારૂપ સ્ત્રીના રસમાં લીન થઈને હું ચારે ગતિમાં ભય્યો. તિર્યચગતિમાં ધન ઉપર વૃક્ષના મૂળીયા રાખી હું રહ્યો. પંચેદ્રિયમાં સર્પરૂપે થઈને ધન દેખીને મમતા કરી છે. ૧.

નરભવ માંદે ધનકાજ, જાગ્રા ચડ્યો રણમાં રડ્યો રે,
નીચ સેવા મૂકી લાજ, રાજ્યરસે રણમાં પડ્યો રે. મન૦ ૨
સંસારમાંદે એક સાર, જાણી કંચન કામિની રે,
ન ગણી જપમાળા એક, નાથ નિરંજન નામની રે,
ભાગ્યે મળિયા ભગવંત, અવસર પામી પ્રત આદરું રે,
ગયો નરકે મમ્મણશેઠ, સાંભળી લોભથી ઓસરું રે. મન૦ ૩.
નવવિષ પરિગ્રહપરિમાણ, આનંદાદિકની પરે રે,
અથવા ઈચ્છાપરિમાણ, ધન ધત્તાદિક ઉચ્ચયરે રે;

આ સંસારમાં જે લોભી દેવો હોય છે તે સંસારી મનુષ્યોનું
ધન દાટેલું હોય ત્યાંથી સંઈદરે છે. લોભના સંબંધમાં સમરાહિત્યના
જીવે ત્રીજા ભવમાં એક મુનિના ચરિત્રને સાંભળેલું છે. આ જીવ ધન
માટે મનુષ્યપણામાં વહાણમાં ચદ્યો, રણમાં રખડ્યો, લાજ છોડી
નીચજનોની સેવા કરી, રાજ્યના રસથી લડતાં લડતાં જ મરણ
પાયો. ૨

આ જીવે સંસારમાં સાર તરીકે કંચન અને કામિનીને જ ગણી,
તેમાં મુંજાઈને નિરંજન એવા નાથના નામની એક પણ જપમાળા ન
ગણી. હે પ્રભુ ! તમે હવે મારા ભાગ્યે મળ્યા છો, તેથી અવસર પામીને
હું આ પાંચમા પ્રતને અંગીકાર કરું. અતિલોભ કરવાથી મમ્મણશેઠ નરકે
ગયો, તેની કથા સાંભળી હું લોભથી પાછો હું. ૩

આનંદ વગેરે શ્રાવકની જેમ નવ પ્રકારના પરિગ્રહનું પ્રમાણ
કરે. અથવા ધન-ધાન્ય વગેરેનું પોતાની ઈચ્છા પ્રમાણે પ્રમાણ નક્કી
કરે. પરિગ્રહના સામાન્યથી છ બેં (૧. ધન-ધાન્ય, ૨ રત્ન, ૩

વળી સામાન્યે ઘટભેદ, ઉત્તર ચોસઠ દાખિયા રે,
દશવૈકાલિક નિર્યુક્તિ, અદ્રભાષુ ગુરુ ભાખિયા રે. મનો ૪.
પરિમાણથી અધિકું હોય, તો તીર્થે જઈ વાવરો રે,
રોકાયે અવનું પાપ, છાપ ખરી જિનની ધરો એ;
ધનશેઠ ધરી ધનમાન, ચિત્રાવેલીને પરિહરી રે,
શુભવીર પ્રભુને ધ્યાન, સંતોષે શિવસુંદરી રે. મનો ૫.

કાવ્ય તથા મંત્ર

શ્રદ્ધાસંયુતદાદશત્રતધરા: શ્રાદ્ધા: શ્રુતે વર્ણિતા:,
આનંદાદિકદિગ્ભિતા: સુરભવં ત્યકૃત્વા ગમિષ્યંતિ વૈ;
મોક્ષં તદ્દ્વત્તમાચરસ્વ સુમતે ચૈત્યાત્મિષેક કુરુ,
યેન ત્વં પ્રતકલ્પપાદપલાસ્વાદ કરોષિ સ્વયમ્. ૧.

ॐ ઈં શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જગ્નમ-જરા-મृત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે વીરજિનેન્દ્રાય પૂણં યજ્ઞમહે સ્વાહા.

સ્થાવર, ૪ દ્વિપદ, ૫ ચતુષ્પદ અને ૬ કુષ્ય) પણ છે. અને ઉત્તરભેદ
ચોસઠ (ધાન્યના ૨૪, રત્નના ૨૪, સ્થાવરના ૩, દ્વિપદના ૨,
ચતુષ્પદના ૧૦ અને કુષ્યનો એક) છે. તે દશવૈકાલિકસૂત્રની
નિર્યુક્તિમાં શ્રી અદ્રભાષુસ્વામીએ કહ્યા છે. ૪

રાખેલા પ્રમાણથી ધન વધે તો તીર્થસ્થાને જઈ વાપરવું. તેથી
સંસારના પાપ અટકી જાય, અને એ રીતે જિનની ખરી છાપ ધારણ
કરો. ધનશેઠ ધનનું પ્રમાણ કર્યું હતું તેથી તેણે અનાયાસે મળેલ
ચિત્રાવેલીને પણ તજી દીધી. આ પ્રતધારી શુભવીર પ્રભુનું ધ્યાન કરી
શિવસુંદરીને સંતોષ પમાડે છે.

ખષત્રતે સાતમી પુષ્પપૂજા

હુણો

કૂલ અમૂલક મેઘ જયું, વરસાવી જિન અંગ;
ગુણગ્રત ત્રણે તેહમાં, દિશિપરિમાણને રંગ. ૧.

ઢાળ

સમવસરણ સુરવર રચે રે, પૂજા કૂલ અશેષ;
સાહિબ શિવ વસીયા.
રાયપસેષી સૂત્રમાં રે, કરે સૂર્યાભ વિશેષ. સાઠ
શિવ વસીયા ને મારે મન વસ્યા રે,
દિલ વસીયા મહારાજ. સાઠ ૧.

હુણનો અર્થ- અમૂલ્ય એવા કૂલો વરસાદની જેમ પ્રભુના શરીર ઉપર વરસાવીને ત્રણ ગુણગ્રતોમાંના દિશિપરિમાણ નામના પ્રતને આનંદપૂર્વક આદરવું. ૧.

ઢાળનો અર્થ- હે સાહેબ ! આપ અત્યારે મોક્ષમાં જઈને વસ્યા છો. પરંતુ જ્યારે અહીં તેવલજ્ઞાન પામીને વિચરતા હતા તે વખતે દેવતાઓએ સમવસરણની રચના કરી હતી. સમસ્ત પ્રકારના પુષ્પોથી આપની પૂજા કરી હતી. તે માટે રાયપસેષીસૂત્રમાં સૂર્યાભદેવનો અધિકાર છે તેણે આ પૂજા વિશેષ પ્રકારે કરી હતી.

આ પરમાત્મા મોક્ષમાં રહ્યા હોવા છતાં ભક્તિના બળથી મારા મનમાં-મારા દિલમાં વસી રહ્યા છે. ૧.

પૂજયની પૂજા તિમ કરી રે, કરું આશા પરિમાણ; સાઠ ચાર દિશા વિમળા તમા રે, હિંસાએ પરચ્યકુભાણ. સાઠ ૨.

આશા કરું અરિહંતની રે, પાંચ તજી અતિચાર; સાઠ તુમ સરિઓ દીઠો નહીં રે, જગત્માં દેવ દ્યાળ. સાઠ ૩.

વરસી વરસ્યા તે સમે રે, વિષ ગયો પરદેશ; સાઠ તેહને પણ સુખિયો કર્યો રે, લાખીઓ દઈ ખેશ. સાઠ ૪.

હું પણ તે દિન કેઈ ગતિ રે, કેવળી જબ જિનરાજ, સાઠ શાસન દેખી તાહું રે, આવ્યો તુમ શિર લાજ. સાઠ ૫.

પૂજય એવા પરમાત્માની પૂજા કરીને આશા એટલે દિશાનું પરિમાણ કરું, ચાર દિશા (પૂર્વ, પશ્ચિમ, ઉત્તર અને દક્ષિણ) તથા વિમળા (ઉર્ધ્વદિશા) અને તમા (અપોદિશા) એ છયે દિશાઓએ કેટલું જવું તેનું પરિમાણ કરું. જેથી તેની બહાર રહેલા જીવોની હિંસાના પરચ્યકુભાણ થઈ જાય. ૨

આ પ્રતના (૧. ઉર્ધ્વદિશાપ્રમાણાત્તિકમ, ૨ અધોદિશા-પ્રમાણાત્તિકમ, ૩ તિર્યગ્ભદિશાપ્રમાણાત્તિકમ, ૪ એક તરફ પ્રમાણ ઘટાડી બીજી તરફ વધારવું, ૫ કરેલ પ્રમાણને ભૂલી જવું એ) પાંચ અતિચાર તજી હે પ્રભુ ! અરિહંત એવા આપની આશા કરું. કારણ કે તમારા જેવો દ્યાળનું દેવ આ જગતમાં મેં જોયો નથી. ૩

હે પ્રભુ ! આપે વર્ષદીન દીધુંતે વખતે એક બ્રાહ્મણ પરદેશ ગયો હતો, તે પાછો આવ્યો ત્યારે તેની ખીના કહેવાથી આપની પાસે આવ્યો અને યાચના કરી તેને લાખ સોનૈયા ઉપજે એવો ખેસ-દેવદૂષ્ય વલ્લ આપી સુખી કર્યો. ૪

હે પ્રભુ ! આપ કેવળજાની થયા ત્યારે હું કઈ ગતિમાં હોઈશ ?

એ પ્રતથી શિવસુખ લઘું રે, જેમ મહાનંદકુમાર; સાઠ
શ્રી શુભવીર જિનેશ્વર રે, અમને પણ આધાર. સાઠ હ

કાવ્ય તથા મંત્ર

શ્રદ્ધાસંપુત્રદ્વાદશપ્રતધરા: શ્રાદ્ધા: શુંતે વર્ણિતા:,
આનંદાદિકદિગ્ભિતા: સુરભવં ત્યકૃત્વા ગમિષ્યંતિ વૈ,
મોક્ષં તદ્ધ્વત્તમાચરસ્વ સુમતે ! ચૈત્યાભિષેક કુરે,
યેન ત્વં પ્રતકલ્પપાદપદ્ધલાસ્વાદે કરોષિ સ્વયમ્. ૧.

ॐ હીં શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે વીરજિનેન્દ્રાય પુણ્યાણિ ધર્મામહે સ્વાહા.

જેન સાઇટ

સત્તમપ્રતે આઠમી અષ્ટમંગલિક પૂજા

હુણા કેનમ્ જ્યાતિ શાસનમ्

અષ્ટમંગલની પૂજના, કરીએ કરી પ્રષામ;
આઠમી પૂજાએ નમો, ભાવમંગળ જિનનામ. ૧.

અત્યારે તો આપનું શાસન દેખીને આપની પાસે આવ્યો છું. હવે મારી લાજ આપના માથે છે. ૫

આ પ્રતના પાલનથી મહાનંદકુમારે મોક્ષસુખ મેળવ્યું છે.
તેવી રીતે શ્રી શુભવીર જિનેશ્વર અમને પણ આધારરૂપે તમે છો. ૬

હુણાનો અર્થ- પ્રલુને પ્રષામ કરી અષ્ટમંગલિક (સ્વસ્લિક, શ્રીવત્સ, કણશ, ભદ્રાસન, મત્સ્યયુગલ, દર્પણ, વર્ધમાન ને નંદાવર્તી) વડે પૂજા કરીએ. આ આઠમી પૂજામાં ભાવમંગળરૂપ જિનેશ્વરના નામને નમસ્કાર કરીએ. ૧.

ઉપભોગે પરિભોગથી, સમમ વ્રત ઉચ્ચાર;
બીજું ગુણવ્રત તેહના, વીશ તજો અતિચાર. ૨

૩૮

વ્રત સાતમે વિરતિ આદરું રે લોલ,
કરો સાહિબ જો મુજ મહેર જો;
તુજ આગમ અરિસો જોવતાં રે લોલ,
દૂર દીહું છે શિવપુર શહેર જો.
મુને સંસાર શેરી વિસરી રે લોલ,
જિહાં બાર પાડોશી ચાડ જો;
નિત્ય રહેવું ને નિત્ય વઢવાડ જો. મુને૦ ૧:
ફળ તંબોળ અને ઉપભોગમાં રે લોલ,
ઘર નારી ચિવર પરિભોગ જો;

જનમ જ્યોતિ શાસનમ्

ઉપભોગ અને પરિભોગનું પ્રમાણ કરવા વડે આ સાતમું વ્રત ઉચ્ચરવું. આ બીજું ગુણવ્રત છે તેના વીશ (પંદર કર્માદાનના વ્યાપાર રૂપ પંદર અને ભોગોપભોગ સંબંધી પાંચ મળી વીશ) અતિચાર છે. તે તજવા ધોણ્ય છે. ૨

ઢાણનો અર્થ- હે સાહિબ ! જો આપ કૃપા કરો તો આ સાતમા વ્રત સંબંધી વિરતિને હું અંગીકાર કરું. તમારો આગમરૂપ આરિસો જોતાં અત્યંત દૂર શિવપુરનગર મેં જોયું છે. હે પ્રભુ ! હું સંસારશેરી ભૂલી ગયો છું. મને ત્યાં જવાનું મન થતું નથી, જ્યાં બાર પાડોશી (પ્રથમના બાર કખાય રૂપ) ચાડિયા વસે છે, નિરંતર તેની સાથે રહેવાથી વઢવાડ થાય છે. ૧.

ફળ, તંબોળ અને અને વગેરે જે વસ્તુ એકવાર ભોગમાં

કરી માન નમું નિત્ય નાથને રે લોલ,
જેથી જાયે ભવોભવ શોગ જો. મુને૦ ૨.

પ્રભુ પૂજા રચ્યું અષ્ટમંગલે રે લોલ,
પરહાંસી તજુ અતિરોધ જો;
અતિ ઉદ્ભૂટ વેશ ન પહેરીએ રે લોલ,
નવિ ધરીએ મલિનતા વેશ જો. મુને૦ ૩.

ચાર મોટી વિગય કરી વેગળી રે લોલ,
દશબાર અભક્ષ્ય નિવાર જો;
તિણાં ચાત્રિભોજન કરતાં થકાં રે લોલ,
મંજાર ધુવડ અવતાર જો. મુને૦ ૪.

આવે તે ઉપભોગ કહીએ. અને ઘર, સ્ત્રી, અને વચ્ચે વગેરે જે વારંવાર ઉપભોગમાં આવે તે પરિભોગ કહેવાય. આ ઉપભોગ અને પરિભોગનું પરિમાણ કરીને હું નાથને હંમેશાં નમસ્કાર કરું કે જેથી ભવોભવના શોક-સંતાપ નાશ પામે. ૨

હું અષ્ટમંગળ આલેખી પ્રભુની પૂજા કરું અને પારકાની હંસી કરવાનું એ અત્યંત કોષ કરવાનું તજુ દઈ. શ્રાવકોએ અતિ ઉદ્ભૂટ-પોતાની સ્થિતિને ન છાજે તેવો વેષ ન પહેરવો તેમજ મલિન વેષ પણ ન પહેરવો. ૩

ચાર મોટી વિગઈ (માંસ, માદિરા, મધ ને માખણ)નો ત્યાગ કરો. $90+12=22$ (બાવીશ) અભક્ષ્યને નિવારે-તજો. તેમાં-બાવીશ અભક્ષ્યમાં ચાત્રિભોજન કરવાથી આવતા ભવોમાં બીલાડા અને ધુવડનો અવતાર લેવો પડે છે. ૪

ઇણે રાક્ષસ વ્યંતર ભૂતડાં રે લોલ,
 કેશ કંટક જૂનો વિકાર જો;
 ત્રણ મિત્ર ચરિત્રને સાંભળી રે લોલ,
 કરો રાત્રિભોજન ચોવિહાર જો. મુને૦ ૫.
 ગાડાં વહેલ વેચે ભાડાં કરે રે લોલ,
 અંગારકરમ વનકર્મ જો;
 સરકૂપ ઉપલ ખાણતાં થકાં રે લોલ,
 નવિ રહે શ્રાવકનો ધર્મ જો. મુને૦ ૬.
 વિષ શાખ વેપાર દાંત લાખનો રે લોલ,
 રસ કેશ નિલંઘન કર્મ જો;
 શુક મેના ન પાળીયે પાંજરે રે લોલ,
 વનદાઢે દહે શિવશર્મ જો. મુને૦ ૭.

વળી, રાત્રિભોજન કરનારને રાક્ષસ, વ્યંતર અને ભૂતો પણ
 કેટલીકવાર છેતરે છે. ખાવાના પદાર્થમાં કેશ, કાંટો કે જૂ આવી જાય
 તો તે જુદી જુદી જાતના વિકાર કરે છે. ત્રણ મિત્રના ચરિત્રને
 સાંભળી રાત્રિ-ભોજનનો ત્યાગ કરી ચોવિહાર (ચારે આદારનો ત્યાગ)
 કરવો. ૫

હવે પંદર કર્માદાન કહે છે-ગાડાં, વહેલ વગેરે વેચે, ભાડાં કરે,
 અંગારકર્મ કરે, વનકર્મ કરે, સરોવર, ફૂવા અને પત્થરની ખાણ ખોદવા-
 ખોદાવવાથી શ્રાવકનો ધર્મ રહી શકે નહીં. ૬

વિષ, શસ્ત્ર, દાંત (પશુઓના અંગોપાંગ) લાખ, રસ તેમજ કેશ
 (વાળ)નો વ્યાપાર ન કરવો, નિલંઘનકર્મ ન કરવા. શોખની ખાતર
 પોપટ, મેના વગેરેને પાંજરાના બંધનમાં રાખીને ન પાળવા, વનમાં
 દાવાનળ મૂકાવવાથી આ જીવ મોકાસુખને બાળી નાંખે છે. ૭

યંત્ર પીલણ સર નવિ શોષીએ રે લોલ,
 તેણે કરજો મયા મહારાજ જો;
 નહીં ખોટ ખજાને દીજુએ રે લોલ,
 શિવરાજ વધારી લાજ જો. મુને૦ ૮

રાજમંત્રીસુતા ફળ પામતી રે લોલ,
 પ્રત સાધક બાધક ટાળ જો;
 શુભવીર પ્રભુના નામથી રે લોલ,
 નિત્ય પામીએ મંગળમાળ જો. મુને૦ ૯

કાવ્ય તથા મંત્ર

શ્રીજ્ઞાસંયુતદ્વાદશક્રતથરા: શ્રીજ્ઞા: શ્રુતે વર્ણિતા:,
 આનંદાદિકદિગ્ભિતા: સુરભવં ત્યક્તવા ગમિષ્યંતિ વૈ;
 મોક્ષં તહેદ્રતમાચરસ્વ સુમતે ! ચૈત્યાભિષેક કુરુ,
 ધેન ત્વં પ્રતકલ્પપાદપદ્ધલાસ્વાહુ કરોષિ સ્વયમ્. ૧.

ॐ હ્રી શ્રી પરમપુરણાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ-
 નિવારણાય શ્રીમતે વીરજિનેન્દ્રાય આષ્ટમંગલાનિ યજામહે સ્વાહા.

વળી યંત્રપીલનકર્મ અને સરોવરને શોખાવવાનું કર્મ ન કરવું.
 આ પ્રમાણે હું પંદર કર્માદાનનો ત્યાગ કરું છું. તેથી હે મહારાજ !
 મારા ઉપર કૃપા કરજો. આપના ખજાનામાં ખોટ નથી. અમને મોક્ષનું
 રાજ આપો અને અમારી આબરૂ વધારો. ૮

આ પ્રતના આરાધનથી રાજના મંત્રીની પુત્રી ઉત્તમ ફળને
 પામી છે. તેથી પ્રત પાળવામાં બાધક કારણો તજવાં, અર્થાતું અતિચાર
 ટાળવા. શ્રી શુભવીર પ્રભુના નામથી હંમેશાં મંગલમાળ પામીએ. ૯

અષ્ટમગ્રતે નવમી અક્ષતપૂજા

હુહો

દંડાયે વિષા હેતુએ, વળગે પાપ પ્રચંડ;
પ્રભુ પૂજી ગ્રત કારણે, તે કહું અનરથદંડ. ૧.
સ્વજન શરીરને કારણે, પાપે પેટ ભરાય;
તે નવિ અનરથદંડ છે, એમ ભાખે જિનરાય. ૨.

દાણ

નેક નજર કરો નાથજી !

જેમ જાયે દાળિદર આજથી જીહો; નેક૦
અમે અક્ષત ઉજજ્વલ તંહુલે, **જૈન સાઇટ**
કરી પૂજા કહું જિન આગળે જીહો. નેક૦
આવી પહોંચ્યો છું પંચમકાળમાં,
સંસાર દાવાનળ જાળમાં જીહો. નેક૦ ૧.

હુહાનો અર્થ - વગર કારણે મ્રાણી દંડાય છે અને તેથી પ્રચંડ પાપ વળગે છે. ગ્રભુની પૂજા કરી ગ્રત માટે અનરથદંડ શું શું કારણે લાગે તે કહું છું. ૧.

જેની જવાબદારી પોતાને માથે છે એવા સ્વજનની ખાતર અને પોતાની આજીવિકા ખાતર પાપ કરવું પડે એ અનર્થ નથી એમ જિનરાજ કહે છે. ૨

દાણનો અર્થ - હે નાથ ! આપ અમારા ઉપર ભલી નજર કરો. જેથી તરત જ મારું દારિદ્ર દૂર થાય. અખંડિત ઉજજ્વળ ચોખાથી પૂજા કરી હું જિનેશ્વર આગળ કહું છું કે - આ પંચમકાળમાં સંસારરૂપી દાવાનળની જવાળમાં હું આવી પહોંચ્યો છું. ૧.

ધ્યાન આરત રૈકે મંડિયો,
ઠામ ઠામ અનર્થે દંડિયો જીહો; નેક૦
ઉપદેશ મેં પાપનો દાખિયો,
કૂરી વાતે થયો હું સાખીયો જીહો. નેક૦ ૨.

આરંભ કર્યા ઘણી જાતિના,
મેં તો યુદ્ધ કર્યા કેઈ જાતિના જીહો; નેક૦
રથ મૂશળ માર્ગ્યાં આપિયાં,
જાતાં પંથે તરુવર ચાંપિયા જીહો. નેક૦ ૩.

વળી વાદે તે વૃધભ દોડાવિયા,
કરી વાતો ને લોક લડાવિયા જીહો; નેક૦
ચાર વિકથાએ પુન્યધન હારિયો,
જેમ અનીતિપુરે વ્યવહારિયો જીહો. નેક૦ ૪.

મેં આર્ત ને રૌદ્રધ્યાન કર્યા, અનેક સ્થાને અનર્થદટે દંડાયો.
મેં પાપનો ઉપદેશ કર્યા અને ખોટી વાતોમાં હું સાકી બન્યો. ૨

મેં ઘણી જાતના આરંભો કર્યા, અનેક જાતનાં યુદ્ધો કર્યા,
રથ-ગાડાં, સાંબેલા વગેરે હિંસક અધિકરણો માર્ગ્યાં આચ્યાં, માર્ગમાં
જાતાં વૃષ્ટો છેદ્યાં અને ચાંચ્યાં. ૩

વાદ કરીને બળદોને દોડાવ્યા, આધી-પાછી વાતો કરી લોકોને
લડાવ્યા. અનીતિપૂરમાં જેમ રત્નચૂડ વ્યવહારી સર્વ ધન ખોઈ બેઠો
તેમ ચાર વિકથા (રાજકથા, દેશકથા, સ્ત્રીકથા અને ભોજનકથા)
કરવાથી હું પણ પુષ્પરૂપી ધન ખોઈ બેઠો. ૪

તિહાં ચાર ધૂતારા વાણિયા,
ભરે પેટ તે પાપે પ્રાણિયા જીહો; નેક૦
રણધંટા વચન જો પાળિયું,
તો રત્નચૂડે ધન વાળિયું જીહો. નેક૦ ૫.
અમે અરિહાની આજા પાળશું,
પ્રત લઈને પાપ પખાળશું જીહો; નેક૦
અતિચાર તે પાંચે નિવારશું,
ગુરુશિક્ષા તે દિલમાં ધારશું જીહો. નેક૦ ૬.
વીરસેન કુસુમસિરિ દો જણા,
પ્રત પાળી થયા સુભિયાં ધણાં જીહો. નેક૦
અમે પામીએ લીલવિલાસને,
શુભવીર પ્રભુને શાસને જીહો. નેક૦ ૭.

તે નગરીમાં ચાર ધૂતારા વાણિકો રહેતા હતા અને તેઓ
પાપ વડે પેટ ભરતા હતા. ત્યાં એક રત્નચૂડ નામનો વેપારી જઈ
ચક્યો હતો, તેને પેલા ધૂતારાઓએ ઠગ્યો હતો પણ રણધંટા નામની
ત્યાં એક વેશ્યા રહેતી હતી, તેડીના વચન પ્રમાણો વર્તવાથી રત્નચૂડે
પોતાનું ગયેલું ધન પાછું વાલ્યું. ૫

એ રત્નચૂડની જેમ અરિહંતની આજાનું અમે પાલન કરશું
અને પ્રત લઈને અમારા પાપ ધોઈ નાંખીશું. આ આઠમા પ્રતના પાંચ
અતિચાર છે તેને નિવારીશું અને ગુરુની શિખામણને દિલમાં ધારણ
કરશું. ૬

આ પ્રત પાળીને વીરસેન અને કુસુમશ્રી ધણા સુખી થયા છે. અમે
પણ શ્રી શુભવીર પ્રભુના શાસનમાં લીલવિલાસને-ઉત્તમ સુખને પામીશું.

કાવ્ય તથા મંત્ર

શ્રદ્ધાસંયુતદાદશગ્રતધરા: શ્રાદ્ધા: શ્રુતે વર્ણિતા:,
આનંદાદિકટિમિતા: સુરભવં ત્યકૃત્વા ગમિષ્યંતિ વૈ;
મોક્ષં તદ્ગ્રતમાચરસ્વ સુમતે ! ચૈત્યાભિષેકં કુરુ,
યેન ત્વં ગ્રતકલ્પપાદપફલાસ્વાદં કરોષિ સ્વયમ्. ૧.

ॐ હ્રી શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે વીરજિનેન્દ્રાય અક્ષતં ધજામહે સ્વાહા.

નવમે ગ્રતે દશમી દર્પણપૂજા

દુહો જैન સાઇટ
દશમી દર્પણ પૂજના, ધરી જિન આગળ સારુ:
આતમરૂપ નિહાળવા, કહું શિક્ષાપ્રત ચાર. ૧.

હુહાનો અર્થ - દશમી દર્પણપૂજા પ્રલુની આગળ દર્પણ ધરીને
કરીએ. તે દર્પણ દ્વારા આત્માનું રૂપ જોવા હું ચાર શિક્ષાપ્રત કહું છું.

ઢાળનો અર્થ - હે સુખકારી પ્રલુ ! જો તમે મારો આ સંસારમાંથી
ઉદ્ધાર કરો તો હે ઉપકારી ! એ તમારો ઉપકાર હું કદીપણ ભૂલીશ નહીં.
નવમા ગ્રતમાં સામાયિક ઉચ્ચરીએ. પ્રલુની દર્પણાવડે પૂજા કરીએ.
પોતાના આત્માના સ્વરૂપને અનુસરીએ. અને સમતા સામાયિકરૂપ સંવર
કરીએ. ૧.

સામાન્ય રીતે જ્યાં મુનિરાજ હોય ત્યાં સામાયિક કરવું અથવા
પોતાને ઘરે, જિનચૈત્યમાં અથવા પૌષ્ઠ્રશાળામાં કરવું. તે ગ્રતના પાંચ
અતિચાર ટાળવા. અને મુનિરાજની જેમ જીવદયા પાળવી. ૨

ઢાણ

હે સુખકારી ! આ સંસારથકી જો મુજને ઉદ્ધરે ;
 હે ઉપકારી ! એ ઉપકાર તુમારો કદીય ન વિસરે ;
 નવમે સામાયિક ઉચ્ચરીએ, અમે દર્પણની પૂજા કરીએ ;
 નિજ આતમરૂપ અનુસરીએ, સમતા સામાયિક સંવરીએ,
 હે સુખકારી ! આ સંસારથકી જો મુજને ઉદ્ધરે . ૧.
 સામાન્યે જિલ્હાં મુનિવર ભાળે, અતિચાર પાંચ એહના ટાળે,
 સાધુ પરે છવદ્યા પાળે, નિજ ઘર ચૈત્યે પૌષ્ઠશાળે.

હે સુખકારી૦ ૨.

રાજા મંત્રી ને વ્યવહારી, ઘોડા રથ હાથી શાણગારી ;
 વાજંત્ર ગીત આગળ પાળા, પરશંસે ખટ દર્શનવાળા.

હે સુખકારી૦ ૩.

અંધી રીતે ગુરુ પાસે આવી, કરે સામાયિક સમતા લાવી;
 ઘરી બે સામાયિક ઉચ્ચરીએ, વળી બત્તીશ દોષને પરિહરીએ

હે સુખકારી૦ ૪.

રાજા, મંત્રી અને મોટા વ્યાપારી સામાયિક કરવા જાય
 ત્યારે હાથી, ઘોડા અને રથને શાણગારી, વાજંત્ર વગાડતા અને
 ગીત ગાતા, આગળ પગે ચાલતા સૈનિકો ચાલતા હોય, છથે દર્શનના
 લોકો પ્રશંસા કરે તેવી રીતે ગુરુ પાસે આવી, સમતાભાવને ધારણ
 કરી બે ઘરીના પ્રમાણવાળું સામાયિક ઉચ્ચરે અને ઉર દોષનો
 પરિહાર કરે. ૩-૪

આ રીતે સમતાભાવમાં રહી સામાયિક કરવાથી બાણું કરોડ,
 ઓગણસાઈ લાખ, પચીશ હજાર, નવસો ને પચીશ પલ્યોપમથી

લાખ ઓગણસાઈ બાણુકોડી, પચવીશ સહસ્ર નવસેં જોડી;
પચવીશ પલ્યોપમ જાહેરં, તે બાંધે આયુ સુર કેરં,
હે સુખકારી૦ ૫.

સામાયિક પ્રત પાળી યુગતે, તે ભવ ધનમિત્ર ગયો મુગતે;
આગમ રીતે પ્રત હું પાળું, પંચમ ગુણઠાણું અજવાળું.
હે સુખકારી૦ ૬.

તુમે ઘેયરૂપે ધ્યાને આવો, શુભવીર પ્રભુ કરુણા લાવો;
નહીં વાર અચળ સુખ સાધંતે, ઘડી દોય મળો જો એકાંતે.

હે સુખકારી૦ ૭

કાવ્ય તથૈ મંત્ર સાઇટ

શ્રદ્ધાસંયુતદ્વાદશાત્રતધરાઃ શ્રદ્ધાઃ શ્રુતે વર્ણિતાઃ,
આનંદાદિકાદિગ્ભિતાઃ સુરભવં ત્યક્ત્વા ગમિષ્યાંતિ વૈ;
મોક્ષેં તદ્ગ્રતમાચરસ્વ સુમતે ! ચૈત્યાભિષેક કુરે,
યેન ત્વં પ્રતકલ્યપાદપદ્મલાસ્વાદં કરોષિ સ્વયમ્ ।

ॐ હ્રીં શ્રીં પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જનમ-જરા-મૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે વીરજિનેન્દ્રાય દર્પણં યજામહે સ્વાહા.

વધારે દેવનું આપુષ્ય બાંધે. ૫

વિષિપૂર્વક સામાયિક પ્રતનું પાલન કરી ધનમિત્ર તે જ ભવમાં
મોક્ષે ગયેલ છે. હું પણ આગમમાં કદ્યા પ્રમાણે એ પ્રતનું પાલન કરું. અને
પાંચમા દેશવિરતિ ગુણસ્થાનને ઉજ્જવળ કરું. ૬

હે શુભવીરપ્રભુ ! જો તમે મારા ઉપર કરુણા કરો અને ઘેયસ્વરૂપ
એવા તમે મારા ધ્યાનમાં આવીને ફક્ત બેજ ઘડી સુધી એકાંતમાં જો મળો
તો અચળસુખ-મોક્ષસુખ સાધતાં મને વાર લાગે તેમ નથી. ૭.

દશમપ્રતે અગિયારમી નૈવેદ્યપૂજા

હુણો

વિગ્રહગતિ દૂરે કરી, આપો પદ અણાહાર;
એમ કહી જિનવર પૂજુએ, ઠવી નૈવેદ્ય રસાણ. ૧.

ઢાળ

દશમે દેશાવગાસિકે રે, ચૌદ નિયમ સંક્ષેપ;
વિસ્તારે પ્રભુ પૂજતાં રે, ન રહે કર્મનો લેપ હો જિનજી !
ભક્તિ સુધારસ ઘોળનો રે, રંગ બન્યો છે ચોળનો રે,
પુલક ન છોડ્યો જાય. ૧.

એક મુહૂરત દિન રાતનું રે, પક્ષ માસ પરિમાણ;
સંવત્સર ઈચ્છા લગે રે, તે રીતે પચ્ચકૃખાણ હો જિનજી ! ભક્તિ ૨.

જેનમ જ્યતિ શાસનમ्

હુણાનો અર્થ - હે પ્રભુ ! વિગ્રહગતિ દૂર કરીને મને અણાહારીપદ આપો. આમ કહી રસદાર નૈવેદ્યનો થાળ પ્રભુ આગળ ધરી જિનેશ્વરની નૈવેદ્યપૂજા કરીએ. ૧.

ઢાળનો અર્થ - દશમા દેશાવગાસિક પ્રતમાં ચૌદ નિયમનો સંક્ષેપ કરવાનો છે. વિસ્તારપૂર્વક પ્રભુની પૂજા કરવાથી કર્મનો લેપ રહેતો નથી. હે પ્રભુ ! તમારી ભક્તિરૂપ અમૃતના ઘોળનો ચોળમજૂઠ છેવો રંગ મને લાગ્યો છે, તે રંગ પળવાર પણ છૂટો પડી શકે નહિ. ૧.

આ નિયમોના એક મુહૂર્તના, દિવસના, રાત્રિના, દિન રાત્રિના, પંદર દિવસના, મહિના, વર્ષના અથવા ઈચ્છા હોય તેટલા વર્ષના પચ્ચકૃખાણ લઈ શકાય છે. ૨

બારે પ્રતનાં નિયમનો રે, સંક્ષેપ એહમાં થાય;
 મંત્રબળે જેમ વીછીનું રે, એર તે ઉખે જાય હો જિનજી ! ભક્તિં ૩.
 ગંઠસી ઘરસી દીપસી રે, એહમાં સર્વ સમાય;
 દીપક જ્યોતે દેખતા રે, ચંદ્રવડસગ રાય હો જિનજી ! ભક્તિં ૪.
 પણ અતિચાર નિવારિને રે, ધનદ ગયો શિવગોહ;
 શ્રી શુભવીરશું માહરે, સાચ્યો ધર્મસ્નેહ હો જિનજી ! ભક્તિં ૫.

કાવ્ય તથા મંત્ર

શ્રદ્ધાસંયુતદ્વારાદશતપ્રતધરાઃ શ્રાદ્ધાઃ શ્રુતે વર્ણિતાઃ,
 આનંદાદિકદિજિતાઃ સુરમબં ત્યક્ત્વા ગમિષ્યંતિ વૈ,
 મોક્ષં તદ્ગ્રતમાચરસ્વ સુમત્રે ! ચૈત્યાભિષેક કુરે,
 યેન ત્વં પ્રતકલ્પપાદપફલાસ્વાદં કરોષિ સ્વયમ्. ૧.

ॐ ઈશ્વરી શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જગ્ના-જરા-મૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે વીરજિનેન્દ્રાય નૈવેદ્યં યજ્ઞમહે સ્વાહા.

જેમ મંત્રના બળથી વીછીનું એર આખા શરીરમાંથી નીકળીને
 માત્ર ઉખની જગ્યામાં જાય છે તેમ બારે પ્રતમાં કરેલા નિયમોનો આ
 પ્રતમાં સંક્ષેપ થાય છે. ૩

ગંઠસી, ઘરસી, દીપસી વગેરે આઠ પ્રકારના અભિગ્રહના
 પચ્ચાડુખાણનો આ પ્રતમાં સમાવેશ થાય છે. દીપકની જ્યોત જ્યાં સુધી
 રહે ત્યાં સુધી કાયોત્સર્જમાં રહેવાનો નિયમ કરનાર ચંદ્રાવતંસક રાજા
 આયુષ્ણનો કથ થયે છીતે દેવ થયા છે. ૪

આ પ્રતનાં પાંચ અતિચારોનું નિવારણ કરીને ધનદશેહ મોક્ષે
 ગયા છે. હે શુભવીર પ્રલુ ! મારે પણ તમારી સાથે તેના જેવો જ સાચ્યો
 ધર્મસ્નેહ છે. ૫

અગિયારમા વ્રતે ભારમી ધ્વજ-પૂજા

હુણો

પડહ વળવી અમારિનો, ધ્વજ બાંધે શુલ્ભ ધ્યાન;
પોસહત્ત્રત અગ્યારમે, ધ્વજપૂજા સુવિધાન. ૧.

કાળ

પ્રભુપરિમા પૂજને પોસહ કરીએ રે,
વાતને વિસારી રે વિકથા ચારની;
પ્રાયે સુરગતિ સાથે પર્વને દિવસે રે,
ધર્મની છાયા રે તરે સહકારની. ૧.

શીતળ નહીં છાયા રે આ સંસારની,
કૂટી છે માયા રે આ સંસારની;
કાચની કાયા રે છેવટ છારની,
સાચી એક માયા રે જિન અણગારની. ૨.

હુણનો અર્થ - અમારિનો (જીવો ન મારવા અંગેનો) પડહ વળવીને શુલ્ભધ્યાનપૂર્વક ધ્વજ બાંધો. આ અગિયારમા પૌષ્ઠ્રતત્ત્વમાં ધ્વજપૂજાનું વિધાન છે. ૧.

કાળનો અર્થ - પ્રભુપ્રતિમાની પૂજા કરીને પૌષ્ઠ્ર કરીએ. ચાર પ્રકારની વિકથાનો ત્યાગ કરીએ. આ જીવ પ્રાય: દેવગતિ પર્વના દિવસે સાથે છે. ધર્મની છાયા તે આપ્રવૃક્ષની છાયા જેવી છે. આ સંસારની છાયા શીતળ નથી પરંતુ આ સંસારની માયા ખોટી છે. આ કાયા કાચના જેવી કૂટી જાય તેવી છે. અંતે ધૂળમાં મળી જનાર છે. સાચી માયા એક જિનેશ્વરના અણગારની છે. ૧-૨.

અંશી ભાંગે દેશથકી જે પોસહ રે,
 એકાસણું કહું રે શ્રી સિદ્ધાંતમે;
 નિજ ઘર જઈને જ્યાણામંગળ બોલી રે,
 ભાજન મુખ પુંજરે શબ્દ વિના જમે. શીતળ૦ ૩.
 સર્વથકી આઠ પહોરનો ચૌવિહાર રે,
 સંથારો નિશિ રે કંબળ ડાભનો;
 પાંચે પર્વી ગૌતમ ગણધર બોલ્યા રે,
 પૂરવ આંક ત્રીશગુણો રે લાભનો. શીતળ૦ ૪.

ચાર પ્રકાર (આહાર પોસહ, શરીરસત્કાર પોસહ, અવ્યાપાર પોસહ અને બ્રહ્મચર્ય પોસહ)ના પોસહના સંયોગી ભાંગા અંશી થાપ છે. તેમાં આહાર પોસહ જ દેશથી થઈ શકે છે. એથી પોસહમાં એકાસણું કરી શકાય એમ સિદ્ધાંતમાં કહું છે. એકાસણું કરવા માટે પૌષ્ટ કરનારાએ ઘરે જઈ જ્યાણામંગળ શબ્દ બોલી ભાજન વગેરે પ્રમાર્જ શબ્દ કર્યા વિના જમવું. ૩

ચારે પ્રકારનો સર્વ થકી પોસહ કરનારને આઠ પહોરનો (સામાન્યથી ત્રણ કલાકનો એક પ્રહર) ચૌવિહાર હોય છે. અને રાતે ડાબ કે ડામળના સંથારા પર સૂઈ રહે છે. શ્રી ગૌતમસ્વામીએ પાંચે પર્વીએ પોસહ કરવો એમ કહું છે. તે આઠ પહોરના પોસહથી સામાચિક વ્રતની પૂજામાં કહેલ લાભથી ત્રીશ ગણો લાભ થાપ છે. એટલે ૨૭૭૭૭૭૭૭૭૭૭૦ ૧૩ પલ્યોપમનું દેવાયું બંધાય છે. ૪

કર્તિક શેઠ પાભ્યો હરિ અવતાર રે,
શ્રાવક દશ વીશ વર્ષ સ્વર્ગે ગયા;
પ્રેતકુમાર વિરાધકભાવને પાભ્યો રે,
દેવકુમાર પ્રત રે આરાધક થયા. શીતળ૦ ૫.

પણ અતિચાર તજી જિનજી પ્રત પાણું રે,
તારક નામ સાચું રે જો મુજ તારશો;
નામ ધરાવો નિર્યામક જો નાથ રે,
ભવોદધિ પાર રે તો ઉતારશો. શીતળ૦ ૬.

સુલસાહિક નવ જાળને જિનપદ દીધાં રે,
કર્મ તે વેળા રે વસિયો વેગળો;

આ પ્રત પાળવાથી કર્તિકશેઠ ઈંદ્રપણું પાભ્યા છે. અને
વીર ભગવંતના દશ શ્રાવકો વીશ વીશ વર્ષ શ્રાવકપણું પાળીને
સ્વર્ગે ગયા છે. પ્રેતકુમાર આ પ્રતની વિરાધના કરવાથી
વિરાધકભાવને પાભ્યો છે અને દેવકુમાર પ્રતનું આરાધન કરવાથી
આરાધક ભાવને પાભ્યા છે. ૫

હે જિનેશ્વર ! પાંચ અતિચાર તજી આ પ્રતને હું પાણું
જો આપનું તારક નામ સાચું છે તો મને તારશો. વળી હે પ્રભુ!
જો આપ નિર્યામક નામ ધરાવો છો તો મને આ સંસારસમુદ્રથી
પાર ઉતારશો. ૬

હે પ્રભુ ! આપના સમયમાં આપે સુલસા વગેરે (૧.
સુલસા, ૨ શ્રેષ્ઠિકરાજ, ૩ અંબડતાપસ, ૪ રેવતીશ્રાવિકા, ૫
સુપાર્શ, ૬ શંખ શ્રાવક, ૭ આનંદ શ્રાવક, ૮ કૂણિકાં અને ૯

શાસન દીહું ને વળી લાગ્યું મીહું રે,

આશાભર આવ્યો રે સ્વામી એકલો. શીતળ૦ ૭.
દાયક નામ ધરાવો તો સુખ આપો રે,

સુરતરણી આગે રે શી બહુ માગણી ?

શ્રી શુભવીર પ્રભુજી મોંદે કાળે રે,

દીયંતા દાન રે શાબાશી ઘણી. શીતળ૦

કૂડી૦ કાચની૦ સાચી૦ ૮.

કાવ્ય તથા મંત્ર

શ્રદ્ધાસંયુતદ્વાદશવ્રતધરા: શ્રદ્ધા: શુતે વર્ણિતા:,
આનંદાદિકદિગ્ભિતા: સુરભવં ત્યકૃત્વા ગમિષ્યંતિ વૈ,
મોક્ષં તદ્વ્રતમાચરસ્વ સુમતે ! યૈત્યાભિષેક કુરે,
યેન તં વ્રતકલ્પપાદપક્લાસ્વાદં કરોષિ સ્વયમ્ભ. ૧.

ॐ હ્રી શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે વીરજિનેન્દ્રાય ધ્યજું યજામહે સ્વાહા.

(ઉદાયી રાજા) નવ જગ્ણાને જિનપદ આપ્યું. પણ તે વખતે અશુભકર્મના ઉદ્યથી હું આપનાથી દૂર રહ્યો હતો. હવે મેં આપનું શાસન જોપું અને તે મને મીહું લાગ્યું, તેથી હે સ્વામી ! આશા બરેલો એકલો આપની પાસે આવ્યો છું. ૭

હે પ્રભુ ! જો આપ દાયક નામ ધરાવો છો તો મને મોકસુખ આપો. આપ કલ્પવૃક્ષ જેવા છો તેથી આપની પાસે બહુ માંગણી કરવાની હોઝ, નાહિ. હે શુભવીર પ્રભુ ! મોંદારતના સમયમાં દાન આપે તો તેની જગતમાં ઘણી શાબાશી કહેવાય છે. ૮

દાદશાગ્રતે તેરમી ફળપૂજા

હુણો

અતિથિ કલ્યા અણગારને, સંવિભાગગ્રત તાસ;
ફળપૂજા કરી તેરમી, માગો ફળ પ્રભુ પાસ. ૧.

ઢાળ

ઉતામ ફળપૂજા કીજે, મુનિને દાન સદા દીજે,
બારમે ગ્રત લાણો લીજે રે, શ્રાવકગ્રત સુરતરુ ફળીઓ;
મનમોહન મેળો મળીયો રે. શ્રાવક૦ ૧.
દેશ કાળ શ્રદ્ધા કરીએ, ઉતારપારણો દાન દીએ;
તેહમાં પણ નવિ અતિથિરીએનરે. શ્રાવક૦ ૨.
વિનંતિ કરી મુનિને લાવે, મુનિભેસણ આસન હાવે;
પડિલાભે પોતે ભાવે રે. શ્રાવક૦ ૩.

હુણાનો અર્થ- અણગારને-મુનિરાજને અતિથિ કલ્યા છે.
તેઓને સંવિભાગ-દાન દેવું તે બારમું અતિથિસંવિભાગ ગ્રત છે. તેને
માટે તેરમી ફળપૂજા કરીને પ્રભુની પાસે મોક્ષરૂપ ફળ માગો. ૧.

ઢાળનો અર્થ- ઉત્તમ એવા ફળો મૂકી ફળપૂજા કરીએ.
મુનિરાજને હમેશાં દાન આપીએ. આ રીતે બારમા ગ્રતનો લાભ
લઈએ. આ રીતે ગ્રતોને ધારણ કરવાથી શ્રાવકગ્રતરૂપ કલ્પવૃક્ષ ફળ્યો.
જેથી હે મનમોહન પ્રભુ ! તમારો મેળો મને મળ્યો છે. ૧.

દેશકાળ જોઈને શ્રદ્ધાપૂર્વક તેના કમથી તપસ્યાના પારણો
મુનિને દાન દેવું અને તેના પાંચ અતિચાર છે તે લગાડવા નહિ. ૨

અતિથિસંવિભાગ કરનાર શ્રાવક વિનંતિ કરીને મુનિરાજને

દશ ડગલાં પૂંડે જાવે, મુનિદાને જે નવિ આવે;
 પ્રતધારી તે નવિ ખાવે રે. શ્રાવક૦ ૪.
 મુનિ અછતે જમે દિશા દેખી, પોસહપારણે વિધિ ભાખી;
 ધર્મદાસગણિ છે સાખી રે. શ્રાવક૦ ૫.
 એકાદશ પરિમા વહિયા, સુર ઉપસર્ગે નવિ પરિયા;
 કામદેવ પ્રભુમુખ ચરિયા રે. શ્રાવક૦ ૬.
 ગુણકરણે ગયા મુગતે, હું પણ પાળું એ યુગતે;
 શ્રી શુભવીર પ્રભુ ભગતે રે. શ્રાવક૦ ૭.

પોતાને ત્યાં લાવે, મુનિને બેસવા માટે આસન સ્થાપે અને પોતાના
 હાથે ભાવપૂર્વક મુનિને પ્રતિલાભે-વહોરાવે. ૩

મુનિ વહીરીને જાય ત્યારે દશ ડગલાં તેમની પાછળ જાય,
 મુનિદાનમાં જે વસ્તુ ન આવે તે અતિથિસંવિભાગ પ્રત કરનાર શ્રાવક
 જાય નહીં. ૪

મુનિની જોગવાઈ ન હોય તો દિશા જોઈને મુનિ આવી ચે
 તો ઠીક એમ ઈચ્છાને પોતે એકાસણું કરે. આ ઉપર કહેલ વિધિ
 પૌષ્ટના પારણે કરવાનો છે તેના સાક્ષી ધર્મદાસ ગણિ છે. (તેમણે
 ઉપદેશમાળામાં આ વિધિ બતાવી છે). ૫

શ્રાવકની અગિયાર પ્રતિમાને ધારણ કરનારા અને જે દેવના
 કરેલા ઉપસર્ગોથી પણ ચલાયમાન થયા નથી તે કામદેવ વગેરે
 શ્રાવકો પ્રભુને મુખે ચડ્યા છે- તેઓની પ્રશંસા પ્રભુએ કરી છે. ૬

આ પ્રતાનું પાલન કરીને ગુણકર શેઠ મોક્ષ ગયા છે. શ્રી
 શુભવીર પ્રભુની ભક્તિપૂર્વક હું પણ આ પ્રત વિધિપૂર્વક પાળું. ૭

કાચ્ય તથા મંત્ર

શ્રદ્ધાસંયુતહાદશપ્રતખરાઃ શ્રાદ્ધાઃ શુતે વર્ણિતાઃ,
આનંદાદિકદિગ્મિતાઃ સુરભવં ત્યક્તવા ગમિષ્યંતિ વૈ;
મોક્ષં તદ્વાતમાચરસ્વ સુમતે ! ચૈત્યાભિપેક કુરુ,
યેન તં પ્રતકલ્પપાદપદ્ધાસ્વાહે કરોષિ સ્વયમ્ભ. ૧.

ॐ હ્રી શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે વીરજિનેન્દ્રાય યજ્ઞમહે સ્વાહા.

સર્વોપરિ ગીત

વિરતિપણે હું વિનવું, પ્રભુ અમ ઘર આવો;
સેવકસ્વામીના ભાવથી, નથી કોઈનો દાવો.
વિરતિ૦ ૧.

લીલવિલાસી મુક્તિના, મુજ તેણ દેખાવો;
મનમેળો મેળી કરી, ફોગટ લલચાવો. ૨.
રંગરસીલા રીજીને, ત્રિશલાસુત આવો;
થાય સેવક તુમ આવતે, ચૌદ રાજમાં ચાવો. ૩.

ગીતનો અર્થ- હે પ્રભુ ! હું વિરતિ ધારણ કરી આપને વિનવું
હું કે - આપ મારા ધરે- મારા અંતરમાં પધારો. મારો અને તમારો સેવક-
સ્વામીપણાનો સંબંધ છે. તેમાં બીજા કોઈનો વર્ણે દાવો નથી. ૧.

મુક્તિની મોજનો વિલાસ કરનારા પ્રભુ ! એકવાર મનમેળો
કરીને મને તે સુખ બતાવો. હવે ફોગટ શા માટે લલચાવો છો ? ૨

હે આનંદના રસીયા ત્રિશલાપુત્ર ! મારા પર ખુશ થઈને મારે ત્યાં
આવો. આપ મારે ત્યાં પધારવાથી આ સેવક ચૌદ રાજલોકમાં પ્રસિદ્ધ થશે. ૩

પંથ વર્ચ્યે પ્રલુદ્ધ મળ્યા, હજુ અરધે જાવો;
 નિર્ભય નિજપુર પામવા, પ્રલુ પાકો વોળાવો. ૪.
 શ્રેષ્ઠિ ચઢી શૈલેશીએ, પરિશાટન ભાવો;
 એક સમય શિવમંદિરે, જ્યોતે જ્યોત મિલાવો. ૫.
 નાટક દુનિયા દેખતે, નવિ હોય અભાવો;
 શ્રી શુભવીરને પૂજતાં, ઘેર ઘેર વધાવો.

વિરતિ૦ ૬.

કળશ

ગાયો ગાયો રે મહાવીર જિનેશર ગાયો.
 વીરમુખે વ્રત ઉચ્ચચરિયાં, જે મનરનારી સિમુદાયો;
 એકસો ચોવીશ અતિચાર પ્રમાણે, ગાથાએ ભાવ બનાયો રે. ૧.

હે પ્રલુ ! તમે માર્ગના મધ્યમાં (ચૌદ રાજલોકમાંથી સાત
 રાજ ઉંચે હું આવ્યો ત્યા) મળ્યા છો. પણ હજુ અર્ધુ ભ (સાત રાજ
 ઉંચે) જવાનું છે. નિર્ભયપણે નિજપુરે મોક્ષમાં પહોંચવા માટે પ્રલુ
 પાકા વળાવા જેવા છે. ૪

ક્ષપકશ્રેષ્ઠીએ ચઢી, શૈલેશીકરણ કરી, બાકી રહેલા કર્માંથી
 આત્માને છૂટો કરો. કર્મથી મુક્ત થયા પછી એક જ સમયમાં મોક્ષમંદિરે
 જ્યોતિમાં જ્યોત મીલાવી દો. ૫

હે પ્રલુ ! આપ સદા જગતનું નાટક જોયા કરો છો. આપે
 એવી દશા પ્રાપ્ત કરી છે કે આપની એ સ્વભાવદ્શાનો હવે કદીપણ
 અભાવ થવાનો નથી. શ્રી શુભવીર પ્રલુની પૂજા કરવાથી ઘરેઘરે
 વધાવો થાય છે- આનંદ મંગળ થાય છે. ૬

કળશનો અર્થ- જેવી રીતે વીર પરમાત્માના મુખથી સ્ત્રી-

પ્રતધારી પૂજાનો વિધિ, ગણધર સૂત્ર ગુંથાયો;
 નિર્ભયદાવે શિવપુર જાવે, જેમ જગ માલ છપાયો રે. મહાઠ ૨.
 તપગચ્છ શ્રી વિજયસિંહસૂરિના, સત્યવિજય સત્યપાયો;
 કપૂરવિજય ગુરુભિમાવિજયતસ, જસવિજયો મુનિરાયોરે. મહાઠ ૩.
 શ્રી શુભવિજય સુગુરુ સુપસાયે, શુતચિંતામણિ પાયો;
 વિજયદેવેન્દ્રસૂરીશરરાજ્યે, એ અધિકાર રચાયો રે. મહાઠ ૪.
 કષ્ટ નિવારે વાંદિત સારે, મધુરે કંઠે મલહાયો;
 રાજનગરમાં પૂજા ભણાવી, ઘર ઘર ઉત્સવ થાયો રે. મહાઠ ૫.

પુરુષોના સમુદ્ધાયે પ્રતો ઉચ્ચર્યા હતા તે રીતે પ્રતોનું વર્ણન કરીને મેં એ
 બહાને શ્રી મહાવીર જિનેશરના ગુહો ગાયા છે. બારપ્રતોના કુલ ૧૨૪
 અતિચાર થાય છે. તેટલી ગાથાઓ રચી એ બારપ્રતોનો ભાવ પ્રગટ
 કરવામાં આવ્યો છે. ૧.

પ્રતધારીને પૂજાનો વિધિ ગણધર ભગવંતોએ સૂત્રમાં ગુંથ્યો છે.
 તે પ્રમાણે પ્રતપાલન કરનારા મનુષ્ય નિર્ભયપણે શિવપુરમાં જાય છે. જેમ
 જગતમાં સાચાની છાપ પડેલો માલ કોઈ જગ્યાએ અટકતો નથી. ૨

તપાગચ્છમાં શ્રી વિજયસિંહસૂરિના શિષ્ય સત્યવિજય થયા કે
 જેમણે સત્યને માસ કર્યું. તેમના શિષ્ય કપૂરવિજય થયા. તેમના શિષ્ય
 કશમાવિજય થયા અને તેમના શિષ્ય મુનિરાજ જસવિજય થયા. ૩

તેમના શિષ્ય તે મારા ગુરુ શુભવિજય થયા તેમની કૃપાથી હું
 શુતજાનરૂપી ચિંતામણિરત્ન પાખ્યો. શ્રી વિજયદેવેન્દ્રસૂરીશરના રાજ્યમાં
 આ પૂજાનો અધિકાર રચ્યો. ૪

આ પૂજાઓ મધુર કંઠે ગાવાથી કષ્ટનું નિવારણ કરે અને વાંદિત
 આપે એવી છે. રાજનગરમાં પ્રથમ આ પૂજા ભણાવી ત્યારે ઘરે ઘરે
 ઉત્સવ-આનંદ થયો હતો. ૫

મુનિ વસુ નાગ શશિ સંવત્સર, દીવાળી દિન ગાયો;
 પંડિત વીરવિજય પ્રભુધ્યાને, જગ જસપદહ વજાયો રે. મહાઠ ઈ.
 (તેર પૂજા ભણાવ્યા પછી લુણાઉતારણ, આરતી, મંગળદીવો કરી
 શાન્તિકળશ કરવો. ત્યારબાદ ચૈત્યવંદન કરવું. આ વિષિ સ્નાતપૂજામાં
 છેડે આપેલ છે.)

મુનિ-૭ વસુ-૮ નાગ-૮ અને શશિ-૧. (ઉલટા કમથી
 ૧૮૮૭ના) વર્ષે દીવાળીના દિવસે આ પૂજા બનાવી પંડિત શ્રી
 વીરવિજયજીએ પ્રભુના ધ્યાનથી જગતમાં યશનો પડહ વગડાવ્યો. ઈ

બારપ્રતની પૂજા સાર્થ સમાપ્ત.

શ્રીમદ્ યશોવિજયજી ઉપાધ્યાયકૃત

શ્રી નવપદજીની પૂજાવિધિ

આ પૂજામાં નવપદજીની નવપૂજાઓ છે. તેથી ઉત્તમફળો, નૈવેદ્ય, અને જુદાં જુદાં ધાન્ય નવ-નવ લાવવાં. પંચામૃત-કેસર-પુષ્પ-અક્ષત-ધૂપ-દીપ આદિ વસ્તુઓ શક્ય હોય તો નવ-નવ લાવવી. અને જો શક્ય ન જ હોય તો એકેક લાવવી. કળશ પણ નવ લાવવા. નાડાછડી, રકાબીઓ વગેરે પૂર્વની જેમ સમજવું. દરેક પૂજા વખતે અષ્ટગ્રાહી પૂજાના આઠ દ્રવ્યો લઈને ઉભા રહેવું. અને પૂજા લાણાઈ રહે, તથા થાળી વાગે ત્યારે પ્રભુને જળાભિષેક, અંગલુછણાંથી અંગ લુંછવાનું, કેસરપૂજા, પુષ્પપૂજા, ધૂપપૂજા-દીપકપૂજા- આદિ કરવાં. નવે પદોના જે જે વર્ણો છે. તે તે વર્ણવાળું ધાન્ય તે તે વખતે સાથે લેવું. જેમ કે અરિહંત પદની પૂજા વખતે અક્ષત, સિદ્ધપદની પૂજા વખતે ઘઉં, આચાર્યપદની પૂજા વખતે ચણા, ઉપાધ્યાયપદની પૂજા વખતે મગ, સાધુપદની પૂજા વખતે અડદ, અને દર્શનાદિ ચારે પદોની પૂજા વખતે અક્ષત દ્રવ્ય લેવું. પ્રથમ સ્નાત્ર ભજાવીને આ પૂજા ચાલુ કરવી. જલાભિષેક કરતી વખતે ઊં હ્રીં નમો અરિહંતાણાં, ઊં હ્રીં નમો સિદ્ધાણાં, ઊં હ્રીં નમો આચાર્યાણાં, એ જ રીતે ઉવજાયાણાં, વિગેરે પદોનો પાઠ કહેવો.

ઉપાધ્યાય શ્રી યશોવિજયજી મઠ વિરચિત-

શ્રી નવપદજીની પૂજા સાર્થ

પ્રથમ શ્રી અરિહંતપદ પૂજા.

ઉપજી-સગ્રાણ-મહોમયાણાં, સપ્પાડિહેરાસણ-સંઠિયાણાં;
સદેસણાણાં હિયસજજણાણાં, નમો નમો હોઉ સથા જિણાણાં. ૧.

નમોડનંતસંતપ્રમોદપ્રદાન-

પ્રધાનાય ભવ્યાત્મને ભાસ્વતાય;
થયા જેહના ધ્યાનથી સૌખ્યભાજી,
સદા સિદ્ધયકાય શ્રીપાલરાજ. ૨

કર્યા કર્મ દુર્મર્મ ચકચૂર જેણો, ભલાં ભવ્ય નવપદ ધ્યાનેન તેણો;
કરી પૂજના ભવ્ય ભાવે ત્રિકાળે, સદા વાસિયો આતમા તેણો કાળે. ૩

આદિ કાવ્યાર્થ - પ્રકટ થયેલા કેવળજ્ઞાનરૂપી તેજવાળા,
(આઈ) પ્રાતિહાર્ય સાથે સિંહસન ઉપર બેઠેલા, ઉત્તમ દેશનાવડે
આનંદ પમાણ્યો છે સજજનોને જેમણો એવા અરિહંત ભગવાનને સદા
નમસ્કાર હો !૧.

શ્લોકનો અર્થ - નમસ્કાર હો હંમેશાં સિદ્ધયકળને, જે
ભવ્યાત્માને અનંત અને પ્રત્યક્ષ હર્ષને આપવામાં મુખ્ય છે, પ્રકાશક
છે અને જેના ધ્યાનથી શ્રીપાળ રાજી સુખને ભજવાવાળા થયા છે. ૨

ઉત્તમ અને સુંદર નવપદના ધ્યાનથી જેમણો કર્મની માઠી
ચેષ્ટાઓને ચૂર્ઝી કરી છે, અને ત્રણે કાળે જેમણો સુંદર પરિણામ વડે

જિકે તીર્થકર કર્મ ઉદ્યે કરીને, દીપે દેશના ભવ્યને હિત ધરીને,
સદા આઠ મહાપાદિહારે સમેતા, સુરેશો નરેશો સત્ત્વા બ્રહ્મપુત્તા. ૪
કર્યા ધાતીયાં કર્મ ચારે અલગગા, ભવોપગ્રહી ચાર જે છે વિલગગા,
જગત્ પંચ કલ્યાણકે સૌખ્ય પામે, નમો તેહ તીર્થકરા મોક્ષકામે. ૫

દાણ :

તીર્થપતિ અરિહા નમું, ધર્મ ધુરંધર ધીરોજી;
દેશના અમૃત વરસતા, નિજ વીરજ વડવીરોજી. ૧.

ઉલાળો.

વર અક્ષય નિર્મળ જ્ઞાન ભાસન, સર્વ ભાવ પ્રકાશતા,
નિજ શુદ્ધ શ્રદ્ધા આત્મભાવે, ચરણથિરતા વાસતા;

જૈન લાઇટ

.com

(નવપદોની) પૂજા કરી છે અને તે કાળે જેમનો આત્મા નવપદથી
વાસિત રહેલો છે. ૩

જેઓ તીર્થકર નામકર્મના ઉદ્ય વડે ભવ્ય જીવોનું હિત
હૃદયમાં ધારણ કરીને દેશના આપે છે. જેઓ સદા આઠ મહાપ્રાતિહાર્ય
સહિત હોય છે અને કેવળજ્ઞાનથી પવિત્રિત થયેલા જેમને ઈંદ્રો અને
ચક્રવર્તિઓએ સત્વેલા છે. ૪

ચાર ધાતીકર્મો જેમણો (આત્માધી) જુદાં કરેલાં છે, ભવપર્યત
રહેનારાં ચાર (અધાતી) કર્મો હજી રહેલાં છે અને જેના પાંચે
કલ્યાણકો વખતે જગત્ શાંતિ પામે છે, તે તીર્થકરોને મોક્ષની ઈરણપૂર્વક
નમસ્કાર કરો. ૫

ઉલાળાની દાણનો અર્થ- તીર્થના સ્થાપનાર અરિહંત
ભગવાનને નમું છું, જેઓ ધર્મના મ્રવર્તક અને ધીર છે, ઉપદેશ રૂપ
અમૃતને વરસાવે છે અને પોતાની શક્તિ વડે ઉત્તમ સુભટ તુલ્ય છે.

જિન નામકર્મ પ્રભાવ અતિશય, પ્રાતિહારજ શોભતા,
જગજંતુ કરુણાવંત ભગવંત, ભવિક જનને થોભતા. ૨

પૂજાની દાળ

ત્રીજે ભવે વરસ્થાનક તપ કરી, જેણે બાંધ્યું જિનનામ,
ચોસઠ હુંદે પૂજિત જે જિનવર, કીજે તાસ પ્રણામ રે,
ભવિકા ! સિદ્ધયક પદ વંદો, જિમ ચિરકાળે નંદો રે.
વંદીને આનંદો, નાવે ભવલયફંદો, ટાળે દુરિતહ દંદો,
સેવે ચોસઠ હુંદો, ઉપશમરસનો કંદો, જિમ ચિરકાલે નંદો રે,

ભ૦ સિ૦ ૧.

જેહને હોય કલ્યાણક દિવસે, જૈનરકે સપણાંટ અજવાળું,
સકળ અધિક ગુજા અતિશયધારી, તે જિન નમી અધ ટાળું રે,

ભ૦ સિ૦ ૨.

ઉત્તમ, અક્ષય અને નિર્મણ જ્ઞાનના પ્રકાશવડે જે સર્વ
પદાર્થોના રહસ્યોને પ્રકટ કરે છે, આત્મભાવમાં જેમની શુદ્ધ શ્રદ્ધા છે,
ચારિત્રની સ્થિરતામાં જેઓ રહેનારા છે, તીર્થકર નામકર્મના પ્રભાવથી
ત૪ અતિશયો અને ૮ પ્રાતિહાર્યથી સુશોભિત છે, જગતના જીવો
તરફ અનુકૂળપાવાળા છે. જેઓ જ્ઞાનવંત છે અને ભવ્ય પ્રાણીઓને
સ્થિર કરનારા છે. ૨

પૂજાની દાળનો અર્થ-ત્રીજા જન્મમાં જેમણે ઉત્તમ વીશ
સ્થાનકનો તપ કરી તીર્થકરનામકર્મ બાંધ્યું છે, જે જિન ચોસઠ હુંદોથી
પૂજિત છે તેમને હે ભવ્ય જીવો ! તમે પ્રણામ કરો. સિદ્ધયકના પ્રથમ
પદને વંદન કરો, જેથી દીર્ઘકાળ પર્યંત આનંદ પામો. ૧.

જેમના કલ્યાણકોના દિવસોમાં નરકમાં પણ અજવાળું થાય

જે તિહું નાણ સમગ્ર ઉપના, ભોગકરમ ક્ષીણ જાણી,
લેઈ દીક્ષા શિક્ષા દીયે જનને, તે નમીએ જિન નાણી રે.

ભ૦ સિ૦ ૩.

મહાગોપ મહામાહણ કહીએ, નિર્યામક સત્યવાહ,
ઉપમા એહવી જેહને છાજે, તે જિન નમીએ ઉત્સાહ રે.

ભ૦ સિ૦ ૪.

આઠ પ્રાતિહારજ જસ છાજે, પાંત્રીસ ગુણ યુત વાણી,
જે પ્રતિબોધ કરે જગજનને, તે જિન નમીએ પ્રાણી રે.

ભ૦ સિ૦ ૫.

હુહા

અરિહંત પદ ધ્યાતો થકો, દવ્યાહ ગુણ પજ્જાય રે;
ભેદ છેદ કરી આતમા, અરિહંતરૂપી થાય રે. ૧.

છે, એવા સર્વ કરતાં અધિક ગુણવાળા અને અતિશયવાળા જિનને
નમી પાપને દૂર કરો. ૨

જેનમ જ્યતિ શાસનમ

જેઓ ગ્રાણ જ્ઞાન સહિત જન્મ્યા છે અને ભોગાવલી કર્મને
ક્ષીણ થયેલાં જાણી દીક્ષા લઈ કેવળજ્ઞાન પામી પ્રાણીઓને ઉપદેશ
આપે છે તે જિનોને નમસ્કાર કરો. ૩

‘મહાગોપ’ અને ‘મહામાહણ’ જેઓ કહેવાય છે, ‘નિર્યામક’
અને ‘સાર્થવાહ’ની ઉપમાઓ પણ જેમને ધટે છે, તેવા જિનને
ઉત્સાહપૂર્વક નમન કરો. ૪

જેમને આઠ પ્રાતિહાર્યો શોભે છે, પાંત્રીશ ગુણોવાળી જેમની
વાણી છે, જગતના જીવોને જેઓ પ્રતિબોધ કરે છે તેમને હે પ્રાણીઓ!
તમે વંદન કરો. ૫

હુહાનો અર્થ-દ્રવ્ય, ગુણ અને પર્યાય વડે અરિહંત પદનું
ધ્યાન કરતો આત્મા ભેદનો છેદ કરી અરિહંતરૂપ થાય છે. ૧.

વીર જિનેશ્વર ઉપદિશો, સાંભળજો ચિત્ત લાઈ રે;
આતમધ્યાને આત્મા, ઋષિ મળે સવિ આઈ રે. વીર૨૦ ૨.

શ્રી અરિહંત પદ કાવ્ય

જિયંતરંગારિગણો સુનાણો, સપ્પાડિહેરાઈસયપ્પહણો;
સંદેહસંદોહરયં હરંતે, જાઓહ નિચચંપિ જિણેરિહંતે. ૧.

સ્નાતકાવ્ય

વિમલકેવલભાસનભાસકરં, જગતિ જંતુમહોદ્યકારણમ્;
જિનવરં બહુમાનજલૌઘતઃ, શુચિમનાઃ સ્નપ્યામિ વિશુદ્ધયે. ૧.
સ્નાત કરતાં જગદ્ગુરુશરીરે, સક્ષેપ્દેવે વિમલ કળશનીરે;
આપણાં કુર્મમલ દૂર કીધાં, તેણો તે વિભુધ ગ્રંથે પ્રસિદ્ધા. ૨.

હવે વીર પરમાત્મા ઉપદેશ કરે છે તે તમે સાચધાનતાથી
સાંભળજો. આત્માના ધ્યાનથી આત્માની (ભૂલાયેલી) સર્વ સંપત્તિ
(તેને પોતાને) આવીને મળે છે. ૨

કાવ્યનો અર્થ : અંતર શત્રુઓના સમૂહને જિતનારા, ઉત્તમ
જ્ઞાનવાળા, ઉત્તમ આઠ પ્રાતિહાર્ય અને ચોત્રીશ અતિશય વડે પ્રધાન,
ભવ્ય જીવોના સંદેહોના સમૂહરૂપી રજને હરણ કરનાર એવા, રાગદેખને
જિતનાર અરિહંત પ્રભુનું હંમેશાં ધ્યાન કરો. ૧.

સ્નાત કાવ્યનો અર્થ : નિર્મણ કેવળજ્ઞાનવડે સૂર્ય સમાન
અને જગતના સર્વ પ્રાણીના મહોદ્યના કારણભૂત એવા જિનવરનું
બહુમાન રૂપ સ્નાત કરતાં જળના મ્રવાહવડે પવિત્ર મનવાળો એવો
હું આત્મવિશુદ્ધિને માટે સ્નાત કરું છું. ૧.

સર્વ દેવતાઓએ નિર્મણ એવા કળશના જળવડે જગદ્ગુરુના

હર્ષપરી અપ્સરાવુંદ આવે, સ્નાત્ર કરી એમ આશિષભાવે;
જિહાંલગે સુરગિરિ જંબૂદીવો, અમતણા નાથ દેવાધિદેવો. ૩.
મંત્ર

ॐ હુઁ શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે જિનેન્દ્રાય જલાદિક યજામહે સ્વાહા.

દ્વિતીય શ્રી સિદ્ધપદ પૂજા કાવ્ય

સિદ્ધાણમાણંદરઈમાલયાણાં નમો નમોણાંતચઉક્કયાણાં.

કરી આટકર્મકથે પાર પામ્યા,
જરા જન્મ મરણાદિ ભય જેણો વામ્યા;

શરીરે સ્નાત્ર કરીને પોતપોતાના કર્મમળને દૂર કર્યા તેથી જ તે વિબુધ
(પંડિત) એવા નામથી શાસ્ત્રમાં પ્રસિદ્ધ થયા છે. ૨

જન્મકલ્યાણક સમયે અપ્સરાઓ હર્ષવડ ત્યા આવે છે અને
પ્રભુનું સ્નાત્ર કરીને એમ આશિષ આપે છે કે જ્યાં સુધી આ મેરુપર્વત
ને જંબૂદીપ કાયમ રહે ત્યાં સુધી આ અમારા નાથ દેવાધિદેવ જીવતા રહે.

૩

મંત્રનો અર્થ : ઓં હુઁ શ્રી એ ત્રણ મંત્રાક્ષરો છે. પરમપુરુષ
પરમેશ્વર જન્મ-જરા-મૃત્યુનું નિવારણ કરનારા કેવળજ્ઞાનરૂપી
લક્ષ્મીવાળા શ્રી જિનેશ્વરદેવની અમે જલાદિક વડે પૂજા કરીએ છીએ.

કાવ્યાર્થ : પરમાનંદ લક્ષ્મીના સ્થાનકરૂપ અને અનંત
ચતુર્યવાળા સિદ્ધ ભગવાનને વારંવાર નમસ્કાર હો !

શ્લોકના અર્થ : જેઓ આઠ કર્મનો કષ્ય કરી (સંસારસમુક્તનો)
પાર પામેલા છે, જરા-વૃદ્ધાવસ્થા, જન્મ અને મરણાદિના ભયો જેમણે વમી

નિરાવરણ જે આત્મરૂપે પ્રસિદ્ધા,
થયા પાર પામી સદા સિદ્ધબુદ્ધા. ૧.

ત્રિભાગોનદેહાવગાહાત્મદેશા,
રહ્યા જ્ઞાનમય જ્ઞાત વર્ણાદિ લેશ્યા;
સદાનંદસૌખ્યશ્રિતા જ્યોતિરૂપા,
અનાભાષ અપુનર્ભવાદિ સ્વરૂપા. ૨

દાળ-ઉલાળાની દેશી.

સકલ કરમમલ કથ્ય કરી, પૂરણ શુદ્ધ સ્વરૂપોળું;
અવ્યાભાષ પ્રભુતામયી, આત્મ સંપત્તિ ભૂપોળું. ૧.

જ્ઞાન સાઇટ

ઉલાલો

જેહ ભૂપ આત્મ સહજ સંપત્તિ, શક્તિ વ્યક્તિપણે કરી,
સ્વદ્રવ્યક્ષેત્ર સ્વકાળભાવે, ગુણ જનંતા જાદરી;

નાંખ્યા છે, નિર્ભળ આત્મસ્વરૂપે જેઓ પ્રસિદ્ધ થયેલા છે અને
સંસારસમુદ્રનો પાર પામી હંમેશને માટે સિદ્ધ-બુદ્ધ થયેલા છે. ૧.

જેમના આત્મપ્રદેશની અવગાહના અંત્યશરીરથી ત્રીજે
ભાગે ઓછી છે, જે જ્ઞાનમય રહેલા છે, વર્ણાદિ લેશ્યાઓ રહિત
થયેલા છે, સદા આનંદ અને સુખનો આશ્રય કરી રહેલા છે,
જ્યોતિરૂપ છે, પીડા રહિત છે અને ફરીથી જન્મ ધારણ કરવારૂપ
ભવસંતતિ પામનારા નથી. ૨.

ઉલાળાની ઢાળનો અર્થ - સર્વ કર્મરૂપ મેલને દૂર કરી
જેઓ પૂર્ણ શુદ્ધ સ્વરૂપને પામેલા છે, પીડા રહિત ઠકુરાઈવાણા છે
અને આત્મિક સંપત્તિના સ્વામી છે. ૧.

સુસ્વભાવ ગુણપર્યાય પરિણતિ, સિદ્ધસાધન પર ભણી,
મુનિરાજ માનસહંસ સમવડ, નમો સિદ્ધ મહાગુણી. ૨

પૂજા ઢાણ-ક્રીપાળના રાસની દેશી.

સમયપએસંતર અણાફરસી, ચરમ તિભાગ વિશેષ;
અવગાહન લહી જે શિવ પોહોતા, સિદ્ધ નમો તે અશેષ રે.

ભવિકા ! સિઠો ૧.

પૂર્વપ્રયોગ ને ગતિપરિણામે, બંધનછેદ અસંગ,
સમય એક ઉરધગતિ જેહની, તે સિદ્ધ પ્રણામો રંગ રે,

ભવિકા ! સિઠો ૨.

જેઓ સ્વાભાવિક આત્મિક સંપત્તિના સ્વામી છે, જેઓએ
પોતાની શક્તિ પ્રગટ કરી છે, પોતાના દ્વાર્ય-ક્રોન-કાળ અને
ભાવપૂર્વક અનંત ગુણો પ્રાપ્ત કરેલા છે, તथા મુનિરાજેના મનરૂપ
માનસરોવરમાં જે રાજહંસ સમાન છે એવા સંપૂર્ણ ગુણવાન સિદ્ધ
ભગવાનને પોતાનો શુદ્ધ સ્વભાવ, ગુણો અને પર્યાપ્તની પરિણતિનું
સાધન ઉત્તમ રીતે સિદ્ધ કરવા માટે નમસ્કાર કરો. ૨

પૂજાની ઢાણનો અર્થ - એક સમયમાં (શ્રેષ્ઠી સિવાયના
અન્ય) પ્રદેશને સ્પર્શ કર્યા વગર, તરણ (ત્રીજો) ભાગ ઓછી એવી
હેલ્લા શરીરમાં રહેલા આત્મપ્રદેશોની અવગાહના વડે જેઓ મોક્ષે
ગયા છે. તે સમસ્ત સિદ્ધના જીવોને નમસ્કાર હો ! ૧.

પૂર્વપ્રયોગથી, ગતિસ્વભાવથી, બંધનનો છેદ થવાથી અને
સંગ રહિત થવાથી એક સમય માત્રમાં જેમની ઉચ્ચે ગતિ થયેલી
છે, તે સિદ્ધોને આનંદપૂર્વક પ્રણામ કરો. ૨

નિર્મળ સિદ્ધશિલાની ઉપરે, જોયણ એક લોગંત;
સાદિ અનંત તિહાં સ્થિતિ જેહની, તે સિદ્ધ પ્રણામો સંત રે.

ભવિકા ! સિઠ૦ ૩.

જાણો પણ ન શકે કહી પુરગુણા, પ્રાકૃત તેમ ગુણ જાસ;
ઉપમા વિદ્ધા નાણી ભવમાંછે, તે સિદ્ધ દીયો ઉલ્લાસ રે.

ભવિકા ! સિઠ૦ ૪.

જ્યોતિશું જ્યોતિ મળી જસ અનુપમ, વિરમી સકલ ઉપાધિ;
આતમરામ રમાપતિ સમરો, તે સિદ્ધ સહજ સમાધિ રે.

ભવિકા ! સિઠ૦ ૫.

હુણો જૈન સાઇટ

રૂપાતીત સ્વભાવ છે, કેવળ દંસણ નાણી રે;
તે ધ્યાતા નિજ આતમા, હોય સિદ્ધ ગુણાખાણી રે. વીર૦ ૧.

નિર્મળ સિદ્ધશિલાની ઉપર ઉત્સેધાંગુલના માપે એક પોજન
દૂર લોકનો અંત છે, ત્યાં જેમની સાદિ અનંતકાળ સ્થિતિ છે, તે
સિદ્ધના જીવોને હે સત્પુરુષો ! તમે નમન કરો ! ૩

જેમ ગ્રામ્ય પુરુષ નગરના ગુણ જાણો છે પણ ઉપમા પોત્ય
વસ્તુના અભાવથી કહી શકતો નથી તેમ સંસારમાં જ્ઞાનીપુરુષોને
જેમનું સ્વરૂપ કહેવાને માટે ઉપમા મળી શકતી નથી તે સિદ્ધના
જીવો આનંદ આપો ! ૪

અનુપમ એવી જેમની જ્યોતિ અન્ય જ્યોતિઓમાં મળી
ગઈ છે, સમસ્ત ઉપાધિ જેમની વિરામ પામી ગઈ છે, આત્મામાં
રમણ કરનારા છે, આધ્યાત્મિક લક્ષ્મીના સ્વામી છે અને જેઓ
સ્વાભાવિક સમાધિવાળા છે તે સિદ્ધાનું સ્મરણ કરો. ૫

હુણાનો અર્થ - જેઓ રૂપાતીત સ્વભાવવાળા એવા અને

શ્રી સિદ્ધપદ કાવ્ય

હુકૃકમાવરણપ્રમુકે, અનંતનાણાઈસિરિચઉકે;
સમગ્રલોગગપયપ્રસિદ્ધે, જાએહ નિયંપિ સમગ્રસિદ્ધે. ૨

સ્નાત્ર-કાવ્ય અને મંત્ર

વિમલકેવલભાસનભાસ્કરં, જગતિ જંતુમહોદ્યકારણમુ;
જિનવરં બહુમાનજલૌઘતઃ; શુચિમના: સનપયામિ વિશુદ્ધયે. ૧.
સ્નાત્ર કરતાં જગદ્ગુરુશરીરે, સકળદેવે વિમલ કળશનીરે;
આપણાં કર્મમલ દૂર કીથાં, તેણો તે વિબુધ ગ્રંથે પ્રસિદ્ધા. ૨
હર્ષધરી આપ્સરાવૃંદ આવે, સ્નાત્ર કરી એમ આશિષભાવે;
જિહાં લગે સુરગિરિ જંબૂદીઓ, અમતણા નાથ દેવાખિદેવો. ૩

ॐ હુઁ શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે જિનેન્દ્રાય જલાદિક યજામહે સ્વાહા.

જિનેન્દ્રા
JINNE NDRAY
.com

જેનમ્ જ્યોતિ શાસનમ्

કેવળદર્શન તથા કેવળજ્ઞાનવાળા એવા સિદ્ધોનું ધ્યાન કરે છે, તેઓનો આત્મા ગુડાની ખાણડુપ સિદ્ધ બની જાય છે.

કાવ્યનો અર્થ - દુષ્ટ એવા આઠ કર્મોના આવરણથી મૂકાશેલા અનંતજ્ઞાન, અનંતદર્શન, અનંતચારિત્ર, અનંતવીર્ય. આ ચાર અનંતની લક્ષ્મીવાળા, સમગ્ર લોકના અગ્રભાગમાં રહેલા એવા સમગ્ર સિદ્ધોનું હંમેશાં ધ્યાન કરો. ૨

સ્નાત્રપદ કાવ્ય અને મંત્રનો અર્થ - અરિહંતપદની પૂજાને અંતે આપેલ છે, તે મુજબ જાણવો. નવે પદોની પૂજાને અંતે આ કાવ્ય અને મંત્રનો અર્થ સરખો છે.

બીજી સિદ્ધપદ પૂજા અર્થ સમાપ્ત

તૃતીય શ્રી આચાર્યપદ પૂજા

કાવ્ય

સૂરીણ દૂરીકયકુળગહાણાં, નમો નમો સૂરસમપ્પહાણાં.

નમું સૂરિરાજા સદા તત્ત્વતાજા,

જિનેદ્રાગમે પ્રૌઢ સાખ્રાજ્યભાજા;

બડુવર્ગવર્ગિતગુણો શોભમાના,

પંચાચારને પાળવે સાવધાના. ૧.

ભવિ પ્રાણીને દેશના દેશકાળે,

સદા અપ્રમતા યથાસૂત્ર આલે;

જિકે શાસનાધાર દિગદંતિકલ્યા,

જો તે ચિરંજીવાં શુદ્ધ જલ્યા. ૨

ધાર્માદ્વિલાળાની દેશી

આચારજ મુનિપતિ ગણિ, ગુણ છત્તીશી ધામોજી;

ચિદાનંદ રસ સ્વાદતા, પરભાવે નિ:કામોજી. ૧.

કાવ્યાર્થ - કુગ્રહો જેમણે દૂર કરેલા છે અને જેઓ સૂર્ય સરખા અત્યંત (તેજસ્વી) છે તે આચાર્યને નમસ્કાર હો!

વૃત્તાર્થ - જિનેન્દ્ર ભગવાનના આગમનું તત્ત્વજ્ઞાન જેમનું હંમેશાં તાજું (સ્કુરાયમાન) રહેલું છે. જેઓ ઉત્તમ સાખ્રાજ્યને ભોગવે છે, છત્તીશ ગુણવડે સુશોભિત છે, પાંચ આચારને પાળવામાં સાવધાન છે. ૧.

હંમેશાં દેશકાળને અનુસરીને ભવ્ય પ્રાણીને સૂત્ર અનુસાર અપ્રમાદીપણો ઉપદેશ આપે છે, જેઓ શાસનના સ્થંભરૂપ છે, દિગુજ તુલ્ય છે, તે શુદ્ધ વચન ઉચ્ચારનાર (આચાર્ય ભગવાન) જગતમાં ચિરંજીવ રહો. ૨

ઉલાલો

નિ:કામ નિર્મળ શુદ્ધચિહ્નન, સાધ્ય નિજ નિરધારથી,
નિજ શાન દર્શન ચરણ વીરજ, સાધના વ્યાપારથી;
ભવિષ્યવબોધક તત્ત્વશોધક, સયલ ગુણ સંપત્તિધરા,
સંવર સમાધિ ગતઉપાધિ, દુઃખ તપગુણ આગરા. ૨

પૂજા ઢાળ (શ્રીપાલના રાસની દેશી)

પંચ આચાર જે સુધા પાળે, મારગ ભાખે સાચો;
તે આચારજ નમીએ તેહશું, પ્રેમ કરીને જાચો રે.

ભવિકા ! સિંહ ૧.

વર છત્તીશ ગુણો કરી સોહે, યુગપ્રધાન જન મોહે;
જગ બોહે ન રહે ખિંડા કોહે, સૂરિ નમું તે જોહે રે.

ભવિકા ! સિંહ ૨.

ઉલાલાની ઢાળનો અર્થ - આચાર્ય ભગવાન મુનિઓના
સ્વામી છે, ગજાના સ્વામી છે, છત્તીસ ગુણોનું સ્થાન છે, શાનાનંદરૂપ
રસનો સ્વાદ લે છે અને પૌદ્રગલિક ભાવોમાં ઈચ્છા રહિત છે. ૧.

પોતાના શાન, દર્શન, ચારિત્ર અને વીર્યરૂપ સાધનોને
જોડવાથી નિર્ઝામ, નિર્મળ અને શુદ્ધ કેવળજ્ઞાનરૂપ સાધ્ય સિદ્ધ થવાનો
જેમને નિર્ધાર (નિશ્ચય) ધયેલ છે, જબ્ય જીવોને જે બોધ પમાડે છે,
તત્ત્વોનું શોધન કરે છે, સમસ્ત ગુણોરૂપ સંપત્તિને ધારણ કરનારા છે,
. સંવર ને સમાધિવાળા છે તેમજ ઉપાધિથી રહિત છે અને બે પ્રકારના
તપરૂપ ગુણોની ખાણરૂપ છે. ૨

પૂજાની ઢાળનો અર્થ - જે સારી રીતે પંચાચારનું પાલન કરે
છે, સત્ય માર્ગનો ઉપદેશ કરે છે તે આચાર્ય ભગવાનને નમસ્કાર કરો
અને તેમની સાથે પ્રેમ પ્રકટાવીને પ્રેમપૂર્વક યાચના કરો. ૧.

નિત્ય અપ્રમત્ત ધર્મ ઉવઅસે, નહીં વિકથા ન કખાય;
જેહને તે આચારજ નમીએ, અકલુષ અમલ અમાય રે.

ભવિકા ! સિં ૩.

જે દિયે સારણા વારણા ચોયણા, પડિચોયણા વળી જનને;
પટધારી ગચ્છ સ્થંભ આચારજ, તે માન્યા મુનિ મનને રે.

ભવિકા ! સિં ૪.

અત્થમિયે જિન સૂરજ કેવળ, ચંદ્ર જે જગદીઓ;
ભુવન પદારથ પ્રકટન પડુ તે, આચારજ ચિરંજીવો રે.

ભવિકા ! સિં ૫.

જૈન સાહિત્ય

ઉત્તમ છત્તીશ ગુહ્ણોવડે જે શોખે છે, યુગમ્રધાન હોવાથી
મનુષ્યોને આશ્ર્ય પમાડે છે, જગતને બોધ કરે છે, ક્ષણમાત્ર પણ
કોધવશ રહેતા નથી એવા આચાર્ય ભગવંતને અંજલીપૂર્વક નમું છું.૨

હંમેશાં અપ્રમાદીપણે ધર્મનો ઉપદેશ કરે છે, વિકથા અને
કખાય જેમને નથી, પાપ રહિત, નિર્મળ અને માયા વગરના છે,
તે આચાર્ય ભગવાનને નમસ્કાર કરો. ૩

વળી જે આરાધક મનુષ્યને સારણા, વારણા, ચોયણા અને
પડિચોયણા આપે છે, પદ્ધત છે, ગચ્છના સ્થંભરૂપ છે, તે આચાર્ય
ભગવાન મુનિજનોના મનને આનંદ પ્રકટાવનાર છે. ૪

કેવળજ્ઞાન રૂપ ચંદ્ર અસ્ત પામે છતે અને જિનેશ્વરરૂપ સૂર્ય
અસ્ત પામ્યે છતે જગતમાં દીપકરૂપે જે પ્રકાશ આપે છે, તરફ
ભુવનોના પદાર્થને પ્રકટ કરવામાં જે કુશળ છે, તે સૂરિજી ભગવાન
ચિરંજીવ રહો. ૫

હુણો

ધ્યાતા આચારજ ભલા, મહામંત્ર શુભધ્યાની રે;
પંચ પ્રસ્થાને આત્મા, આચારજ હોય પ્રાણી રે. ૧૦

શ્રી આચાર્યપદ કાવ્ય

ન તં સુહું દેઈ પિયા ન માયા, જે હિંતિ જીવાણિહ સૂરિપાયા;
તમ્છાહું તે યેવ સયા મહેહ, જે મુક્ખસુક્ખાઈ લહું લહેહ. ઉ

શ્રી સ્નાત્ર કાવ્ય અને મંત્ર

વિમલકેવલમાસનભાસકરં, જગતિ જંતુમહોદ્યકારણમુ;
જિનવરં બહુમાનજલૌધતઃ, શુચિમનાઃ સ્નપયામિ વિશુદ્ધયે. ૧.
સ્નાત્ર કરતાં જગદ્ગુરુ શરીરે, સકલદેવે વિમળકળશનીરે;
આપણાં કર્મમલ દૂર કીધાં, તેણે તે વિબુધ ગ્રંથે પ્રસિદ્ધા. ૨
હર્ષ ધરી અપ્સરાવૃદ્ધ આવે, સ્નાત્ર કરી એમ આશિષ ભાવે;
જિહાં લગે સુરગિરિ જંબૂદીવો, અમતણા નાથ હેવાધિદેવો. ઉ

ॐ હુણી શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે જિનેન્દ્રાય જલાહિંક યજ્ઞમહે સ્વાહા.

હુણાનો અર્થ - મહામંત્ર અને શુભ ધ્યાનવડે સુંદર આચાર્ય
પદનું ધ્યાન કરનાર મનુષ્યોનો આત્મા જ પાંચ પ્રસ્થાન પ્રાપ્ત કરી
આચાર્ય બની જાય છે.

કાવ્યનો અર્થ - પ્રાણીઓને જે સુખ આચાર્ય મહારાજો આપે
છે, તે સુખ પિતા કે માતા પણ આપતા નથી, તેથી આચાર્ય મહારાજની
તમે હર્મેશાં સેવા કરો કે જેથી મોકણાં સુખો તરત જ પ્રાપ્ત થાય. ઉ

સ્નાત્રના કાવ્ય અને મંત્રનો અર્થ અરિહંત પદના અર્થમાંથી
જાણી લેવો

ત્રીજ આચાર્યપદપૂજા-અર્થ સહિત સમાપ્ત

ચતુર્થ શ્રી ઉપાધ્યાયપદ પૂજા કાવ્ય

સુતાત્થવિત્થારણાતપ્પરાણાં, નમો નમો વાયગુંજરાણાં.

નહિ સૂરિ પણ સૂરિગણને સહાયા,
નમું વાચકા ત્યક્ત-મદ-મોહ-માયા;
વળી બાદશાંગાદિ સૂત્રાર્થદાને,
જિકે સાવધાના નિરલભાલિમાને. ૧.

ધરે પંચને વર્ગવર્ગિત ગુણૌધા,
પ્રવાદિદ્વીપોચ્છેદને તુલ્ય સિંધા;
ગણી ગણ્ય સંધારણે સ્થંભભૂતા,
ઉપાધ્યાય તે વંદીએ ચિત્ત પ્રભૂતા. ૨

કાવ્યાર્થ - સૂત્રના અર્થનો વિસ્તાર કરવાને તત્પર ઉપાધ્યાયરૂપ હસ્તીને વારંવાર નમસ્કાર કરો.

વૃત્તાર્થ - જે આચાર્ય નથી, (પણ આચાર્ય પદને યોગ્ય છે) જેઓ સહાયરૂપ છે, અહંકાર અને મોહ-માયાથી મુક્ત છે, વળી બાર અંગાદિ સૂત્રોના અર્થ નિરલિમાનપણે દેવામાં સાવધાન છે. ૧.

પચીશ ગુણોના સમૂહને ધારણ કરે છે, પ્રભરવાદીરૂપી હાથીઓને હરાવવામાં સિંહ તુલ્ય છે, ગણ્યને ધારણ કરવામાં મજબૂત સ્થંભતુલ્ય છે, તે વિશાળ જ્ઞાનવાળા ઉપાધ્યાયને વંદન કરો. ૨

ઢાળ : (ઉલાણાની દેશી)

ખંતિજુઆ મુતિજુઆ, અજજવ મદ્વ જુતાજુ;
સર્યં સોયં અક્ષિયણા, તવ સંજમ ગુણરતાજુ. ૧.

ઉલાલો

જે રમ્યા બ્રહ્મ સુગુમિગુમા, સમિતિસમિતા શુતધરા;
સ્યાદ્વાદ્વાદે તત્ત્વવાદક, આત્મપર-વિભજનકરા;
ભવભીરુ સાધનધીર શાસન-વહન ધોરી મુનિવરા,
સિદ્ધાંત વાયણ દાન સમરથ, નમો પાઠક પદ્ધરા. ૧.

પૂજા ઢાળ, (શ્રીપાણના રાસની દેશી.)

દ્વાદ્શ અંગ સજીય કરે જે, પારગ ધારગ તાસ;
સૂત્ર અર્થ વિસ્તાર રસિક તે, નમો ઉવજીય ઉલ્લાસ રે.

ભવિકા ! સિ૦ ૧.

ઉલાણાની ઢાળનો અર્થ - જેઓ ક્ષમા, નિર્લોભતા, સરળતા અને મૃદુતાવાળા છે, સત્ય, શૌચ (અદ્વાતાગ), અક્ષિયનપણું અને તપ તથા સંયમ (જીવદ્યા)રૂપ યતિગુણો વડે રંગાયેલા છે. ૧.

જે બ્રહ્મચર્યમાં રમ્યા છે, (ત્રણ) સુંદર ગુમિવડે સુરક્ષિત છે, (પાંચ) સમિતિવાળા છે, શુતજ્ઞાનને ધારણ કરનારા છે, સ્યાદ્વાદના સુંદર ઉપદેશથી તત્ત્વનું પ્રતિપાદન કરનારા છે, ૪૩ અને યેતનનો (સ્વપરનો) લેદ પાડનારા છે, ભવભીરુ છે, સાધના કરવામાં ધીર છે, પ્રલુશાસનને વહન કરવામાં વૃષભ તુલ્ય શ્રેષ્ઠ મુનિ છે, આગમની વાચના દેવામાં શક્તિમાન છે એવા પાઠકપદને ધારણ કરનારા (ઉપાધ્યાયજી)ને નમસ્કાર કરો. ૧.

પૂજાની ઢાળનો અર્થ - જે બાર અંગોનો સ્વાધ્યાય કરે છે,

અર્થ-સૂત્રને દાન વિભાગો, આચારજ ઉવજજાય;
ભવ ત્રીજે જે લહે શિવસંપદ્, નમીએ તે સુપસાય રે.
ભવિકા ! સિં ૨.

મૂરખ શિષ્ય નિપાઈ જે પ્રભુ, પહાણને પલ્લવ આણો;
તે ઉવજજાય સકળજનપૂજિત, સૂત્ર અર્થ સચિ જાણો રે.
ભવિકા ! સિં ૩.

રાજકુમાર સરિખા ગણાચિંતક, આચારજ પદ યોગ;
જે ઉવજજાય સદા તે નમતાં, નાવે ભવભય શોગ રે.

ભવિકા ! સિં ૪.

જૈન સાહિત્ય

તેના પારગામી હોવાથી તે (ના રહસ્યાર્થ)ને ઘારણ કરનારા છે,
સૂત્રના અર્થને વિસ્તારવામાં (વાચના આપવામાં) જતુર છે, તે
ઉપાધ્યાય ભગવાનને ઉલ્લાસથી નમસ્કાર કરો. ૧.

અર્થ અને સૂત્ર આપવાના વિભાગમાં (અનુક્રમ) આચાર્ય
અને ઉપાધ્યાય છે, જે ત્રીજે બવે મોક્ષલક્ષ્મી પામનારા છે, એવા
સુંદર કૃપાવાળા ઉપાધ્યાયજીને નમસ્કાર કરીએ છીએ. ૨.

પત્થરમાં પણ અંકુરા ઉગાડવાને સમર્થ એવા જે ઉપાધ્યાય
ભગવાન મૂર્ખ શિષ્યને પણ વિદ્વાન બનાવી શકે છે તે સર્વ જનોથી
પૂજિત છે અને સૂત્ર અર્થ સર્વ જાણો છે. ૩

રાજાના યુવરાજ સમાન ગણાની ચિંતા રાખનારા છે.
આચાર્યપદને જે યોગ્ય છે, તે ઉપાધ્યાયજીને હંમેશાં નમસ્કાર
કરતાં સંસારનો ભય અને શોક આવતો નથી. (નાશ પામી જાય
છે.) ૪

बावनायंदन रस सम वयणे, अहित ताप सवि टाणे;
ते उवज्ज्ञाय नभीजे जे वणी, जिनशासन अजुवाणे रे.

भविका ! सिद्धयक्षपद वंदो. ५.

हुलो

तप सज्जाये रत सदा, द्वादश अंगना ध्याता रे;
उपाध्याय ते आतमा, जगबंधव जगभ्राता रे. वीर. १.

श्री उपाध्यायपद काव्य

सुतात्यसंवेगमयं सुअेणां, संनीरभीरामयविस्सुअेणां;
पीषांति जे ते उवज्ज्ञायराए, जाअेह निच्यंपि क्यप्पसाए. १.

श्री स्नात्र काव्य अने मंत्र

विमलकेवलभासनभासकरं, जगति जंतुमहोदयकारशम्;
जिनवरं बहुमानज्ज्लोधतः, शुचिमना: स्नपयामि विशुद्धये. १.
स्नात्र करतां जगद्गुरु शरीरे, सकणहेवे विमल कणश नीरे;
आपशां कर्ममल दूर कीधां, तेषो ते विषुध ग्रंथे प्रसिद्धा. २

बावनायंदनना रस सरभा शीतण वयनोवडे प्राणीना
अहितउपी सर्व तापने जे दूर करे छे तेम जे जे जिनशासनने
(विशेषपदो) प्रकाशित करे छे ते उपाध्याय भगवानने नमस्कार
करो. ५

हुलानो अर्थ - तप अने स्वाध्यायमां सदा रक्ता छे, बार
अंगनु ध्यान करे छे, विश्वना बंधु छे अने जगत साथे बंधुभावथी
वर्ते छे तेवो आत्मा जे उपाध्याय भगवान कहेवाय छे. १.

उपाध्यायपद काव्यनो अर्थ - उत्तम जल, दूष तथा
अमृतसरभा सूत्र, अर्थ तथा वैराग्यमय शाननु जे उपाध्यायो

હર્ષ ધરી અપ્સરાવૃંદ આવે, સ્નાત્ર કરી એમ આશિષ ભાવે; જિહાં લગે સુરગિરિ જંબૂદીવો, અમતણા નાથ દેવાખિદેવો. ઉ

ॐ હુઁં શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ-નિવારણાય શ્રીમતે જિનેન્દ્રાય જલાદિક યજામહે સ્વાહા.

••••

પંચમ શ્રી મુનિપદ પૂજા કાવ્ય

સાહૂણ સંસાહિઅસંજમાણં, નમો નમો સુદ્રદ્યાદમાણં.

કરે સેવના સૂરિ વાયગ ગણિની, માઇટ

કરું વર્ષાના તેહની શ્રી મુણિની;

સમેતા સદા પંચસમિતિ ત્રિગુમા,

ત્રિગુમે નહીં કામભોગેષુ લિમા. ૧.

ભવ્યજનોને પાન કરાવે છે, તે કૃપા કરવાવાળા ઉપાધ્યાય ભગવંતનું હંમેશાં ધ્યાન ધરો. ૪

ચોથી ઉપાધ્યાયપદ પૂજા- અર્થ સમાન.

સ્નાત્ર કાવ્ય અને મંત્રના અર્થ અરિહંત પદમાંથી જાણી લેવા

કાવ્યાર્થ - સારી રીતે જેમણે સંયમનું પાલન કર્યું છે, શુદ્ધ દ્યાપૂર્વક જેમણે હૃદ્રિયદમન કરેલું છે તેવા સાધુજનોને વારંવાર નમસ્કાર હો !

વૃત્તાર્થ - જેઓ આચાર્ય, ઉપાધ્યાય અને ગણિની સેવા કરે છે, સર્વદા પાંચ સમિતિથી સહિત છે, ત્રણ ગુમિથી સુરક્ષિત છે, કામ અને ભોગોમાં આસક્ત નથી તે મુનિજનોની પ્રશંસા શ્રી રીતે કરું ? (અર્થાત્ જેટલી કરું તેટલી ઓછી ઽાંદી ઽ.) ૧.

વળી બાબ્ય અભ્યંતર ગ્રંથિ ટાળી,
હોય મુક્તિને યોગ્ય ચારિત્ર પાળી;
શુભાષ્ટાંગ યોગે રમે ચિત્ત વાળી,
નમું સાધુને તેહ નિજ પાપ ટાળી. ૨

(ધારણ : ઉલાણાની દેશી.)

સકળ વિષયવિષ વારીને, નિઃકામી નિઃસંગીતુ;
ભવ દવ તાપ શમાવતા, આતમસાધન રંગીતુ. ૧.

ઉલાણો

જે રમ્યા શુદ્ધ સ્વરૂપ રમણો, દેહ નિર્મભ નિર્મદા,
કાઉસ્સાગ મુદ્રા ધીર આસન, જ્યાન અત્યાસી સદા;

વળી બાબ્ય અને અંતર (પરિગ્રહ) ગ્રંથીઓ જેમણે તોડેલી
છે, મોક્ષ પ્રાપ્ત કરાવે તેવું ચારિત્ર પાળ્યું છે, ચિત્તને સાવધાન રાખી
સુંદર અષ્ટાંગ યોગમાં રમણ કરે છે એવા સાધુઓને મારું પોતાનું
પાપ દૂર કરવા નમસ્કાર કરું છું. ૨

ઉલાણાની ધારણો અર્થ - (જેઓ) સઘળા વિષયના જેરનું
નિવારણ કરીને નિષ્કામ અને સંગ રહિત થયા છે, સંસારરૂપ
દાવાનળનો તાપ શમાવે છે અને આત્મિક સાધન વડે રંગાયેલા
છે. ૧.

જેઓ શુદ્ધ (આત્મિક) સ્વરૂપની સ્થિરતામાં રહેલા છે, શરીર
ઉપરના મમત્વ વગરના અને અહંકાર રહિત છે. કાઉસ્સાગ અને
મુદ્રાઓમાં વૈર્યવાળા છે, આસન અને જ્યાનના નિરંતર અત્યાસી છે,
તપના તેજથી કંતિમાન છે, કર્માને જીતે છે, અન્ય (સાંસારિક)

તપ તેજ દીપે કર્મ જીપે, નેવ છીપે પરભણી,
મુનિરાજ કરુણાસિંહુ ત્રિભુવન-બંધુ પ્રણામું હિતભણી. ૧.

(પૂજા ઢાળ, શ્રીપાળના રાસની દેશી.)

જેમ તરફૂલે ભમરો બેસે, પીડા તસ ન ઉપાવે;
લેઈ રસ આતમ સંતોષે, તેમ મુનિ ગોચરી જાવે રે.

ભીસિં ૧.

પંચ ઠંડિયને જે નિત્ય જીપે, ઘટકાયક પ્રતિપાળ;
સંયમ સત્તાર પ્રકારે આરાધે, વંદું તેહ દ્યાળ રે.

ભીસિં ૨.

અઢાર સહસ શીલાંગના ધોરી, જેઅચાર આચાર ચારિત્ર;
મુનિ મહંત જયણાયુત વંદી, કીજે જન્મ પવિત્ર રે.

ભીસિં ૩.

પદાર્થોથી લલચાતા નથી, દ્યાના સાગર છે, ત્રિભુવનબંધુ છે એવા
મુનિરાજને આત્મીક હિતની ખાતર પ્રણામું કરું છું. ૨

પૂજાની ઢાળનો અર્થ - જેમ જાડના ફૂલ ઉપર (રસ
ચૂસવાને) ભમરો બેસે છે તે તેને પીડા ઉપજાવતો નથી અને રસ
લઈને પોતાના આત્માને તૃપ્તિ પમાડે છે તેમ મુનિ ‘ગોચરી’ લે છે. ૧

હંમેશાં જે પાંચ ઠંડિયોને વશ રાખે છે, છકાયનું સુંદર
રીતે પાલન કરે છે, સત્તર પ્રકારે સંયમનું આરાધન કરે છે તે તે
કૃપાળુ મુનિજિઝનને વંદના કરું છું. ૨

અઢાર હજાર શીલાંગરથને વહન કરવામાં વૃષભ તુલ્ય
છે, આચાર અને ચારિત્ર (જેમનું) નિશ્ચળ છે, એવા મુનિ મહાત્માને
યતનાપૂર્વક વંદન કરીને મનુષ્ય જન્મને પવિત્ર કરો. ૩

નવવિષ બ્રહ્મગુમિ જે પાળે, બારસવિહ તપશૂરા;
એહવા મુનિ નમીએ જો પ્રગટે, પૂર્વ પુષ્ય અંકુરા રે.

ભ૦ સિં ૪.

સોનાતણી પરે પરીક્ષા દીસે, દિનદિન ચઢતે વાને;
સંજમ ખપ કરતા મુનિ નમીએ, દેશકાળ અનુમાને રે.

ભ૦ સિં ૫.

હુણો.

અપ્રમાતા જે નિત્ય રહે, નવિ હરબે નવિ શોચે રે;
સાધુ સુધા તે આતમા, શું મુંડે શું લોચે રે ? વીર૦ ૧.

શ્રી સાધુપદ કાવ્ય

ખંતે ય હંતે ય સુગુણિગુતે, મુત્તે પસંતે ગુણજોગજુતે;
ગયપ્પમાએ ડયમોહમાયે, જાઓહ નિચયં મુણિરાયપાએ. ૫

જે બ્રહ્મચર્યની નવ વાડોનું પાલન કરે છે, બાર મકારનો
તપ કરવામાં શૂરવીર છે, એવા મુનિને જો પૂર્વપુષ્યરૂપી (વૃક્ષના)
અંકુરા પ્રગટે તો જ નમસ્કાર કરવાનો પ્રસંગ પ્રાપ્ત થાય. ૪

જેમના સંયમની પરીક્ષા સુવર્ણની જેમ દરરોજ ચઢતા
ચઢતા રંગવાળી દેખાય છે અને જેઓ દેશકાળ પ્રમાણે સંયમનું
પાલન કરવામાં તત્પર છે તેવા મુનિજનનોને નમસ્કાર કરો. ૫

હુણાનો અર્થ - જે હંમેશાં અપ્રમાદી રહે છે, હર્ષ અથવા
શોકમાં લીન થતા નથી તેવા આત્મા જ ઉત્તમ સાધુ છે. માત્ર
મુંડાવવાથી અથવા લોચ કરવાથી શું વાસ્તવિક સાધુપણું પ્રાપ્ત થાય છે?

સાધુપદ કાવ્યનો અર્થ - ક્ષમાવાન, દમન કરનાર, ત્રણ
ગુમિઓથી ગુમ, કોઈ પણ જાંતના બદલાની ઈચ્છા વગરના પ્રશાંત

શ્રી સ્નાત્ર કાવ્ય

વિમલકેવલભાસનભાસ્કર, જગતિ જંતુમહોદ્યકારણમુ;
 જિનવરં બહુમાનજલૌધતઃ, શુચિમનાઃ સ્નપયામિ વિશુદ્ધયે. ૧.
 સ્નાત્ર કરતાં જગદ્ગુરુ શરીરે, સકળદેવે વિમળકળાશનીરે;
 આપણાં કર્મમલ દૂર કીધાં, તેણે તે વિલુધ ગ્રંથે પ્રસિદ્ધા. ૨.
 હર્ષ ધરી અપ્સરાવૃંદ આવે, સ્નાત્ર કરી એમ આશિષ ભાવે;
 જિહાં લગે સુરગિરિ જંબૂદીવો, અમતણા નાથ દેવાધિદેવો. ૩.

ॐ હુઁ શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મृત્યુ-
 નિવારણાય શ્રીમતે જિનેન્દ્રાય જલાદિક યજામહે સ્વાહા. ૪.

જન સાઇટ
ખાલી જગતનાના મનુષ્યનાના જીવનનાના

જિષુતતતો રૂઈલક્ખણસ્, નમો નમો નિમ્મલદંસણસ્.

(અનેક) ગુણોના યોગથી યુક્ત પ્રમાદ વગરના, મોહ-માયાને
 છણનારા એવા મુનિરાજના ચરણોનું હંમેશા ધ્યાન કરો. ૫.

સ્નાત્ર કાવ્ય અને મંત્રનો અર્થ અરિહંતપદમાંથી જાણી લેવો.

પાંચમી મુનિપદપૂજા સમાપ્ત

કાવ્યાર્થ - જિનેશ્વર ભગવાને કહેલા તત્ત્વોમાં રચિતુપ
 લક્ષણવાળા નિર્મિત દર્શન-સમ્યક્ત્વને વારંવાર નમસ્કાર હો !

વિપર્યાસ હઠવાસનારૂપ મિથ્યા,
 ટળે કે અનાદિ અછે જેમ પથ્યા;
 જિનોકર્તે હોવે સહજથી શ્રદ્ધાનં,
 કહિયે દર્શનં તેહ પરમં નિધાનં. ૧.
 વિના જેહથી જ્ઞાન અજ્ઞાન રૂપં,
 ચરિત્રં વિચિત્રં ભવારણ્યકૂપં;
 પ્રકૃતિ સાતને ઉપશમે કષય તે હોવે,
 તિહાં આપરૂપે સદા આપ જોવે. ૨

(દાળ - ઉલાળાની દેશી)

સમ્યગ્રદર્શન ગુણ નમો, તત્ત્વ પ્રતીત સ્વરૂપોળું;
 જસુ નિરધાર સ્વભાવ છે, ચેતન ગુણ કે અરૂપોળું. ૧.

વૃત્તાર્થ - જેમ પથ્યથી બ્યાધિ ટળે તેમ વિપર્યાસ અને કદાગ્રહની વાસનારૂપ અનાદિ મિથ્યાત્વ, જેનાથી દૂર થાય છે, અને જિનેશરે કહેલાં તત્ત્વોની ઉપર સ્વાભાવિકપણે શ્રદ્ધા થાય છે, તે ઉત્કૃષ્ટ નિધાનરૂપ સમ્યગ્રદર્શન કહેવાય છે. ૧.

જેના વગર પ્રામ કરેલું જ્ઞાન અજ્ઞાનરૂપ ગણાય છે, અનેક જનોને આશ્ર્યકારી ચારિત્ર પણ ભવરૂપ અટવીમાં ફૂવા તુલ્ય છે, અને જે મિથ્યાત્વ મોહનીયની સાત પ્રકૃતિનો ઉપશમ, કષ્યોપશમ અથવા કષય થાય ત્યારે પ્રામ થાય છે તે સમકિત પ્રામ થવાથી આત્મા પોતાને આત્મસાક્ષાત્કારથી જોઈ શકે છે. (૨)

ઉલાળાની દાળનો અર્થ - સમ્યગ્રદર્શન ગુણને નમસ્કાર કરો ! જે તત્ત્વની પ્રતીતિરૂપ છે, જેનો નિરધાર કરવાનો સ્વભાવ છે અને જે ચેતનનો અરૂપી ગુણ છે. ૧.

ઉલાલો

જે અનુપ શ્રદ્ધા ધર્મ પ્રગટે, સયલ પર ઈછા ટળે,
નિજ શુદ્ધ સત્તા પ્રગટ અનુભવ-કરણ રૂચિતા ઉચ્છળે;
બહુમાન પરિણાતિ વસ્તુતાવે, અહૃત તસુ કારણપણે,
નિજ સાધ્ય દષ્ટે સર્વ કરણી, તત્ત્વતા સંપત્તિ ગણે. ૨

પૂજા ઢાણ : (શ્રીપાળના રાસની દેશી.)

શુદ્ધ દેવગુરુ ધર્મ પરીક્ષા, સદહણા પરિણામ;
જેહ પામીજે તેહ નમીજે, સમ્યગ્દર્શન નામ રે.

ભવિકા ! સિઠો ૧.

મલ ઉપશમ કથ ઉપશમ કથથી, જે હોય ત્રિવિધ અત્મંગ;
સમ્યગ્દર્શન તેહ નમીજે, જિનધર્મે દૃઢ રંગ રે.

ભવિકા ! સિઠો ૨.

(જેની પ્રામિથી) ઉપમા ન આપી શકાય તેવો શ્રદ્ધાધર્મ
પ્રકટે છે, સધણો પરપદાર્થની ઈચ્છાઓ દૂર થાય છે, પોતાને શુદ્ધ
સત્તાનો અનુભવ મકટ કરવાની રૂચિ ઉછળે છે, પદાર્થના તત્ત્વમાં
બહુમાન પ્રકટે છે અથવા તે બહુમાન પરિણાતિ વસ્તુતાવની પ્રામિના
કારણરૂપ બને છે અને પોતાની સાધ્યદિષ્ટી કરાતી સર્વ કરણીને
જ પોતાની ખરેખરી લક્ષ્મી ગણે છે. ૨

પૂજાનો અર્થ - શુદ્ધ દેવ, ગુરુ અને ધર્મની
પરીક્ષાપૂર્વક તે સત્ય છે તેવા શ્રદ્ધાના પરિણામ જેથી પમાય છે તે
સમ્યગ્દર્શનને નમસ્કાર કરો. ૧.

(સાતપ્રકૃતિરૂપ) મેલ (કર્મ) ના ઉપશમ, કથ અને કથોપશમથી
જે અખંડપણે ત્રણ પ્રકારનું પ્રામ થાય છે, તેમ જ જેથી જિનધર્મમાં
ચોળમજ્જુઠનો રંગ લાગે છે તે સમ્યગ્દર્શનને નમન કરો. ૨.

પાંચ વાર ઉપશમિય લહીજે, કષયઉપશમિય અસંખ;
એક વાર ક્ષાયિક તે સમકિત, દર્શન નમીએ અસંખ રે.

ભવિકા ! સિં ૩

જે વિષા નાણ પ્રમાણ ન હોવે, ચારિત્રતરુ નવિ ફળીઓ;
સુખ નિર્વાણ ન જે વિષા લહીએ, સમકિતદર્શન બળિયો રે.

ભવિકા ! સિં ૪

સડસઠ બોલે જે અલંકરીઓ, જ્ઞાન ચારિત્રનું મૂળ;
સમકિતદર્શન તે નિત્ય પ્રણમું, શિવપંથનું અનુકૂળ રે,

ભવિકા ! સિં ૫

હુદો

શમ સંવેગાદિક ગુણા, ક્ષય ઉપશમ જે આવેરે; જે આત્મા, શું હોય નામ ધરાવે રે. વીર૦ ૧.

(સર્વ લવ પર્યતમાં) ઉપશમ સમકિત પાંચ વાર પમાય છે,
ક્ષયોપશમ અસંખ્યાત વાર પમાય છે અને ક્ષાયિક સમકિત એકવાર જ
પમાય છે, તેવા અસંખ્ય સમ્યગ્રૂદ્ધશનને નમસ્કાર કરો. ૩.

જેના વગર જ્ઞાન પ્રમાણભૂત ગણાતું નથી, ચારિત્રરૂપ વૃક્ષ
યોગ્ય ફળ આપતું નથી અને મોકશનું સુખ જેના વગર પ્રાપ્ત થતું નથી
તે સમ્યગ્રૂદ્ધશન મહાબળવાન છે. ૪

જે સડસઠ બેદોથી સુશોભિત છે, જ્ઞાન અને ચારિત્રનું મૂળ છે
અને મોકશમાર્ગને પ્રાપ્ત કરવાની અનુકૂળતા કરી આપનારું છે, તે
સમ્યગ્રૂદ્ધશનને હંમેશાં પ્રણામ કરું છું. ૫

હુહાનો અર્થ - (પ્રકૃતિઓના) ક્ષય અથવા ઉપશમથી (અને
ક્ષયોપશમથી પણ) ઉપશમ અને સંવેગાદિ ગુણો જે પ્રકટે છે તે
સમ્યગ્રૂદ્ધશન જ આત્મા છે. માત્ર 'સમકિતી' નામ ધારણ કરવાથી શું

શ્રી સમ્યગ્રદર્શન પદ કાવ્ય

જે દવ્યાદક્કાઈસુ સદ્ધાણાં, તં દંસણાં સવ્વગુણપ્રદાણાં;
કુર્ગાહવાહી ઉવયંતિ જેણાં, જહા વિસુદ્ધેણ રસાયણેણાં. ૧.

શ્રી સ્નાત્ર કાવ્ય

વિમલકેવલભાસનભાસ્કરં, જગતિ જંતુમહોદ્યકારણમુ;
જિનવરં બહુમાનજલૌઘતઃ, શુચિમના: સ્નપ્યામિ વિશુદ્ધયે. ૧.
સ્નાત્ર કરતાં જગદ્ગુરુ શરીરે, સકળદેવે વિમળકળશાનીરે;
આપણાં કર્મમલ દૂર કીધાં, તેણે તે વિબુધ ગ્રંથે પ્રસિદ્ધા. ૨.
હર્ષ ધરી અપ્સરાવૃંદ આવે, સ્નાત્ર કરી એમ આશિષ ભાવે;
જિહાં લગે સુરગિરિ જંબૂદીવો, અમતણા નાથ દેવાધિદેવો. ૩.
ॐ હ્રી શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે જિનેન્દ્રાય જલાદિકં પજામહે સ્વાહા.

● ● ● ● નમૃ જ્યતિ શાસનમ् .com

સ્પતમ સમ્યગ્જ્ઞાન પદ-પૂજા

અગ્રાણસંમોહનમોહરસ્સ, નમો નમો નાણાદિવાયરસ્સ.
હોથે જેહથી શાન શુદ્ધ પ્રબોધે, યથાવર્ણ નાસે વિચિત્રાવબોધે;

સફળતા છે ? અર્થાત્ કે જ ફળ નથી. ૧.

કાવ્યનો અર્થ - જે છ દ્વય વગેરેની શ્રદ્ધારૂપ છે તે દર્શન સર્વ ગુણોમાં મુખ્ય છે. જેમ વિશુદ્ધ રસાયણ વડે વ્યાધિ નાશ પામે છે, તેમ જે દર્શનથી કદાચિત્રરૂપ વ્યાધિ નાશ પામે છે. ૧.

સ્નાત્ર કાવ્ય અને મંત્રનો અથં અરિહંતપદમાંથી જાણી લેવો.

શ્રી સમ્યગ્રદર્શનપદપૂજા સમાપ્ત.

કાવ્યાર્થ-અજ્ઞાન અને મોહરૂપ અંધકારને દૂર કરનાર સૂર્ય

જેણો જાણીએ વસ્તુ બડુદ્વયભાવા,
ન હોવે વિતત્યા નિજેચા સ્વભાવા. ૧.

હોયે પંચ મત્યાદિ સુજ્ઞાન ભેદ,
ગુરુપાસ્તિથી યોગ્યતા તેષ વેદે;
વળી લેય હેય ઉપાદેય રૂપે,
લહે ચિત્તમાં જેમ ધ્યાંત પ્રદીપે. ૨

દાણ-(ઉલાણાની દેશી)

ભવ્ય નમો ગુજા શાનને, સ્વપર પ્રકાશક ભાવેશુ;
પરજ્ઞાય ધર્મ અનંતતા, ભેદાભેદ સ્વભાવેશુ. ૧.

સમાન જ્ઞાનને વારંવાર નમસ્કાર હો !

વૃત્તાર્થ-જેમ જેમ અનેક પ્રકારના બોધ વડે (અજ્ઞાનરૂપ)
આવરજા દૂર થાય છે તેમ તેમ શુદ્ધ પ્રબોધરૂપ જ્ઞાન પ્રગટ થાય છે
ત્યારે છ દ્વયરૂપ પદાર્થોના ભાવો જણાય છે અને અસત્ય તથા
સ્વચ્છંદાદિ સ્વભાવો પ્રાપ્ત થતા નથી. ૧.

(તે જ્ઞાન) મતિ આદિ સદ્જ્ઞાનના ભેદોથી પાંચ પ્રકારનું છે,
ગુરુજ્ઞનની સેવાથી તેની યોગ્યતા પ્રાપ્ત કરી શકાય છે. વળી દીવાથી
જેમ અંધકાર દૂર થાય છે તેમ જ્ઞાન વડે અજ્ઞાનનો નાશ થવાથી હોય,
હેય અને ઉપાદેયરૂપે સર્વ પદાર્થને ચિત્તમાં જાણી શકાય છે. ૨

ઉલાણાની દાણનો અર્થ - હે ભવ્ય પ્રાણીઓ! જ્ઞાનરૂપ
ગુજાને નમસ્કાર કરો ! તેનો સ્વભાવ પોતાને અને પરને પ્રકાશ
કરવાનો છે, તેના પર્યાય ધર્મોનું અનંતપણું છે અને જે લેદ તેમજ
અભેદ સ્વભાવવાળો છે. ૧.

ઉલાણો

જે મુખ્ય પરિણામિ સકલ જ્ઞાયક, બોધ ભાવ વિલચ્છના,
મતિ આદિ પાંચ પ્રકાર નિર્મળ, સિદ્ધિસાધન લંઘના;
સ્યાદ્વાદસંગી તત્ત્વરંગી, પ્રથમ ભેદાભેદતા,
સવિકલ્પ ને અવિકલ્પ વસ્તુ, સકલ સંશય છેદતા. ૨

પૂજા ઢાળ (શ્રીપાળના રાસની દેશી)

ભક્ષ્યાભક્ષ્ય ન જે વિષા લઈએ, પેય અપેય વિચાર;
કૃત્ય અકૃત્ય ન જે વિષા લઈએ, જ્ઞાન તે સકલ આધાર રે.

ભવિકા ! સિંહ ૧.

પ્રથમ જ્ઞાન ને પછી અહિસા, શ્રી સિદ્ધાંતે ભાષ્યું;
જ્ઞાનને વંદો જ્ઞાન મ નિંદો, જ્ઞાનીએ શિવમુખ ચાષ્યું રે.

ભવિકા ! સિંહ ૨.

જે જ્ઞાનનું મુખ્ય પરિણામ સમસ્ત વસ્તુને જ્ઞાવનારું છે,
જ્ઞાનપણારૂપ ભાવ જેનું વિશિષ્ટ લક્ષણ છે, નિર્મળ મતિજ્ઞાન
આદિ જેના પાંચ પ્રકાર છે, મુક્તિના સાધનરૂપ જેનું લક્ષણ છે,
'સ્યાદ્વાદ'નું પ્રતિપાદન કરનાર છે, 'તત્ત્વ'થી રંગાયેલું છે, પ્રથમ ભેદ
અને પછી અભેદ સૂચવનારું છે, વિકલ્પ સહિત અને વિકલ્પ રહિત
પદાર્થોને જ્ઞાવનારું છે અને સર્વ શંકાનો છેદ કરવા સમર્થ છે. ૨

પૂજાની ઢાળનો અર્થ-જેના સિવાય ખાવા લાયક અને
નહિ ખાવા લાયક, પીવા લાયક અને નહિ પીવા લાયક, તેમજ
કરવા લાયક અને નહિ કરવા લાયક (પદાર્થોનો) વિવેક પ્રાપ્ત થઈ
શકતો નથી તે જ્ઞાન સમસ્ત જનોને આધારભૂત છે. ૧.

શ્રી (જિનેશ્વર પ્રમુના) સિદ્ધાંતમાં પ્રથમ જ્ઞાન અને પછી

સકલ કિયાનું મૂળ જે શ્રદ્ધા, તેહનું મૂળ જે કહીએ;
તેહ જ્ઞાન નિતનિત વંદીજે, તે વિજ્ઞા કહો કેમ રહીએ રે.

ભવિકા ! સિઠો ૩.

પાંચ જ્ઞાનમાંછિ જેહ સદાગમ, સ્વપર પ્રકાશક જેહ;
દીપક પરે ન્રિભુવન ઉપકારી, વળી જેમ રવિ શશિ મેહ રે.

ભવિકા ! સિદ્ધો ૪.

લોક ઉર્ધ્વ અધો તિર્યગ્ય જ્યોતિષ, વૈમાનિક ને સિદ્ધ;
લોકાલોક પ્રગટ સવિ જેહથી, તેહ જ્ઞાને મુજ શુદ્ધિ રે.

ભવિકા ! સિદ્ધો ૫.

જૈન સાઇટ

અહિસાનો કમ નિવેદન કરેલો છે, તેથી જ્ઞાનને નમસ્કાર કરો,
જ્ઞાનની અવગણના ન કરો; કારણકે જ્ઞાનીજનો જ મોકસુખને
અનુભવી શક્યા છે. ૨.

જૈનમ જ્યતિ શાસનમ

સર્વકિયાનું મૂળ ‘શ્રદ્ધા’ છે, તેનું મૂળ જે કહેવાય છે તે
જ્ઞાન છે, તેને હંમેશા વંદન કરો. કહો તે વગર કેમ રહી
શકાય ? ૩.

પાંચ જ્ઞાનમાં જે સદાગમ (શુતજ્ઞાન) છે તે પોતાને અને
પરને પ્રકાશ કરનાર છે, દીવાની માફક ત્રણે લુવનોને ઉપકારક
છે, વળી સૂર્ય-ચંદ્ર અને વરસાદની માફક પણ ઉપકારી છે. ૪.

ઉર્ધ્વલોક, અધોલોક, તિર્યગ્યલોક, જ્યોતિષ, વૈમાનિક અને
સિદ્ધ વગેરે લોક અને અલોક જેથી જાડી શકાય છે તે જ્ઞાનવડે જ
મારી શુદ્ધિ થવાની છે. ૫.

હુણો

જ્ઞાનાવરણીય જે કર્મ છે, ક્ષય ઉપશમ તસ થાય રે;
તો હુએ એહિજ આત્મા, જ્ઞાને અભોધતા જાય રે, વીરો ૧.

શ્રી સમ્બ્રગ્જ્ઞાનપદ કાવ્ય

નાણાં પહાણાં નયચક્કસિદ્ધં, તત્ત્વાવબોહિક્કમયં પસિદ્ધં;
ધરેહ ચિત્તાવસહે કુરંતં, માણિક્કદીવુલ્વ તમોહરંતં. ૭.

શ્રી સ્નાત્ર કાવ્ય

વિમલકેવલમાસનભાસ્કરં, જગતિ જંતુમહોદયકારણામૃ;
જિનવરં બહુમાનજલૌધતઃ, શુચિમનાઃ સ્નપયામિ વિશુદ્ધયે. ૧.
સ્નાત્ર કરતાં જગદ્ગુરુ શરીરે, સકળદેવે વિમળકળાશનીરે;
આપણાં કર્મમલ દૂર કીધાં, તેણે તે વિબુધ ગ્રંથે પ્રસિદ્ધા. ૨.
હર્ષ ધરી આપ્સરાવુંદ આવે, સ્નાત્ર કરી એમ આશિષ ભાવે;
જિહાં લગે સુરગિરિ જંબૂદીયો, અમતણા નાથ દેવાધિદેવો. ૩.

ॐ હુણી શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે જિનેન્દ્રાય જલાદિક પજામહે સ્વાહા.

હુણાનો અર્થ - જ્ઞાનાવરણીયરૂપ જે કર્મ છે તેનો ક્ષયોપશમ અથવા ક્ષય થાય ત્યારે આત્મા જ જ્ઞાનરૂપ થાય છે, અને જ્ઞાનથી અજ્ઞાનપણું દૂર થાય છે. ૧.

નયના સમૂહથી સિદ્ધ થયેલ, પ્રસિદ્ધ, અદ્વિતીય, તત્ત્વ-
બોધરૂપ, સ્ફુરાયમાન, માણિક્યદીપકની પેઠે (અજ્ઞાનરૂપી) અંધકારને
હરણ કરનાર એવાં ઉત્તમ જ્ઞાનને મનરૂપ સ્થાનમાં ધારણ કરો. ૭

સ્નાત્ર કાવ્યનો અને મંત્રનો અર્થ પ્રથમ પદમાંથી જાણો દેવો
સપ્તમ શ્રી સમ્બ્રગ્જ્ઞાન પદ પૂજા-અર્થ સમાપ્ત.

અષ્ટમ શ્રી ચારિત્રપદ-પૂજા

આરાહિ-અખંડિઅ-સક્રિકાસસ, નમોનમો સંજમ વીરિઅસસ.

વળી જ્ઞાનફળ ચરણ ધરીએ સુરંગે, નિરાશાંસત્તા દ્વાર રોધ પ્રસંગે; ભવાંભોધિ સંતારણે યાનતુલ્યં, ધરું તેહ ચારિત્ર અપ્રાપ્તમૂલ્યં. ૧. હોયે જાસ મહિમા થકી રંક રાજા, વળી દ્વાદશાંગી ભણી હોય તાજા; વળી પાપરૂપોપિ નિષ્પાપ થાય, ધઈ સિદ્ધ તે કર્મને પાર જાય. ૨

(દાળ ઉલાણાની દેશી)

ચારિત્ર ગુણ વળી વળી નમો, તત્ત્વરમણ જસુ મૂલોજુ;

પર-રમણીયપણું ટળે, સકલ સિદ્ધિ અનુકૂલોજુ. ૧.

કાચ્યાર્થ - નિરતિચારપદે સદાચારનું પાલન કરેલું છે, તેવા ચારિત્રબળને વારંવાર નમસ્કાર હો !

વૃત્તાર્થ - આશ્રવના દ્વારો બંધ કરવાનો સમય આવે છતે જ્ઞાનના ફળરૂપ જે વિરતિ અને ઈચ્છારાહિતપણું સારા રંગ-આનંદપૂર્વક ધારણ કરીએ તે ભવરૂપ સમુદ્ર તરવામાં પ્રવહણ તુલ્ય અમૂલ્ય ચારિત્રને હું ધારણ કરું છું. ૧.

જેના માહાત્મ્યથી રંક મનુષ્ય પણ ક્ષણમાં રાજા બની જાય છે, વળી દ્વાદશાંગીનો અભ્યાસ કરી આત્મસ્વરૂપને તાજું (સ્વરાયમાન) બનાવે છે. વળી પાપી મનુષ્ય પણ નિર્મળ-નિ:પાપ થાય છે અને કર્માનો પાર પામી (છેવટે) સિદ્ધ થાય છે. ૨

ઉલાણાની દાળનો અર્થ-વારંવાર ચારિત્ર ગુણને નમસ્કાર કરો !
તત્ત્વમાં રમણતા એ જ જેનું મૂળ છે, (જેનાથી) પરવસ્તુમાં રમણતાનો સ્વભાવ દૂર થાય છે અને સમસ્ત સિદ્ધિઓ અનુકૂળ થઈ જાય છે. ૧.

ઉલાણો

પ્રતિકૂળ આશ્રવ ત્યાગ સંયમ, તત્ત્વવિરતા દમદયી,
શુદ્ધિ પરમ ખાંતિ મુત્તિ દશપદ, પંચ સંવર ઉપર્યાદ;
સામાયિકાદિક ભેદ ધર્મે, યથાધ્યાતે પૂર્ણતા,
અક્ષાય અકલુષ અમલ ઉજ્જવળ, કામ કશ્મલ ચૂર્ણતા. ૨.

(પૂજા ધારણા, શ્રીપાળના રાસની દેશી)

દેશવિરતિ ને સર્વવિરતિ જે, ગૃહી યતિને અભિરામ;
તે ચારિત્ર જગત જ્યવંતુ, કીજે તાસ પ્રણામ રે.

ભવિકા ! સિદ્ધો ૧.

તૃણ પરે જે પટ્ટખંડ સુખ છંડી, ચક્કવર્તી પણ વરિયો;
તે ચારિત્ર અક્ષય સુખ કારણ, તે મેં મનમાંદે ધરિયો રે.

ભવિકા ! સિદ્ધો ૨.

જૈનમંજુસ્ત્રી ગ્રંથ

પ્રતિકૂળ આશ્રવોના ત્યાગરૂપ, ઈદ્રિયદમનપૂર્વક તત્ત્વમાં
સ્થિરતારૂપ, પવિત્ર ઉત્કૃષ્ટ ક્ષમા, નિર્લોભતા વગેરે દશ પદો
(યતિધર્મ) વાળું, પાંચ પ્રકારના સંવરના સંચયવાળું, સામાયિકથી
યથાધ્યાતની પૂર્ણતા સુધીના પાંચ ભેદવાળું, ક્ષાયરહિત,
કલેશરહિત, નિર્મળ, ઉજ્જવળ, કામરૂપ મળને ચૂર્ણ કરવાના
સ્વભાવવાળું પ્રસ્તુત ચારિત્ર છે. ૨

પૂજાની ધારણનો અર્થ - દેશવિરતિ અને સર્વવિરતિરૂપ ચારિત્ર
અનુકૂમે ગૃહસ્થ અને યતિને યોગ્ય છે-મનોહર છે. તે ચારિત્ર જગતમાં
જ્યવંત વર્તો છે, તેને પ્રણામ કરો. ૧.

જે છ ખંડના સુખોને તૃણની જેમ તજીને ચક્કવર્તીએ પણ
અંગીકાર કરેલું છે, તે ચારિત્ર અક્ષયસુખનું કારણ છે. તેનો મેં મન સાથે
સ્વીકાર કરેલો છે. ૨

હુઆ રાંક પણ જેહ આદરી, પૂજિત ઈંદ નરિંદે;
અશરણ શરણ ચરણ તે વંદું, પૂર્ણ જ્ઞાન આનંદે રે.

ભવિકા ! સિં ૩.

બાર માસ પર્યાયે જેહને, અનુત્તર સુખ અતિકમીએ;
શુકલ શુકલ અભિજ્ઞત્વ તે ઉપરે, તે ચારિત્રને નમીએ રે.

ભવિકા ! સિં ૪.

ચય તે આઠ કરમનો સંચય, રિક્ત કરે જે તેહ;
ચારિત્ર નામ નિરૂત્તો ભાષ્યં, તે વંદું ગુણગોહ રે.

ભવિકા ! સિં ૫.

હુહો

જ્ઞાન ચારિત્ર તે આતમા, નિજ સ્વભાવમાં રમતો રે;
લેશ્યા શુદ્ધ અલંકર્યો, મોહવને નવિ ભરતો રે. વીર૒૦ ૧.

રંક મનુષ્યો પડા જેને અંગીકાર કર્યા પદ્ધી ઈંદ અને
ચકવતીઓથી પૂજાય છે, તે નિરાધારના આધારરૂપ અને
જ્ઞાનાનંદથી પરિપૂર્ણ ચારિત્રને હું વંદન કરું છું. ૩

જેના બાર મહિનાના પાલનથી અનુત્તર વિમાનના દેવોના
સુખોને ઉલ્લંઘી જવાય છે અને ઉજ્જવળ ઉજ્જવળ એવી શુભ
લેશ્યામાં વૃદ્ધિ થતી જાય છે, એવા ચારિત્રને નમસ્કાર કરીએ
છીએ. ૪

‘ચય’ એટલે આઠ કર્મનો થયેલ જે સંચય તેને ‘રિક્ત’
એટલે જે ખાલી કરે તે ‘ચારિત્ર’ એવું નિરસ્કિતથી સિદ્ધ થયેલું
છે તે ગુણોના ગૃહરૂપ (ચારિત્ર)ને હું વંદન કરું છું. ૫

હુહાનો અર્થ - પોતાના સ્વભાવમાં રમણ કરતા, શુદ્ધ

શ્રી ચારિત્રપદ કાવ્ય

સુસંવરં મોહનિરોધસારં, પંચપ્પયારં વિગયાઈયારં;
મૂલોતરાણોગગુણાં પવિત્રાં, પાલેહ નિયંપિ હુ સચ્ચારિતાં. ૮

સ્નાત્ર કાવ્ય અને મંત્ર

વિમલકેવલભાસનમાસ્કરં, જગતિ જંતુમહોદ્યકારણમુ;
જિનવરં બહુમાનજલીધતઃ, શુચિમનાઃ સ્નપયામિ વિશુદ્ધયે. ૧.
સ્નાત્ર કરતાં જગદ્ગુરુશરીરે, સકળદેવે વિમલ કળશનીરે;
આપણાં કર્મમલ દૂર કીધાં, તેણો તે વિષુદ્ધ ગ્રંથે પ્રસિદ્ધા. ૨.
હર્ષ ધરી અખ્સરાવૃંદ આવે, સ્નાત્રકરી એમ આશિષ્ટભાવે;
જિહાંલગે સુરગિરિ જંબૂદીવો, અમતણા નાથ દેવાધિદેવો. ૩.

ॐ હ્ં શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે જિનેન્દ્રાય જલાદિક પજામહે સ્વાહા.

લેખયાથી સુશોભિત, મોહરૂપ જંગલમાં નહિ ભટકતા, એવા
આત્માને જ ચારિત્ર જાણવો. ૧.

ચારિત્રપદ કાવ્યનો અર્થ - ઉત્તમ સંવરરૂપ, મોહને
અટકાવનાર, અતિચાર રહિત અનેક પ્રકારના મૂલ અને
ઉત્તરગુણોવાળું પવિત્ર, પાંચ પ્રકારનું ઉત્તમ ચારિત્ર છે, તેને તમે
હુમેશાં પાણો. ૮

સ્નાત્ર કાવ્ય અને મંત્રનો અર્થ અરિહંતપદમાંથી જાહી લેવો.

અષ્ટમ શ્રી ચારિત્રપદ પૂજા-અર્થ સમાપ્ત.

નવમ શ્રી તપપદ પૂજા

કુમહુમોમૂલશ-કુંજરસ્સ, નમો નમો તિવ્વતવોભરસ્સ.

*ઈય નવપદસિદ્ધ, લબ્ધિવિજ્ઞા-સમિદ્ધ,
પયડિય-સર-વગં, હી તિરેહા-સમગં;
દિસિવઈ-સુર-સારં, ખોણીપીઠાવયારં,
તિજ્ય-વિજ્ય-ચક્ર, સિદ્ધયક્ર નમામિ. ૧.

ત્રિકાલિકપણે કર્મ કખાય ટાળે, નિકાચિતપણે બાંધીયાં તેહ બાળે;
કથું તેહ તપ બાધ અંતર દુભેદે, કશમાયુક્ત નિર્હતુ દુર્ધ્યાન છેદે. ૧.

કાવ્યાર્થ - કર્મરૂપ વૃક્ષને ઉખેડવાને હાથી સમાન તીવ્ર તપ
સમૃદ્ધાય (બળ)ને વારંવાર નમસ્કાર છે.

વૃત્તાર્થ - આ નવપદો લબ્ધિ અને વિદ્યાદેવીઓથી સમૃદ્ધ છે.
સ્વર અને વંજન વર્ગો જેમાં પ્રગટપણો છે. હીની ત્રણ રેખાઓ જેની
આસપાસ છે, દરશ દિક્ષપાળ અને શાસનદેવ-હેવીઓના નામોથી
સારભૂત છે, પૃથ્વીતળ ઉપર જેનું આલેખન થઈ શકે છે તે ત્રણે
જગતનો વિજ્ય કરવામાં ચક્ર સમાન સિદ્ધયક્રને હું નમસ્કાર કરું
છું. ૧.

વૃત્તાર્થ - ત્રણે કાળમાં કર્મો અને કખાયોને દૂર કરે છે, તેમજ
નિકાચિતપણે જે કર્મો બાંધ્યાં હોય તેને પણ બાળે છે, તે તપ બાધ
અને અભ્યંતર બે પ્રકારે કહેલું છે. તે કશમાવાળું અને વાંચ્છના રહિત
હોય તો અશુલ ધ્યાનને છેદી શકે છે. ૧.

*ઈતિ નવ પદ સિદ્ધ લબ્ધિવિદ્યાસમૃદ્ધ, પ્રકટિતસ્વરવર્ગ હીત્રિરેખાસમગ્રમ,
દિશિ પતિસુરસારં ક્ષોણીપીઠાવતારં, ત્રિજગદ્વિજ્યયક્ર સિદ્ધયક્ર નમામિ

હોયે જાસ મહિમાથકી લભ્ય સિદ્ધિ,
 અવાંચ્છકપણે કર્મ આવરણ શુદ્ધિ;
 તપો તેષ તપ જે મહાનંદ હેતે,
 હોયે સિદ્ધિ સીમંતિની જિમ સંકેતે. ૨.
 ઈસ્યા નવપદ ધ્યાનને જેહ ધ્યાવે.
 સદાનંદ ચિદૂપતા તેષ પાવે;
 વળી જ્ઞાનવિમલાદિ ગુણરત્નધામા,
 નમું તે સદા સિદ્ધયક પ્રધાના ૩.
 ઈમ નવપદ ધ્યાવે, પરમ આનંદ પાવે,
 નવમેં ભવ શિવ જાવે, દેવ નરભવ પાવે;
 જ્ઞાનવિમળ ગુણ ગાવે, સિદ્ધયક પ્રભાવે,
 સવિ દુરિત સમાવે, વિશ્વ જ્યકાર પાવે.

જેના મહિમા થકી લભ્યઓ સિદ્ધ થાય છે અને ઈચ્છા વગરનું (નિયાણા વગરનું) હોવાથી કર્માના આવરણનું જે શોધન કરે છે તે તપ મોક્ષને માટે આદરો, જેથી મુક્તિરૂપી શ્રી સંકેતવાળી થાય છે અર્થાત् આવીને મળે છે. ૨

આ નવપદનું ધ્યાન જેઓ કરે છે તે સચ્ચિદાનંદ સ્વરૂપને પામે છે, એવા નિર્મળ જ્ઞાન વગેરે ગુણોરૂપ રત્નોના નિવાસસ્થાન શ્રેષ્ઠ સિદ્ધયકને હું નિરંતર નમસ્કાર કરું છું.

વૃત્તાર્થ - એ પ્રકારે નવપદનું જે ધ્યાન કરે છે તે ઉત્કૃષ્ટ આનંદ પામે છે, નવમેં ભવે મોક્ષ જાય છે, (વચ્ચેના અંતરમાં) દેવપણું તથા મનુખપણું પામે છે, જ્ઞાનવિમળસૂરિ ગુણગાન કરતાં કહે છે કે સિદ્ધયકના પ્રભાવથી સર્વ પાપો સમાઈ જાય છે.- નાશ પામી જાય છે અને જગતમાં જ્યજ્યકાર થાય છે.

(દાળ - ઉલાળાની દેશી.)

ઈચ્છારોધન તપ નમો, ભાવ અભ્યંતર ભેદેજુ;
આતમસત્તા એકતા, પરપરિણાતિ ઉચ્છેદેજુ. ૧.

ઉલાળો

ઉચ્છેદ કર્મ અનાદિ સંતતિ, જેહ સિદ્ધપણું વરે,
યોગ સંગે આહાર ટાળી, ભાવ અક્ષિયતા કરે;
અંતરમુહૂરત તત્ત્વ સાધે, સર્વસંવરતા કરી,
નિજ આત્મસત્તા પ્રગટ ભાવે, કરો તપ ગુણ આદરી. ૧.

દાળ

એમ નવપદ ગુણ મંડળં, ચાઉ નિક્ષેપ પ્રમાણેજુ;
સાત નથે જે આદરે, સમ્યગ્ગ્લાને જાણેજુ. ૧.

ઉલાળાની દાળનો અર્થ - ઈચ્છાઓના નિરોધપ્રય ભાવ
અને અભ્યંતર બેદોવાળા તપને નમસ્કાર હો. તે આત્મશક્તિની
એકતા કરે છે અને પરપરિણાતિનો ઉચ્છેદ કરે છે. ૧.

અનાદિકર્મની શ્રેણિનો છેદ કરી જે સિદ્ધ અવસ્થાને પમાડે
છે, યોગોનો નિરોધ કરી નિરાહારપણું પ્રાપ્ત કરાવી જે ભાવ-
સ્થિરતાને મેળવી આપે છે, જેનાથી બે ધરીની અંદર તત્ત્વની
સાધના થઈ જાય છે, જે સર્વસંવરપણું પ્રાપ્ત કરાવે છે અને
પોતાની આત્મસંત્તાને પ્રકટ કરે છે એવા તપગુણનો ભાવપૂર્વક
આદર કરો. ૧.

દાળનો અર્થ - એ પ્રકારે નવપદના ગુણોનું મંડળ ચાર
નિક્ષેપથી, પ્રમાણોથી અને સાત નથોથી જે આદરપૂર્વક આરાધે છે
તે સમ્યગ્ગ્લાનવડે તેને જાણો છે. ૧.

ઉલાણો

નિરધાર સેતી ગુણી ગુણાનો, કરે જે બહુમાન એ,
તસુ કરણ ઈંડાં તત્ત્વ રમણો, થાય નિર્મળ ધ્યાન એ;
અમ શુદ્ધ સત્તા ભણ્યો ચેતન, સકલ સિદ્ધિ અનુસરે,
અક્ષય અનંત મહંત ચિદ્ઘન, પરમ આનંદતા વરે. ૨.

કલશ

ઈય સયલ સુખકર ગુણપુર્વદર, સિદ્ધયક પદાવલી,
સવિ લભ્ય વિદ્યા સિદ્ધિમંહિર, ભવિક પૂજો મન રૂલી;
ઉવજાયવર શ્રી રાજસાગર, જ્ઞાનધર્મ સુરાજતા,
ગુરુ દીપચંદ સુચરણ સેવક, દેવચંદ સુશોભિતા.

(મનના) નિશ્ચયપૂર્વક ગુણીં અને ગુણનું જે બહુમાન
કરે તે કરવાથી અને તત્ત્વમાં રમણતા કરવાની ઈચ્છા પ્રગટે તો
તે પ્રાણીને શુકલધ્યાન પ્રાપ્ત થાય, એ પ્રકારે શુદ્ધ આત્મસત્તામાં
આત્મા બળે ત્યારે સર્વ સિદ્ધિ તેને પ્રાપ્ત થઈ જાય છે અને
અક્ષય, અનંત, મહંત અને જ્ઞાનધનરૂપ પરમ આનંદપણાને તે
પામે છે. ૨

કલશનો અર્થ - આ સકલ પ્રાણીઓને સુખકારી, ગુણોમાં
ઈંદ્ર તુલ્ય, સર્વ લભ્ય, વિદ્યાઓ અને સિદ્ધિઓના મંહિર એવા
સિદ્ધયક પદની શ્રેણીનું હે લંબ્યજનો ! ચિત્તના ઉલ્લાસપૂર્વક પૂજન
કરો. મહોપાધ્યાય શ્રી રાજસાગર જ્ઞાન અને (ચારિત્ર) ધર્મથી
સુશોભિત છે; (તેમના શિષ્ય) દીપચંદજી ગુરુના ચરણાકમળની
સેવા કરનાર દેવચંદજી સુંદર પ્રકારે શોખે છે.

(પૂજા દાળ-શ્રીપાળના રાસની દેશી.)

જાણતા તિહું શાને સંયુત, તે ભવ મુક્તિ જિણાંદ;
જેહ આદરે કર્મ ખપેવા, તે તપ શિવતરુ કંદ રે.

ભવિકા ! સિદ્ધો ૧.

કર્મ નિકાચિત પણ કથ્ય જાયે, કથ્મા સહિત જે કરતા;
તે તપ નમીએ જેહ દીપાવે, જિનશાસન ઉજમાંતા રે.

ભવિકા ! સિદ્ધો ૨.

આમોસહિ પમુહા બહુ લભિય, હોવે જાસ પ્રભાવે;
અષ્ટ મહાસિદ્ધિ નવ નિધિ પ્રગટે, નમીએ તે તપ ભાવે રે.

ભવિકા ! સિદ્ધો ૩.

ફળ શિવસુખ મહોદું સુર નરવર, સંપત્તિજેહનું ફૂલ;
તે તપ સુરતરુ સરિયો વંદું, સમ મકરંદ અમૂલ રે.

ભવિકા ! સિદ્ધો ૪.

પૂજાની પ્રથમ ઢાળનો અર્થ - ત્રણ જ્ઞાનવાળા જિનેશર
ભગવાન તે ભવમાં (પોતાની) મુક્તિ જાણતાં છતાં કર્મનો નાશ
કરવાને જે તપનો આદર કરે છે તે તપ મોકારૂપ વૃક્ષનું મૂળ છે. ૧.

તે તપ કથમાપૂર્વક કરતાં નિકાચિત કર્મ પણ કથ થઈ જાય
છે વળી જેનું ઉજમણું કરતાં જિનશાસનની પ્રભાવના થાય છે, તે
તપને નમસ્કાર કરો ! ૨

જેના પ્રભાવથી આમર્થોધિ પ્રમુખ ઘણી લભિયો પ્રકટે
છે. તેમજ આઠ મહાસિદ્ધિઓ અને નવ નિધિઓ પ્રકટે છે તે તપને
ભાવપૂર્વક નમસ્કાર કરો. ૩

જેનું મોકાના સુખરૂપ મોટું ફળ છે, ઈંદ્ર અને ચક્રવર્તીની
સંપત્તિરૂપ ફૂલ છે, સમતારૂપ અમૂલ્ય જેનો મકરંદ-પુષ્પરસ છે, તે
કલ્પવૃક્ષ સરખાં તપને વંદન કરું છું. ૪

સર્વ મંગળમાં પહેલું મંગળ, વરણાવીયું જે ગ્રંથે;
તે તપપદ ત્રિહું કાળ નમીજે, વર સહાય શિવ પંથે રે.

ભવિકા ! સિંહ પ.

એમ નવપદ શુષ્ટાતો તિહાં લીનો, હુઓ તન્મય શ્રીપાલ;
સુજસ વિલાસે ચોથે ખંડે, એહ અગ્નારમી ઢાળ રે.

ભવિકા ! સિંહ દ.

(બીજું ઢાળ)

ઈચ્છારોધે સંવરી, પરિણાતિ સમતા યોગે રે;
તપ તે એહિ જ આતમા, વર્તે નિજગુણ ભોગે રે. વીઠ ૧.

‘આગમ નોઆગમતણો, ભાવ તે જાણો સાચો રે;
આતમ ભાવે થિર હોજો, પરભાવે ભત રાચો રેઠ વી. ૨.

સર્વ મંગળોમાં પ્રથમ મંગળરૂપે જેનું વર્ણાન ગ્રંથોમાં કરેલું છે,
તે મોકામાર્ગમાં ઉત્તમ સહાયકરૂપ તપને ત્રણે કાળ નમસ્કાર કરો. ૫

એ પ્રકારે નવપદની સ્તવના કરતાં શ્રીપાળ રાજી તન્મય
થઈ તેમાં લીન થઈ ગયા, સુંદર યશના વિલાસવાળા ચોથા ખંડની
આ અગિયારમી ઢાળ (પૂર્વી) થઈ. ૬

બીજું ઢાળનો અર્થ - ઈચ્છાઓના નિરોપરૂપ સંવર કરી મન,
વચન, કાયાના યોગોની એકાગ્રતાથી સમતામાં પરિણામન કરી,
સ્વગુણોના અનુભવમાં આ આત્મા રમણ કરે તે જ તપ છે. ૧.

આગમ અને નોઆગમોના રહસ્યને બરાબર સમજો;

૧. અરિહંતના ધ્યાનમાં ઉપયોગવાળો ધ્યાતા આગમથી ભાવ નિષેપે અરિહંત
કહેવાય અને શ્રી તીર્થકર પરમાત્મા નોઆગમથી ભાવનિષેપે અરિહંત કહેવાય.

અષ્ટક સકલ સમૃદ્ધિની, ઘટમાંહે ઋદ્ધિ દાખી રે;
 તેમ નવપદ ઋદ્ધિ જાણજો, આત્મરામ છે સાખી રે૦ વી. ૩.
 યોગ અસંખ્ય છે જિન કહ્યા, નવપદ મુખ્ય તે જાણો રે;
 એહતણો અવલંબને, આત્મધ્યાન પ્રમાણો રે૦ વી. ૪.
 ઢાળ બારમી એહવી, ચોથે ખંડે પૂરી રે;
 વાણી વાચક જસ્તાણી, કોઈ નથે ન અધૂરી રે૦ વી. ૫.

શ્રી તપઃપદ કાવ્ય

બજું તહાચિંતરભેયભેય, કસાયદુષ્મેયકુક્રમભેય;
 દુક્ખકુખયથે કૃપાવનાસં, તવં તવેહાગમિયં નિરાસં. ૬.

આત્માના સ્વરૂપમાં સ્થિર રહો અને પૌદ્રગલિક ભાવોમાં આસક્ત ન
થાઓ. ૨

જ્ઞાનસારમાં આવેલા સર્વસમુદ્દ્યાષ્કમા આત્મામાં સમસ્ત
પ્રકારની સિદ્ધિઓની સંપત્તિ રહેલી છે, એમ કહું છે. તે પ્રમાણે
નવપદની સંપત્તિ પણ આત્મામાં જ રહેલી છે, તેનો સાક્ષી આત્મા
(સ્વપ્નમેવ) છે. ૩

મુક્તિને પ્રાપ્ત કરવાના અસંખ્ય યોગો જિનેશરે કહેલા છે
તેમાં નવપદ મુખ્ય છે તેમ સમજો, તેના આલંબનથી આત્માના
ધ્યાનની પૂર્ણતા થાય છે તેમ જાણો. ૪

ચોથા ખંડની આ બારમી ઢાળ પૂર્ણ થઈ, વિસ્તૃત છે યશ
જેનો એવા અરિંત પરમાત્માની (અને યશોવિજ્ય ઉપાધ્યાયની)
વાણી કોઈ નથી અપૂર્ણ નથી. ૫

કાવ્યનો અર્થ : બાધ્ય તથા અભ્યંતર એ બે ભેદવાળા,
ક્ષાય અને અત્યંત દુર્ભ્ય એવા કુર્માને અસત્ત આચરણને ભેદનારા.

શ્રી સ્નાત્ર કાવ્ય અને મંત્ર

વિમલકેવલભાસનભાસ્કર, જગતિ જંતુમહોદ્યકારણમ્;
જિનવરં બહુમાનજલૌઘતઃ, શુચિમનાઃ સ્નપયામિ વિશુદ્ધયે. ૧.
સ્નાત્ર કરતાં જગદુગુરુ શરીરે, સકળદેવે વિમળકળશનીરે;
આપણાં કર્મમલ દૂર કીધાં, તેણો તે વિષુદ્ધ ગ્રંથે પ્રસિદ્ધા. ૨.
હર્ષ ધરી અપ્સરાવૃંદ આવે, સ્નાત્ર કરી એમ આશિષ ભાવે;
જિહાં લગે સુરગિરિ જંબૂદીવો, અમતણા નાથ દેવાધિદેવો. ૩

ॐ હી શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ જરા-મૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે સમ્યકૃતપસે જલાદિકં યજામહે સ્વાહા.

પાપનો નાશ કરનારા અને આગમમાં બતાવેલા એવા તપને કોઈ
જાતની ઈચ્છા વગર દુઃખનો કષય કરવા માટે તમે આદરો. ૮.

(નવે પૂજા પૂરી થાય ત્યારબાદ લુણ ઉતારણ, આરતી-
મંગલદીવો કરી શાન્તિકલશ કર્દ્વો અને ત્યારબાદ ચૈત્યવંદન કરવું.
આ વિધિ સ્નાત્રપૂજના અંતે લખી છે.)

ઇતિ શ્રી યશોવિજય ઉપાધ્યાયકૃત
શ્રી નવપદ પૂજા સાર્થ સંપૂર્ણ.

પૂ. શ્રી વીરવિજયજી કૃત અંતરાયકર્મ નિવારણાની પૂજા.

શ્રી અંતરાયકર્મ નિવારણા પૂજાની વિધિ

આ પૂજામાં આઠ પૂજા છે. મ્રથમ પૂજા વખતે જલથી, બીજી પૂજા વખતે ચંદનથી, ત્રીજી પૂજા વખતે પુષ્પથી, ચોથી પૂજા વખતે ધૂપથી, પાંચમી પૂજા વખતે દીપકથી, છઠી પૂજા વખતે અક્ષતથી, સાતમી પૂજા વખતે નૈવેદ્યથી, અને આઠમી પૂજા વખતે ફળથી એમ કમશા: અષ્ટમકારી પૂજા કરવાની છે.

ઉત્તમ ઇણ-નૈવેદ્ય-ધૂપ-દીપ-કળશ આદિ આઠ આઠ લાવવાના ન બની શકે તો જગન્યથી એકેક લાવવા. તે તે પૂજા વખતે તે તે પદાર્થ લઈને પ્રલુપ પાસે સ્નાત્રીયાએ ઊભા રહેવું. સ્નાત્ર ભજાવ્યા પછી આ પૂજા ભજાવવાની ચાલુ કરવી. દરેક પૂજાના અંતે મંત્ર બોલાવ્યા પછી થાળી વગાડવી. તે વખતે તે દ્રવ્યથી પ્રલુની પૂજા કરવી. આઠે પૂજા પૂરી થાય ત્યારે લુણાઉતારણ, આરતી-મંગળ દીવો કરી શાંતિ કળશ કરવો. ત્યારબાદ ચૈત્યવંદન કરવું.

જ્ઞાના વરણીય આદિ આઠે કર્માના નિવારણ માટે આઠ-આઠ એમ ચોસઠ પૂજાઓ છે. જેને ચોસઠ મ્રકારી પૂજા કહેવાય છે. તેમાંથી અતિશાય ભજાવવાથી હોવાથી આ અંતરાયકર્મ નિવારણ પૂજા છે.

પૂ. શ્રી વીરવિજયજી કૃત અંતરાયકર્મ નિવારણાની પૂજા

પ્રથમ જળપૂજા

હુહા

શ્રી શંખેશ્વર શિર ધરી, પ્રણામી શ્રી ગુરુપાયઃ,
વાંછિતપદ વરવા ભણી, ટાળીશું અંતરાય. ૧.

જિમ રાજા રીજયો થકો, દેતાં દાન અપારઃ,
ભંડારી ભીજયો થકો, વારંતો તેણી વાર. ૨.

તિમ એ કર્મ ઉદ્ય થકી, સંસારી કહેવાયઃ,
ધર્મ કર્મ સાધન જાહી, વિધન કરે અંતરાય. ૩.

અરિહાને અવલંબીને, તરીયે ઈણ સંસારઃ,
અંતરાય ઉર્ધેદવા, પૂજા અષ્ટ પ્રકાર. ૪.

હુહાનો અર્થ - શ્રી શંખેશ્વર પ્રભુને ચરણો મસ્તક નમાવી,
શ્રી ગુરુભગવંતના ચરણમાં પ્રણામ કરી, વાંછિત પદ મેળવવા
અંતરાયકર્મને ટાળાશું. ૧.

જેમ રાજા ખુશ થયો થકો પુષ્કળ દાન આપવા ભંડારીને
હુકમ કરે, પણ જો ભંડારી ભીજેલો હોય તો અટકાવે છે, તેમ આ
અંતરાયકર્મના ઉદ્યથી જીવ સંસારી કહેવાય છે. ધર્મ-કર્મના સાધનોમાં
આ અંતરાયકર્મ વિજ્ઞ કરે છે. ૨-૩

અરિહંત પરમાત્માના આલંબનથી આ સંસાર તરી શકાય
છે. તેથી અંતરાયકર્મનો ઉર્ધેદ કરવા મલુની અષ્ટપ્રકારી પૂજા કરીએ. ૪

ઢાળ

જળપૂજા કરી જિનરાજ, આગળ વાત વીતી કહો રે:,
 કહેતાં નવિ આણો લાજ, કર જોડીને આગળ રહો રે. ૪૦ ૧.
 જિનપૂજાનો અંતરાય, આગમ લોપી નિંદા ભજ રે:,
 વિપરીત પ્રરૂપણા થાય, દીનતણી કરુણા તજ રે. ૪૦ ૨
 તપસી ન નમ્યા અણગાર, જીવતણી મેં હિંસા સજ રે:,
 નવિ મળિયો આ સંસાર, તુમ સરિયો રે શ્રી નાથજ રે. ૪૦ ૩.
 રાંક ઉપર કીધો કોપ, માઠાં કર્મ પ્રકાશિયાં રે:,
 ધરમમારગનો લોપ, પરમારથ જેતાં હાંસિયાર રે. ૪૦ ૪.

ઢાળનો અર્થ - ગ્રલુની જળપૂજા કરી તેમની આગળ આપણી પોતાની વીતેલી વાતો કહો. કહેતાં જરા ય લજજા લાવશો નહિ. બે હાથ જોડી ગ્રલુ આગળ ઉભા રહી કહો. ૧.

હવે અંતરાયકર્મના બંધહેતુઓ કહે છે:- જિનેશ્વરની પૂજામાં અંતરાય કર્યો, આગમશાસ્ત્ર લોષ્યા, પારકી નિંદા કરી, વિપરીત પ્રરૂપણાઓ કરી, દીન ઉપરની દયા તજ, તપસ્વી મુનિને નમ્યા નહિ, જીવોની હિંસા કરી. હે પરમાત્મા ! તમારા જેવો નાથ આ સંસારમાં મને મળ્યો નહિ તેનું આ પરિણામ છે. ૨-૩

તેમજ મેં ગરીબ ઉપર કોપ કર્યો, કોઈના માઠાં કર્મો પ્રકાશિત કર્યો, ધર્મમાર્ગનો લોપ કર્યો, પરમાર્થની વાતો કરનારની હાંસી કરી. ૪.

ભણતાને કર્યો અંતરાય, દાન દીયંતા મેં વારિયાં રે; ગીતારથને હેલાય, જૂઠ બોલી ધન ચોરીયાં રે. ૪૦ ૫.
નર પશુઓ બાળક દીન, ભૂખ્યાં રાખી આપે જમ્યો રે;
ધર્મવેળાએ બળહીન, પરદારાણું રંગે રમ્યો રે. ૪૦ ૬.
કુડે કાગળિયે વ્યાપાર, થાપણ રાખીને ઓળવી રે;
વેચ્યાં પરદેશ મોઝાર, બાળકુમારિકા ભોળવી રે. ૪૦ ૭.
પંજરિયે પોપટ દીધ, કેતી વાત કહું ઘણી રે;
અંતરાયકર્મ એમ ક્રીધ, તે સવિ જાણો છો જગઘણી રે. ૪૦ ૮.
જળે પૂજંતી દ્વિજનારી, સોમસિરિ મુગતિ વરી રે;
શુભવીર જગત આધાર, આણા મેં પણ શિર ધરી રે. ૪૦ ૯.

ભણનારાઓને ભણવા-ભણવવામાં અંતરાય કર્યો, દાન આપનારાઓને અટકાવ્યા, ગીતાર્થ પુરુષોની હીલના કરી-નિંદા કરી,
જુહું બોલી પારકાનું દવ્ય રાખ્યું. ૫

માણસ (ચાકર), પશુ, બાળક અને દીનજનોને ભૂખ્યા રાખી પોતે જમ્યો. ધર્મ કરતી વખતે બળહીન થયો. પરલી સાથે આનંદથી રમ્યો. ૬

ખોટા કાગળો (હુંડીઓ) લખી વ્યાપાર કર્યો, પારકી થાપણ રાખીને ઓળવી, બાળકો અને કુમારિકાઓને બોળવી પરદેશમાં વેચ્યા. ૭

પોપટને પાંજરામાં પૂર્યા, હે સ્વામી ! હું કેટલી વાત કહું?
મેં આવી રીતે અનેક પ્રકારે અંતરાયકર્મ બાંધ્યું છે. હે જગતના ધડી ! આપ તે સર્વ જાણો છો. ૮

પ્રભુની જળપૂજા કરવાથી સોમશ્રી બ્રાહ્મણી મુક્તિપદ પામી

કાવ્ય તથા મંત્ર

તીર્થોદકે ર્મિશ્રિતચંદનોધૈः, સંસારતાપાહતયે સુશીતેઃ;
જરાજનીપ્રાંતરજોડભિશાંચૈ, તત્કર્મદાહાર્થમજં યજેઽહમ्. ૧.
સુરનદીજલપૂર્ણઘટૈર્ધનૈઃ, ધુસૃષામિશ્રિતવારિભૂતેઃ પરૈઃ;
સ્નપય તીર્થકૃતં ગુણવારિધિં, વિમલતાં ક્રિયતાં ચ નિજાત્તનઃ. ૨.
જનમનોમણિભાજનભારયા, શમરસૈકસુધારસધારયા;
સકલબોધકલારમણીયક, સહજસિદ્ધમહં પરિપૂજયે. ૩.

ॐ હ્રી શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે વીરજિનેન્દ્રાય વિદ્ધનસ્થાનકોચ્છેદનાય જલં
ધજામહે સ્વાહા.

જૈન સાઇટ

૪. શ્રી શુલવીર પરમાત્મા જગતના આધારભૂત છે. મેં પણ તેમની
આજ્ઞા મસ્તકે ધારણ કરી છે. ૫

કાવ્યનો અર્થ - સંસારના તાપન હિંણવા માટે ચંદનના
સમૂહ વડે ભિશ્રિત અત્યંત શીતળ એવા તીર્થજળ વડે જન્મ, જરા
અને મરણરૂપી રજની (ધૂળની) શાંતિ માટે તેમજ તે કર્મના દાહ
માટે અજ (જેને જન્મવું નથી એવા સિદ્ધ)ને હું નમું છું. ૧.

ગંગાનદીના પાણીથી ભરેલા કલશો દ્વારા ગુણના સમુદ્ર એવા
તીર્થકરનો સ્નાનાભિષેક કરો. અને પોતાના આત્માની નિર્મળતા કરો. ૨.

લોકોના મનરૂપી મણિના પાત્રમાં ભરેલા એવા સમતા રસરૂપી
અમૃતની ધારાવડે (અભિષેક કરીને) સકળ શાનકળાથી મનોહર
એવા સહજ સિદ્ધોના તેજને હું પૂજ્ણું છું. ૩.

મંત્રનો અર્થ :- પરમપુરુષ, પરમેશ્વર, જન્મ-જરા અને મરણને
નિવારનાર એવા શ્રી વીર પરમાત્માલી અંતરાયકર્મના બાંધવાનાં
કારણોનો ઉચ્છેદ કરવા માટે અમે આ જળપૂજા કરીએ છીએ.

બીજુ ચંદ્રનપૂજા

હુહા

શીતળગુણ જેમાં રહ્યો, શીતળ પ્રભુમુખ રંગ;
આત્મશીતળ કરવા ભણી, પૂજો અરિહા અંગ. ૧.

અંગવિલેપન પૂજના, પૂજો ધરી ધનસાર;
ઉત્તરપદી પાંચમાં, દાનવિધન પરિહાર. ૨.

ઢાળ

કરપી ભૂડો સંસારમાં રે, જેમ કપિલા નાર;
દાન ન દીધું મુનિરાજને રે, શ્રેષ્ઠિકને દરબાર. કરપી૦ ૧.
કરપી શાલ ન સાંભળે રે, તિણે નવિ પામે ધર્મ;
ધર્મ વિના પશુ પ્રાણીયા રે, છુટે નહીં કુકર્મ. કરપી૦ ૨.

હુહાનો અર્થ - જેમનામાં શીતળગુણ રહ્યો છે અને જેમનો મુખનો રંગ પણ શીતળ-શાંત છે, તે અરિહંત પરમાત્માના અંગની આત્માને શીતળ કરવા માટે પૂજા કરો. ૧.

પ્રભુના અંગે ધનસારવડે વિલેપન કરો કે જેથી અંતરાયકર્મની પાંચ ઉત્તરમકૃતિમાંથી દાનાંતરાય દૂર થાય. ૨

ઢાળનો અર્થ - આ સંસારમાં કૃપણ મનુષ્ય ભૂડો કહેવાય છે, જેમ કપિલા દાસી કે જેણો રાજાના દરબારમાં રાજાના કહેવા છીતાં મુનિરાજને પોતાના ભાવથી દાન આપ્યું નહીં. ૧.

કૃપણ મનુષ્ય શાલો સાંભળતો નથી, તેથી ધર્મ પામતો નથી, ધર્મ પામ્યા વિના તે પશુ-પ્રાણી જેવો રહે છે. કુકર્મનો ત્યાગ કરતો નથી. ૨.

દાનતણા અંતરાયથી રે, દાનતણો પરિણામ;
નવિ પામે ઉપદેશથી રે, લોક ન લે તસ નામ. કરપી૦ ૩.
કૃપણતા અતિ સાંભળી રે, નાવે ઘર આણગાર;
વિશ્વાસી ઘર આવતાં રે, કલ્પે મુનિ આચાર. કરપી૦ ૪.
કરપી લક્ષ્મીવંતને રે, મિત્ર સજજન રહે દૂર;
અલ્યધની ગુણ દાનથી^૧ રે, વંછે લોક પંડુર. કરપી૦ ૫.
કલ્યતર કનકાચળે રે, નવિ કરતા ઉપગાર;
તેથી મરૂધર રૂડો કેરડો રે, પંથગ છાંય લગાર. કરપી૦ ૬.
ચંદનપૂજા ધન વાવરે રે, ક્ષય ઉપશમ અંતરાય;
જિમ જયસૂર ને શુભમતિ રે, ક્ષાયક ગુણ પ્રગટાય. કરપી૦ ૭.

પૂર્વ દાન દેતાં અંતરાય કરવાથી આ ભવમાં ગુરુના ઉપદેશથી
પણ દાનનો પરિણામ આવતો નથી અને તેવા કૃપણનું લોકો પ્રભાતે
નામ પણ લેતા નથી. ૩

અત્યંત કૃપણતા સાંભળી ઘરે મુનિરાજ પણ આવતા નથી,
કારણ કે વિશ્વાસુને ઘરે જ આવવું કલ્પે એવો મુનિરાજનો આચાર છે. ૪

કૃપણ લક્ષ્મીવંત હોય તો પણ તેનાં મિત્રો અને સ્વજનો
તેનાથી દૂર રહે છે. ઉદાર મનુષ્ય અલ્ય ધનવાળો હોય તો પણ તેના
દાનગુણથી લોક તેની ઉજ્જવળતાને ચાહે છે. ૫

સેરૂપર્વત ઉપર રહેલું એવું પણ કલ્પવૃક્ષ ઉપકાર કરી શકતું
નથી. તે કરતાં ભારવાહમાં રહેલ કેરડો સારો છે કે જે મુસાફર લોકોને
કાંઈક છાયા આપે છે. ૬

અંતરાયકર્મનો ક્ષયોપશમ થવાથી જીવ પ્રભુની ચંદન-પૂજામાં

શ્રાવક દાનગુણો કરી રે, તુંગીયા અત્ભંગ હુલાર;
શ્રી શુભવીરે વખાણીયા રે, પંચમ અંગ મજાર. કરપી૦ ૮.

કાવ્ય અને મંત્ર

જિનપતેર્વરગંધસુપૂજનં, જનિજરામરણોદ્ભવભીતિહંત;
સકલરોગવિયોગવિપદ્ર, કુરુ કરેણ સદા નિજપાવનમ્. ૧.
સહજકર્મકલંકવિનાશને-રમલભ્રાવસુવાસનચંદનૈઃ;
અનુપમાનગુણાવલીદાયક, સહજસિદ્ધમહં પરિપૂજયે. ૨.

ॐ હીં શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે વીરજિનેન્દ્રાય દાનાંતરાયનિવારણાય ચંદનં
પજામહે સ્વાહા.

ધન વાપરી શકે છે. જેવી રીતે જ્યસૂર અને શુભમતિએ પ્રભુભક્તિ
કરી ક્ષાયક ગુણ પ્રગટાવ્યો. ૭

દાનગુણો કરી તુંગીયા નગરીના શ્રાવકના દ્વારો પાચકો માટે
હંમેશાં ખુલ્લાં રહેતાં હતાં. શ્રી શુભવીર પરમાત્માએ પાંચમા અંગ
ભગવતીસૂત્રમાં તેનાં વખાણ કર્યા છે. ૮.

કાવ્યનો અર્થ :- શ્રી જિનપતિનું કેસર-બરાસ આદિ સુગંધી
દ્રવ્યોથી પૂજન કરવું, તે જન્મ-જરા અને મૃત્યુથી ઉત્પન્ન થતા ભયને
હરણ કરનાર છે. સર્વરોગ, વિયોગ અને વિપત્તિને હરણ કરનાર છે.
આત્માને પવિત્ર કરનાર છે. તેવું પૂજન હંમેશાં પોતાના હાથ વડે કરો.

અનાદિકાળના સહજ એવા કર્મારૂપી કલંકનો નાશ કરનાર
અંધા અને નિર્ભળ ભાવરૂપી સુગંધ વડે સુવાસિત એવા ચંદન વડે
અનુપમ ગુણશ્રેણિને આપનાર સહજસિદ્ધના તેજને હું પૂજું છું. ૨.
મંત્રસ્થે અર્થ :- - પરમપુરુષ, પરમેશ્વર, જન્મ-જરા અને મૃત્યુનું
નિવારણ કરનારા એવા શ્રી વીરજિનેન્દ્રની દાનાંતરાયના નિવારણ
માટે અમે ચંદનથી પૂજા કરીએ છીએ. ૩.

ત્રીજી પુષ્પપૂજા

હૃદો

હવે ત્રીજી સુમનસતણી, સુમનસ કરણ સ્વભાવ;
 જ્ઞાવ સુગંધી કરણ ભણી, દ્રવ્યકુસુમ પ્રસ્તાવ. ૧.
 માલતી ફૂલે પૂજતી, લાભવિધન કરી હાણ,
 વણિકસુતા લીલાવતી, પામી પદ નિરવાણ. ૨.

ઢાળ

મનમાંદિર આવો રે, કહું એક વાતલડી;
 અજ્ઞાનીની સંગે રે, રમ્ભિયો રાતલડી. મન૦ ૧.

જૈનમુખ્યત્વ શાસનમ्

હૃદાનો અર્થ - હવે પરમાત્માની ત્રીજી પુષ્પપૂજા કરો
 કે જેનો પૂજકને સુંદર મનવાળા કરવાનો સ્વભાવ છે. આત્માને
 ભાવથી સુગંધિત કરવા માટે આ દ્રવ્યથી પુષ્પપૂજાનો પ્રસ્તાવ
 છે. ૧.

વણિકપુત્રી લીલાવતી માલતીના પુષ્પોવડે પ્રલુને પૂજી
 લાભાંતરાયનો કથ્ય કરી નિર્વાણપદ પામી. ૨

ઢાળનો અર્થ - હે પરમાત્મા ! તમે મારા મનરૂપ
 મંદિરમાં પથારો. હું એક વાત આપને કહું. હે સ્વામી ! હું
 અજ્ઞાનીની સોબતમાં આખી રાત રમ્ભો છું. (ઘણો કાળ મેં
 પસાર કર્યો.) ૧.

વ્યાપાર કરેવા રે, દેશ વિદેશ ચલે;
 પરસેવા હેવા રે, કોડી ન એક મળે. મનો ૨.
 રાજગૃહી નગરે રે, દ્રમક એક ફરે;
 ભિક્ષાચરવૃત્તિયે રે, દુઃખે પેટ ભરે. મનો ૩.
 લાભાંતરાયે રે, લોક ન તાસ દીઓ;
 શિલા પાડતો રે, પહોતો સાતમીઓ. મનો ૪.
 ઢંઢણ અણગારો રે, ગોચરી નિત્ય ફરે;
 પશુઓં અંતરાયે રે, આહાર વિના વિચરે. મનો ૫.
 આદીશ્વર સાહિબ રે, સંયમભાવ ધરે;
 વરસીતપ પારણું રે, શ્રેયાંસરાય ધરે. મનો ૬.

વ્યાપાર કરવા માટે પ્રાણી દેશ-પરદેશ જાય છે, પારકાની સેવા કરે છે, પણ લાભાંતરાયના ઉદ્યથી એક કોડી પણ મળતી નથી. ૨

રાજગૃહી નગરીમાં એક દ્રમક (ભિક્ષુક) ફરતો હતો. ભિક્ષાચરવૃત્તિ કરી દુઃખે પેટ ભરતો હતો. પણ તેને લાભાંતરાયનો ઉદ્ય હોવાથી લોકો આપતા ન હતા. તે કારણે લોકો ઉપરના દેખથી વૈભારગિરિ ઉપરથી એક મોટી શિલા પાડતાં તે પોતે જ પડી જવાથી મરીને સાતમી નરકે ગયો. ૩-૪

ઢંઢણમુનિ હંમેશા ગોચરી માટે ભમતા હતા, પણ પૂર્વભવમાં પશુઓને અંતરાય કરેલ હોવાથી લોકો તેને આપતા ન હતા. તેથી આહાર વગર વિચરતા હતા. ૫

આદીશ્વરમભુ સંયમભાવ ધારણ કર્યા પછી, પૂર્વના અંતરાયના ઉદ્યે એક વર્ષ સુધી આહાર પામ્યા ન હતા, છેવટે શ્રેયાંસરાજાના ધરે શેરડીના રસથી પારણું કર્યું. ૬

મિથ્યાત્મે વાખ્યો રે, આરતધ્યાન કરે;
 તુજ આગમવાણી રે, સમકિતી ચિત્ત ધરે. મનો ૭.
 જેમ પુણીઓ શ્રાવક રે, સંતોષભાવ ધરે;
 નિત્ય જિનવર પૂજે રે, ફૂલપગર ભરે. મનો ૮.
 સંસારે ભમતાં રે, હું પણ આવી ભણ્યો;
 અંતરાય નિવારક રે, શ્રી શુભવીર ભણ્યો. મનો ૯.

કાવ્ય તથા મંત્ર

સુમનસા ગતિદાયિવિધાયિના, સુમનસાં નિકરૈ: પ્રભુપૂજનમુ;
 સુમનસા સુમનોગુણસંગિના, જન વિધેહિ નિધેહિ મનોર્ધર્યને. ૧.

જૈન સાઇટ

જૈનમુ જ્યતિ શાસનમ्

મિથ્યાત્મથી વાસિત જીવ લાભાંતરાયનો ઉદ્ય હોય ત્યારે
 આરતધ્યાન કરે છે જ્યારે સમકિતીજીવ તે વખતે તમારા આગમની
 વાણીને ચિત્તમાં ધારણ કરે છે. ૭

જેમ પુણીઓ શ્રાવક (અંતરાયનો ઉદ્ય હોવાથી ફક્ત ૧ રાં
 દોકડા જ (રૂપિયાનો આઠમો ભાગ કમાતો હતો છતાં) સંતોષભાવ
 ધારણ કરતો હતો અને હમેશા ફૂલપગર ભરી જિનેશ્વરની પૂજા કરતો
 હતો. ૮

હે પ્રભુ ! હું પણ સંસારમાં ભ્રમણ કરતાં કરતાં આપની
 પાસે આવી ગયો છું. અને અંતરાયકર્મને નિવારનારા શ્રી શુભવીરપ્રભુ
 મને ભણ્યાં છે. ૯

કાવ્ય તથા મંત્રનો અર્થ- ઉત્તમ પુણ્યોના સમૂહ વડે પ્રભુપૂજન
 કરનારાઓને ઉત્તમ ગતિની પ્રાપ્તિ થાય છે. તેથી હે ભવજન !

સમયસારસુપુષ્પસુમાલયા, સહજકર્મકરેણ વિશોધયા;
પરમયોગબલેન વશીકૃતં, સહજસિદ્ધમહં પરિપૂજયે. ૨.

ॐ હ્રી શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે વીરજિનેન્દ્રાય લાભાંતરાયોચ્છેદનાય પુષ્પાણિ
યજ્ઞમહે સ્વાહા.

ગુણના સંગી એવા સત્પુરુષોના સંગ વડે તમે તમારું મન સારું કરો.
અને પુષ્પો વડે પૂજન કરવામાં મનને સ્થાપન કરો. ૧.

સ્વાભાવિકપણો કિયા કરનારા જે પરમાત્મા વડે જણાવાયેલી
શાસ્ત્રોના સાર રૂપ પુષ્પોની માલા દ્વારા અને વિશુદ્ધિ દ્વારા શ્રેષ્ઠ
યોગબળ વડે સ્વાભાવિક એવું સિદ્ધિસુખ વશ કરાયું છે તેવા ભગવંતના
તેજને હું નમસ્કાર કરું છું. ૨

પરમપુરુષ, પરમેશ્વર, જન્મ-જરા અને મૃત્યુનું નિવારણ
કરનારા એવા શ્રી વીર પરમાત્માની લાભાંતરાય કર્માના ઉચ્છેદ માટે
અમે પુષ્પો વડે પૂજા કરીએ છીએ. ૩

योथी धूप-पूजा

हुडा

कर्मकठिन कठ दाढवा, ध्यान हुताशन योग;
धूपे जिन पूजा दहो, अंतराय जे भोग. १.

ऐकवार जे भोगमां, आवे वस्तु अनेक;
अशन पान विलेपने, भोग कहे जिन छेक. २.

ढाण

बाजु बाजु बाजु भूल्यो बाजु, भोग विघ्नघन गाजु, भू०
आगमज्ञयोत न ताजु भू० कर्मकुटिल वश काजु, भूल्यो.....
साहिब सुषा थर्द राजु, भूल्यो बाजु. (ऐ आंकणी)
काण अनाहि चेतन रङ्गणे, ऐके वात न साजु;
मथणाभैरणी न रहे छानी, मणिया मातपिताजु. भूल्यो० १.

हुडानो अर्थ : आकरा कर्मदृप काजने बाषपा माटे ध्यानरुपी
अजिन जगावीने धूपवडे श्री जिनेश्वरनी पूजा करीने जे भोगांतराय
कर्म छे, तेने बाणो. १.

जे वस्तु एक ज वभत भोगमां आवी शके ते-भोजन, पाणी
अने विलेपन वगेरेने ज्ञानी ऐवा तीर्थकर परमात्मा भोग कहे छे. २

हे परमात्मा ! भोगांतरायदृप वरसादना गर्जारवमां हुं मारी
बधी बाजु भूली गयो. कुटिल कर्मने वश बनवाथी आत्मानी आगमरुपी
ज्योत ताजु न रही. हे साहेब ! मारी बधी हकीकत मारा पर राजु थर्दने
सांभणो, अनाहिकाणथी आ चेतन संसारमां रङ्गणे छे. तेनी ऐके य वात

અંતરાયથાનક સેવનથી, નિર્ધન ગતિ ઉપરાજુ;
 કૃપની છાયા કૃપ સમાવે, ઈચ્છા તેમ સવિ ભાંજુ. ભૂલ્યોં ૨.
 નેગમ એક નારી ધૂતી પણ, ઘેબર ભૂખ ન ભાંગી;
 જમી જમાઈ પાછો વળિયો, જ્ઞાનદશા તવ જાગી. ભૂલ્યોં ૩.
 કબહી કષે ધનપતિ થાવે, અંતરાય ફળ આવે;
 રોગી પરવશ અત્ર અરુચિ, ઉત્તમ ધાન્ય ન ભાવે. ભૂલ્યોં ૪.
 ક્ષાયકભાવે ભોગની લભિય, પૂજા ધૂપ વિશાળા;
 વીર કહે ભવ સાતમે સિદ્ધા, વિનયંધર ભૂપાળા. ભૂલ્યોં ૫.

સાજુ-બરાબર નથી. મયદ્ધાસુંદરીની બેન-સુરસુંદરી જ્યારે તેને પોતાના
 માત-પિતા મળે છે ત્યારે રોવા લાગી, કોઈ રીતે છાની રહેતી નથી.
 પોતાની બધી પાછલી વાત યાદ આવી. ૧.

હે પ્રભુ ! મેં અંતરાયકર્મ બાંધવાનાં સ્થાનકો સેવવાથી
 નિર્ધનપણું મામ કર્યું. તેથી જેમ કૂવાની છાયા કૂવામાં સમાઈ જાય
 છે, તેમ મારી બધી ઈચ્છા મારા મનમાં જ સમાઈ ગઈ. ૨

એક વણિકે એક લીને છેતરી તે પૈસાથી પોતાના માટે ઘેબર
 કરાવ્યા, સાસુએ હેતથી ઘેબર જમાઈને ખવરાવી દીધા, જમાઈ જમીને
 પાછો ગયો. વણિકની ઘેબર ખાવાની ભૂખ ન ભાંગી, હકીકત જાહી
 ત્યારે તેની જ્ઞાનદશા જાગી. ૩

ક્યારેક કષ્ટો કરવાથી ધનપતિ થાય પડા ભોગાંતરાયકર્મનો
 ઉદ્ય હોય તો રોગી થાય, પરાધીન થાય, અત્ર ઉપર અરુચિ થાય,
 ઉત્તમધાન્ય બાવે નહિ, એવી સ્થિતિ થાય. ૪.

હે પ્રભુ ! હું વિશાળ ધૂપપૂજા કરીને ક્ષાયિકભાવની ભોગલભિ
 માગું છું. આ પૂજા કરવાથી વિનયંધરરાજી સાતમા ભવે સિદ્ધિપદ
 પામ્યા છે એમ શ્રી વીરપ્રભુએ કહું છે. ૫

કાવ્ય અને મંત્ર

અગુરુમુખ્યમનોહરવસ્તુના, સ્વનિરૂપાધિગુણૌધવિધાયિના;
પ્રભુશરીરસુગંધસુહેતુના, રચય ધૂપનપૂજનમહૃતઃ. ૧.
નિજગુણાકાયરૂપસુધૂપનં, સ્વગુણધાતમલપ્રવિકર્ષણમ्;
વિશદબોધમનંતસુખાત્મકં, સહજસિદ્ધમહે પરિપૂજયે. ૨.

મંત્ર : ઊં હી શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-
મૃત્યુ નિવારણાય શ્રીમતે વીરજિનેન્દ્રાય ભોગાંતરાયદહનાય ધૂપં
પજામહે સ્વાહા.

કાવ્યનો અર્થ - આત્માના નિરૂપાધિ ગુણસમૂહને પ્રગટ
કરનાર, અને પ્રભુના શરીરને સુગંધી કરવાના કારણભૂત અગુરુ
વગેરે મનોહર વસ્તુઓ વડે શ્રી અરિહંતપ્રભુની ધૂપપૂજા કરો. ૧.

આત્મગુણના અક્ષયરૂપને સુવાસિત કરનાર, આત્મગુણનો
ધાત કરનાર, કર્મભળને દૂર કરનાર, નિર્મળ જ્ઞાનરૂપ અને
અનંત સુખરૂપ એવા સહજ સિધ્ય પરમાત્માના તેજને-જ્ઞાનને
હું પૂજું છું. ૨

પરમપુરુષ, પરમેશ્વર, જન્મ-જરા-મૃત્યુના નિવારનાર શ્રી
વીરજિનેન્દ્રને ભોગાંતરાયકર્મના નાશ માટે અમે ધૂપપૂજાથી
પૂજ્ઞાએ છીએ. ૩

પાંચમી દીપક-પૂજા

દુષ્ટા

ઉપભોગવિધન પતંગીઓ, પડત જગત જીર્ણ જ્યોતા;
નિશ્ચલાનંદન આગળે, દીપકનો ઉધોત. ૧.

ભોગવી વસ્તુ ભોગવે, તે કહીએ ઉપભોગ;
ભૂષણ ચીવર વલ્લભા, ગેહાદિક સંયોગ. ૨.

ઢાળ

વંદના વંદના વંદના રે, જિનરાજકું સદા મોરી વંદના.
ઉપભોગ અંતરાય હઠાવી, ભોગીપદ મહાનંદના રે. જિ૦
અંતરાય ઉદ્યે સંસારી, નિરધન ને પરછંદના રે. જિ૦ ૧.
દેશવિદેશે ઘર ઘર સેવા, ભીમસેન નરિદના રે; જિ૦
સુણીય વિપાક સુખી ગિરનારે, હેલક તેણ મુણીદના રે. જિ૦ ૨.

દુષ્ટાનો અર્થ - ઉપભોગાંતરાયરૂપ પતંગીઓ જીવોની જ્ઞાનરૂપ જ્યોતિમાં પડી બળી જાય તેટલા માટે મહાવીરપ્રભુ પાસે દીપકનો ઉધોત કરીએ. ૧.

એકવખત ભોગવેલી વસ્તુ વારંવાર ભોગવાય તે આભૂષણ, વખ્ત,
ખી અને ઘર વગેરે સંયોગમાં આવતી વસ્તુઓ ઉપભોગ કહેવાય છે. ૨

ઢાળનો અર્થ - શ્રી જિનેશ્વરને મારી વારંવાર વંદના હો. જે
પ્રભુ ઉપભોગાંતરાયને દૂર કરી મહાનંદ-મોક્ષપદના ભોગી બન્યા છે,
અંતરાયકર્મના ઉદ્યથી સંસારી જીવ નિર્ધન થાય છે. અને પારકાનો
તાબેદાર થાય છે. ૧.

પૂર્વલવમાં મુનિરાજની હીલના-અપભાજના કરવાથી

બાવીશ વરસ વિયોગે રહેતી, પવનપ્રિયા સતી અંજના રે; જિ૦
નળ-દમયંતી સતી સીતાલુ, ષટ્ટમાસી આકંદના રે. જિ૦ ૩.
મુનિવરને મોદક પડિલાભી, પછી કરી ઘણી નિંદના રે; જિ૦
શ્રેષ્ઠિક દેખે પાઉસ નિશિએ, મમ્મણ શેઠ વિંબના રે. જિ૦ ૪.
ઈમ સંસાર વિંબન દેખી, ચાહું ચરણ જિનચંદના રે; જિ૦
ચક્કવી ચાહે ચિત્ત તિમિરારિ, ભોગી ભ્રમર અરવિંદના રે. જિ૦ ૫.
જિનમતિ ધનસિરિ દોયસાહેલી, દીપક પૂજા અખંડના રે; જિ૦
શિવ પામી તિમ ભવિપદ પૂજો, શ્રીશુભવીર જિષાંદના રે. જિ૦

ભીમસેન રાજને દેશ-પરદેશમાં બ્રમણ કરી ઘરે ઘરે સેવા કરવી પડી
હતી, તેના વિપાક સાંભળી છેવટે જિરનાર ઉપર સુધી ધ્યા-મોક્ષપદવી
પ્રાપ્ત કરી. ૨

JAIN SITE
ઉપભોગાંતરાયના ઉદ્યથી પવનંજ્યની સ્ત્રી અંજનાસુંદરીને
બાવીશવર્ષ સુધી પતિનો વિયોગ રહ્યો. નળ-દમયંતીને બાર વર્ષનો
વિયોગ રહ્યો. તેમજ સીતાસતીને છ માસ સુધી આકંદ કરવું પડ્યું. ૩

મુનિરાજને મોદક વહોરાવી પછી લોભના વશે તેની નિંદા
કરવાથી ઉપભોગાંતરાય બાંધનાર મમ્મણ શેઠની વિંબના વર્ષાત્કૃતુમાં
રાત્રિએ પોતાના મહેલમાં બેઠેલા શ્રેષ્ઠિકરાજાએ જોઈ. ૪

આ પ્રમાણે સંસારમાં વિંબના જોઈ, જેમ ચક્કવાકી સૂર્યને
ઈચ્છે છે અને ભોગી એવો ભ્રમર કમળને ઈચ્છે છે તેમ હું જિનેશ્વરના
ચરણને ઈચ્છું છું. ૫

જિનમતિ અને ધનશ્રી નામની બંને સખીઓ અખંડ દીપક-
પૂજા કરવાથી મોક્ષપદ પામી, તેમ હે ભવ્ય જીવો ! તમે પણ શ્રી
શુભવીર જિનેશ્વરના ચરણને પૂજો. ૬

૬. કાવ્ય તથા મંત્ર

ભવતિ દીપશિખાપરિમોચનં, ત્રિભુવનેશ્વરસદ્ગનિ શોભનમૃ;
સ્વતનુકાંતિકરં તિમિરં હરં, જગતિ મંગલકારણ માતરમૃ. ૧.
શુચિમનાત્મચિદુજ્જવલદીપકૈ-જર્વલિતપાપપતંગસમૂહકૈ::;
સ્વકપદ વિમલં પરિલેખિરે, સહજસિદ્ધમહં પરિપૂજ્યે. ૨.

ॐ હ્રી શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે વીરજિનેન્દ્રાય ઉપભોગાન્તરાયોચ્છેદનાય દીપં
ધજામહે સ્વાહા.

કૈત્ય સાહિત્ય

કાવ્ય અને મંત્રનો અર્થ - નાણ લુલનાં સ્વામી શ્રી
જિનેશ્વરદેવના ચૈત્યમાં દીપકની શિખા મૂકવી. તે સુદર છે. પોતાના
શરીરની કાન્તિને વધારનાર છે. અધકારને હરણ કરનાર છે.
જગતને વિષે સર્વ મંગલોના કારણ માટે માતારૂપ છે. ૧.

પવિત્ર મનને વિષે રહેલા આત્મશાનુરૂપી ઉજ્જવલ દીપકો
વડે પાપરૂપી પતંગીઆનો સમૂહ બળી જવાથી નિર્મળ આત્મપદ
જેઓ પામ્યા છે તે સહજસિધ્ધના તેજને હું પૂજું છું. ૨

પરમપુરુષ, પરમેશ્વર, જન્મ-જરા-મૃત્યુનું નિવારણ કરનાર,
શ્રી વીરજિનેન્દ્રને અમે ઉપભોગાન્તરાય કર્મના વિચ્છેદ માટે દીપક
વડે પૂજુએ છીએ. ૩

છદ્ડી અક્ષત પૂજા

દુહા

વીર્યવિઘન ઘન પડળસેં, અવરાણું રવિતેજ;
કાળ શ્રીભુ સમ જ્ઞાનથી, દીપે આત્મ સતેજ. ૧.
અક્ષત શુદ્ધ અખંડશું, નંદાવર્ત વિશાળ;
પૂરી પ્રભુ સન્મુખ વહી, થુણિયે જગતદ્યાળ. ૨

ઢાળ

જિણાંદા પ્યારા મુણીંદા પ્યારા, દેખોરે જિણાંદા ભગવાન,
દેખોરે જિણાંદા પ્યારા. (એ આંકડણી)
ચરમપયડીકો મૂલ વિખરિયાં, ચરમતીરથ સુલતાન; દે૦
દરશન દેખત મગન ભયે હે, માગત ક્ષાયિક દાન. દે૦ ૧.

દુહાનો અર્થ : વીર્યાંતરાયક્રમ વાદળાના પડળમાં આત્મારૂપ સૂર્યનું તેજ ઢંકાઈ ગયું છે. તે શ્રીભક્તાણ સરખા વિશેષ તેજવાળા જ્ઞાનનો ઉદ્દ્ય થવાથી આત્મા તેજવાળો થાય છે અને દીપી નીકળે છે. ૧.

શુદ્ધ અને અખંડ અક્ષતવડે વિશાળ નંદાવર્ત સ્વસ્તિક પૂરી,
પ્રભુની સુન્તિ કરીએ. ૨

ઢાળનો અર્થ - સામાન્ય કેવળી (જિન)માં ઈંડ સમાન અને મુનિઓમાં ઈંડ સમાન પ્યારા શ્રી જિનેંડ્રભગવાનને જુઓ. હે પ્રભુ ! આપ અંતરાયકર્મની છેલ્લી પ્રકૃતિ વીર્યાંતરાયને મૂલમાંથી ઉઝેડી તમે છેલ્લા તીર્થના રાજી થયા છો. આપનાં દર્શન કરી અમે હર્ષમાં મશ્વ થયા છીએ. અને આપની પાસે ક્ષાયિકભાવના વીર્યગુણનું દાન માગીએ છીએ. ૧.

પંચમવિધનકો ખય ઉપશમસે, હોવત હમ નહીં લીન. દે૦
 પાંગળ બળહીના દુનિયામેં, વીરો સાળવી દીન. દે૦ ૨.
 હરિબળ ચક્કી શક જ્યું ભળિયે, નિર્બળકુળ અવતાર; દે૦
 બાહુબળી બળ અક્ષય કીનો, ધન ધન વાલીકુમાર. દે૦ ૩.
 સફળ ભયો નરજન્મ હમેરો, દેખત જિનહેદાર; દે૦
 લોહચમક જ્યું ભગતિસે હળિયે, પારસ સાંઈ વિચાર. દે૦ ૪.
 કીરયુગલ ગ્રીહિ ચંચુમેં ધરતે, જિનપૂજત ભયે દેવ; દે૦
 અક્ષતસેં અક્ષયપદ હેવે, શ્રી શુભવીરકી સેવ. દે૦ ૫

ચૈતુસાર્થક
જનમ જ્યતિ શાસનમ्

આ પાંચમી અંતરાયકર્મની પ્રકૃતિના ક્ષયોપશમથી અમે ખુશી થઈએ એમ નથી. પણ ક્ષાયિક ભાવ ઈચ્છાએ છીએ. એ કર્મના ઉદ્યથી જગતમાં પાંગળા-લુલા અને બળહીન પ્રાણી થાપ છે. વીરો સાળવી પણ એના ઉદ્યથી જ દીન થયો.

વાસુદેવ, બળદેવ, ચક્રવર્તી અને ઈંદ્ર જેવા બળવાન આત્મા પડો આ પ્રકૃતિના ઉદ્યથી નિર્બળ કુળમાં જને છે. આ પ્રકૃતિના દઢ ક્ષયોપશમથી બાહુબળી અક્ષયબળવાળા થયા છે. અને અતિબળવાળા વાલીકુમારને પડો ધન્ય છે. ૩.

હે પ્રભુ ! આપના દર્શન થવાથી અમારો મનુષ્યજન્મ સફળ થયો. હવે સાંઈ-પરમાત્મા એવા આપની સાથે ભક્તિથી પારસમણિ અને લોહચમકની જેમ હળી-મળી જવા ઈચ્છાએ છીએ. ૪.

પોપટનું યુગલ ચાંચમાં ગ્રીહિ (ચોખા) લાવીને પ્રભુની પાસે ધરવાથી-જિનપૂજન કરવાથી દેવ થયા. શ્રી શુભવીર પ્રભુની અક્ષતવડે પૂજા કરવાથી, તે પરમાત્મા અક્ષયપદ-મોક્ષપદને આપે છે. ૫.

કાવ્ય તથા મંત્ર

ક્ષિતિતલેક્ષતશર્મનિદાનકું, ગણિવરસ્ય પુરોક્ષતમંડલમ્;
 ક્ષતવિનિર્મિતદેહનિવારણાં, ભવપ્યોધિસમુદ્ધરણોધતમ્. ૧.
 સહજભાવસુનિર્મલતંડુલૈ-વિષ્પુલદોધવિશોધકમંગલૈ::;
 અનુપરોધસુબોધવિધાયકં, સહજસિદ્ધમહં પરિપૂજ્યે. ૨.

ॐ હી શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ-
 નિવારણાય શ્રીમતે વીરજિનેન્દ્રાય ઉપભોગાંતરાયોચ્છેદનાય અક્ષતં
 યજામહે સ્વાહા.

કાવ્ય તથા મંત્રનો અર્થ - ગણિવર એટલે અરિદંતની પાસે
 કરેલું અક્ષતોનું મંડલ પુથીતલ ઉપર અક્ષતસુખનું કારણ છે. ક્ષત
 એટલે નાશવંત એવાં કર્માં વડે બનાવેલા દેહનું નાશ કરનારું અને
 સંસાર સમુદ્રથી ઉધ્બાર કરવામાં ઉદ્યમશીલ છે. ૧.

અટકાયત વિના ઉત્તમ બોધને કરનાર સહજ સિધ્યના તેજને-
 શાનને હું મોટા દોષને શુદ્ધ કરનાર મંગલરૂપ સ્વાભાવિક અધ્યવસાય
 રૂપ નિર્મણ અક્ષતવડે પૂજાં છું. ૨

પરમપુરુષ, પરમેશ્વર, જન્મ-જરા અને મૃત્યુનું નિવારણ
 કરનારા શ્રી વીરજિનેન્દ્રને વીર્યાંતરાય કર્મના વિચ્છેદ માટે અમે
 અક્ષત વડે પૂજાંએ છીએ.

સાતમી નૈવેદ્ય-પૂજા

દુહા

નિર્વદ્ધી આગળ ઠવો, શુચિનૈવેદ્યનો થાળ;
વિવિધજાતિ પકવાનશું, શાળિ અમૂલક દાળ. ૧.
અણાહારી પદ મેં કર્યા, વિગગહગઈએ અનંત;
દૂર કરો ઈમ કીજુએ, દીઓ અણાહારી ભદંત. ૨.

ઢાળ

અખિયનમેં અવિકારા જિણાંદા ! તેરી અખિયનમેં અવિકારા.
રાગદ્વેષ પરમાણુ નિપાયા, સંસારી સવિકારા; જિ૦
શાંતરૂચિ પરમાણુ નિપાયા, તુજ મુદ્રા મનોહારા. જિ૦ ૧.

દુહાઓનો અર્થ - નિર્વદ્ધી એવા પરમાત્માની આગળ પવિત્ર
એવા નૈવેદ્યનો થાળ-વિવિધ પ્રકારના પકવાનો, ચોખા અને અમૂલ્ય
એવી દાળ વગેરે રસવતીથી ભરેલો પરીએ. ૧.

પછી એમ કદીએ કે હે પ્રભુ ! મેં વિગ્રહગતિમાં તો
અણાહારીપદ અનંતીવાર ગ્રામ કર્યા છે, પણ તેવા અણાહારીપદને
દૂર કરીને હે લગવંત ! કાયમનું અણાહારીપદ જે મોક્ષમાં છે, તે મને
આપો. ૨

ઢાળનો અર્થ - હે જિનેંડ ! તમારી આંખમાં અવિકારીપણું
છે. સંસારી જીવો રાગ-દ્વેષના પરમાણુઓથી વ્યામ છે તેથી સવિકારી
છે. તમારી મુદ્રા શાંતરૂચિવાળા પરમાણુઓથી બનેલી છે, તેથી અત્યંત
મનોહર છે. ૧.

દવ્ય ગુણ પરજાય ને મુદ્રા, ચઉ ગુણ ચૈત્ય ઉદારા; જિઓ ૧. પંચ વિધન ઘનપતુલ પલાયા, દીપત કિરણ હજારા: જિઓ ૨. કર્મ વિનાશી સિદ્ધસ્વરૂપી, ઈગતીસ ગુણ ઉપચારા; જિઓ ૩. વરણાહિક વીશ દૂર પલાયા, આગિઈ પંચ નિવારા. જિઓ ૪. તીન વેદકા છેદ કરાયા, સંગ રહિત સંસારા; જિઓ ૫. અશરીરી ભવબીજ દહાયા, અંગ કહે આચારા. જિઓ ૬. અરૂપી પણ રૂપારોપણસેં, ઠવણા અનુયોગ દ્વારા; જિઓ ૭. વિષમકાળ જિનબિંબ જિનાગમ, ભવિયણાંકું આધારા. જિઓ ૮.

આપની ચૈત્ય એટલે પ્રતિમા દવ્યથી, ગુણથી, પર્યાયથી અને મુદ્રાથી ચારે પ્રકારે ઉત્તમ ગુણવાળી છે. આપે પાંચે અંતરાય રૂપી ગાઢ પડળને દૂર કરેલ છે, તેથી આપ હજાર કિરણવાળા સૂર્યની જેમ દીપો છો. ૨

જેનમ જ્યતિ શાસનમ्

આપ કર્મનો વિનાશ કરી સિદ્ધસ્વરૂપી થયા છો, તેથી આપનામાં ઉપચારથી આ પ્રમાણે એકત્રીસ ગુણો ઉત્પત્ત થયા કહેવાય છે. (તે ગુણો ક્યા ? તે કહે છે :-)

આપનામાંથી વર્ણ-ગંધ-રસ-સ્પર્શના વીસ ભેદો દૂર થયા છે, આપે પાંચ આકૃતિ (વૃત, ત્રિકોણ, ચતુર્ભોગ, આયત-લાંબુ, પરિમંડળ-ચારે તરફથી ગોળ એ પાંચ આકાર) નિવારી છે-દૂર કરી છે, ગ્રણ વેદનો છેદ કર્યો છે, આપ સંસારના સંગ રહિત છો, આપ અશરીરી છો, આપે ભવરૂપી બીજ બાળી નાખ્યું છે. આ પ્રમાણે શ્રી આંચારાંગસૂત્રમાં કહ્યું છે. ૩-૪

વળી આપ અરૂપી છો પરંતુ તેમાં રૂપનું આરોપણ કરીને

મેવા મીઠાઈ થાળ ભરીને, ખટ્રસ ભોજન સારા; જિઓ
મંગળ તૂર બજાવત આવો, નરનારી કર ધારા. જિઓ ૬.
નૈવેદ્ય ઠવી જિન આગે માગો, હરિનૃપસુર અવતારા; જિઓ
ટાળી અનાદિ આહારવિકારા, સાતમે ભવ અણાહારા. જિઓ ૭.
સગવિહ શુદ્ધિ સાતમી પૂજા, સગ ગઈ સગ ભય છારા; જિઓ
શ્રી શુભવીરવિજય પ્રભુ ઘારા, જિન આગમ જયકારા. જિઓ ૮.

આપની પ્રતિમાની સ્થાપના કરવામાં આવે છે તે પૂજનીય છે
એમ શ્રી અનુયોગદ્વારસૂત્રમાં કહ્યું છે. આ વિષમકાળમાં પાંચમા
આરામાં શ્રી જિનબિંબ અને જિનાગમ એજ ભવ્ય જીવોને
આધારભૂત છે. ૫

મેવા-મીઠાઈ તેમજ ખટ્રસ ભોજનના થાળ ભરી તે થાળ
પુરુષો અને લીઝો હાથમાં ધારણ કરી મગળવાજિંગ્રો વગાડતાં
પ્રભુ પાસે આવો. ૬

પ્રભુની પાસે નૈવેદ્યના થાળો સ્થાપન કરી જેમ છંણીખેડૂત
રાજા થઈ, દેવભવ પામી અનાદિ આહારનો વિકાર ટાળી દઈ
સાતમે ભવે અણાહારીપદ પામ્યા તેમ અમે પણ પામીએ, એમ
પ્રભુ પાસે માગો. ૭

* સાત પ્રકારની શુદ્ધિ સહિત કરેલી સાતમી પૂજા સાત
ગતિ અને સાત ભયને હરણ કરનારી છે. ઘારા મેવા શ્રી શુભ
વીર પરમાત્મા અને જિન આગમ જયવંતુ વર્તે છે. ૮

* અંગ વસન મન લૂભિકા, પૂજોપગરણ સાર;
ન્યાયદ્રવ્ય વિધિશુદ્ધતા, શુદ્ધિ સાત મકાર. ૧.

કાવ્ય તથા મંત્ર

અનશનં તુ મમાસ્તિવતિ બુદ્ધિના,
રૂચિરભોજનસંચિતભોજનમ્;
પ્રતિદિનં વિધિના જિનમંહિરે,
શુભમતે બત હૈક્ય ચેતસા. ૧.

કુમતબોધવિરોધનિવેદકે-
વિહિતજ્ઞતિજ્રામરણાંતકે:;
નિરશને: પ્રચુરાત્મગુણાલયં,
સહજસિદ્ધમહું પરિપૂજયે. ૨

ॐ દ્રી શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે વીરજિનેન્દ્રાય સિદ્ધપદપ્રાપ્તાય નૈવેદ્ય
પજામહે સ્વાહા.

કાવ્ય અને મંત્રનો અર્થ - મારે અણશન હો. અર્થાતું મને
અણાછારી પદ પ્રાપ્ત થાઓ એવી બુધ્યિથી સુંદર પદાર્થો વડે તૈયાર
કરેલું બોજન હંમેશાં જિનમંહિરે વિધિપૂર્વક હે સુંદર બુધ્યિવાળા છુવ!
તું શુદ્ધ ચિત્તથી મૂક. ૧.

કુમતના બોધનો વિરોધ જણાવનારા, જન્મ-જરા-મરણનો
નાશ કરનારા અનશન વડે પ્રાપ્ત થયેલા ઘણા આત્મગુણના સ્થાનરૂપ
સિદ્ધોના સ્વાભાવિક તેજને હું પૂજું છું. ૨

પરમપુરુષ, પરમેશ્વર, જન્મ-જરા-મૃત્યુનું નિવારણ કરનાર
શ્રી વીરજિનેન્દ્રને સિદ્ધપદની પ્રાપ્તિ માટે અમે નૈવેદ્યથી પૂજા કરીએ
છીએ. ૩.

આઠમી ફળપૂજા

દુઃખા

અષ્ટકર્મ દળ ચૂરવા, આઠમી પૂજા સાર;
પ્રભુ આગળ ફળ પૂજતાં, ફળથી ફળ નિરધાર. ૧.
ઈંદ્રાદિક પૂજા ભણી, ફળ લાવે ધરી રાગ;
પુરુષોત્તમ પૂજી કરી, માગે શિવફળ ત્યાગ. ૨.

દાણ

પ્રભુ તુજ શાસન અતિભલું, માને સુરનર રાણો રે;
મિથ્ય અભવ્ય ન ઓળખે, એક અંધો એક કાણો રે. પ્ર૦ ૧.

દુઃખાઓનો અર્થ - આઠ કર્મના દળિયાનો વિનાશ કરવા
માટે આ આઠમી ફળપૂજા સારભૂત છે. પ્રભુની આગળ ફળવડે પૂજા
કરવાથી નિશ્ચે મોકશરૂપ ફળની પ્રાપ્તિ થાય છે. ૧.

ઈંદ્ર વગેરે પણ પ્રભુની પૂજા કરવા માટે પ્રેમપૂર્વક કલ્યવૃક્ષ
વગેરેનાં ફળ લાવે છે. તે પુરુષોત્તમાં ઉત્તમ એવા પરમાત્માની પૂજા
કરી મોકશફળરૂપી દાન માગે છે. ૨.

દાણનો અર્થ - હે પ્રભુ ! તમારું શાસન અત્યંત
સારું છે. તેને ઈંદ્રો અને રાજાઓ પણ માન્ય કરે છે. માત્ર
જે જીવો મિથ્યાત્વી કે અભવ્ય હોય છે તે તેને ઓળખતા
નથી. કારણ કે તેમાં એક (મિથ્યાત્વીને જ્ઞાન-કિયારૂપ બતે
નેત્ર ન હોવાથી) અંધું છે અને બીજો (અભવ્ય જ્ઞાન રહિત
કિયા કરનાર હોવાથી) કાણો છે. ૧.

આગમવયણે જાણીએ, કર્મ તણી ગતિ ખોટી રે;
 તીસ કોડાકોડી સાગરુ, અંતરાયથિતિ ખોટી રે. પ્ર૦ ૨.
 ધૂવબંધી ઉદ્યો તથા, એ પાંચે ધૂવસતા રે;
 દેશધાતિની એ સહી, પાંચે અપરિયતા રે. પ્ર૦ ૩.
 સંપરાય બંધે કહી, સતા ઉદ્યે થાકી રે;
 ગુણાઠાણું લહી બારમું, નાઠી જીવવિપાકી રે. પ્ર૦ ૪.
 જ્ઞાન મહોદય તેં વર્યો, ઝાંદ્રિ અનંત વિલાસી રે;
 ફળપૂજા ફળ આપીએ, અમે પણ તેહના આશી રે. પ્ર૦ ૫.
 કીરયુગલશું દુર્ગતા, નારી જેમ શિવ પામી રે;
 અમે પણ કરશું તેહવી, ભક્તિ ન રાખું ખામી રે. પ્ર૦ ૬.

આગમના વચનોથી જાણીએ કે કર્માની ગતિ ઘણી ખોટી છે.
 અંતરાયકર્મની ઉત્કૃષ્ટસ્થિતિ તીસ કોડાકોડી સાગરોપમ છે. ૨

અંતરાયકર્મની પાંચેય પ્રકૃતિ ધૂવબંધી છે, ધૂવોદયી છે, તેમજ
 ધૂવસતાક છે દેશધાતી છે અને અપરાવર્તમાન છે. ૩

એનો બંધ દશમા સૂક્ષ્મસંપરાય ગુણસ્થાનક સુધી છે. સતા
 અને ઉદ્યમાં બારમા ગુણસ્થાનક સુધી છે. બારમા ગુણાઠાણાના અંતે
 તે જાય છે. અને તે જીવવિપાકી છે. ૪

હે પ્રભુ ! તે કર્મનો ક્ષય કરી, તમે જ્ઞાનમહોદય-કેવળજ્ઞાન
 પ્રામું કર્યું છો. અને આત્માની અનંત ઝાંદ્રિના ભોક્તા થયા છો. અમે
 પણ તે ફળની આશા રાખીએ છીએ. ફળપૂજાના ફળરૂપે અમને પણ
 તે ફળ આપો. ૫

કીરયુલગ-પોપટનું જોડલું અને દુર્ગતા સ્ત્રી ફળપૂજા કરવાથી
 જેમ મોક્ષને પામ્યા. તેવી રીતે અમે પણ એવી ભક્તિ કરશું. તેમાં
 ખામી રાખીશું નહિ. ૬

સાચી ભક્તે રીજવી, સાહિબ ટિલમાં ધરશું રે;
 ઉત્સવ રંગ વધામણાં, મનવાંછિત સવિ કરશું રે. પ્ર૦ ૭.
 કર્મસૂદન તપ તરું ફળો, જ્ઞાન અમૃતરસ ધારા રે;
 શ્રી શુભવીરને આશરે, જગતમાં જ્ય જ્યકારા રે. પ્ર૦ ૮.

કાવ્ય તથા મંત્ર

શિવતરો: ફલદાનપરૈર્નવે-ર્વરફલૈ: કિલ પૂજય તીર્થપમ્ભ;
 નિદશનાથનતકમપંકજં, નિહતમોહમહીધરમંડલમ्. ૧.
 શમરસૈકસુધારસમાધુરૈ-રનુભવાખ્યફલૈરભયપ્રદે:;
 અહિતદુઃખહરં વિભવપ્રદં, સકલસિદ્ધમહં પરિપૂજયે. ૨.

સાચી ભક્તિથી સાહેબ એવા આપને રીજવીને આપને
 હૃદયમાં ધારણ કરશું. (ઉત્સવરંગ વધામણાં કરી અમે અમારા
 મનોવાંછિત પૂર્ણ કરશું. ૭) જેનમ् જ્યતિ શાસનમ्

આ કર્મસૂદનતપરુપ વૃક્ષ ફળો અને તેમાંથી જ્ઞાનરૂપી
 અમૃતરસની ધારા મગટે એટલે હે શુભવીર મલુ ! તમારા આશ્રયથી
 અમારો પણ જગતમાં જ્ય જ્યકાર થાય. ૮

કાવ્ય અને મંત્રનો અર્થ - દેવેન્દ્રોએ જેમના ચરણકમળમાં
 નમસ્કાર કર્યો છે. જેમણે મોહરૂપી પર્વતોનો સમૂહ ભેદ્યો છે. એવા
 તીર્થપતિની મોકશરૂપી વૃક્ષનાં ફળ આપવામાં તત્પર એવાં તાજાં શ્રેષ્ઠ
 ફળો વડે તું પૂજા કર. ૧.

અહિતકારી દુઃખોને હરનારા, અને વૈલવને આપનારા, એવા
 સમગ્ર સિધ્યના તેજને-જ્ઞાનને હું સમતારસરૂપી અદ્ધિતીય અમૃતરસ
 વડે મધુર એવાં અને અલય આપનારાં એવાં, ૨ નુભવ રૂપી ફળો વડે
 પૂજું છું. ૨.

ॐ હ્રી શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે વીરજિનેન્દ્રાય અષ્ટકમોચ્છેદનાય ઇલાનિ
યજ્ઞામહે સ્વાહા.

કળશ

ગાયો ગાયો રે, મહાવીર જિનેશ્વર ગાયો. (એ આંકડી)
ત્રિશલામાતા પુત્ર નગીનો, જગનો તાત કહાયો;
તપ તપતાં કેવળ પ્રગટાયો, સમવસરણ વિરચાયો રે. મ૦ ૧.
રથષ્ઠસિંહાસન બેસી ચઉમુખ, કર્મસૂદન તપ ગાયો;
આચારદિનકરે વર્ધમાનસૂરિ, ભવિ ઉપગાર રચાયો રે. મ૦ ૨.
પ્રવચનસારોદ્ધાર કહાવે, સિદ્ધસેનસૂરિરાયો;
દિન ચઉસફી પ્રમાણે એ તપ, ઉજમણે નિરમાયો રે. મ૦ ૩.

પરમપુરુષ, પરમેશ્વર, જન્મ-જરા અને મૃત્યુનું નિવારણ
કરનાર, શ્રી વીરજિનેન્દ્રને આઠમા અંતરાય કર્મનો ઉચ્છેદ કરવા માટે
અમે ફળથી પૂજા કરીએ છીએ. ૩

કળશનો અર્થ - મેં મહાવીર જિનેશ્વરના ગુણ ગાયા.
ત્રિશલામાતાના શ્રેષ્ઠ પુત્ર જગતના પિતા કહેવાયા. તપ કરતાં
કેવળજ્ઞાન પ્રાપ્ત કર્યું. દેવોએ સમવસરણની રચના કરી. ૧.

રત્નમય સિંહાસન પર બેસી ચતુર્મુખે કર્મસૂદન તપ કથ્યો,
આચારદિનકર નામે ગ્રંથમાં ભવ્ય જીવોના ઉપકાર માટે શ્રી
વર્ધમાનસૂરિએ એ તપ વર્ણાવ્યો છે. ૨

પ્રવચનસારોદ્ધાર નામના ગ્રંથમાં શ્રી સિદ્ધસેનસૂરિએ એ તપ
બતાવ્યો છે. એ તપ દ્વારા પ્રમાણ છે. તપને છે ઉજમણં કરવાનું છે.

ઉજમણાથી તપ ફળ વધે, એમ ભાખે જિનરાયો;
 જ્ઞાનગુરુ ઉપકરણ કરાવો, ગુરુગમવિધિ વિરચાયો રે. મ૦ ૪.
 આઠ દિવસ મળી ચોસઠ પૂજા, નવ નવ ભાવ બનાયો;
 નરભવ પામી લાહો લીજે, પુષ્પે શાસન પાયો રે: મ૦ ૫.
 વિજય જિનેન્દ્રસૂરીશ્વરરાજ્યે, તપગઢ્ય કેરો રાયો;
 ખુશાલવિજય માનવિજયવિભુધના, આગ્રહથી વિરચાયો રે. મ૦ ૬.
 વડઓશવાળ ગુમાનચંદ સુત, શાસનરાગ સવાયો;
 ગુરુભક્તિ શાભવાનચંદ નિત્ય, અનુમોદનફળ પાયો રે. મ૦ ૭.

જૈન સાહિત્ય

ઉજમણુ કરવાથી તપનું ફળ વધે છે, એમ શ્રી જિનેશ્વર
 પ્રભુએ કહ્યું છે તે ઉજમણા માટે જ્ઞાન-દર્શન અને ગુરુના (ચારિત્રના)
 ઉપકરણો કરાવો. ગુરુગમથી વિધિ જાણી ઉજમણુ કરો. ૪

એ ઉદ્યાપનમાં આઠ દિવસ મળીને હૃત પૂજા ભણાવવી,
 તેમાં નવા નવા ભાવ ઉત્પત્ત કરવા. મનુષ્યભવ પામીને તેનો
 સાચો લાભ મેળવો. કારણ કે મહાપુષ્પે પ્રલુના શાસનની પ્રાપ્તિ
 થઈ છે. ૫.

તપગઢ્યના નાયક વિજયજિનેન્દ્રસૂરીશ્વરજીના રાજ્યમાં
 પંડિત ખુશાલવિજયજી તથા પંડિત માનવિજયજી ઉપાધ્યાયના
 આગ્રહથી આ પૂજાની મેળવાના રચના કરી છે. ૬

વડ ઓશવાળ જ્ઞાતિના ગુમાનચંદના પુત્ર ભવાનચંદ કે
 જેને શાસનનો સવાયો રાગ છે અને ગુરુભક્તિ ઘણી છે, તેમણે
 આ રચનાની અનુમોદનાનું ફળ મેળવ્યું છે. ૭

મૃગ બળદેવમુનિ રથકારક, ત્રણ હુવા એક ઠાયો;
 કરણ કરાવણ ને અનુમોદન, સરિખાં ફળ નિપઞ્ચાયો રે. મ૦ ૮.
 શ્રી વિજયસિંહસૂરીશ્વરકેરા, સત્યવિજયબુધ ગાયો;
 કર્પૂરવિજય તસ ખીમાવિજય જસ વિજય પરંપર ધ્યાપો રે. મ૦ ૯.
 પંડિત શ્રી શુભવિજય સુગુરુ મુજ, પામી તાસ પસાયો;
 તાસ શિષ્ય ધીરવિજય સલુણા, આગમરાય સવાયો રે. મ૦ ૧૦.
 તસ લઘુબાંધવ રાજનગરમે, મિથ્યાત્વપુંજ જલાયો;
 પંડિત વીરવિજયકવિરચના, સંધ સકળ સુખદાયો રે. મ૦ ૧૧.

હરણ, બળભદ્રમુનિ અને રથકારક એ ત્રણએ જેમ કરણ,
 કરાવણ અને અનુમોદનથી (કરવું, કરાવવું અને અનુમોદવું તેથી)
 સરખા ફળની પ્રાપ્તિ કરી છે-ત્રણો પાંચમે દેવલોકે દેવ થયા છે. તેમ
 આ રચનામાં પણ કર્તા (પ. શ્રી વીરવિજયજી પ.) પ્રેરક (શ્રી
 ખુશાલવિજયજી અને ઉપાધ્યાય માનવિજયજી) અને અનુમોદક
 (ઓશવાળ ભવાનથંદ) સરખા ફળને મેળવો.

શ્રી વિજયસિંહસૂરીશ્વરના કિયા ઉદ્ઘાર કરાવનાર પ.
 સત્યવિજયજી નામે શિષ્ય હતા, તેમના કર્પૂરવિજય અને તેમના
 ક્ષમાવિજયજી શિષ્ય થયા એ ગ્રમાણે વિજય પરંપરા ચાલી.

તે ક્ષમાવિજયના શિષ્ય શુભવિજયજી થયા કે જે મારા ગુરુ
 થયા છે, તેમના પ્રસાદને પામી મેં આ રચના કરી છે. તેમના મુખ્ય
 શિષ્ય શ્રી ધીરવિજયજી હતા, જે ઉત્તમ અને આગમના સવાયા
 રાગવાળા હતા. ૧૦.

તેમના લઘુ ગુરુભાઈ કે જેમણે રાજનગર (અમદાવાદ)માં
 મિથ્યાત્વના પૂજને બાળી નાખ્યો એવા પંડિત વીરવિજયજી કવિની
 આ રચના સકળ સંધને સુખ આપનાર છે. ૧૧.

પહેલો ઉત્સવ રાજનગરમે, સંઘ મળી સમુદ્ધાયો;
કરતા જિમ નંદીશ્વર દેવા, પૂરણ હર્ષ સવાયો રે. મ૦ ૧૨.

કવિત

શ્રુતજ્ઞાન અનુભવતાન મંદિર, બજાવત ધંટા કરી,
તવ મોહપુંજ સમૂલ જલતે, ભાંગતે સગ ઠીકરી;
હમ રાજતે જગ ગાજતે દિન, અખ્યતૃતીયા આજ થેં,
શુભવીર વિક્રમ વેદ વસુ, ચંદ્ર(૧.૮૭૪) વર્ષ વિરાજતે. ૧.

ત્યારબાદ લુણ ઉતારણ - આરતી - મંગલદીવો - શાન્તિકળશ
અને ચૈત્યવંદન કરવું.

આ રચના થયા પછી રાજનગરમાં સર્વ સંઘ સમુદ્ધાયે મળીને
જેમ નંદીશ્વરદ્વારમાં દેવતાઓ ઉત્સવ કરે છે તેમ પહેલો ઉત્સવ
સવાયા હર્ષથી કર્યો. ૧.૨

શ્રુતજ્ઞાનના અનુભવરૂપ શ્રેષ્ઠ મંદિરમાં ઉદ્ઘોષણારૂપ ધંટ
બજાવવાથી-વગડાડવાથી મોહનો પૂંજ મૂળમાંથી બળી ગયો. મોહ
નાશ પામવાથી બાકીના સાતકર્મરૂપ સાત ઠીકરી ભાંગી ગઈ. આજે
વિક્રમ સંવત ૧૮૭૪ વૈશાખ સુદ અખ્યતૃતીયાના દિવસે શુભવીર-
વીરપરમાત્માના સેવકો અમે અત્યંત રાજ થયા અને જગતમાં ગાજ
રહ્યા.

શ્રી અંતરાયકર્મ નિવારણ પૂજા સમાન.

પીસ્તાલીશ આગમની પૂજાની વિધિ

આ પૂજામાં આઠ પૂજા આવે છે. પહેલી પૂજા જળપૂજા, બીજી ચંદનપૂજા, ત્રીજી પુષ્પપૂજા, ચોથી ધૂપપૂજા, પાંચમી દીપકપૂજા, છાડી અક્ષતપૂજા, સાતમી નૈવેદ્યપૂજા અને આઠમી ફળપૂજા- દરેક પૂજા વખતે તે તે દ્વાય લઈને મલુ પાસે સ્નાત્રીયાએ ઉલા રહેવું. ઉત્તમ ફળ-નૈવેદ્ય વગેરે આઠ આઠ લાવવાં. શક્ય ન હોય તો એક એક પણ લાવીને પૂજા થઈ શકે. કળશ-દીપક-નાડાછડી-ધૂપ-ધસેલું કેસર આદિ પૂર્વની પૂજાની જેમ જ અહીં પણ સમજ લેવું. સ્નાત્રીયાએ પ્રથમ સ્નાત્ર ભણાવવું. પછી આ પૂજા ભજાવવી. અંતે લુણ ઉતારણ, આરતી, મંગળદીવો, શાન્તિકળશ કરી ચૈત્યવંદન કરવું.

આ પૂજામાં ૧૧ અંગ, ૧૨ ઉપાંગ, ૧૦ પયનાા, ૬ છેદસૂત્ર, ૪ મૂળસૂત્રો અને ૨ સૂત્રો, એમ કુલ ૪૫, આગમોનું વર્ણાન છે. કયા કયા આગમમાં કયા કયા વિષયો છે. તેના કેટલા બેદ-પ્રતિબેદ છે. તે સમજાવ્યું છે. પીસ્તાલીશ આગમ સ્વરૂપ શ્રુતજ્ઞાનની અધ્યક્ષારી પૂજા ભજાવાય છે.

પં. શ્રી વીરવિજયજી મહારાજ કૃત શ્રી પિસ્તાલીશ આગમની પૂજા

પ્રથમ જલપૂજા

દુહા

શ્રી શંખેશ્વર પાસજી, સાહિબ સુગુણ ગરીફુલુ;
શુભ ગુરુ ચરણ પસાયથી, શ્રુતનિધિ નજરે દીકું. ૧
શાસનનાયક વંદિયે, ત્રિશલામાત મહારાર;
જસ મુખથી ત્રિપદી લહી, સૂત્ર રચે ગણધાર. ૨
સુધર્મા ગણધરતાણી, રચના વરતે સોય;
દ્વાદ્શ અંગથકી અધિક, સૂત્ર નહીં જગ કોય. ૩

દુહાનો અર્થ- શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ ભગવંત કે જે પરમાત્મા ઉત્તમ ગુણો વડે મહાન છે તેઓના અને મારા ગુરુ શ્રી શુભવિજયજી મહારાજના ચરણના પ્રસાદથી (પિસ્તાલીશ આગમરૂપ) આ શ્રુતનો ભંડાર મેં નજરે જોયો. ૧.

વર્તમાનશાસનના નાયક શ્રી ત્રિશલામાતાના પુત્ર શ્રી મહાલીર પરમાત્માને વંદન કરીએ કે જેઓશ્રીના શ્રીમુખેથી ઉપનેઇ વા, વિગમેઇ વા, ભુવેઇ વા એ ત્રિપદી લહીને શ્રી ગણધર ભગવંતો સૂત્રની રચના કરે છે. ૨

વર્તમાનશાસનમાં દ્વાદશાંગીની રચના શ્રી સુધર્મા ગણધરની વર્તે છે. આ દ્વાદશાંગીથી વધારે જગતમાં કોઈ સૂત્ર નથી. મતલબ કે બધાંય સૂત્રોનો સમાવેશ દ્વાદશાંગીમાં થઈ જાય છે. ૩

આગે આગમ બહુ હતાં, અર્થવિદિત જગદીશ;
 કાલવશે સંપ્રતિ રહ્યાં, આગમ પિસ્તાલીશ. ૪
 આથમતે કેવળ-રવિ, મંદિર દીપક જ્યોત;
 પંચમ આરે પ્રાણીને, આગમનો ઉધોત. ૫
 પ્રથમ શાન પછી દ્યા, દશવૈકાલિક વાણ;
 વસ્તુતાવ સથિ જાણીએ, શાનથી પદ નિર્વાણ. ૬
 શાનભક્તિ કરતાં થકાં, પૂજ્યા જિન અણગાર;
 તે કારણ આગમતાણી, પૂજા-ભક્તિ વિશાળ. ૭
 શાનોપગરણ મેલીયે, પુસ્તક આગળ સાર;
 પીઠ રચી જિનબિંબને, થાપીજે મનોહાર. ૮

પરમાત્માએ અર્થરૂપે કહેલાં જાણનારણાં આગમો હતાં.
 દુઃખમકાળના યોગે વર્તમાનકાળે પીસ્તાલીશ આગમો છે. ૪

કેવળજ્ઞાનરૂપી સૂર્ય અસ્ત થવા છીતાં આજે પંચમકાળના
 જીવોને આ આગમોનો ઉધોત-પ્રકાશ મંદિરમાં દીપકની જ્યોત જેવો
 (કલ્યાણકારી) છે. ૫

શ્રી દશવૈકાલિક સૂત્રમાં કહ્યું છે કે પદમં નાણ તઓ દ્યા
 -પ્રથમ શાન અને પછી દ્યા છે. શાનથી સર્વ વસ્તુના તત્ત્વને જાણી
 શકાય છે. નિર્વાણપદ-મોક્ષ પણ શાનથી પ્રાપ્ત કરાય છે. ૬

જ્ઞાનભક્તિ કરવાથી શ્રી જિનેશ્વર ભગવંત અને મુનિ
 ભગવંતોની પૂજા કરી ગણાય છે. તે માટે આગમની વિશાળ પૂજા-
 ભક્તિ કરીએ. ૭

આગમના પુસ્તકોની આગળ શ્રેષ્ઠ જ્ઞાનના ઉપકરણો મૂકીએ.
 પીડિકાની રચના કરી તે ઉપર મનોહાર એવી જિનપ્રતિમાને સ્થાપીએ. ૮

જ્ઞાન ઉદ્ય અરિહતણી, સાંભળી દેશના સાર;
 દેવ-દેવી નંદીશરે, પૂજા વિવિધ પ્રકાર. ૮
 તેમ આગમહેતે ધરી, પૂજો શ્રી જિનચંદ;
 ધ્યેય ધ્યાનપદ એકથી, પામો પદ મહાનંદ. ૧૦
 નહવણ વિલેપન કુસુમની, ધૂપ દીપ જલકાર;
 અક્ષત નૈવેદ્ય ફળતણી, પૂજા અષ પ્રકાર. ૧૧

ઢાળ

અને હાં રે ગંગા ક્ષીરસમુદ્રના રે,
 જળ કળશા ભરી નરનાર, જાને વડા શુતકેવળીરે;
 અને હારે નહવણ કરો પ્રભુ વીરને રે, **સાઇટ**
 દાસ્તિવાદના ભાગશાહાર. જાને૦ ૧

કેવળજ્ઞાની એવા અરિહત પરમાત્માની સારભૂત એવી દેશના
 સાંભળી દેવ-દેવીઓ મળીને નંદીશરદ્વીપમા વિવિધ પ્રકારે પૂજા-
 ભક્તિ કરે છે. ૮

તેવી રીતે હદ્યમાં આગમને ધારણ કરી શ્રી જિનેશ્વર
 ભગવંતની પૂજા કરો. ધ્યાતા, ધ્યેય અને ધ્યાનમાં એકરૂપ-એકતાન
 થઈ મહાનંદપદ-મોક્ષપદને પ્રાપ્ત કરો. ૧.૦

૧. નહવણ, ૨ વિલેપન, ૩ કુસુમ, ૪ ધૂપ, ૫ દીપ, ૬
 અક્ષત, ૭ નૈવેદ્ય, ૮ ફળ. એ રીતે અષપ્રકારે પૂજા કરવી. ૧.૧.

ઢાળનો અર્થ- ગંગાનદી અને ક્ષીરસમુદ્ર વગેરે જળાશયોના
 નિર્મળ જળથી કળશો ભરી દાસ્તિવાદ સૂત્રને કહેનાર પ્રભુ શ્રી વીર
 પરમાત્માને તે જળકળશોથી નહવણ કરો. પ્રભુકથિત આ દાસ્તિવાદને
 જાણનાર શુતકેવલી ભગવંતો જ્ઞાનેમાં મોટા કહેવાય છે. ૧.

અને હાંરે પાંચ ભેદ છે તેહના રે,
સાંભળતાં વિકસે નાણા; જ્ઞાને૦

અને હાંરે પરિકરમે સાત શ્રેષ્ઠિયો રે,
અઠચાસી સૂત્ર વખાણા. જ્ઞાને૦ ૨

અને હાંરે પૂર્વગતે ચૌદ પૂર્વ છે રે,
મહામંત્ર ને વિદ્યા ભરેલ; જ્ઞાને૦

અને હાં રે જંબૂવેલંધર હેવતા રે,
ધરે પૂર્વ સમુદ્રની વેલ. જ્ઞાને૦ ૩

આ દાસ્તિવાદ સૂત્રના પાંચ ભેદ (૧. પરિકર્મ, ૨ સૂત્ર, ૩ પૂર્વગત,
૪ અનુયોગ, ૫ ચૂલિકા) છે. તેના પ્રથમ ભેદ પરિકર્મમાં સાત શ્રેષ્ઠીઓ
(૧. સિદ્ધશ્રેષ્ઠિકા, ૨ મનુષ્યશ્રેષ્ઠિકા, ૩ પૃથ્વેશ્રેષ્ઠિકા, ૪ અવગાહન
શ્રેષ્ઠિકા, ૫ ઉપસંપદશ્રેષ્ઠિકા, ૬ વિપ્રજલશ્રેષ્ઠિકા, ૭ અયતાચ્યુત શ્રેષ્ઠિકા)
છે. બીજો ભેદ સૂત્રનાં ૮૮ ભેદો (૧. ઋજુકસૂત્ર, ૨ પરિષાતાપરિષાત
સૂત્ર, ૩ બહુભાંગિક સૂત્ર, ૪ વિપ્રત્યાયિકસૂત્ર, ૫ અનંતરસૂત્ર, ૬
પરંપરસૂત્ર, ૭ સમાનસૂત્ર, ૮ સંયુધસૂત્ર, ૯ સંભિનસૂત્ર, ૧૦
પથાત્યાગસૂત્ર, ૧૧. સૌવસ્તિવર્તસૂત્ર, ૧૨ નંદાવર્તસૂત્ર, ૧૩ બહુલસૂત્ર,
૧૪ પુષ્પાપુષ્પસૂત્ર, ૧૫ વ્યાવર્તસૂત્ર, ૧૬ એવંભૂતસૂત્ર, ૧૭ દ્વિકાવર્તસૂત્ર,
૧૮ વર્તમાનોત્પાદસૂત્ર, ૧૯ સમભિરૂઢસૂત્ર, ૨૦ સર્વતોભક્તસૂત્ર, ૨૧.
પ્રણામસૂત્ર અને ૨૨ દ્વિપ્રતિગ્રહસૂત્ર, આ ૨૨ ને (૧.) છિન્નાછેનન્ય,
(૨) અચ્છિન્નાછેન નન્ય, (૩) ન્રિકન્નન્ય અને (૪) ચતુર્ન્નન્ય એમ ચાર રીતે
વિચારતાં ૮૮ ભેદો) થાય છે. ૨.

દાસ્તિવાદ સૂત્રનો ગ્રીજો ભેદ પૂર્વગત નામે છે તેમાં ચૌદ
પૂર્વો (૧. ઉત્પાદ, ૨ અગ્રાયણી, ૩ વીર્ય, ૪ આસ્તિનાસ્તિપ્રવાદ, ૫

અને હારે દશ વસ્તુ વિનયી ભણ્યા રે,
પહેલે પૂરવ ઉત્પાદ; શાને૦

અને હારે વસ્તુ ચૌદ અગ્રાયણી રે,
અડ વસ્તુ વીર્યપ્રવાદ. શાને૦ ૪

અને હારે અસ્તિપ્રવાદે અધાર છે રે,
બાર વસ્તુ જ્ઞાનપ્રવાદ; શાને૦

અને હારે સત્યપ્રવાદે દોય વસ્તુ છે રે,
સોળ વસ્તુ આત્મપ્રવાદ. શાને૦ ૫

જૈતુ સાઇટ
જ્ઞાન જ્યોતિ શાસ્કાન

જ્ઞાનવાદ, ૬ સત્યપ્રવાદ, ૭ આત્મપ્રવાદ, ૮ કર્મપ્રવાદ, ૯
પ્રત્યાખ્યાનપ્રવાદ, ૧૦ વિદ્યાનુપ્રવાદ, ૧૧ કલ્યાણ (અવંધ્ય) પ્રવાદ,
૧૨ પ્રાણાયુઃ, ૧૩ ડિયાવિશાલ (અવંધ્ય) પ્રવાદ, ૧૪ લોકબિંદુસાર (અવંધ્ય)
અને વિદ્યાઓથી ભરેલ છે. જંબૂદીપની ફરતા આવેલા
લવણસમુદ્રની વેલ જે સોળ હજાર યોજન ઊંચી છે તેને વેલંધર અને
અનુવેલંધર દેવો જેમ ધારી રાખે છે તેમ આ ચૌદપૂર્વો ધર્મની
મર્યાદાના જણવનારા છે. ૩

(હવે આ ચૌદ પૂર્વમાં જેટલા વિભાગો છે. કે જે વસ્તુ તરીકે
કહેવાય છે તે જણાવે છે.) પહેલા ઉત્પાદપૂર્વમાં ૧૦ વસ્તુ વિનયી
આત્માઓ કહેલા છે. બીજા અગ્રાયણીપૂર્વમાં ૧૪ વસ્તુ છે, ત્રીજા
વીર્યપ્રવાદપૂર્વમાં ૮ વસ્તુ છે. ૪

ચોથા અસ્તિપ્રવાદમાં ૧૮ વસ્તુ છે, પાંચમા જ્ઞાનપ્રવાદપૂર્વમાં
૧૨ વસ્તુ છે. છદ્રા સત્યપ્રવાદપૂર્વમાં ૨ વસ્તુઓ છે. સાતમા
આત્મપ્રવાદપૂર્વમાં ૧૬ વસ્તુ છે. ૫

अने हांरे कर्मप्रवादे त्रीश धारिये रे,
त्रीश वस्तु पूरव पर्यक्षभाषा; शानेऽ
अने हांरे पत्र विद्याप्रवादमां रे,
बार वस्तु कही कल्याण. शानेऽ ६
अने हांरे प्राणावायमां तेर छे रे,
त्रीश वस्तु कियाविशाण; शानेऽ
अने हांरे पश्चावीशे करी सोहतुं रे,
यौदमुं लोकबिंदुसार. शानेऽ ७
अने हांरे पूँज मसी लभ त्रष्यशे रे,
त्याशी गज सोल हजार; शानेऽ
अने हांरे श्री शुभवीरना गणधरै, **साइट**
२यता त्रीजो अधिकार. शानेऽ ८

आठमा कर्मप्रवादपूर्वमां ३० विवस्तु छे, नवमा
प्रत्याज्यानप्रवादपूर्वमां २० वस्तु छे, दशमा विद्याप्रवादपूर्वमां १५
वस्तु छे. अग्नियारभा कल्याणप्रवादपूर्वमां १२ वस्तु कही छे. ६

बारमा प्राणावाय पूर्वमां १३ वस्तु छे, तेरमा
कियाविशालपूर्वमां ३० वस्तु छे. अने यौदमुं लोकबिंदुसार २५
वस्तु वडे शोलतुं छे. (आम यौदे पूर्वमां फुल २२५ वस्तु छे). ७

आ यौदे पूर्वो १५३८३ छाथी प्रमाण मधीपूँजथी (पहेलुं
पूर्व १. छाथी प्रमाण मधीपूँजथी, बीजुं पूर्व बे छाथी प्रमाण
मधीपूँजथी, एम उत्तरोत्तर दरेक पूर्व द्विगुण-द्विगुण मधीपूँजथी लेख्य
गणवाथी) लेख्य हता. श्री शुभवीर परमात्माना गणधरे आ
दृष्टिवादनो त्रीजो पूर्व नामनो अधिकार २यो हतो. ८

દુષ્ટો

દશ પૂરવ પૂરણ ભમે, લભ્ય ક્ષીરાશ્વ હોય;
તેણો જિનકલ્પનિવારીયો, જ્ઞાન સમો નહીં કોય. ૧

ગીત

ભેદ ચોથો હવે સાંભળો, મનમોહન મેરે,
દસ્તિવાદ અનુયોગ; મનો
દોય ભેદ કરી શિખીયો મ૦ જંબૂ ગુરુ સંયોગ. મ૦ ૧
પંચ ભેદ કરી ચૂલિકા મ૦, પહેલે પૂર્વે ચાર; મ૦
બાર ને આઠ દશ ચૂલિકા મ૦, ચોથા પૂરવ લગે સાર. મ૦ ૨

જન સાહિત્ય

દુષ્ટાનો અર્થ- દશ પૂર્વાને પૂર્વી રીતે ભજનાર મુનિને ક્ષીરાશ્વ
લભ્ય ઉત્પત્ત થાય છે, તેવી લભ્યવાળા મુનિઓ ઉપદેશ દ્વારા વિશેષ
પરોપકાર કરી શકે છે તેથી તેમને જિનકલ્પ ગ્રહણ કરવાનો ખાસ
નિષેષ કરવામાં આવ્યો છે. કારણ કે જગતમાં જ્ઞાન સમાન બીજું
કોઈ વસ્તુ નથી. તાત્પર્ય એ છે કે સૌથી શ્રેષ્ઠ ઉપકાર ધર્મદેશનાથી
થઈ શકે છે. અને જિનકલ્પમુનિ દેશના આપી શકે નહિં, તેથી દશ
પૂર્વધર મુનિને જિનકલ્પનો નિષેષ કરવામાં આવ્યો છે. ૧.

ગીતનો અર્થ- મનને આનંદ પમાડે એવો દસ્તિવાદ સૂત્રનો
ચોથો ભેદ અનુયોગ છે, તે હવે સાંભળો. તેના બે ભેદ (૧. મૂલ
પ્રથમાનુયોગ અને ૨. ગંડિકાનુયોગ) છે. ગુરુના સંયોગથી શ્રી જંબૂસ્વામી
તે શિખ્યા હતા. ૧.

દસ્તિવાદસૂત્રનો પાંચમો ભેદ ચૂલિકા (દસ્તિવાદશુતૃપી

दश पूर्वे नथी चूलिका म०, नंदीसूत्र विचार; म०
दृष्टिवाद ए भारमुं म०, अंग छतुं सुखकार. म० उ
भार वरस हुकाणिये म०, भारमुं अंगे ते लीध; म०
संप्रति काणे नवि पडे म०, ऐहवो काण प्रसिद्ध. म० ४
मंदमति परमादधी म०, पूर्व गयां अविलंब; म०
श्री शुभवीरने शासने म०, पूजो आगम जिनबिंब. म० ५

काव्य तथा मंत्र

तीर्थोदकेमिश्रितयं दनीधैः, संसारतापाहतये सुशीतैः,
जराजनीप्रांतरज्ञेभिशांत्यै, तत्कर्मदाहार्थमजं यज्ञेहम्. १.

पर्वतना (शिखरदृप) છે. પહेला પूर्वने ४, બીજા પूર्वને १२, ત્રીજા
પूર्वને ८ અને ચોથા પूર्वને १० એમ કુલ ३४ ચूलिकા છે. બાકીના
दশ પूર्वને ચूलિકા નથી. આ દृष्टिवादसूત્ર સંબંધી વિચાર નંદીસूત્રમાં
આપેલ છે. આ ભારમું દृष्टिवાદઅંગ સુખકાર છતું २-३

ભાર વર્ષનો દુકાળ પડ્યો તે સમયે ભારમું અંગ દृષ્ટિવાદ
વિચ્છેદ પામ્યું તેવો ભારવર્ષી દુકાળ હવે સાંપ્રતકાળે નહિ પડે એમ
પ્રસિદ્ધિમાં આવ્યું છે. અર્થાત् સાંભળવામાં આવ્યું છે. ४

મંદબુદ્ધિ અને પ્રમાણના કારણે એ પૂર્વો વિચ્છેદ પામ્યાં.
વર્તમાનકાળે તો શ્રી શુભવીર પરમાત્માના શાસનમાં આધારદૃપ શ્રી
જિનાગમ અને જિનબિંબ છે, તેની પूજા કરો. ५

કાવ્યનો અર્થ- સંસારના તાપને હળવા માટે ચંદનના
સમૂહેવડે મિશ્રિત અત્યંત શીતળ એવા તીર્થજળ વડે જન્મ, જરા
અને મરણદૃપ ૨૪ની શાંતિ માટે તેમજ તે કર્મના દાહ માટે અજ-
સિદ્ધને હું નમું છું. १.

સુરનદીજલપૂર્ણ ઘટેધનેઃ, ધુસુષામિત્રિતવારિભૂતે: પરૈઃ;
 સ્નાપય તીર્થકૃતં ગુણવારિધિ, વિમલતાં કિયતાં ચ નિજાત્મનઃ. ૨.
 જનમનોમણિભાજનમારયા, શમરસૈકસુધારસધારયા;
 સકલબોધકલારમણીયકં, સહજસિદ્ધમહં પરિપૂજયે. ૩.

ॐ હ્રી શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ-
 નિવારણાય શ્રીમતે વીરજિનેન્દ્રાય જલાદિકં યજામહે સ્વાહા.

***

બીજુ ચંદનપૂજા

દુષ્ટો

હવે પિસ્તાલીશ વરણાંસું, કલિયુગમાં આધાર;
 આગમ અગમ અરથ ભર્યા, તેહમાં અંગ અંગાર. ૧.

ગંગાનદીના પાણીથી ભરેલા તેમ જ કેસર-બરાસ મિત્રિત
 પાણી વડે ભરેલા ધણા કળશો વડે ગુડાના સમુદ્ર એવા તીર્થકરને
 સ્નાનાભિષેક કરો અને પોતાના આત્માની નિર્મણતા કરો. ૨

લોકોના મનરૂપ માણિના પાત્રમાં ભરેલા એવા સમતારસ
 રૂપ અમૃતની ધારાવડે સકળ જ્ઞાનકળાથી મનોહર એવા સહજ સિદ્ધોના
 તેજને હું પૂજું છું. ૩

મંત્રનો અર્થ- પરમપુરુષ, પરમેશ્વર, જન્મ-જરા-મૃત્યુ
 નિવારનાર શ્રી વીરજિનેન્દ્રને અમે જળ વડે પૂજુએ છીએ.

દુષ્ટનો અર્થ- આ કલિયુગમાં અગમ્ય અર્થોથી ભરેલા
 પિસ્તાલીશ આગમો એ આધારરૂપ છે. એ રૂપ આગમમાં જે અગ્નિયાર
 અંગ કહેવાય છે તેનું હવે અહીં વર્ણન કરું છું. ૧.

ઢાળ

ચંદનપૂજા ચતુર રચાવો, નાગકેતુ પરે ભાવો રે;
ધન ધન જિનવાણી.

રાય ઉદાહી પ્રભુ ગુણ ગાવે, પદ્માવતીને નચાવે રે. ૪૦ ૧.
કાળ સદા જે અરિહા થાવે, કેવળનાણ ઉપાવે રે; ૪૦
આચારાંગ પ્રથમ ઉપદેશે, નામની ભજના શેષે રે. ૪૦ ૨
આચારરથ વહેતા મુનિ ધોરી, બહુશુત હાથમાં દોરી રે; ૪૦
પંચ પ્રકારે આચાર વખાણે, ગળિયા બળદ કેમ તાણે રે. ૪૦ ૩
દો શુતસ્ક્રંધ આચારાંગ કેરા, સંભિત અણુયોગદ્વારા રે; ૪૦
સંઘ્યાતી નિર્ધુક્તિ કહીશ, અજ્ઞાયણા પણવીશ રે. ૪૦ ૪

ઢાળનો અર્થ- હે ચતુર આત્મા ! ચંદનની પૂજા રચાવો અને
નાગકેતુની જેમ ભાવના ભાવો. શ્રી જિનેશ્વરની વાણી અત્યંત ધન્ય છે.
જિનેશ્વરની પૂજા કરતાં ઉદાહીરાજ પ્રભુના ગુણ ગાય છે. અને પદ્માવતી
રાણી નૃત્ય કરે છે. ૧.

સર્વ કાળમાં જે અરિહંતો થાય છે, તેઓ કેવળજ્ઞાન પ્રામ કર્યા
પછી પ્રથમ આચારાંગનો ઉપદેશ આપે છે. તે પ્રથમ અંગનું નામ
સર્વકાળમાં આચારાંગ એ પ્રમાણો હોય છે, જ્યારે બીજા સૂત્રોનાં નામમાં
કેરફાર પણ હોય છે. ૨.

વૃથળ સમાન મુનિઓ આચારરૂપી રથને વહન કરે છે. એ
રથની દોરી બહુશુતોના હાથમાં હોય છે. આચાર પાંચ પ્રકારે કહ્યો છે.
જે ગળિયા બળદ જેવા હોય તે આચારરૂપી રથને કેમ તાણી શકે ? ૩

આચારાંગસૂત્રના બે શુતસ્ક્રંધ (૧. બ્રહ્મચર્ય, ૨ આચારાંગ) છે,
સંભિત અનુયોગદ્વાર અને સંઘ્યાતી નિર્ધુક્તિ કહીશ. આચારાંગસૂત્રનાં
રૂપ અધ્યયન છે. ૪.

પદની સંખ્યા સહસ અધાર, નિત્ય ગણતા અણાગાર રે; ૫૦
 સૂત્રકૃતાંગે ભાવજીવાટિ, ગણસેં ત્રેસઠ વાદી રે. ૫૦ ૫
 અધ્યયન ત્રેવીશ છે બીજે, અવર પૂરવ પરે લીજે રે; ૫૦ ૬
 દુગુણાં પદ હવે સધળે અંગે, દસ ઠાણા ઠાણાંગે રે. ૫૦ ૬
 દશ અધ્યયને શ્રુતખંધ એકો, હવે સમવાયાંગ છેકો રે; ૫૦ ૭
 શત સમવાય શ્રુતખંધ એકે, ધારિયે અર્થ વિવેકે રે. ૫૦ ૮
 ભગવતી પાંચમું અંગ વિશેષા, દશ હજાર ઉદ્દેશા રે; ૫૦ ૯
 એકતાલીશ શતકે શુભવીરે, ગૌતમ પ્રશ્ન હજુરે રે. ૫૦ ૧

આચારાંગસૂત્રની પદસંખ્યા **અધાર હજાર** છે. તેને મુનિ-
 મહાત્માઓ હંમેશા ગણતા હતા. બીજા સૂત્રકૃતાંગમાં ભાવજીવ વગેરે
 તથા ત્રણસો ત્રેસઠ વાદીઓનું વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે. ૫

નૈનમ જ્યતિ શાસનમ्

બીજા સૂયગડાંગ સૂત્રમાં ત્રેવીશ અધ્યયન છે. બીજું પ્રથમ
 પ્રમાણે જાણવું જેમકે હવે પદ્ધી દરેક અંગમાં પદ બમણાં છે.
 (આચારાંગના પદ ૧૮૦૦૦ છે. સૂયગડાંગના પદ તેનાથી બમણાં
 હોવાથી ૩૬૦૦૦ થાય એમ આગળ-આગળના અંગમાં બમણાં પદ
 લેવાં) ત્રીજા ઠાણાંગ સૂત્રમાં દશ ઠાણ છે. દશ અધ્યયન છે. એક
 શ્રુતસ્કંધ છે. હવે ચોથા સમવાયાંગસૂત્રનું વર્ણન કરે છે. આ અંગમાં
 એકથી સો સુધીની સંખ્યાવાળા તેમજ આગળ-આગળની સંખ્યાવાળા
 પદાર્થોનું વર્ણન આવે છે. તેનો અર્થ વિવેકપૂર્વક ધારીયે. ૬-૭

પાંચમું અંગ ભગવતીસૂત્ર છે. તેમાં દશ હજાર ઉદ્દેશાઓ છે,
 ૪૧ શતક છે, તેમાં શ્રી શુભવીરપરમાત્માને ગૌતમસ્વામી વગેરેએ
 પૂછેલા પ્રશ્નોનો સંગ્રહ છે. ૮

હુદા

નિર્યુક્તિ પ્રતિપત્તિઓ, સધણે તે સમભાવ;
બીજુ અર્થ પ્રરૂપણા, તે સવિ જુજુઆ ભાવ. ૧.
ગીત

જ્ઞાતાર્થમ વખાણીયે રે, દશ બોલ્યા તિછાં વર્ગ;
પ્રભુ ઉપદેશીયા.

ઉઠ તે કોડી કથા કહી રે, સાંભળતા અપવર્ગ. પ્ર૦ ૧
ઓગણીશ અધ્યયને કરી રે, બે શ્રુતખંધ સુભાવ; પ્ર૦
ઉપાસકદશાંગમાં રે, દશ શ્રાવકના ભાવ પ્ર૦ ૨
અંતગડે અડ વર્ગ છે રે, અનુત્તરોવવાઈ ન્રાણ વર્ગ; પ્ર૦
એક સૂત્રે મુક્તિ વર્યા રે, બીજે ગયા જે સર્ગ. પ્ર૦ ૩

હુદાનો અર્થ- નિર્યુક્તિઓને પ્રતિપત્તિઓ બધા સૂત્રમાં સમાન
ભાવવાળી સમજવી અને અર્થપ્રરૂપણા તો બધા સૂત્રોમાં જુદા જુદા
ભાવવાળી સમજવી. ૧.

ગીતનો અર્થ- હડા અંગ જ્ઞાતાર્થકથામાં દશ વર્ગ કહ્યા છે.
જે પ્રભુએ ઉપદેશ્યાછે. આ અંગ સાડાત્રણ કોડી કથાઓથી ભરપૂર
હતું. જે સાંભળવાથી અનુક્રમે મોકાની પ્રાપ્તિ થાય. ૧.

જ્ઞાતાર્થકથાંગમાં બે શ્રુતસ્કર્ષ છે. પ્રથમ શ્રુતસ્કર્ષમાં ૧૦
અધ્યયનો છે. સાતમા ઉપાસકદશાંગસૂત્રમાં મહાવીરસ્વામી ભગવંતના
શાસનમાં થયેલા (આનંદ-કામદેવ આદિ) દશ મહાશ્રાવકોનાં
જીવનચરિત્રો છે. ૨

આઠમા અંતકૃદ્દશાંગ સૂત્રમાં આઠ વર્ગ છે અને આ સૂત્રમાં
અંતગડકેવલી (કેવળજ્ઞાન થતાંની સાથે જ અંતર્મુહૂર્તમાં મોક્ષે જનારા)

પ્રશ્રવ્યાકરણસૂત્રમાં રે, દશ અધ્યયન વખાણ; પ્ર૦
સૂત્ર વિપાકે સાંભળો રે, વીશ અધ્યયન પ્રમાણ. પ્ર૦ ૪
બે શુતસંધે ભાષિયા રે, હુઃખસુખ કરો ભોગ; પ્ર૦
એમ એકાદશ અંગની રે, ભક્તિ કરો ગુરુ યોગ. પ્ર૦ ૫
આગમને અવલંબતાં રે, ઓળખીયે અરિહંત; પ્ર૦
શ્રી શુભવીરને પૂજતાં રે, પામો સુખ અનંત. પ્ર૦ ૬

કાવ્ય અને મંત્ર

જિનપતેર્વરગંધસુપૂજનં, જનિજરામરણોદ્ભવત્તીતિહત;
સકલરોગવિયોગવિપદ્ધરં, કુરુ કરેણ સદા નિજપાવનમ्. ૧.

મહામુનિઓનાં ચરિત્રો છે અને નવમા અનુતરૌપાતિક દશાંગસૂત્રમાં
ગ્રાણ વર્ગ છે અને તેમાં પાંચ અનુતર વિમાનોમાં જનારા
મહામુનિઓનાં ચરિત્રો છે. તથા એકસૂત્રમાં મુક્તિગામીનું અને બીજા
સૂત્રમાં સ્વર્ગગામીનું વર્ણિન છે. તે કેનમ् જ્યતિ શાસનમ्

દશમા પ્રશ્રવ્યાકરણાંગ સૂત્રમાં દશ અધ્યયનો છે. અગ્યારમા
વિપાકશુતાંગસૂત્રમાં વીશ અધ્યયનો છે. બે શુતસંધ્ય છે. પહેલા
શુતસંધના દશ અધ્યયનોમાં અશુભકર્મના કટુવિપાક-હુઃખને
દર્શાવનાર દશ અધ્યયનો દશ દસ્તાંતો સાથે આપ્યાં છે. બીજા
શુતસંધના દશ અધ્યયનોમાં શુભકર્મના વિપાક-સુખને દર્શાવનાર દશ
અધ્યયનો દશ ચરિત્ર સાથે આપેલ છે. આ રીતે ૧૧ અંગની ભક્તિ
સદગુરુના યોગે કરો. ૪-૫

આગમનું અવલંબન લેવાથી અરિહંત પરમાત્માને ઓળખી
શકાય છે. શ્રી શુભવીર પરમાત્માનું પૂજન કરવાથી અનંતસુખ પ્રાપ્ત કરો.

કાવ્યનો અર્થ- શ્રી જિનપતિનું કેસર-બરાસ આદિ સુગંધી
દ્રવ્યોથી પૂજન કરવું તે જન્મ-જરા અને મૃત્યુથી ઉત્પત્ત થતા ભયને

ਸਹਜਕ ਮੰਨਕ ਲੰਕ ਵਿਨਾਸ਼ਨੈ- ਰਮਲ ਭਾਵ ਸੁਵਾਸਨ ਚੰਦਨੈ::
ਅਨੁਪਮਾਨ ਗੁਣਾਵ ਲੀਡਾਧਕ, ਸਹਜ ਸਿਦਧ ਮਹਂ ਪਰਿਪੂਜਧੇ. ੨.

ॐ ਈਂ ਸ਼੍ਰੀ ਪਰਮਪੁਰਖਾਧ ਪਰਮੇਖਰਾਧ ਜਨਮ-ਝਰਾ-ਮ੃ਤ੍ਯ-
ਨਿਵਾਰਣਾਧ ਸ਼੍ਰੀਮਤੇ ਵੀਰਕਿਨੇਨਾਧ ਚੰਦਨ ਧਯ ਜਾਮਲੇ ਸ਼ਵਾਹਾ।

• • •

ਤ੍ਰੀਤੁ ਪੁ਷ਪਪ੍ਰਯ

ਦੁ਷ਟੇ

ਅੰਗ ਤਣਾ ਉਪਾਂਗ ਜੇ, ਬਾਰ ਕਹਾ ਭਗਵਾਂ;
ਗੁਣਾਧਰ ਪੂਰਵਧਰ ਤਣੀ, ਰਚਨਾ ਸੁਣਿਥੇ ਸੰਤ. ੧.

ਛਰਣ ਕਰਨਾਰ ਛੇ. ਸਰਵਰੋਗ, ਵਿਧੋਗ ਅਨੇ ਵਿਪਤਿਨੇ ਫੂਰ ਕਰਨਾਰ ਛੇ.
ਆਤਮਾਨੇ ਪਾਵਿਤ੍ਰ ਕਰਨਾਰ ਛੇ. ਤੇਨੁ ਪ੍ਰਯਨ ਹਮੇਥਾਂ ਪੋਤਾਨਾ ਹਾਥੇ ਕਰੋ.
੧.

ਸਥਣਾ ਕਰਮੜ੍ਹਪ ਕਲਕਨੇ ਨਾਸਾ ਕਰਨਾਰ ਨਿਰਮਣ ਭਾਵ ਅਨੇ
ਸੁਵਾਸਨਾਹੁਪ ਚੰਦਨ ਵਡੇ ਅਨੁਪਮ ਗੁਣਾਸ਼੍ਰੋਣੀਨੇ ਆਪਨਾਰ ਸਹਜ ਸਿਦਧਨਾ
ਤੇਜਨੇ ਹੁੰ ਪ੍ਰਯੁਣੁ ਛੁੰ. ੨

ਮੰਤਰਾਨੋ ਅਰ्थ-ਪ੍ਰਥਮ ਪ੍ਰਯਾ ਪ੍ਰਮਾਣੇ ਜਾਣਵੇ. ਫਕਤ ਏਟਲੁੰ ਫੇਰਵਵੁੰ
ਤੇ ਅਮੇ ਚੰਦਨ ਵਡੇ ਪ੍ਰਯਾ ਕਦੀਅੇ ਛੀਅੇ.

ਦੁਖਾਨੋ ਅਰ्थ- ਭਗਵਾਂ ਅੰਗ ਨਾ ਬਾਰ ਉਪਾਂਗੋ ਕਹਾ ਛੇ. ਗੁਣਾਧਰ
ਅਨੇ ਪੂਰਵਧਰ ਸੰਤਪੁਰਖੋਨੀ ਏ ਰਚਨਾ ਸਾਂਬਣੀਥੇ. ੧.

૬૧

જ્ઞાનાવરણ દૂરે કરો રે મિતા, પામી અંગ ઉપાંગ;
કૂલપગર પૂજા રચો રે મિતા, વીર જિનેશ્વર અંગ રે.

રંગીલા મિતા ! એ પ્રભુ સેવોને.

એ પ્રભુ સેવો સાનમાં રે મિતા, જ્ઞાન લહો ભરપૂર રે;

રંગીલા મિતા ! એ પ્રભુ સેવોને. ૧.

સામૈયું ઉવવાઈમાં રે મિતા, કરતા કોણિક ભૂપ;
અંબડ શિષ્યને વરણાયા રે મિતા, પ્રશ્ન તે સિદ્ધ સ્વરૂપ રે,

રંગીલા મિતા ! એ પ્રભુ સેવોને. ૨.

રાયપસેણી સૂત્રમાં રે મિતા, સૂર્યાભનો અધિકાર;

જ્ઞાનભિગમત્રીજીજું સુણોરે મિતા, દશ અધ્યયનવિચાર રે,

રંગીલા મિતા ! એ પ્રભુ સેવોને. ૩.

જ્ઞાનનો અર્થ- હે મિત્ર ! અંગ-ઉપાંગને જાણી જ્ઞાનાવરણકર્મને
દૂર કરો. હે આનંદી મિત્ર ! વીર પરમાત્માના અંગે કૂલપગર ભરી
પૂજા કરો. મનમાં એ પ્રભુનું ધ્યાન કરી સેવા કરી ભરપૂર-અત્યંત
જ્ઞાન મેળવો. ૧.

(અગિયાર અંગની હકીકત જણાવી, હવે બાર ઉપાંગ સૂત્રોની
હકીકત જણાવે છે.) ૧ લા ઉપાંગ શ્રી ઔપપાતિકસૂત્રમાં શ્રી શ્રેણિક
મહારાજાના પુત્ર શ્રી કોણિક મહારાજાએ પ્રભુશ્રી મહાવીરસ્વામીને
વાંદવા માટે કરેલા સામૈયાનું વર્ણન આવે છે. અંબડ પરિપ્રાજકનું
વર્ણન આવે છે. ગૌતમસ્વામીએ પૂછેલા પ્રશ્નો અને સિદ્ધોનું સ્વરૂપ
આવે છે. (આ આચારાંગસૂત્રનું ઉપાંગ છે.) ૨

બીજા ઉપાંગ શ્રી રાજપ્રશ્નીપસૂત્રમાં સૂર્યાભદેવનો અધિકાર

શ્યામસૂરિ રચના કરી રે મિતા, પત્રવણા મહાસૂત્ર;
છત્રીશ પદ ગુરુપસાયથી રે મિતા, ધારો અર્થ વિચિત્ર રે,
રંગીલા મિતા ! એ પ્રભુ સેવોને. ૪.

જંબૂદીપપત્રતિ રે મિતા, જંબૂદીપ વિચાર;
છડા સૂરપત્રતિમાં રે મિતા, રવિમંડલ ગ્રહ ચાર રે,
રંગીલા મિતા ! એ પ્રભુ સેવોને. ૫.

કહે ચંદપત્રતિ પાહુડે રે મિતા, જ્યોતિષચક વિશેષ;
આગમ પૂજો પ્રાણિયા રે મિતા, કહે શુભવીર જિનેશ રે,
રંગીલા મિતા ! એ પ્રભુ સેવોને. ૬.

વગેરે વર્ણનો આવે છે, (આ શ્રી સૂત્રકૃતાંગસૂત્રનું (ઉપાંગ છે) શ્રીજા
ઉપાંગ શ્રી જીવાજીવાલિગમ સૂત્ર છે. તેમાં દશ અધ્યયનોનો વિચાર
છે. (આ સૂત્ર શ્રી સ્થાનાંગસૂત્રનું (ઉપાંગ છે) ઉ

નામ જીવિત શાસનમ्
.com

ચોથા ઉપાંગ શ્રી પ્રજ્ઞાપનાસૂત્રની રચના શ્રી શ્યામાચાર્યે
કરી છે. તેમાં જીવ અને પુદ્ગલ સંબંધી ઉહ પદોનું સુંદર વર્ણન જુદા
જુદા અર્થો દ્વારા કરેલ છે તેને ગુરુ પાસે ધારો. (આ સૂત્ર શ્રી
સમવાયાંગસૂત્રના (ઉપાંગ તરીકે જણાય છે.) ૪

પાંચમા ઉપાંગ શ્રી જંબૂદીપમજામિસૂત્રની અંદર જંબૂદીપ
આદિનો વિચાર આવે છે. (આ ઉપાંગ ટેટલાકના મતે શાતાસૂત્રનું અને
કેટલાકના મતે ઉપાસકદશાસૂત્રનું (ઉપાંગ મનાય છે) છડા સૂર્યમજામિ
ઉપાંગમાં સૂર્યમંડલ ગ્રહચાર વગેરેનું વર્ણન આવે છે-ખગોળ સંબંધી
માહિતી આવે છે. (આ ઉપાંગ શ્રી ભગવતીજીના ઉપાંગ તરીકે હોય તેમ
જણાય છે.) ૫

સાતમા ઉપાંગ શ્રી ચંદ્રમજામિસૂત્રમાં શ્રી જ્યોતિષચક સંબંધી

હુણો

ભવમંડલમેં ન દેખિયો, પ્રભુજીનો દેદાર;
આગમપંથ લહ્યા વિના, રઝયો હું સંસાર. ૧.

ગીત

કેતકી જાઈનાં ફૂલ મંગાવી, પૂજો અંગ ઉપાંગજી,
બંભીલીપી શ્રી ગણધરદેવે, પ્રણામી ભગવાઈ અંગજી.

કેતકી૦ ૧

આઠમા નિરયાવલી ઉપાંગે, દેવાદિક અધિકારજી,
કૃપવડંસગ નવમ ઉપાંગે, દશ અધ્યયન ઉદારજી.

જન સાઇટ

કેતકી૦ ૨

હકીકત આવે છે. (આ સૂત્ર શ્રી ઉપાસકદશાસૂત્રનું (ઉપાંગ છે.) હે
પ્રાણીઓ! આગમજ્ઞાનની પૂજા કરો એમ શ્રી શુલ્વીર કિનેશ્વર કહે
છે. ૬.

હુહાનો અર્થ- આ ભવચ્યકમાં પ્રભુજીના દર્શાન થયાં નથી,
આગમમાર્ગ નહિ મળવાથી હું આ સંસારમાં રઝયો છું. ૧.

ગીતનો અર્થ- કેતકી અને જાઈના ફૂલ મંગાવી અંગ અને
ઉપાંગ સૂત્રોની પૂજા કરો. શ્રી ગણધરદેવે ભગવતી સૂત્રમાં ણમો
બંભીએ લીલીએ કહીને બ્રાહ્મી લીપીને પ્રણામ કર્યો છે. ૧.

આઘમું નિરયાવલિકા ઉપાંગ છે આ સૂત્રનાં દશ અધ્યયન
છે. (આમાં ચેડામહારાજા અને કોણિકમહારાજાના પુદ્ધ પ્રસંગે કાલ-
મહાકાલ વગેરે શ્રોણિકમહારાજાના દશ પુત્રો મરીને નરકે કેવી રીતે

ਪੁਣਿਖਿਆ ਨਾਮੇ ਉਪਾਂਗ ਛੇ ਦਸ਼ਮੁੰ, ਵਣੀ ਪੁਖਚੂਲਿਆ ਜਾਣਾਤੁ;
ਬਾਰਮੁੰ ਵਲਿਦਸ਼ਾ ਏ ਸਥਣੇ, ਦਸ਼ ਅਧਿਧਨ ਪ੍ਰਮਾਣਾਤੁ.

ਕੇਤਕੀ ੩

ਗੀਤਾਰਥ ਮੁਖ ਅਮੀਥ ਝਰਤੁ, ਆਗਮ ਲਾਗੁਂ ਮੀਠ ਤੁ;
ਦੂਰ ਥਈ ਲੋਕਸਨਾ ਛਾਰੀ, ਤਵ ਪ੍ਰਭੁ ਦਰ්ਸਨ ਦੀਠ ਤੁ.

ਕੇਤਕੀ ੪

ਦਰ්ਸਨਥੀ ਜੋ ਦਰ්ਸਨ ਪ੍ਰਗਟੇ, ਵਿਘਟੇ ਭਵਜਣ ਪੂਰ ਤੁ,
ਭਾਵਕੁਟੁੰਬਮੌ ਮਹਿਦ ਮਹਾਲੁ, ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ੁਭਵੀਰ ਹਜੂਰ ਤੁ.

ਕੇਤਕੀ ੫

ਗਯਾ ਤੇਨੁ ਵਰਣਨ ਆਵੇ ਛੇ.) ਨਵਮਾ ਉਪਾਂਗ ਕਲਾਵਤਾਂਸਿਕਾਸੂਨ੍ਤਰਮਾਂ ਦਸ਼ ਅਧਿਧਨੋ ਛੇ ਤੇਮਾਂ ਫੇਵ ਵਗੇਰੇਨੋ ਅਧਿਕਾਰ ਛੇ. (ਕੋਣਿਕਰਾਜਨਾ ਕਾਲ ਮਹਾਕਾਲ ਵਗੇਰੇ ਭਾਈਓਨਾ ਪੜ-ਮਹਾਪੜ ਵਗੇਰੇ ਦਸ਼ ਪੁਨ੍ਹੋ ਸਂਧੇਮਨੀ ਆਰਾਧਨਾ ਕਰੀ ਦਸ਼ਮੇ ਫੇਵਲੋਕੇ ਗਯਾ ਤੇਨੁ ਵਰਣਨ ਛੇ.) ੨

ਦਸ਼ਮੁੰ ਉਪਾਂਗ ਪੁਣਿਖਿਆ, ੧੧ਮੁੰ ਉਪਾਂਗ ਪੁਖਚੂਲਿਕਾ ਅਨੇ ਬਾਰਮੁੰ ਉਪਾਂਗ ਸ਼੍ਰੀ ਵਲਿਦਸ਼ਾਸੂਨ੍ਤਰ ਛੇ. ਆ ਦਰੇਕਮਾਂ ਦਸ਼-ਦਸ਼ ਅਧਿਧਨੋ ਛੇ. ੩

ਗੀਤਾਰਥ ਮਹਾਪੁਰੁਖੋਨਾ ਮੁਖਮਾਂਥੀ ਅਮ੃ਤ ਝਰਤੁ ਆਗਮ ਮਨੇ ਮੀਠੁ ਲਾਗੁਂ ਛੇ. ਤੇਥੀ ਲੋਕਸੰਝਾਰੁਪ ਛਾਰੀ-ਪਤਣ ਦੂਰ ਥਥਾ ਛੇ ਅਨੇ ਤੇਥੀ ਪ੍ਰਭੁ ਦਰਸਨ ਦੀਠੁ ਛੇ. ੪

ਪ੍ਰਭੁਦਰਸਨ ਥਵਾਥੀ ਜੋ ਦਰਸਨ-ਸਮਝਕਤਵ ਪ੍ਰਗਟ ਥਾਥ ਤੋ ਸੰਸਾਰੜਪ ਪਾਇਨਾਂ ਪੂਰ ਓਸ਼ਰੀ ਜਾਥ ਅਨੇ ਆਤਮਮਹਿਦ ਮਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ੁਭਵੀਰ ਪਰਮਾਤਮਾਨੀ ਹਜੂਰਮਾਂ = ਮੋਕਸਮਾਂ ਭਾਵਕੁਟੁੰਬਰੂਪੇ ਅਰਥਾਤ੍ ਕਸਮਾਹਿ ਆਤਮਿਕਗੁਣਾਂ ਸਾਥੇ ਆਨਨਦ ਕਰੁ. ੫

કાવ્ય અને મંત્ર

સુમનસા ગતિદાયિવિધાયિના, સુમનસાં નિકરૈ: પ્રલુપૂજનમ્;
 સુમનસા સુમનોગુણસંગિના, જન વિધેહિ નિધેહિ મનોર્યને. ૧.
 સમયસારસુપુષ્પસુમાલયા, સહજકર્મકરેણ વિશોધયા;
 પરમયોગબલેન વશીકૃતં, સહજસિદ્ધમહં પરિપૂજયે. ૨.
 ઊં હ્રી શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ-
 નિવારણાય શ્રીમતે વીરજિનેન્દ્રાય પુષ્પૈર્યજામહે સ્વાહા.

ચોથી ધૂપપૂજા

દુષ્ટો સાંદ્રદ

આજ પયના છે ઘણા, પણ લહી એક અધિકાર;
 દશ પયના તિણો ગરણ્યા, પીસ્તાલીશ મળાર. ૧.

કાવ્યનો અર્થ- ઉત્તમ પુષ્પાના સમૂહવડે પ્રલુપૂજન
 કરનારાઓને ઉત્તમગતિની પ્રાપ્તિ થાય છે. તેથી છે ભવ્યજન !
 ગુણાના સંગી એવા સત્પુરુષોના સંગ વડે તમે તમારું મન સારું કરો
 અને પુષ્પો વડે પૂજન કરવામાં મનને સ્થાપન કરો. ૧.

**સ્વાભાવિકપણો કિયા કરનારા જે પરમાત્મા વડે જણાવાયેલી
 શાખાના સારરૂપી પુષ્પમાળા વડે પરમયોગના ભજવડે વશ કરાયેલા
 સહજ સિદ્ધ ભગવંતના તેજને હું પૂજનું છું. ૨**

મંત્રનો અર્થ- પ્રથમ પૂજાને અંતે આપેલ છે તે પ્રમાણે
 જાણવો. ફક્ત પુષ્પો વડે પૂજા કરું છું એટલું ફેરવવું.

દુષ્ટાનો અર્થ- આજે પયના તો ઘણા છે, પણ એક અધિકાર
 લઈને પીસ્તાલીશ આગમમાં પૂર્વ પુરુષોએ દશ પયના ગરણ્યા છે. ૧.

દાળ

એક જન શુતરસિયો બોલે રે, હો મનમાન્યા મોહનજી,
પ્રભુ તાહરે નહીં કોઈ તોલે રે, હો મનમાન્યા મોહનજી;
અમે ધૂપની પૂજા કરીએ રે, હોઠ દુર્ગધ અનાદિની હરિયે રે.

હો મનમાન્યાૠ ૧.

તુમ દર્શન લાગે ખારું રે, હોઠ

અંતે છે શરણ તમારું રે; હોઠ

ચઉસરણ પયનું પહેલું રે, હોઠ

અમે શરણ કર્યું છે વહેલું રે. હોઠ ૨

લહી અર્થ અનોપમ રીજું રે, હોઠ

આઉરપચ્યક્ખાજા તે બીજું રે; હોઠ

દાળનો અર્થ- એક શુતરસિક જન કહે છે કે - મનથી
માનેલા એવા હે મનમોહન પ્રભુ ! આ જગતમાં તમારી તુલનામાં
આવે તેવું બીજું કોઈ નથી. હે પ્રભુ ! અમે આપની ધૂપ દારા પૂજા
કરીને અનાદિકાળથી આત્માને વળગેલી કર્મમળડુપ દુર્ગધને હરીએ
છીએ-દૂર કરીએ છીએ. ૧.

હે પ્રભુ ! અમને તમારું દર્શન ખારું લાગે છે, અને અંતે
એટલે અંતકાળે પણ એક તમારું ખરું શરણ છે. તેથી કેમાં પ્રથમ
આપનું -અરિહંતનું શરણ સ્વીકારવામાં આવેલ છે. તે ચઉસરણ
પયનો પહેલો કલ્યા છે. અમે તો આપનું શરણ વહેલું-અત્યારથી જ
કર્યું છે. ૨

તે પયનાના અનુપમ એવા અર્થ જાડી હું આનંદ પામું છું.
ત્યારપછી બીજો આઉરપચ્યક્ખાજા પયનો છે (આમાં અંતિમ સમયે

સાંભળતાં ભક્તપરિજ્ઞા રે, હો ૦
 પરિહરણું ચારે સંજ્ઞા રે. હો ૦ ૩
 સંથારાપયત્રો સીધો રે, હો ૦
 સુકોશલમુનિએ કીધો રે; હો ૦
 ભાખી તંદુલવિયાલી રે, હો ૦
 તમે ગર્ભની વેદના ટાળી રે. હો ૦ ૪
 અમને પણ દુઃખ એ મોટું રે; હો ૦
 સન્મુખ ન જુઓ તે ખોટું રે; હો ૦

સમાધિમરણની પૂર્વ તૈયારીડુપે કરવા લાયક સુંદર આરાધના અને
 તેના સાધનોનું વર્ણન છે.) ત્રીજો ભક્તપરિજ્ઞા નામે પયત્રો છે. તેમાં
 ચારે આહારના પચ્ચક્ખાડા કરવાની મર્યાદા બતાવી છે. તે સાંભળી
 આહાર-ભય-મૈથુન અને પરિગ્રહરૂપ ચારે સંજ્ઞાઓ તજી દેશું. ૩

ચોથો સંથારાપયત્રો છે. તેમાં કહ્યા મુજબ સંથારો શ્રી
 સુકોશળમુનિએ કર્યો છતો. (આ પયત્રામાં અંતસમય નજીક જાણી
 વિધિપૂર્વક ચાર આહારનો ત્યાગ કરી સંથારો કેવી રીતે કરવો તે
 સમજાવેલ છે.) પાંચમો તંદુલવિયાલિ (તંદુલવૈચારિક) પયત્રો છે.
 આમાં છીવની ગર્ભાવસ્થા વગેરેનું વર્ણન આવે છે. હે પ્રભુ ! આપે
 તો ગર્ભની વેદના ટાળી છે. કરણ કે હવે આપને ગર્ભમાં આવવાનું
 નથી. પણ અમને તો એ ગર્ભાવસ્થાનું મોટું દુઃખ છે. તમે અમારી
 જેવા દુઃખીયાની સામે જોતા નથી એ ઠીક થતું નથી. તમે અમારી
 સામે કૃપાદિષ્ટી જીવો. તમારા ઉપર પ્રેમ રાખનાર આ સેવકની
 ઉપેક્ષા કેમ કરો છો ? અર્થાત્ હવે ઉપેક્ષા ન કરો. ૪-૫

હે પ્રભુ ! મને આપની ભક્તિનો રંગ ચોળમજૂઠ જેવો

કાંઈ મહેર નજરથી દેખો રે, હોઠ

શું રાગીને ઉવેખો રે, હોઠ ૫

રંગ લાગ્યો ચોળ મજૂર રે, હોઠ

નવિ જાયે ડાકણ દીઠ રે; હોઠ

અમે રાગી થઈને કહેશું રે, હોઠ

શુભવીરને ચરણો રહેશું રે. હોઠ ૬

દુષ્ટો

પ્રભુ ચરણે રહેતાં ભજે, જ્ઞાન સુધારસ કંદ;

જિનવાણી રસિયા મુનિ, પામે પરમાનંદ. ૧.

ગીત

ત્રિશલાનંદન વંદન કીજે, જ્ઞાન અમૃતરસ પીજે રે;
છઢો ચંદ્રાવિજયપયસો, વિનયે વડો મુનિ ધશો રણે. ત્રિ૦ ૧.

લાગ્યો છે. તે રંગ કુમતિરૂપી ડાકણના જોવાથી પણ જાય એવો નથી.
અમે તો આપના રાગી થઈને જે જે મનમાં આવે તે કહીશું અને હે
શુભવીર પરમાત્મા ! તમારા ચરણમાં અમે રહીશું. ૬

દુષ્ટાનો અર્થ- પ્રભુના ચરણે રહેવાથી આત્મા જ્ઞાન સુધારસના
મૂળને સેવે છે અને જિનવાણીના રસિયા એવા મુનિ મહાત્માઓ
પરમાનંદ-મોક્ષપદને પામે છે. ૧.

ગીતનો અર્થ- હે ભવ્યાત્મા ! ત્રિશલાનંદન શ્રી
વીરપરમાત્માને વંદન કરીએ અને તેમના જ્ઞાનરૂપી અમૃતરસનું
પાન કરીએ. છઢો ચંદ્રાવિજય (ચંદ્રાવેધક) પયસો છે. તેમાં
વિનયમાં શ્રેષ્ઠ એવા ધત્તામુનિનો અધિકાર છે. ગુરુનો વિનય

ગુરુવિનયે સુકળાએ વાધે, રાધાવેધ તે સાધે રે;
 દેવિંદ્રથુઈ પયત્રે રસિયા, સંથારે મુનિ વસિયા રે. ત્રિ૦ ૨.
 મરણસમાધિપયત્રે ભાવે, પ્રભુ સાથે લય લાવે રે;
 મહાપચ્યક્ખાણ પયત્રો ગાવે, પાપ સકળ વોસિરાવે રે. ત્રિ૦ ૩.
 ગણિવિજાને ભાવ ધણેરા, જાણે મુનિ ગંભીરા રે;
 સાધે કાર્ય લગ્નની હોરા શ્રી શુભવીર ચકોરા રે. ત્રિ૦ ૪.

કરવાથી જીવ ઉત્તમ કળાઓ વડે વૃદ્ધિ પામે છે, અને મોક્ષપ્રાપ્તિ
 રૂપ રાધાવેધનં સાધે છે. સંથારામાં રહેલા મુનિ દેવેન્દ્રસ્તુતિ
 નામના સાતમા પયત્રામાં રસિયા હોય છે. (આ પયત્રામાં)
 પરમાત્માની ભક્તિ કરી પોતાનું જીવન સકળ બનાવનાર ઠંડ્રો
 સંબંધી વર્ણન હોય છે. ૧.-૨

આઠમો મરણસમાધિનામે પયત્રો છે. તેની ભાવના કરનારો
 આત્મા પ્રભુ સાથે લય પામે છે- પ્રભુ સાથે એકરૂપ થઈ જાય
 છે. નવમો મહાપચ્યક્ખાણ નામનો પયત્રો છે. તે બોલનાર મુનિ
 સકળ પાપને વોસિરાવે છે. ૩

દશમા ગણિવિજા પયત્રામાં ઘણા ભાવો ભર્યા છે. (આમાં
 જ્યોતિષ મુહૂર્ત આદિની ઉપરોગી માહિતી આપી છે.) તેને ગંભીર
 સ્વભાવવાળા મુનિઓ જાણે છે-સમજે છે. કાર્યસાધક લગ્નની ઘડી
 જોઈને કાર્ય કરે છે તેથી કાર્યસિદ્ધ થાય છે. તેઓ શુભવીર સુંદર
 પરાક્રમવાળા અને ચકોર-ચાલાક હોય છે. (અહીં કર્તા શ્રી
 વીરવિજયજી મઠ શ્રીએ શુભવીર શબ્દથી પોતાનું નામ પણ
 સૂચિત કર્યું છે) ૩-૪

કાવ્ય અને મંત્ર

અગરમુખ્યમનોહરવસ્તુના સ્વનિરૂપાધિગુણાધવિધાયિના;
પ્રભુશરીરસુગંધસુહેતુના, રચય ધૂપનપૂજનમહૃતઃ. ૧.
નિજગુણાકષયરૂપસુધૂપનં, સ્વગુણાધાતમલપ્રવિકર્ષણમઃ;
વિશાદબોધમનંતસુખાત્મકં, સહજસિદ્ધમહં પરિપૂજયે. ૨.

ॐ હી શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે વીરજિનેન્દ્રાય ધૂપ પજામહે સ્વાહા.

***

પાંચમી દીપક પૂજા

હુહા **જૈન સાઇટ**

જ્ઞાનાવરણી તિમિરને, હરવા દીપકમાળ;
જ્યોતિસે જ્યોતિ મિલાઈએ, જ્ઞાન વિશેષ વિશાળ. ૧.

કાવ્યનો અર્થ- આત્માના નિરૂપાધિ ગુણસમૂહને પ્રગટ કરનાર
અને પ્રભુના શરીરને સુગંધી કરવાના કારણરૂપ અગર વગેરે મનોહર
વસ્તુવડે અરિહંતની પરમાત્માની પૂજા કરો. ૧.

આત્મગુણાના અક્ષયરૂપને સુવાસિત કરનાર, આત્મગુણાનો
ધાત કરનાર એવા મળ (કર્મ) ને દૂર કરનાર, નિર્મળ બોધવાળા અને
અનંતસુખરૂપ એવા સહજ સિદ્ધના તેજને હું પૂજું છું.

મંત્રનો અર્થ- પ્રથમ પૂજા પ્રમાણે કરવો. ફક્ત ઓટલું ફેરવનું
કે અમે ધૂપથી પૂજા કરીએ છીએ.

હુહાનો અર્થ- જ્ઞાનાવરણકર્મરૂપ અંધકારને દૂર કરવા માટે
પ્રભુજીની પાસે દીપકમાળ કરવી તે જ્યોતિને બીજી જ્યોતિ સાથે
મેળવી દેવી કે જેથી વિશેષ વિશાળ જ્ઞાન પ્રાપ્ત થાય.

ઢાળ

જગદીપકની આગળે રે, દીપકનો ઉધોત;
કરતાં પૂજા પાંચમી રે, ભાવદીપકની જ્યોત,
હો જિનજી! તેજે તરણિથી વડો રે,
દોષ શિખાનો દીવડો રે, ઝળકે કેવળ જ્યોત. ૧.

છેદસૂત્ર જિન ભાખિયા રે, નિશીથ ધુર સિદ્ધાંત;
આલોચણ મુનિરાજની રે, ધારે ગંભીરવંત. હો જિઓ ૨
જિતકલ્યમાં સેવતાં રે, ચરણ કરણ અણગાર;
પંચકલ્ય છેદે અણ્યા રે, પંચ ભલા વ્યવહાર, હો જિઓ ૩

ઢાળનો અર્થ- જગદીપક એવા પરમાત્માની આગળ દીપકનો
ઉધોત કરવો. એ પ્રમાણે પાંચમી પૂજા કરતાં ભાવદીપક-જ્ઞાનની
જ્યોત પ્રગટે છે. તે જ્ઞાનદીપક તેજવડે કરીને સૂર્ય કરતાં પણ મોટો
છે. તેને જ્ઞાન-દર્શનરૂપ બે શિખાઓ છે. કેવળજ્ઞાન અને કેવળદર્શનરૂપ
બે જ્યોતિથી તે ઝળકી રહ્યો છે. ૧.

જિનેશ્વર લગવંતે છ છેદસૂત્રો કલ્યાં છે. તેમાં નિશીથ નામે
પ્રથમ સિદ્ધાંત-સૂત્ર છે. આ સૂત્રમાં સાધુ જીવનને લગતી બારીક
માહિતી સાથે પાંચ આચારોમાં લાગેલ કે લાગી જતા દોષોની
આલોચના-પ્રાયશ્ચિત્તવિધિનું વર્ણન આપેલ છે. તેને ગંભીર્ય ગુણપુર્કતા
મુનિમહાત્માએ ધારણ કરી રાખવા યોગ્ય છે. ૨

જિતકલ્ય નામે બીજા છેદસૂત્રમાં જેનું અણગાર-મુનિરાજ
નિરંતર આરાધન કરે છે તે ચરણસિતરી અને કરણસિતરીનું વર્ણન
આપેલ છે. ત્રીજા પંચકલ્ય નામના છેદસૂત્રમાં પાંચ પ્રકારના વ્યવહાર
(૧. આગમવ્યવહાર, ૨ શુતવ્યવહાર, ૩ આજાવ્યવહાર, ૪
ધારણાવ્યવહાર અને ૫ જિતવ્યવહાર) બતાવ્યા છે. ૩

વ્યવહાર છેદે દાખિયા રે, ઉત્સર્ગ ને અપવાદ;
દશાકલ્યમાં દશ દશા રે, ઉપહેશ્યો અપ્રમાદ. હો જિંદો ૪
છેદ મહાનિશીથમાં રે, ભાખે જગતનો નાથ;
ઉપધાનાદિ આચારની રે, વાત ગીતારથ હાથ. હો જિંદો ૫
ધર્મ તીર્થ મુનિ વંદના રે, વરતે શ્રુત આધાર;
શાસન શ્રી શુભવીરનું રે, એકવીસ વરસ હજાર. હો જિંદો ૬

હુહો

શ્રુત જ્ઞાનાવરણીતણો, તું પ્રભુ ટાળણહાર;
કણમેં શ્રુતકેવળી કર્યા, દેઈ ત્રિપદી ગણધાર. ૧.

ચોથા વ્યવહાર નામે છેદસૂત્રમાં સાધુ જીવનને લગતા ઉત્સર્ગ
અને અપવાદ માર્ગો બતાવવા પૂર્વક સંયમણવનમાં લાગતા દોષોનું
ગ્રાયશ્ચિત કરી રીતે આપવું તે જગ્ઘાવેલ છે. પાંચમા દશાશ્રુતસ્કંધ
નામના છેદસૂત્રમાં મુનિઓની દશ દશા બતાવી છે અને અપ્રમાદી
રહેવાનો ઉપહેશ આપ્યો છે. (પર્યુષણપર્વમાં વંચાતું કલ્યસૂત્ર એ
દશાશ્રુત સ્કંધ સૂત્રનું આઠમું અધ્યયન છે.) ૪

શ્રી મહાનિશીથ નામના છેદસૂત્રમાં જગતના નાથ
પરમાત્માએ ઉપધાન વગેરે આચારની વિધિઓ બતાવી છે. તેનું
રહસ્ય ગીતાર્થ પુરુષોના હાથમાં છે-ગીતાર્થ ૪ તે જાણી શકે છે. ૫

ધર્મ, તીર્થ ને મુનિરાજને વંદના વગેરે શ્રુતના આધારે ૪
વર્તે છે. એ શ્રુતના આલંબનથી શ્રી શુભવીર પરમાત્માનું શાસન
એકવીશ હજાર વર્ષ સુધી રહેવાનું છે. ૬

હુહાનો અર્થ- હે પ્રભુ ! તમે શ્રુતજ્ઞાનાવરણીયકર્મને ટાળનાર
છો, તમે ત્રણ પદ આપીને ગણધરોને ક્ષણમાત્રમાં શ્રુતકેવળી કર્યા છે.

ગીત

ધન ધન શ્રી અરિહંત ને રે, જેણો ઓળખાવ્યો લોક સલુણા;
 તે પ્રભુની પૂજા વિના રે, જનમ ગુમાવ્યો કોક સલુણા. ૧
 જેમ જેમ અરિહા સેવીએ રે, તેમ તેમ પ્રગટે જ્ઞાન સલુણા;
 જ્ઞાનીના બહુમાનથી રે, જ્ઞાનતણા બહુમાન સલુણા. ૨
 જ્ઞાન વિના આંદંબરી રે, પામે જગ અપમાન સલુણા;
 કપટક્રિયા જનરંજની રે, મૌનવૃત્તિ બગધ્યાન સલુણા. ૩
 મત્સરી ખરમુખ ઉજળે રે, કરતા ઉત્ત્રવિહાર સલુણા;
 પાપશ્રમણ કરી દાખિયા રે, ઉત્તરાધ્યયન મોજાર સલુણા. ૪
 જ્ઞાન વિના મુક્તિ નહીં રે, ડિરિયા જ્ઞાનીને પાસ સલુણા;
 શ્રી શુભવીરની વાણીએ રે, શિવકમળા ધરવાસ સલુણા॥૫

ગીતનો અર્થ- જેમણે આ લોકનું સ્વરૂપ ઓળખાવ્યું છે તે શ્રી અરિહંત પરમાત્માને ધન્ય છે-ધન્ય છે. તે પરમાત્માની પૂજા-સેવા વિના મારો જન્મ મેં ફોગટ ગુમાવ્યો-પસાર કર્યો. ૧.

અરિહંત પરમાત્માની જેમ જેમ સેવા પૂજા કરીએ છીએ તેમ તેમ જ્ઞાન પ્રગટ થાય છે. જ્ઞાની આત્માઓનું બહુમાન કરવાથી જ્ઞાનનું બહુમાન થાય છે. ૨

જ્ઞાન વિના જેઓ ફોગટ આંદંબર કરે છે તે જગતમાં અપમાન પામે છે. જ્ઞાન વિનાના તેઓ લોકોને ખુશ કરવા જે ડિયા કરે છે તે પણ કપટક્રિયા છે અને તેવા જીવોની મૌનવૃત્તિ પણ બગલાના ધ્યાન જેવી છે.

જે મુલિઓ અન્ય પ્રત્યે મત્સરી-ઈર્ધ્યાવળા છે તે ખર-ગધેડા જેવા છે. છતાં ઉજળું મુખ રાખીને ઉત્ત્રવિહાર પણ કરે છે, પરંતુ શ્રી ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રમાં તેમને પાપશ્રમણ તરીકે ઓળખાવ્યા છે. ૪

જ્ઞાન વિના મુક્તિ થતી નથી અને કિય તો જ્ઞાનીની પાસે

કાવ્ય અને મંત્ર

ભવતિ દીપશિખાપરિમોચનં, ત્રિભુવનેશ્વરસદ્ગનિ શોભનમ્;
સ્વતનુકાંતિકરં તિમિર હરં, જગતિ મંગલકારણમાતરમ्. ૧.
શુચિમનાત્મચિદુજ્જ્યલદીપકૈ જર્વલિતપાપપતંગસમૂહકૈઃ;
સ્વકપદં વિમલં પરિલેલિરે, સહજસિદ્ધમહં પરિપૂજયે. ૨.

ॐ હ્રી શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે વીરજિનેન્દ્રાય દીપ યજામહે સ્વાહા.

● ● ●

રહેલી હોય છે. જેઓ શ્રી શુભવીર પરમાત્માની વાણી પ્રમાણે વર્તન
કરે છે, તેમનો વાસ શિવલક્ષ્મીના ધરમાં થાય છે. અર્થાત્, તેઓ
મોક્ષસુખ મેળવે છે. ૫.

જૈન સાઇટ

જૈનમ् જ્યતિ શાસનમ्

કાવ્યનો અર્થ- ત્રાણ ભુવનના સ્વામી શ્રી પરમાત્માના ચૈત્યમાં
દીપકની શિખા મૂકવી તે મનોહર છે, પોતાના શરીરની કાંતિને
વધારનાર છે, અદ્વાનરૂપી અંધકારને હરણ કરનાર છે અને જગતના
જ્વોને આંતરિક મંગળના કારણ દૃપ છે. ૧.

પવિત્ર મનને વિષે રહેલા આત્મજ્ઞાનરૂપી દીપક વડે પાપરૂપી
પતંગના સમૂહો બળી જવાથી નિર્મળ આત્મપદ-મોક્ષ જેમણે મામ
કર્યું છે તે સહજ સિદ્ધના તેજને હું પૂજાં છું. ૨

મંત્રનો અર્થ- પ્રથમ પૂજાને અંતે આપેલ છે, તે મુજબ
જ્ઞાનવો. તેમાં ફક્ત એટલું ફેરવવું કે અમે દીપક વડે પૂજા કર્યાએ
છીએ.

છદ્રી અક્ષત પૂજા

હુલો

ચરમ સમય દુઃખસહ લગે, વરતે શ્રુત અવિચ્છેદ;
મૂળ સૂત્ર તેણે ભાખ્યિયાં, તે કહેશું ચઉ ભેદ. ૧.

ઢાણ

જિનરાજની પૂજા કીજુએ. (એ આંકડા)

જિનપટિમા આગે પ્રભુ રાગે, અક્ષત પૂજા કીજુએ;
અક્ષતપદ અભિલાષ ધરીને, આગમનો રસ પીજુએ. જિન૦ ૧.
પ્રભુ પટિમા દેખી પ્રતિબુદ્ધા, પૂરવથી ઉદ્ધરીજુએ;
દશવૈકાલિક દશ અધ્યયને, મનકમુનિ હિત કીજુએ. જિન૦ ૨.

હુહાનો અર્થ- આ પાંચમા આરાના છેઠે શ્રી દુઃખસહ નામના
છેલ્લા આચાર્ય થશે ત્યાં સુધી શ્રી શ્રુત અવિચ્છિન્નપણો વર્તશે તેથી
તેને મૂળસૂત્ર કહ્યાં છે. તેના ચાર ભેદ હવે કહીશું. ૧

ઢાણનો અર્થ- હે ભવ્યાત્માઓ ! શ્રી જિનરાજની પૂજા
કરીએ. જિનરાજની પ્રતિમાની આગળ ભક્તિ રાગપૂર્વક અક્ષતપૂજા
કરીએ. અને તે પૂજા વડે અક્ષતપદ-મોક્ષપદનો અભિલાષ કરીને
આગમના રસનું શ્રવણ કરવા દ્વારા પાન કરીએ.

જેઓ યજસ્તાંભની નીચે રાખેલી પ્રભુની પ્રતિમા દેખીને
પ્રતિબોધ પામ્યા હતા તે શ્રી શાયંભવસૂરિએ પોતાના પુત્ર બાળમુનિ
મનકમુનિનું અલ્યાયુષ જાણી તેના હિત માટે પૂર્વમાંથી ઉદ્ધરીને જે
બનાવ્યું તે દશવૈકાલિક નામનું મૂળસૂત્ર દશ અધ્યયનવાળું છે. ૨

બીજું ઉત્તરાધ્યયન નામનું આગમ મૂળસૂત્રમાં ગણાય છે.
આ સૂત્ર શ્રી વીર પરમાત્માએ ભવને અંતે અપાપાનગરીમાં

ઉત્તરાધ્યયન તે બીજું આગમ, મૂળ સૂત્રમાં ગણીજીએ; અધ્યયનના છત્રીશ રસાળા, સદ્ગુરુ સંગે સુણીજીએ. જિનો ૩. સોળ પ્રહરની દેશના દેતાં, ચતુર ચકોરા રીજીએ; શ્રી શુભવીર જિનેશ્વર આગમ, અમૃતનો રસ પીજીએ. જિનો ૪. દુષ્ટો

જ્ઞાન ઉદ્ય કરવા ભણી, તપ કરતા જિન દેવ;
જ્ઞાનનિધિ પ્રગટે તદા, સમવસરણ સુર સેવ. ૧

ગીત

આગમ છે અવિકારા, જિનાંદા ! તેરા આગમ છે અવિકારા.
જ્ઞાનજ્યોતિ પ્રગટે ઘટમાંણી, જિમ ~~રવિકિરણ હજારા~~ હજારા; જિઓ

હસ્તિપાળરાજાની સભામાં સોળ પછોર પર્યેત અખંડ દેશના આપતાં
કહ્યું છે. તેના સુંદર રસવાળા છત્રીશ અધ્યયનો છે. તેને સદ્ગુરુ પાસે
સાંભળવાથી ચતુર મનુષ્યરૂપ ચકોર પકીઓ આનંદ પામે છે. આ
રીતે શ્રી શુભવીર જિનેશ્વરના આગમરૂપ અમૃતના રસનું પાન કરીએ.

દુષ્ટાનો અર્થ- કેવળજ્ઞાનનો ઉદ્ય કરવા માટે શ્રી તીર્થકર દેવ
તપ કરે છે અને જ્યારે કેવળજ્ઞાનરૂપ નિધાન પ્રગટ થાય છે ત્યારે દેવો
સમવસરણ રચીને પ્રભુની સેવા કરે છે. ૧.

ગીતનો અર્થ- હે જિનેદ્ર ! આપનું આગમ અવિકારી છે-દોષ
રહિત છે. એ આગમના અભ્યાસથી હજાર કિરણવાળા સૂર્યની જેમ
ઘટમાં-આત્મામાં જ્ઞાનજ્યોતિ પ્રગટે છે. જ્ઞાનરૂપ સૂર્યનો ઉદ્ય થવાથી
મિથ્યાત્વીઓના દુર્નિયથી ભરેલા એકાંતનયની પ્રરૂપજા કરનારાં
વિકારવાળાં-દોષવાળાં શાશ્વો તગતગતા તારાની જેમ અદ્ય થઈ જાય

મિથ્યાત્મી દુર્નય સવિકારા, તગતગતા નહીં તારા. જિઓ ૧.
 ત્રીજું ઓધનિર્ધુક્તિ વખાણું, મુનિવરના આચારા; જિઓ
 ચોથું આવશ્યક અનુસરતાં, કેવળી ચંદનબાળા. જિઓ ૨.
 અલ્યાગમ તપ ક્લેશ તે જાણો, બોલે ઉપદેશમાળા; જિઓ
 જ્ઞાનભક્તિ જિનપદ નિપળવે, નામે જ્યંત ભૂપાળા. જિઓ ૩.
 સાયરમાં મીઠી મહેરાવલ, શુંગીમત્સ્ય આણારા; જિઓ
 શરણવિહીણા દીના મીના, ઓર તે સાયર ખારા. જિઓ ૪.

છે-દેખાતાં નથી. ૧.

ત્રીજું ઓધનિર્ધુક્તિ નામનું મૂળ સૂત્ર છે. જેમાં સંયમને
 ઉપયોગી નાના-મોટા અનેક પ્રકારના મુનિવરના આચારો બતાવ્યા છે.
 (આ સૂત્ર ચરમ શુતકેવળી શ્રી ભદ્રભાષુસ્વામીજીએ મુમુક્ષુ આત્માઓના
 ફલ્યાણ માટે ચૌદ્ધર્વમાંથી સકૃલિત કરેલ છે.) ચોથું આવશ્યક નામનું
 મૂળસૂત્ર છે. આમાં છ આવશ્યકો (સામાયિક, ચતુર્વિશતિસત્તવ, વંદનક,
 પ્રતિકમણ, કાયોત્સર્ગ અને પ્રત્યાખ્યાન)નું સ્વરૂપ આપવામાં આવે છે.
 તે આવશ્યકને (ચોથા પ્રતિકમણ આવશ્યકને) અનુસરવાથી ચંદનબાળા
 સાધ્યીજી કેવળજ્ઞાન પાય્યા છે. ૨

શ્રી ઉપદેશમાળામાં કહ્યું છે કે-અલ્યજ્ઞ મનુષ્ય જે તપ કરે તે
 કલેશરૂપ જાણો. જ્ઞાનની ભક્તિ કરવાથી શ્રી જ્યંત રાજાએ જિનપદ-
 તીર્થકરપદને પ્રાપ્ત કર્યું છે. ૩

સમુદ્રમાં રહ્યા છતાં પણ શુંગીમત્સ્ય મીઠી મહેરાવળનું મીહું
 પાણી પીએ છે. અને શરણ વગરના દીન એવા બીજા મત્સ્યો ખારું પાણી
 પીએ છે. (તેમ જ્ઞાની આત્માઓ સંસારમાં રહેવા છતાં જ્ઞાનના પોગે
 જ્ઞાનરસરૂપ મીઠા પાણીનો આસ્ત્વાદ કરે છે અને અજ્ઞાની જ્વાં અજ્ઞાનના
 પોગે મિથ્યાત્વાદિથી દૂષિત ખારા પાણીનું પાન કરે છે.) ૪

પંચમકાળ ફણિ વિષજ્વાળા, મંત્રમણિ વિષહારા; જિ૦
શ્રી શુભવીર જિનેશ્વર આગમ, જિનપડિમા જ્યકારા. જિ૦ ૫.

કાવ્ય તથા મંત્ર

ક્ષિતિતલેક્ષતશર્મનિદાનક, ગણિવરસ્ય પુરોક્ષતમંડલમ્બ;
ક્ષત વિનિર્મિતદેહનિવારણાં, ભવપ્યોધિસમુદ્ધરણોધતમ. ૧.
સહજભાવસુનિર્મલતંડુલૈ-વિર્પુલદોધવિશોધકમંગલૈ::;
અનુપરોધસુભોધવિધાયક, સહજસિદ્ધમહં પરિપૂજયે. ૨.

ॐ હી શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે વીરજિનેન્દ્રાય અકાતં યજ્ઞમહે સ્વાહા.

આ પાંચમો આરો સર્પના મુખમાં રહેલી વિષની જ્વાળા સરપો
છો. પરંતુ તેના વિષને દૂર કરનાર મણિ ને મંત્રોની જેમ જિનેશ્વર
ભગવંતના આગમો છે. શ્રી શુભવીરપરમાત્માએ કહેલા આગમો અને
જિનેશ્વરની પ્રતિમા જ્યવંતા વર્તે છે. અર્થાત્ આ પંચમકાળમાં શ્રી
જિનમૂર્તિ અને જિનાગમ એ બે વસ્તુ આધારરૂપ છે. ૫

કાવ્યનો અર્થ - ગણિવર એટલે ગણધરોના ગુરુ શ્રી અરિંદેત
પરમાત્માની આગળ કરેલું અક્ષતોનું મંડલ પૃથ્વીતલને વિષે અક્ષયસુખનું
કરણ છે. ક્ષત એટલે નાશવંત એવાં કર્મા વડે બનાવેલા દેહનો નાશ
કરનારું છે અને સંસારસમુદ્રથી ઉદ્ધાર કરવામાં ઉધ્યમવંત છે. ૧.

અનુપરોધ એટલે અટકાયત વિનાના સદ્ભોધને કરનાર સહજ
સિદ્ધના તેજને-જ્ઞાનતેજોમય એવા સિદ્ધ પરમાત્માને હું મોટા દોષને શુદ્ધ
કરનાર, મંગળરૂપ અને સહજભાવરૂપ નિર્મળ અક્ષતો વડે પૂજું છું. ૨

મંત્રનો અર્થ - પ્રથમ પૂજાને અંતે આપેલ છે, તે મુજબ જાણવો
ફક્ત એટલું ફરવવું કે-અમે અક્ષત વડે પૂજા કરીએ છીએ.

સાતમી નૈવેદ્યપૂજા

દુહિ

નૈવેદ્ય પૂજા સાતમી, સાત ગતિ અપહાર;
સાત રાજ ઉરદુ જઈ, વરીએ પદ અણાહાર. ૧.

ઢાળ

નિત્ય જિનવર મંદિર જઈએ, મેવા મિઠાઈ થાળમાં લઈએ,
નૈવેદની પૂજા કરીએ, તેમ જ્ઞાનની આગળ ધરીએ રે;
શુત આગમ સુંદર સેવો, મનમંદિર આગળ દીવો રે. શું ૧.
પહેલું અનુયોગદ્વારે, સાતે નૈય ભંગ પ્રકારે;
નિક્ષેપાની રચના સારી, ગીતારથ વચને ધારી રે. શું ૨.

દુહાનો અર્થ - સાતમી નૈવેદ્યપૂજા એ 'સાત ગતિને દૂર કરનાર છે. તે પૂજા કરવાથી સાત રાજ ઉચ્ચા જઈ અણાહારીપદ-મોક્ષપદને વરીએ-પ્રાપ્ત કરીએ. ૧.

ઢાળનો અર્થ - હે ભવ્યાત્મા ! હંમેશાં શ્રી જિનેશ્વર પ્રભુના મંદિરે જઈ, મેવામીઠાઈ થાળમાં લરીને લઈ જઈએ. તે નૈવેદપ્રભુની પાસે ધરીને નૈવેદપૂજા કરીએ. એ જ પ્રમાણે જ્ઞાનની આગળ પણ નૈવેદ ધરીએ. એવી રીતે શુતજ્ઞાન અપાવનાર આગમની સુંદર મ્રકારે સેવા કરો જેથી મનરૂપ મંદિરમાં શુતજ્ઞાનરૂપ દીપક પ્રગટ થાય. ૧.

હવે છેલ્લાં બે સૂત્રનાં નામ કહે છે. તેમાં પહેલું શ્રી અનુયોગદ્વારસૂત્ર છે તેમાં સપ્તાન્ય અને સપ્તભંગી વગેરે મ્રકારો બતાવ્યા

૧. દેવ-દેવી, મનુષ્ય-મનુષ્યની સ્ત્રી, તિર્યં-તિર્યંચની સ્ત્રી અને નારકી એમ સંસારની સાત ગતિ જાણવી.

भीજुं श्रुत नंदी वंदी, सुष्णतां दिल होय आनंदी;
सवि सूत्र तषो सरवायो, जल्ये त्रिशलानो जायो रे. शु० ३.
मति आहि पंच प्रकार, भाष्या छे शान अधिकार;
भुलां दृष्टांत देखावी, शुभवीरे रीत ओणभावी रे. शु० ४.

दुष्टे

ऐ पीस्तालीश वरशत्या, आगम जिनमतमांडी;
मनुष्यजन्म पामी करी, भक्ति करो उच्छांडी. १.

छे. तेमां निक्षेपोनी रथना पडा बहु सारी रीते करी छे. ते गीतार्थ गुरुओना वयने तेमनी पासे सांभणीने समज्जने धारवा लायक छे. २

भीजुं सुत्र नंदीसूत्र छे. तेने वंदना करीऐ. ते सूत्र सांभणवाथी दिलमां आनंद थाय छे. आ सूत्र सर्व सूत्रानो सरवायो छे- सरवैयुं छे. एम त्रिशलामाताना पुत्र श्री वीर परमात्मा कहे छे. आ नंदीसूत्रमां मतिशान आहि पांचेय ज्ञानानो अधिकार विस्तारथी आपेलो छे. औत्पत्तिकी आहि बुद्धि उपर अनेक दृष्टांतो आपी शुभवीर परमात्माए ज्ञाननी रीत ओणभावी छे. ३-४

श्री जिनेश्वरना दर्शनमां आ रीते पीस्तालीश आगमो वर्णव्या छे. हे भव्यात्माओ ! मनुष्यजन्म पामीने ते आगमोनी भक्ति उत्साहपूर्वक करो. १.

१. पीस्तालीश आगमोनां नाम नीचे प्रमाणे छे-

११-अंग : १. आचारांग, २ सूत्रकृतांग, ३ धारांग, ४ समवायांग, ५ विवाहग्रन्थपति, ६ शतार्थमंडधा, ७ उपासकदशांग, ८ अंतकृदशांग, ९ अनुत्तरौपपतिकदशांग, १० प्रश्नव्याकरण, ११ विपाकसूत्र.

ગીત

આગમની આશાતના નવિ કરીએ, નવિ કરીએ રે નવિ કરીએ;
 શુતભક્તિ સદા અનુસરીએ, શક્તિ અનુસાર આગમની ૧.
 જ્ઞાનવિરાધકપ્રાણીઓ મતિહીના, તે તો પરભવ હુઃખીઆ દીના;
 ભરે પેટ તે પર આધીનાં, નીચ કુળ અવતાર. આ ૨

ગીતનો અર્થ : હે ભવ્ય જીવો ! આગમની આશાતના ન કરીએ.
 કચારે પણ ન કરીએ. શુતજ્ઞાનની ભક્તિ હંમેશાં પોતાની શક્તિ પ્રમાણે
 કરીએ. ૧

જ્ઞાનની વિરાધના કરનારા માણીએ મતિહીન-બુદ્ધિ વગરના
 થાયછે, પરભવમાંતે હુઃખીઆ અને દીન-ગરીબ થાયછે. તેઓ પરાપીનપણે
 પેટ ભરે છે અને નીચુંકુળમાં અવતાર પામે છે, વળી તેઓ આંધળા, લુલા,
 પાંગળા, રોગી શરીરવાળા, જન્મતાંની સાથે જ માતાના વિયોગવાળા,
 ઘણા સંતાપવાળા, શોકને ધારણ કરનારા અને જોગટા જવા થાય છે, તેમજ

૧૨- ઉપાંગ : ૧. ઔપપાતિક, ૨ રાજપ્રશ્નિક, ૩ જીવાલિગમ, ૪ મજાપના,
 ૫ જંબુદ્ધિપ્રમજાપિ, ૬ સૂર્યપ્રમજાપિ, ૭ ચંદ્રપ્રમજાપિ, ૮ થી ૧૨ નિરયાવલિકા
 (૧. કણ્ઠિયા, ૨ કષ્પવડસિયા, ૩ પુણિયા, ૪ પુષ્ફવડસિયા, ૫ વલિદશા)

૧૦-પથના : ૧. ચઉસરણ, ૨ આઉરપથ્યક્ખખાણ, ૩ ભક્તપરિજ્ઞા, ૪ સંસ્તારક,
 ૫ તંદુલવેયાલીય, ૬ ચંદાવિજ્જા, ૭ દેવિંદધૂઈ, ૮ મરણસમાધિ, ૯
 મહાપથ્યકખાણ, ૧૦ ગણ્ણવિજ્જા.

૬-છેદસૂત્રો : ૧. જિતકલ્પ, ૨ મહાકલ્પ, ૩ વ્યવહાર, ૪ દશાકલ્પ, ૫ નિશીથ,
 ૬ મહાનિશીથ.

૪-મૂળસૂત્રો : ૧. દશવૈકાલિક, ૨ ઉત્તરાધ્યયન, ૩ આવશ્યક, ૪ ઓધનિર્યુક્તિ.

૨-સૂત્રો : ૧. નંદીસૂત્ર, ૨ અનુયોગદારસૂત્ર.

અંધા લુલા પાંગુલા પિંડ રોગી, જન્મયાને માતવિયોગી;
સંતાપ ધણો ને શોગી, યોગી અવતાર. આઠ ઉ
મુંગા ને વળી બોબડા ધનહીના, પ્રિયા પુત્ર વિયોગે લીના;
મૂર્ખ અવિવેકે ભીના, જાણો રણનું રોજ. આઠ છ
શાનતષી આશાતના કરી દૂરે, જિનમંહિત કરો ભરપૂરે;
રહો શ્રી શુભવીર હજુરે, સુખમાંહે મગન. આઠ પ

કાવ્ય તથા મંત્ર

અનશાં તુ ભમાસ્તિબુદ્ધિના, રચિરભોજનસંચિતભોજનમુ;
પ્રતિદિન વિધિના જિનમંહિરે, શુભમતે ખત ઢૈક્ય ચેતસા. ૧.

શાનના વિરાધક જીવો મુંગા, બોબડા અને નિર્ધિન થાય છે. સરી અને પુત્રના
વિયોગવાળા થાય છે. મૂર્ખપણું પામે છે, અવિવેકી થાય છે; જાણો રણમાં
ફરતું રોજ હોય તેમ લાન વળરના થાય છે. ૨-૩-૪

શાનની આશાતના દૂર કરી ભરપૂર રીતે શ્રી જિનેશ્વરની ભક્તિ
કરો, શ્રી શુભવીર પરમાત્માની હજુરમાં-મોક્ષમાં અનંતસુખમાં મળન
થઈને રહો. ૫

કાવ્યનો અર્થ - મને અજાહારો પદ પ્રાપ્ત થાઓ એ પ્રમાણે
બુદ્ધિ વડે ન્યાયદ્રવ્ય વડે બનાવેલ બોજનને હંમેશાં વિધિપૂર્વક જિનમંહિરને
વિષે હે શુભમતિ ! તું શુદ્ધ ચિનથી મૂક. ૧.

કુમતના બોધનો વિરોધ જાણવનાર, જન્મ-જરા-મરણનો નાશ
કરનાર એવા સમક્ષત અશનોવડે-નૈવેદ્યોવડે ઘણા આત્મ ગુણ સ્થાનરૂપ
સિદ્ધના સ્વાભાવિક તેજને-જ્ઞાનમય સિદ્ધ ભગવંતોને હું પૂજું છું. ૨

મંત્રનો અર્થ - પ્રથમ પૂજા પ્રમાણે જાણવો તેમાં એટલું ફેરવવું
કે-અમે નૈવેદ્યવડે પૂજા કરીએ છીએ.

કુમતબોધવિરોધનિવેદકે - વિહિતજ્ઞતિજરામરણાંતકે :;
નિરશનૈ : પ્રચુરાત્મગુણાલયં, સહજસિદ્ધમહં પરિપૂજ્યે. ૨.

ॐ હીં શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મृત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે વીરજિનેન્દ્રાય નૈવેદ્યં યજામહે સ્વાહા.

● ● ●

આઠમી ફળપૂજા

હુણો

જ્ઞાનાચારે વરતતાં, જ્ઞાન લહે નરનાર;
જિન આગમને પૂજતાં, ફળથી ફળ નિરધાર. ૧.

હો સાહિબજી ! પરમાત્મ પૂજનું ફળ મુને આપો,
હો સાહિબજી ! લાખેણી પૂજા રે શેં ફળ નાપો.

હુણનો અર્થ - જ્ઞાનાચારમાં વર્તતા સ્ત્રી-પુરુષો જ્ઞાન મેળવે છે. શ્રી જિનને અને આગમને ફળવડે પૂજા કરવાથી અવશ્ય સ્વર્ગ-મોક્ષરૂપ ફળની પ્રતિ થાય છે. ૧.

હુણનો અર્થ - હે સાહેબ ! મને પરમાત્માની પૂજનું ફળ આપો, હે સાહેબ ! મેં લાખેણી પૂજા કરી છે, તો તેનું ફળ કેમ આપતા નથી ? હે મ્રલુ ! હું ઉત્તમોત્તમ ફળ લાવું, અરિહંત એવા આપની પાસે મૂકું, આગમમાં કહેલી વિધિ પ્રમાણે આપની પૂજા રચાવું અને આપની આગળ ઉભો રહી ભાવના ભાવું. ૧.

શ્રી જિનેશ્વર, તેમની પ્રતિમા અને આગમ એ ત્રણેની એકરૂપે
સેવા કરવાથી સંસારરૂપ કૂવામાં પડવું પડતું નથી. તેની આરાધનાનાં

ਉਤਮ ਉਤਮ ਹੁਣ ਫਣ ਲਾਵੁਣ, ਅਰਿਹਾਨੀ ਆਗਮ ਮੂਡਾਵੁਣ;
ਆਗਮਵਿਧਿ ਪ੍ਰਕਾ ਵਿਰਚਾਵੁਣ, ਉਭੋ ਰਹੀਨੇ ਭਾਵਨਾ ਭਾਵੁਣ.

ਹੋ ਸਾਹਿਬਞਾਂ ੧.

ਜਿਨਵਰ ਜਿਨਆਗਮ ਏਕਤ੍ਰੇਪੇ, ਸੇਵਤਾ ਨ ਪਤੋ ਭਵਕੂਪੇ;
ਆਰਾਧਨ ਫਣ ਏਹਨਾਂ ਕਹੀਐ, ਆ ਭਵਮਾਂਹੇ ਸੁਖੀਧਾ ਥਈਐ.

ਹੋ ਸਾਹਿਬਞਾਂ ੨.

ਪਰਭਵ ਸੁਰਲੋਕੇ ਤੇ ਜਾਵੇ, ਈਂਦ੍ਰਾਦਿਕ ਅਪਛਰ ਸੁਖ ਪਾਵੇ;
ਤਿਣਾਂ ਪਛਾ ਜਿਨਪ੍ਰਕਾ ਵਿਰਚਾਵੇ, ਉਤਮਕੁਣਮਾਂ ਜਈ ਉਪਜਾਵੇ.

ਹੋ ਸਾਹਿਬਞਾਂ ੩.

ਤਿਣਾਂ ਰਾਜਝਾਂਛਿ ਪਰਿਕਰ ਰੰਗੇ, ਆਗਮ ਸੁਣਤਾਂ ਸਦ੍ਗੁਰੂ ਸੰਗੇ;
ਆਗਮਸ਼ੁਨ੍ਹ ਰਾਗ ਵਣੀ ਧਰਤਾ, ਜਿਨਆਗਮਨੀ ਪ੍ਰਕਾ ਕਰਤਾ.

ਹੋ ਸਾਹਿਬਞਾਂ ੪.

ਜਨਮ ਜਵਾਹਿ ਸ਼ਾਸਨਮ्

ਫਣ ਹਵੇ ਕਿਛੇ ਛੇ. ਆਗਮਨੀ ਆਰਾਧਨਾ ਕਰਵਾਥੀ ਆ ਭਵਮਾਂ ਸੁਖੀ
ਥਈਐ. ਪਰਲਵਮਾਂ-ਆਗਮੀ ਭਵਮਾਂ ਜ਼ਿਵ ਟੇਵਲੋਕੇ ਜਾਧ ਅਨੇ ਤਾਂ
ਈਂਦ੍ਰਾਦਿਕਪਣ੍ਹੁ ਪਾਮੀਨੇ ਅਪਸਰਾਓ ਸਾਥੇ ਸੁਖ ਪਾਮੇ. ਤਾਂ ਪਛਾ ਸ਼੍ਰੀ
ਜਿਨੇਸ਼ਵਰਨੀ ਪ੍ਰਕਾਓ ਕਰੀ-ਕਰਾਵੀਨੇ ਮਨੁਘਲੋਕਮਾਂ ਉਤਮਕੁਣਮਾਂ ਉਪਜੇ
ਛੇ. ੨-੩

ਤਾਂ ਰਾਜਝਾਂਛਿਨੇ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਪਾਮੇ. ਸਦ੍ਗੁਰੂ ਪਾਸੇ ਆਗਮ
ਸਾਂਬਲੇ, ਤੇਮਜ ਆਗਮ ਉਪਰ ਪ੍ਰੇਮ ਧਾਰਣਾ ਕਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਜਿਨ ਅਨੇ ਜਿਨਾਗਮਨੀ
ਪ੍ਰਕਾ ਕਰੇ. ਸਿਛਾਂਤ-ਸਾਈਂਗੇ ਲਖਾਵੀ ਤੇਨੀ ਪ੍ਰਕਾ ਕਰੇ, ਜੇਥੀ ਤੇਨਾ ਜਾਨਾਵਰਙਕੀਤੀ
ਵਗੇਰੇ ਕਰਮੀ ਧ੍ਰੁਕੇ. ਅਨੁਕਮੇ ਚਾਰਿਤਰਧਰਮਨੋ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰੀ ਕੇਵਲਜਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇ,
ਆ ਬਧੁਂ ਜੋ ਵਿਸਾਮਾਨਾ ਸਥਾਨਤ੍ਰਿਪ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ੁਭਵੀਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਮਣੇ ਤੋ ਪ੍ਰਾਪਤ
ਥਾਧ ੪-੫

સિદ્ધાંત લખાવીને પૂજે, તેથી કર્મ સકળ દૂરે પૂજે;
લહે કેવળ ચરણધર્મ પામી, શુભવીર મળે જો વિશરામી.

હો સાહિબજી !૦ ૫.

હુણો

કેવળનારા લઈ કરી, પામી અંતર જાણ;
શૈલેશીકરણો કરી, પામે અવિચળ ઠાણ. ૧.

ગીત

નિત નિત સિદ્ધ ભજો ભવિ ભાવે,
રૂપાતીત જે સહજસ્વભાવે. નિત નિત૦
જ્ઞાન ને દર્શન દોય વિલાસી,
સાકાર ઉપયોગે શિવ જાવે. નિત નિત૦ ૧.
કર્મ વિદ્યોગી અયોગી કેરે, નન્મ જ્યતિ શાસનમ्
ચરમ સમય એક સમય સિધાવે; નિત૦

હુણાનો અર્થ - જીવ કેવળજ્ઞાન પામી, ધ્યાનાંતરદરશાને મેળવી શૈલેશીકરણ કરીને અવિચળ સ્થાન-મોક્ષસ્થાન પામે. ૧.

ગીતનો અર્થ - હે ભવ્યજીવો ! તમે ભાવપૂર્વક હંમેશાં સિદ્ધ ભગવંતોને ભજો કે જેઓ રૂપાતીતપણાને પામ્યા છે અને સહજસ્વભાવી થયા છે. તેઓ કેવળજ્ઞાન અને કેવળદર્શન એ બે ઉપયોગમાં વિલાસ કર્ણારા છે અને સાકાર ઉપયોગ (જ્ઞાનોપયોગ) વર્તતા મોક્ષને પામેલા છે. ૧.

અયોગી ગુણસ્થાનના છેલ્લા સમયે સર્વ કર્મનો વિયોગ કરી તે જ સમયે સિદ્ધિસ્થાને આત્મા પહોંચી જાય છે, એમ

નિશ્ચયનયવાદી એમ બોલે;

વ્યવહારે સમયાંતર લાવે. નિત૦ ૨

અગુરુલધુ અવગાહનારૂપે,

એક અવગાહે અનંત વસાવે; નિત૦

ફરસિત દેશ પ્રદેશ અસંખા,

સુંદર જ્યોતસે જ્યોત મિલાવે. નિત૦ ૩.

આધિ વ્યાધિ વિધટી ભવ કેરી,

ગર્ભાવસતણાં દુઃખ નાવે; નિત૦

એક પ્રદેશમાં સુખ અનંતું,

તે પણ લોકાકાશે ન માવે. નિત૦ ૪.

નિશ્ચયનયવાદી કહે છે. વ્યવહાર નયવાળા સમયાંતર એટલે આ
ભવના ચરમ સમયની પદ્ધતિના સમયે આત્મા સિદ્ધિસ્થાનમાં પહોંચે
છ તેમ કહે છે. ૨

સિદ્ધ પરમાત્માની અગુરુલધુ અવગાહના હોય છે. એક
સરખી અવગાહનામાં અનંત સિદ્ધાત્માઓ ત્યાં વસેલા છે. ત્યાં
દેશ-પ્રદેશને અવગાહિને રહેલા બીજા તે કરતાં પણ અસંખ્યગુણા
અનંત જ્યોતા રહેલા છે. તેઓની અવગાહના કેમ એક દીપકની
જ્યોતમાં બીજા દીપકની જ્યોત મળી જાય છે-તેમ મળી જાય
છ. ૩

સિદ્ધજીવોને સંસારની આધિ-વ્યાધિ રર્ખ નાશ પામી છે.
તેઓને ગર્ભાવસના દુઃખ આવતા નથી. તેઓના એક એક
આત્મપ્રદેશે અનંતું સુખ હોય છે જે સમગ્ર લોકાકાશમાં પણ
સમાઈ શકતું નથી. ૪

પરમાત્મ રમણીનો ભોગી,
યોગીશ્વર પણ જેહને ધ્યાવે; નિત૦
ફળપૂજાથી એ ફળ પાવે,
શ્રી શુભવીર વચન રસ ગાવે. નિત૦ ૫.

કાવ્ય તથા મંત્ર

શિવતરો: ફલદાનપરૈન્નવૈ-વરફળં કિલ પૂજ્ય તીર્થપમ્;
નિદશનાથનતકમપંકજં, નિહતમોહમહીધરમંડલમ્. ૧.
શમરસે કસુધારસમાધુરૈરનુભવાખ્યફલૈ રભયપ્રદે ;
અહિત દુઃખહર્ વિભવપ્રદે, સકલસિદ્ધમહં પરિપૂજ્યે. ૨.
ॐ હ્રી શ્રી પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ-જરા-મૃત્યુ-
નિવારણાય શ્રીમતે વીરજિનેન્દ્રાય ફલં યજામહે સ્વાહા.

તે જીવો પરમાત્મરપરમણીને ભોગવનારા હોય છે. યોગીશ્વરો
પણ જેઓનું ધ્યાન કરે છે. ફળપૂજા કરવાથી એ મોકશરૂપ ફળ પ્રાપ્ત થાય
છે. શ્રી શુભવીરવિજ્યજી મહારાજ વચનરૂપ રસવડે તેમની સુત્તિ કરે છે.

કાવ્યનો અર્થ - દેવેંદ્રોએ જેમના ચરણકમળને નમસ્કાર કર્યા
છે, જેમણે મોહરૂપી પર્વતોનો સમૂહ ભેદી નાખ્યો છે, એવા તીર્થપતિને
મોકશરૂપી ફળ આપવામાં તત્પર એવાં નવાં શ્રેષ્ઠ ફળો વડે તું પૂજ. ૧.

અહિતકારી દુઃખોને હરણ કરનાર, વૈભવને આપનાર એવા
સમગ્ર સિદ્ધોના તેજને હું સમતારૂપી અદ્વિતીય અમૃતરસ વડે મધુર
એવાં અને અભયને આપનારાં એવાં અનુભવરૂપ ફલો વડે પૂજું છું. ૨

મંત્રનો અર્થ - પ્રથમ પૂજાને અંતે આપેલ છે તે મુજબ
જાગાવો. ફક્ત એટલું ફેરવવું કે અમે ફલોવડે પૂજા કરીએ છીએ.

ਗਾਧੋ, ਲਘੁਸ਼ੋ ਦੇ ਮਹਾਵੀਰ, ਜਿਨੇ ਬੁਖ ਗਾਧੋ, (ਏ ਆਂਕਣੀ)

ਆਗਮਸ਼ਾਸ਼ੀ ਅਮੀਪ ਸਰੋਵਰ, ਜੀਲਤ ਰੋਗ ਘਟਾਯੋ;

ਮਿਥਿਆਤਮੇਲ ਉਤਾਰਾ ਸ਼ਿਰ ਪਰ, ਆਣਾਮੁਗਟ ਪਰਾਯੋ ਰੇ.

ਮਹਾਵੀਰਠ ੧.

ਤਪਾਗਥ ਸ਼੍ਰੀ ਸਿੰਹਸੂਰਿਨਾ, ਸਤਯਵਿਜਧ ਬੁਧ ਗਾਧੋ;

ਕਪੂਰਵਿਜਧ ਸ਼ਿਖ ਕਸ਼ਮਾਵਿਜਧ ਤਸ, ਜਸਵਿਜਧੋ ਮੁਨਿਰਾਯੋ ਰੇ.

ਮਹਾਵੀਰਠ ੨.

ਤਾਸ ਸ਼ਿਖ ਸੰਵੇਗੀ ਗੀਤਾਰਥ, ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ੁਭਵਿਜਧ ਸਵਾਯੋ;

ਤਾਸ ਸ਼ਿਖ ਸ਼੍ਰੀ ਵੀਰਵਿਜਧ ਕਵਿ, ਏ ਅਧਿਕਾਰ ਬਨਾਯੋ ਰੇ.

ਜੈਨ ਸਾਈ ਮਹਾਵੀਰਠ ੩.

ਕਣਸ਼ਨੋ ਅਰਥ ਆ ਪ੍ਰਕਾਨਾ ਕਤਾ ਪੰ. ਸ਼੍ਰੀ ਵੀਰਵਿਜਧਞ
ਮਹਾਰਾਜ ਕਿਛੇ ਛੇ ਤੇ-ਮੈਂ ਸ਼੍ਰੀ ਮਹਾਵੀਰ ਪਰਮਾਤਮਾਨਾ ਮੁਣ੍ਗੁਣ ਗਾਯਾ।
ਅਮ੃ਤਨਾ ਸਰੋਵਰ ਸਮਾਨ ਆਗਮਨੀ ਵਾਣੀ ਜੀਲੀਨੇ ਤੇਮਾਂ ਸ਼ਾਨ
ਕੀਨੇ ਮੈਂ ਮਾਰਾ ਆਤਮਾਨੋ ਸੰਵ ਰੋਗ ਘਟਾਈ ਦੀਧੋ। ਆਤਮਾ ਉਪਰਥੀ
ਮਿਥਿਆਤਮੁਧੀ ਮੇਲਨੇ ਦੂਰ ਕੀਂ, ਪ੍ਰਭੁਨੀ ਆਜਾਡੁਪੀ ਮੁਕੁਟਨੇ ਮਸਤਕ
ਉਪਰ ਧਾਰਣਾ ਕਿਓ। ੧.

ਤਪਾਗਥਮਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਜਧਸਿੰਹਸੂਰਿਨੀ ਮਾਟੇ ਪੰ. ਸ਼੍ਰੀ
ਸਤਯਵਿਜਧਞ ਪੰਨਾਸ ਥਥਾ। ਤੇਮਨਾ ਸ਼ਿਖ ਸ਼੍ਰੀ ਕਪੂਰਵਿਜਧਞ
ਤੇਮਨਾ ਸ਼੍ਰੀ ਕਸ਼ਮਾਵਿਜਧਞ ਅਨੇ ਤੇਮਨਾ ਸ਼ਿਖ ਸ਼੍ਰੀ ਜਸਵਿਜਧਞ
ਥਥਾ। ਤੇਮਨਾ ਸ਼ਿਖ ਸੰਵੇਗੀ ਅਨੇ ਗੀਤਾਰਥ ਐਵਾ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ੁਭਵਿਜਧਞ
ਥਥਾ। ਤੇਮਨਾ ਸ਼ਿਖ ਪੰ. ਸ਼੍ਰੀ ਵੀਰਵਿਜਧਞ ਕਵਿਅੇ ਆ ਅਧਿਕਾਰ
ਬਨਾਯੋ। ੨-੩

રાજનગરમાં રહીય ચોમાસું, અજાન હિમ હઠાયો;
સૂત્ર અર્થ પીસ્તાલીશ આગમ, સંધ સુણી હરખાયો રે.

મહાવીરો ૪.

અદારસેં એકાશી માગશર, મૌન એકાદશી ધ્યાયો;
શ્રી શુભવીર જિનેશ્વર આગમ, સંધને તિલક કરાયો રે.

મહાવીરો ૫.

(આહે પૂજા પૂરી થયા પછી લુણ ઉતારણ-આરતી-મંગળદીવો
કરી શાન્તિકાળ કરવો. ત્યારબાદ ચૈત્યવંદન કરવું.)

રાજનગર-અમદાવાદમાં ચોમાસું રહીને અજાનરૂપ હિમને
દૂર કર્યો અને શ્રી સંધને પીસ્તાલીશ આગમ સૂત્ર અને અર્થ સાથે
સંભળાવીને હર્ષ પમાડ્યો. ૪.

સં ૧૮૮૧ના માગશર નમસ્કાર અગિયારસે-મૌન
એકાદશીના દિવસે આ પૂજા રચી, શ્રી શુભવીર પરમાત્માના
આગમરૂપ તિલક શ્રી સંધને કરાવ્યું. અર્થાત્ શ્રી સંધમાં
આગમભક્તિની વૃદ્ધિ થઈ. ૫

૫. વીરવિજયકૃત પીસ્તાલીશ આગમની સાર્થ પૂજા સમામ.

પૂજા ભાગાવતી વખતે તથા ભાવના આદિમાં
બોલવા યોગ્ય દુહાઓ તથા પદો

(૧)

આજ મારા દહેરાસરમાં, મોતીડે મેહ વરસ્યા રે;
મુખું દેખી પ્રભુ તમારું, હૈયાં સૌના હરખ્યાં રે. આજો
જગમગ જગમગ જ્યોતિ જળકે, વરસે અમીરસ ધારા રે;
રૂપ અનુપમ નિરખી વિકસે, અંતરભાવ અમારા રે. આજો
વીર પ્રભુની માયામાંથી, ભક્તિ કેરા રંગ જમાયા;
ચરણકમળની સેવા પામી, ભક્તે પ્રભુ ગુણ ગાયા રે. આજો
ભવ અનંતનો બંધ જ તૂટ્યો, ભ્રમણા ભાંગી ગઈ;
વિજય વર્યો શિવપુરને પંથે, મતલબ પૂરી થઈ રે. આજો

(૨)

ઢંકો વાગ્યો શાસનના પ્રેમી જાગજો રે,
પ્રેમી જાગજો રે ધરમી જાગજો રે;
દૂર કરો સંસારી કામો આજથી રે,
આજથી રે વૈરાગ્યથી રે. ઢંકો
વીરે સ્થાપ્યું શાસનને શોભાવજો રે,
શોભાવજો રે આણા પાળજો રે. ઢંકો
શાસનસેવા કરવાને બંધુ આવજો રે;
બંધુ આવજો રે વહેલા આવજો રે. ઢંકો

(૩)

વાગે છે વાગે છે, દેરાસર વાજાં વાગે છે;

જેનો શબ્દ ગગનમાં ગાજે છે. દેરાસર૦

ઝીણી ઝીણી ધુઘરીઓ ધમકે છે, ઈંદ્રાણીના પાઉલ ઠમકે છે.
દેરાસર૦

પ્રભુ સમવસરણમાં બિરાજે છે, જસ ચોત્રીશ અતિશય છાજે છે;
ગુણ પાંત્રીસ વાણીએ ગાજે છે. દેરાસર૦

પ્રભુ જન્મ અતિશય ચાર છે, ધાતીકર્મક્ષયે અગિયાર છે;
વળી દેવે કર્યા ઓગણીસ રે. દેરાસર૦

(૪) જૈન સાઇટ

આનંદ મંગળ ગાવો, જૈનધર્મનો લેવો લહાવો,
મારા ભાઈઓ, અવસર આવો નહિ આવશે.
કરીથી મળશે નાણું, પણ નહિ મળે આ ટાણું;
હાવો લેવો એ આપણું તો કામ છે. હાં હાં રે૦

જૈનબન્ધુ આજે, સૌ ભવજળ તરવા કાજે;
ભક્તિ કરવી એ આપણું તો કામ છે. હાં હાં રે૦

(૫)

આજનો લહાવો લીજુએ રે, કાલ કોણે દીઠી છે
અવસર આ વહી જાય છે રે, કાલ કોણે દીઠી છે.
આઉંધું ઓદૃં થાય છે રે, કાલ કોણે દીઠી છે.
ચેતવું હોય તો ચેતજો રે, કાલ કોણે દીઠી છે.
દેવ ગુરુ ધર્મ પીછાજો રે, કાલ કોણે દીઠી છે.

દાન સુપાત્રે દીજાએ રે, કાલ કોણે દીઠી છે.
 લક્ષ્મીનો લહાવો લીજાએ રે, કાલ કોણે દીઠી છે.
 માનવભવ સફળ કીજાએ રે, કાલ કોણે દીઠી છે.
 નવી નવી અંગીઓ રચાવજો રે, કાલ કોણે દીઠી છે.
 ભાવના રૂડી રૂડી ભાવજો રે, કાલ કોણે દીઠી છે.
 તમે સંઘપતિ થઈને આવજો રે, કાલ કોણે દીઠી છે.
 અમને વહેલું કહાવજો રે, કાલ કોણે દીઠી છે.
 હાથે તે સાથે આવશે રે, કાલ કોણે દીઠી છે.
 ‘વિજય’ સદાશિવ લાવજો રે, કાલ કોણે દીઠી છે.

(૬) જૈન સાઇટ

લાવે લાવે મોતીશા શોઠ, નૃવાણજળ લાવે છે,
 નહવરાવે મરુદેવાનંદ, ન્યાનપ્રભુપધરાવે છે
 સહુ સંધ્યાને હરખ ન માય, નૃવાણજળ લાવે છે,
 મારી ષ્ટેનોને હરખ ન માય, પ્રભુ પધરાવે છે.

(૭)

રંગે રમે આનંદે રમે, આજ દેવહેવીઓ રંગે રમે,
 પ્રભુજીને દેખી મોટા ભૂપ નમે, આજ દેવ૦
 પ્રભુજીને પાયે સોનીડો રે આવે;
 મુગટ ચઢાવી પ્રભુ પાય નમે. આજ દેવ૦
 પ્રભુજીને પાયે માળીડો રે આવે;
 હાર ચઢાવી પ્રભુ પાય નમે. આજ દેવ૦

(6)

વાજાં વાગે તાલી વાગે, ડાંડીઆ વાગે સઈ,
આ પૂજા સાંભળવી હોય તો, ગરબડ કરશો નહિ
બે-ડ વાગે વાજાં વાગે, કાંસા વાગે સઈ,
આ પૂજા સાંભળવી હોય તો, ગરબડ કરશો નહિ. ૧.

દર્શન કરજો પૂજા કરજો, નવકારશી કરજો સઈ
શુદ્ધ આચાર જાળવવા હોય તો, વ્યાખ્યાન ભૂલશો નહિ. ૨.

દાન દેજો શિથળ પાળજો, તપસ્યા કરજો સઈ;
શ્રાવકપણું જાળવવું હોય તો, રાગે જમશો નહિ. ૩.

અવસર આવા નહીં મળે (2) તમે લાભ સવાયા લેજો.
 ઘરીઘરી અવસર નહીં મળે (2) મનની મનમાં રહી જશે (2)
 તમે લાભ સવાયા લેજો.

ફરીથી મળશે નાણું, પણ નહીં મળે આ ટાણું;
અવસર આવા નહીં મળે.

જૈન ભાઈઓ આજે, સહુ ભવજલ તરવા કાજે;
અવસર આવા નહીં મળે.

(૧૦)

વાજાં વાગીઓં રે વાજાં વાગીઓં;
 વાજાં વાગ્યાં દેરાસર દરબાર, મોહન વાજાં વાગીઓં. ૧.
 સૌ સંધને હરખ ન માય, મોહન વાજાં વાગીઓં. ૨
 મારે હૈયે ને હરખ ન માય, મોહન વાજાં વાગીઓં. ૩

(૧૧)

આતો લાખેણી આંગી કહેવાય, શોભે જિનવરજુ,
 શુદ્ધ કેસર કસ્તુરી મહેકાય, શોભે જિનવરજુ,
 પુષ્પાંખો પ્રસરેલી તે સુંદર સોહાય, શોભે જિનવરજુ. આ તો૦ ૧
 ભાવ અંતરના દર્શનથી નિર્મલ રહે,
 મૂર્તિ દેખીને અંતરપટ ભક્તિ વહે;
 જાણો જ્યોતિમાં જ્યોતિ મિલાય, શોભે જિનવરજુ. આ તો૦ ૨
 ફાન ઉપજે છે ભક્તિની ઓથે રહી,
 જ્યોતિ પ્રગટે છે આત્માની શક્તિ ગ્રહી;
 ચંદુ વિનંતિ ધ્યાને લેવાય, શોભે જિનવરજુ. આ તો૦ ૩

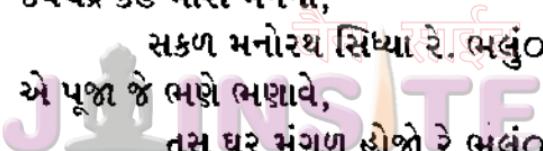
(૧૨)

આજ મારે ઘેર, થાય લીલા લહેર;
 મહાવીર પધારે મારે આંગણેજુ. આજ ૦
 મેં તો કુમકુમના સાથીયા કાઢિયા,
 મેં તો ઘર ગોખે દીવડા માંડીયા,
 મહાવીર પ્રભુને ઓવારણેજુ. આજ ૦

(૧૩)

ભલું થયું ને અમે જિનગુણ ગાયા,
રસનાનો રસ પીધો રે. ભલું ૦
રાવશરાયે નાટક કીધું.

અષ્ટાપદગિરિ ઉપર રે. ભલું ૦
થેઈ થેઈ નાચ કરે મારા વહાલા,
તીર્થકરપદ બાંધ્યું રે. ભલું ૦
થાળ ભરી ભરી મોતીઓ વધાવો,
પ્રભુજીને કુલે વધાવો રે. ભલું ૦
દેવચંદ્ર કહે મારા મનના,

સકળ મનોરથ સિધ્યા રહેં
એ પૂજા જે ભણે ભણાવે,
તસ ઘર મંગળ હોજો રે. ભલું ૦
જૈનમ् જ્યતિ શાસનમ्

(૪૪)

જિન-વધાઈ

દીનાનાથની બધાઈ બાજે છે,
મારા પ્રભુની બધાઈ બાજે છે;
શરણાઈ સુર નોબત બાજે,
ઓર ઘનનન ગાજે છે. મારાૠ ૧.
ઈંડ્રાણી મિલ મંગલ ગાવે,
મોતીયોના ચોક પૂરાવે છે. મારાૠ ૨.
સેવક પ્રભુજીસે અરજ કરત હૈ,
ચરણોની સેવા ઘારી લાગે છે. મારાૠ ૩.

પૂજા સંગ્રહ સાર્થ સમાપ્ત

भरत ग्राहिक स
न्युमार्केट, पांजरापोल,
रिलीफ रोड, अमदाबाद-१.
फोन : ३३४१७६, २९२४७२३
www.jainsite.com